

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ
ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

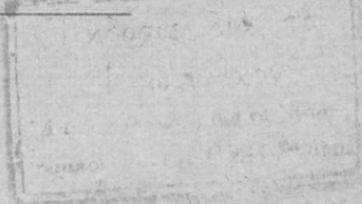
ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τιμάται μετά τοῦ βιβλίου, καὶ φόρου δρ. 30.20
(Βιβλιόσημον καὶ φόρος Ἀναγκ. Δανείου ἀξίας δρ. 10.40)

'Αριθμὸς ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 21384

'Αριθμὸς ἀδείας κυκλοφορίας 51847, 16-10-1929

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",

50 — ΕΝ ΟΔΟΙ ΣΤΑΔΙΟΥ — 50

1929

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

1929 ΙΕΝ

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

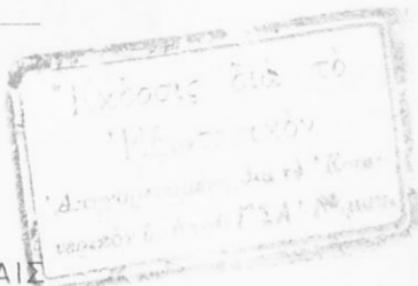
Δ. Φ. ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ

ΚΑΤ' ΕΚΛΟΓΗΝ ΕΚΔΟΘΕΝΤΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Β' ΤΑΞΙΝ ΤΩΝ ΓΥΜΝΑΣΙΩΝ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

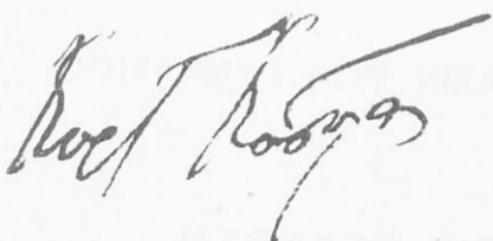

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

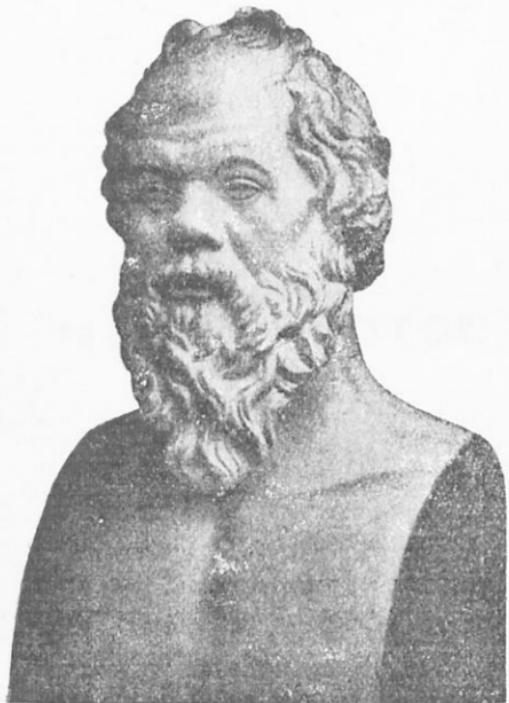
ΕΚΔΟΤΑΙ ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ ΚΑΙ ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ",
50—ΕΝ ΟΔΩΙ ΣΤΑΔΙΟΥ—50

1929

Πᾶν γυήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφὴν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγῖδα τοῦ Βιβλιοπωλείου τῆς «Εστίας».

*Ἐν Ἀθήναις, Τυπογραφείον «Εστία» — 4293

ΣΩΚΡΑΤΗΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

A

Η ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΑΥΤΗΣ ΥΠΟ ΤΟΥ ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ

(I, 1 καὶ 2)

1. Ἡ κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορία.

(I, 1, 1)

Πολλάκις ἔθαύμασα, τίσι ποτὲ λόγοις Ἀθηναίους ἔπεισαν 1
οἱ γραφάμενοι Σωκράτη, ώς ἄξιος εἰνὴ θανάτου τῇ πόλει. ἢ
μὲν γάρ γραφή τοιάδε τις ἦν· ἀδικεῖ Σωκράτης, οὖς μὲν ἡ
πόλις νομίζει θεούς, οὐ νομίζων, ἐπερα δὲ καυτὰ δαιμόνια
εἰσφέρων ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων.

2. Ἡ ἀνασκευὴ τοῦ πρώτου μέρους τῆς κατηγορίας.

(I, 1, 2 — 20)

Πρῶτον μὲν οὖν, ὡς οὐκ ἐνόμιζεν, οὓς ἡ πόλις νομίζει 2
θεούς, ποίῳ ποτ᾽ ἐχρήσαντο τεκμηρίῳ; θύων τε γάρ φανερὸς
ἢν πολλάκις μὲν οὕκοι, πολλάκις δὲ ἐπὶ τῶν κοινῶν τῆς
πόλεως βωμῶν· καὶ μαντικῇ χρώμενος οὐκ ἀφανῆς ἦν. διετε-
θρύλητο γάρ, ὡς φαίη Σωκράτης τὸ δαιμόνιον ἐαυτῷ σημαί-
νειν· ὅθεν δὴ καὶ μάλιστά μοι δοκοῦσιν αὐτὸν αἰτιάσασθαι
καὶνὰ δαιμόνια εἰσφέρειν. ὁ δὲ οὐδὲν καινότερον εἰσέφερε 3
τῶν ἀλλων, δοσοὶ μαντικῇ νομίζοντες οἰωνοῖς τε χρῶνται
καὶ φύμαις καὶ συμβόλοις καὶ θυσίαις. οὗτοί τε γάρ ὑπολαμ-
βάνουσιν οὐ τοὺς ὅρνιθας οὐδὲ τοὺς ἀπαντῶντας εἰδέναι τὰ

- συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις, ἀλλὰ τοὺς θεοὺς διὰ τούτων
 1 αὐτὰ σημαίνειν, κακεῖνος σῦτως ἐνόμιζεν. ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖ-
 στοί φασιν ὑπό τε τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν ἀπαντώντων ἀποτρέ-
 πεσθαί τε καὶ προτρέπεσθαι· Σωκράτης δ' ὥσπερ ἐγίγνωσκεν,
 οὕτως ἔλεγεν τὸ δαιμόνιον γάρ ἔφη σημαίνειν.
- 6 Ἐλλὰ μὴν ἐποίει καὶ τάδε πρὸς τοὺς ἐπιτηδείους. τὰ μὲν
 γάρ ἀναγκαῖα συνεδούλευε καὶ πράττειν, ως νομίζοιεν ἄριστ'
 ἢν πραχθῆναι· περὶ δὲ τῶν ἀδήλων ὅπως ἀποδῆσσοιτο μαν-
 7 τευσομένους ἔπειρπεν, εἰ ποιητέα. καὶ τοὺς μέλλοντας οἶκους
 τε καὶ πόλεις καλῶς οἰκήσειν μαντικῆς ἔφη προσδείσθαι·
 τεκτονικὸν μὲν γάρ ἢ γαλκευτικὸν ἢ γεωργικὸν ἢ τῶν τοι-
 ούτων ἔργων ἔξαταστικὸν ἢ λογιστικὸν ἢ οἰκονομικὸν ἢ στρα-
 τηγικὸν γενέσθαι, πάντα τὰ τοιαῦτα μαθήματα καὶ ἀνθρώπου
 8 γνώμη αἱρετὰ ἐνόμιζεν εἶναι· τὰ δὲ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις
 ἔφη τοὺς θεοὺς ἔχυτοις καταλείπεσθαι, ὃν οὐδὲν δῆλον
 εἶναι τοῖς ἀνθρώποις. οὕτε γάρ τῷ καλῶς ἀγρὸν φυτευ-
 σαμένῳ δῆλον, δστις καρπώσεται, οὕτε τῷ καλῶς οἰκίᾳν
 οἰκοδομησαμένῳ δῆλον, δστις ἐνοικήσει, οὕτε τῷ στρατηγικῷ
 δῆλον, εἰ συμφέρει στρατηγεῖν, οὕτε τῷ πολιτικῷ δῆλον,
 εἰ συμφέρει τῆς πόλεως προστατεῖν, οὕτε τῷ δυντούς ἐν τῇ
 πόλει κηδεστὰς λαβόντι δῆλον, εἰ διὰ τούτους στεργύσεται
 τῆς πόλεως.
- 9 Τοὺς δὲ μηδὲν τῶν τοιούτων οἰομένους εἶναι δαιμόνιον,
 ἀλλὰ πάντα τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης, δαιμονῶν ἔφη· δαιμο-
 νῶν δὲ καὶ τοὺς μαντευομένους, ἢ τοῖς ἀνθρώποις ἔδωκαν οἱ
 θεοὶ μαθοῦσι· διακρίνειν, οἷον εἴ τις ἐπεριττήγη, πότερον ἐπι-
 στάμενον ἦνιοχεῖν ἐπὶ ζεῦγος λαβεῖν κρείττον ἢ μὴ ἐπιστά-
 μενον, ἢ πότερον ἐπιστάμενον κυβερνᾶν ἐπὶ τὴν ναῦν κρείτ-
 τον λαβεῖν ἢ μὴ ἐπιστάμενον, ἢ ἢ ἔξεστιν ἀριθμήσαντας ἢ
 μετρήσαντας ἢ στήσαντας εἰδέναι, τοὺς τὰ τοιαῦτα παρὰ τῶν
 θεῶν πυνθανομένους ἀθέμιτα ποιεῖν ἡγεῖτο. ἔφη δὲ δεῖν, ἢ

μὲν μαθόντας ποιεῖν ἔδωκαν οἱ θεοί, μανθάνειν, ἢ δὲ μὴ δῆλα τοῖς ἀνθρώποις ἐστί, πειρᾶσθαι διὰ μαντικῆς παρὰ τῶν θεῶν πυνθάνεσθαι· τοὺς θεοὺς γάρ, οἷς ἀν δέοντας ἐλεγούσης.

Ἄλλὰ μὴν ἐκεῖνός γε ἀεὶ μὲν ἦν ἐν τῷ φανερῷ πρότερον γάρ εἰς τοὺς περιπάτους καὶ τὰ γυμνάσια γῆει καὶ πληθούσης ἀγορᾶς ἐκεῖ φανερὸς ἦν, καὶ τὸ λοιπὸν ἀεὶ τῆς ἡμέρας ἦν, ὅπου πλείστοις μέλλοι συνέσεσθαι καὶ ἐλεγε μὲν ὡς τὸ πολύ, τοῖς δὲ βουλομένοις ἐξῆν ἀκούειν. οὐδεὶς δὲ πώποτε Σωκράτους οὐδὲν ἀσεβές οὐδὲ ἀνόσιον οὔτε πράττοντος εἶδεν οὔτε λέγοντος γῆκουσεν. οὐδὲ γάρ περὶ τῆς τῶν πάντων φύσεως, γηπερ τῶν ἄλλων οἱ πλεῖστοι, διελέγετο σκοπῶν, ὅπως δὲ καλούμενος ὑπὸ τῶν σοφιστῶν κόσμος ἔφυ καὶ τίσιν ἀνάγκαις ἐκαστα γίγνεται τῶν οὐρανίων, ἀλλὰ καὶ τοὺς φροντίζοντας τὰ τοιαῦτα μωραίνοντας ἀπεδείκνυε.

Καὶ πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερά ποτε νομίσαντες ἵκανῶς γῆδη τάνθρωπεια εἰδέναι ἔρχονται ἐπὶ τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν, γη τὰ μὲν ἀνθρώπεια παρέντες, τὰ δαιμόνια δὲ σκοποῦντες γῆγονται τὰ προσήγοντα πράττειν. ἐσκόπει δὲ περὶ αὐτῶν καὶ τάδε ἀρ, ὃσπερ οἱ τάνθρωπεια μανθάνοντες γῆγονται τοῦθ', ὃ τι ἀν μάθωσιν, ἑαυτοῖς τε καὶ τῶν ἄλλων ὅτῳ ἀν βούλωνται ποιήσειν, εὗτω καὶ οἱ τὰ θεῖα ζητοῦντες νομίζουσιν, ἐπειδὸν γνῶσιν, αἵς ἀνάγκαις ἐκαστα γίγνεται, ποιήσειν, ὅταν βούλωνται, καὶ ἀνέμους καὶ ὕδατα καὶ ὥρας καὶ ὅτου ἀν ἄλλου δέωνται τῶν τοιούτων, γη τοιούτον μὲν οὐδὲν οὐδὲ ἐπίζουσιν, ἀρκεῖ δὲ αὐτοῖς γνῶναι μόνον, γη τῶν τοιούτων ἐκαστα γίγνεται;

Περὶ μὲν οὖν τῶν ταῦτα πραγματευομένων τοιαῦτα ἐλεγεν· αὐτὸς δὲ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἀεὶ διελέγετο σκοπῶν, τί εὐσεβές, τί ἀσεβές, τί καλόν, τί αἰσχρόν, τί δίκαιον, τί ἄδικον, τί σωφροσύνη, τί μανία, τί ἀνδρεία, τί δειλία, τί πόλις, τί πολιτικός, τί ἀρχὴ ἀνθρώπων, τί ἀρχικὸς ἀνθρώπων, καὶ περὶ

τῶν ἄλλων, ἡ τοὺς μὲν εἰδότας ἥγειτο καλοὺς κἀγαθοὺς εἶναι, τοὺς δ' ἀγνοοῦντας ἀνδραποδώδεις ἢν δικαίως κεκλήσθαι.

- 17 Οσα μὲν οὖν μὴ φανερὸς ἦν ὅπως ἐγίγνωσκεν, οὐδὲν θαυμαστὸν ὑπὲρ τούτων περὶ αὐτοῦ παραγνῶνται τοὺς δικαστάς· ὅσα δὲ πάντες γῆδεσαν, οὐ θαυμαστόν, εἰ μὴ τούτων ἐνεθύμηθησαν: βουλεύσας γάρ ποτε καὶ τὸν βουλευτικὸν ὅρκον διμόσας, ἐνῷ ἦν κατὰ τοὺς νόμους βουλεύσειν, ἐπιστάτης ἐν τῷ δήμῳ γενόμενος, ἐπιθυμήσαντος τοῦ δήμου παρὰ τοὺς νόμους μιᾷ φήμῳ τοὺς ἀμφὶ Θράσυλλον καὶ Ἐρασινίδην ἀποκτεῖναι πάντας, οὐκ ἡθέλησεν ἐπιψηφίσαι, δργιζομένου μὲν αὐτῷ τοῦ δήμου, πολλῶν δὲ καὶ δυνατῶν ἀπειλούντων· ἀλλὰ περὶ πλείονος ἐποιήσατο εὐορκεῖν ἢ χαρίσασθαι τῷ δήμῳ παρὰ τὸ δίκαιον καὶ φυλάξασθαι τοὺς ἀπειλούντας. καὶ γάρ ἐπιμελεῖσθαι θεοὺς ἐνόμιζεν ἀνθρώπων, οὐχ δὲ τρόπον οἱ πολλοὶ νομίζουσιν· οὗτοι μὲν γάρ σίονται τοὺς θεοὺς τὰ μὲν εἰδέναι, τὰ δὲ οὐκ εἰδέναι· Σωκράτης δὲ πάντα μὲν ἥγειτο θεοὺς εἰδέναι, τά τε λεγόμενα καὶ πραττόμενα καὶ τὰ σιγῇ βουλευόμενα, πανταχοῦ δὲ παρεῖναι καὶ σημαίνειν τοῖς ἀνθρώποις περὶ τῶν ἀνθρωπείων πάντων.
- 20 Θαυμάζω οὖν, ὅπως ποτὲ ἐπείσθησαν Ἀθηναῖοι Σωκράτη περὶ θεοὺς μὴ σωφρονεῖν, τὸν ἀσεβῆς μὲν οὐδέν ποτε οὕτ' εἰπόντα οὔτε πράξαντα, τοιαῦτα δὲ καὶ λέγοντα καὶ πράττοντα, οἴτις ἢν καὶ λέγων καὶ πράττων εἴη τε καὶ νομίζοιτο εὔσεβέστατος.

3. Ἡ ἀνασκευὴ τοῦ δευτέρου μέρους τῆς κατηγορίας.

(I, 2, 1 – 64)

- 1 Θαυμαστὸν δὲ φαίνεται μοι καὶ τὸ πεισθῆναι τινας, ώς Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν, δις πρὸς τοῖς εἰρημένοις

πρώτον μὲν πάντων ἀνθρώπων γαστρὸς ἐγκρατέστατος ἦν,
εἴτα πρὸς χειμῶνα καὶ θέρος καὶ πάντας πόνους κρατεριώ-
τατος, ἔτι δὲ πρὸς τὸ μετρίων δεῖσθαι πεπαιδευμένος οὕτως,
ῶστε πάνυ μικρὰ κεντημένος πάνυ ῥᾳδίως ἔχειν ἀρκοῦντα.
πῶς οὖν αὐτὸς ὃν τοιοῦτος ἄλλους ἂν ἦ τοι εἰσεθεῖς ἢ παρανόμους
ἢ λίγνους ἢ πρὸς τὸ πονεῖν μαλακοὺς ἐποίησεν; ἀλλ᾽ ἔπαινος
μὲν τούτων πολλούς, ἀρετῆς ποιήσας ἐπιθυμεῖν καὶ ἐλπίδας
παρασχών, ἂν ἑαυτῶν ἐπιμελῶνται, καλοὺς καγαθοὺς ἔσεσθαι·
καίτοι γ' οὐδεπώποτε ὑπέσχετο διδάσκαλος εἶναι τούτου, ἀλλὰ τῷ
φανερὸς εἶναι τοιοῦτος ὃν ἐλπίζειν ἐποίει τοὺς συνδιατρί-
βοντας ἑαυτῷ μιμουμένους ἐκεῖνον τοιούτους γενήσεσθαι.

Οὐ μὴν οὐδὲ ἐρασιχρημάτους γε τοὺς συνόντας ἐποίει. τῶν 5
μὲν γάρ ἄλλων ἐπιθυμιῶν ἔπαινε, τοὺς δὲ ἑαυτοῦ ἐπιθυμοῦν-
τας οὐκ ἐπράττετο χρήματα· τούτου δ' ἀπεχόμενος ἐνόμιζεν ε
ἐλευθερίας ἐπιμελεῖσθαι· τοὺς δὲ λαμβάνοντας τῆς ὅμιλίας
μισθὸν ἀνδραποδιστὰς ἑαυτῶν ἀπεκάλει διὰ τὸ ἀναγκαῖον
αὐτοῖς εἶναι διαλέγεσθαι, παρ' ὃν λάθοιεν τὸν μισθόν. ἐθαύ- 7
μαζε δ', εἰ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος ἀργύριον πράττοιτο
καὶ μὴ νομίζοι τὸ μέγιστον κέρδος ἔξειν φίλον ἀγαθὸν κτη-
σάμενος, ἀλλὰ φοβοῖτο, μὴ δὲ γενόμενος καλὸς καγαθὸς τῷ τὰ
μέγιστα εὐεργετήσαντι μὴ τὴν μεγίστην χάριν ἔξοι. Σωκρά- 8
της δὲ ἐπηγγείλατο μὲν οὐδενὶ πώποτε τοιοῦτον οὐδέν, ἐπί-
στευε δὲ τῶν συνόντων ἑαυτῷ τοὺς ἀποδεξαμένους, ἀπερ αὐτὸς
ἐδοκίμαζεν, εἰς τὸν πάντα βίον ἑαυτῷ τε καὶ ἀλλήλους φίλους
ἀγαθοὺς ἔσεσθαι. πῶς ἂν οὖν ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ διαφθείροι τοὺς
νέους; εἰ μὴ ἄρα τῇς ἀρετῇς ἐπιμέλεια διαφθορά ἐστιν.

«Αλλὰ νὴ Δία,» δικαίησε την προσομοίωσην, «ὑπερορᾶν ἐποίει τῶν 9
καθεστώτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων, ὡς μῶρον εἴη τοὺς
μὲν τῆς πόλεως ἀρχοντας ἀπὸ κυάμου καθιστάναι, κυβερ-
νήτῃ δὲ μηδένα ἐθέλειν χρῆσθαι κυαμευτῷ μηδὲ τέκτονι
μηδὲ αὐλητῇ, μηδὲ ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα, ἢ πολλῷ ἐλάττονας

- βλάβιας ἀμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περὶ τὴν πόλιν ἀμαρτανο-
μένων· τοὺς δὲ τοιούτους λόγους ἐπαίρειν ἔφη τοὺς νέους
καταφρονεῖν τῆς καθεστώσης πολιτείας καὶ ποιεῖν βιαίους.
- 10 ἐγὼ δὲ οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκοῦντας καὶ νομίζοντας ἵκα-
νοὺς ἔξεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας γίκιστα
γίγνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσεισιν ἔχθραι
καὶ κίνδυνοι, διὸ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ
φιλίας ταῦτα γίγνεται. οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες ὡς ἀφαιρεθέν-
τες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν.
οὕκουν τῶν φρόνησιν ἀσκοῦντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἴσχὺν
ἄνευ γνώμης ἔχόντων τὸ τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν.
- 12 «Ἄλλο», ἔφη γε ὁ κατήγορος, «Σωκράτει δμιλητὰ γενο-
μένω Κριτίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης πλεῖστα κατὰ τὴν πόλιν
ἐποιησάτην. Κριτίας μὲν γὰρ τῶν ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ πάντων
πλεονεκτίστατός τε καὶ βιαιότατος ἐγένετο, Ἀλκιβιάδης δὲ
αὖ τῶν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ πάντων ἀκρατέστατός τε καὶ
ὑδριστότατος».
- 13 «Ἐγὼ δέ, εἰ μέν τι κακὸν ἐκείνῳ τὴν πόλιν ἐποιησάτην, οὐκ
ἀπολογήσομαι τὴν δὲ πρὸς Σωκράτη συνουσίαν αὐτοῖν, ὡς
14 ἐγένετο, διηγγήσομαι. ἐγενέσθην μὲν γὰρ δὴ τῷ ἄνδρε τούτῳ
φύσει φιλοτιμοτάτῳ πάντων Ἀθηναίων, βουλομένῳ τε πάντα
δι’ ἑαυτῶν πράττεσθαι καὶ πάντων δονιμαστοτάτῳ γενέσθαι.
γῆδεσαν δὲ Σωκράτη ἀπ’ ἐλαχίστων μὲν χρημάτων αὐταρκέ-
στατα ζῶντα, τῶν ἥδονῶν δὲ πασῶν ἐγκρατέστατον ὅντα,
τοῖς δὲ διαλεγομένοις αὐτῷ πᾶσι γράμμενον ἐν τοῖς λόγοις,
15 ὅπως βούλοιτο. ταῦτα δὲ ὀρῶντε καὶ ὅντε, οἷῳ προείρησθον,
πότερόν τις αὐτῷ φῆ τοῦ βίου τοῦ Σωκράτους ἐπιθυμήσαντε
καὶ τῆς σωφροσύνης, ἦν ἐκεῖνος εἰχεν, δρέξασθαι τῆς δμι-
λίας αὐτοῦ, ἢ νομίσαντε, εἰ δμιλησαίτην ἐκείνῳ, γενέσθαι
16 ἀν ἴκανωτάτῳ λέγειν τε καὶ πράττειν; ἐγὼ μὲν γὰρ ἥγοῦμαι,
θεοῦ διδόντος αὐτοῖν ἢ ζῆν δλον τὸν βίον, ὥσπερ ζῶντα

Σωκράτη έώρων, ή τεθνάναι, έλέσθι αν μᾶλλον αὐτῷ τεθνάναι. δήλω δ' ἐγενέσθη γένεσθην ὃν ἐπραξάτην· ώς γάρ τάχιστα κρείττονε τῶν συγγιγνομένων ἡγησάσθη γενέσθην εἰναι, εὐθὺς ἀποπηδήσαντε Σωκράτους ἐπραττέτην τὰ πολιτικά, ὧνπερ ἔνεκα Σωκράτους ὠρεγχθῆτην.

Καὶ μὴν Κριτίας καὶ Ἀλκιδιάδης, ἕως μὲν Σωκράτεις 24 συνήστηγε, ἐδυνάσθη γένεσθην ἐκείνῳ χρωμένῳ συμμάχῳ τῶν μὴ καλῶν ἐπιθυμιῶν κρατεῖν· ἐκείνου δ' ἀπαλλαγέντε, Κριτίας μὲν φυγὼν εἰς Θετταλίαν ἐκεὶ συνῆν ἀνθρώποις ἀνομίᾳ μᾶλλον ή δικαιοσύνῃ χρωμένοις, Ἀλκιδιάδης δ' αὖ διὰ δύναμιν τὴν ἐν τῇ πόλει καὶ τοῖς συμμάχοις ὑπὸ πολλῶν καὶ δυνατῶν ἀνθρώπων διαθρυπτόμενος, ὑπὸ δὲ τοῦ δήμου τιμώμενος, ὃςπερ οἱ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων ἀθληταὶ ῥαδίως πρωτεύοντες ἀμελοῦσι τῆς ἀσκήσεως, οὕτω κάκεινος ἡμέλησεν αὐτοῦ. τοιούτων δὲ συμβάντων αὐτοῖν, καὶ ὡγκωμένω μὲν ἐπὶ γένει, 25 ἐπηρμένῳ δ' ἐπὶ πλούτῳ, πεφυσημένῳ δ' ἐπὶ δυνάμει, διατεθρυμμένῳ δὲ ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων, ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις καὶ πολὺν χρόνον ἀπὸ Σωκράτους γεγονότε, τί θαυμαστόν, εἰ ὑπερηφάνῳ ἐγενέσθην;

Είτα, εἰ μὲν τι ἐπλημμελησάτην, τούτου Σωκράτη δ' 26 κατήγορος αἰτιᾶται· δτὶ δὲ νέω ὅντε αὐτῷ, ἦνίκα καὶ ἀγνωμονεστάτῳ καὶ ἀκρατεστάτῳ εἰκὸς εἰναι, Σωκράτης παρέσχε σώφρονε, οὐδενὸς ἐπαίνου δοκεῖ τῷ κατηγόρῳ ἄξιος εἰναι; οὐ μὴν τὰ γε ἀλλα οὕτω κρίνεται. τίς μὲν γάρ αὐλητής, τίς 27 δὲ κιθαριστής, τίς δὲ ἄλλος διδάσκαλος ἵκανονς ποιήσας τοὺς μαθητάς, ἐὰν πρὸς ἄλλους ἐλθόντες χείρους φανῶσιν, αἰτίαν ἔχει τούτου; τίς δὲ πατήρ, ἐὰν δὲ παῖς αὐτοῦ συνδιατρίων τῷ σωφρονῇ, ὕστερον δὲ ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος πονηρὸς γένηται, τὸν πρόσθεν αἰτιᾶται, ἀλλ' οὐχ, δσῳ ἀν παρὰ τῷ ὑστέρῳ χείρων φαίνηται, τοσούτῳ μᾶλλον ἐπαινεῖ τὸν πρότερον;

- 28 'Αλλ' οἵ γε πατέρες αὐτοὶ συνόντες τοῖς υἱέσι τῶν παίδων πληγμελούντων οὐκ αἰτίαν ἔχουσιν, ἐὰν αὐτοὶ σωφρονῶσιν. οὕτω δὲ καὶ Σωκράτη δίκαιων ἦν κρίνειν· εἰ μὲν αὐτὸς ἐποίει τι φαῦλον, εἰκότως ἀν ἐδόκει πονηρὸς εἶναι· εἰ δ' αὐτὸς σωφρονῶν διετέλει, πῶς ἀν δικαίως τῆς οὐκ ἐνούσης αὐτῷ κακίας αἰτίαν ἔχοι;
- 32 'Αλλ' εἰ καὶ μηδὲν αὐτὸς πονηρὸν ποιῶν ἐκείνους φαῦλα πράττοντας δρῶν ἐπήγγει, δικαίως ἀν ἐπιτιμῷτο. ἐδήλωσε δὲ τὸ ἔργον, ὅτι καὶ ἀπήγθετο δὲ Σωκράτης τῷ Κριτίᾳ· ἐπεὶ γάρ οἱ τριάκοντα πολλοὺς μὲν τῶν πολιτῶν καὶ σὺ τοὺς χειρίστους ἀπέκτεινον, πολλοὺς δὲ προετρέποντο ἀδικεῖν, εἰπέ που δὲ Σωκράτης, ὅτι θαυμαστὸν οἱ δοκοίη εἶναι, εἴ τις γενόμενος βοῶν ἀγέλης νομεύεις καὶ τὰς βοῦς ἐλάττους τε καὶ χείρους ποιῶν μὴ διμολογοίη κακὸς βουκόλος εἶναι, ἔτι δὲ θαυμαστότερον, εἴ τις προστάτης γενόμενος πόλεως καὶ ποιῶν τοὺς πολίτας ἐλάττους τε καὶ χείρους μὴ ἀισχύνεται μηδὲν οἰεται κακὸς εἶναι προστάτης τῆς πόλεως. ἀπαγγελθέντος δὲ αὐτοῖς τούτου, καλέσαντε δὲ τε Κριτίας καὶ δὲ Χαρικλῆς τὸν Σωκράτη τόν τε νόμον ἐδεικνύτην αὐτῷ καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτην μὴ διαλέγεσθαι. δὲ Σωκράτης ἐπήρετο αὐτῷ, εἰ ἔξεινη πυνθάνεσθαι, εἴ τι ἀγνοοῦτο τῶν προαγορευομένων. τῷ δὲ ἐφάτην.
- 34 «Ἐγὼ τοίνυν», ἔφη, «παρασκεύασμαὶ μὲν πείθεσθαι τοῖς νόμοις· ὅπως δὲ μὴ δι᾽ ἄγνοιαν λάθω τι παρανομήσας, τοῦτο βούλομαι σαφῶς μαθεῖν παρ’ ὑμῶν, πότερον τὴν τῶν λόγων τέχνην σὺν τοῖς δρθῶς λεγομένοις εἶναι νομίζοντες ἢ σὺν τοῖς μὴ δρθῶς ἀπέχεσθαι κελεύετε αὐτῆς. εἰ μὲν γάρ σὺν τοῖς δρθῶς, δῆλον, ὅτι ἀφεκτέον ἀν εἴη τοῦ δρθῶς λέγειν· εἰ δὲ σὺν τοῖς μὴ δρθῶς, δῆλον, ὅτι πειρατέον δρθῶς λέγειν.»
- 35 Καὶ δὲ Χαρικλῆς δργισθεὶς αὐτῷ, «Ἐπειδή», ἔφη, «δὲ Σώκρατες, ἀγνοεῖς, τάδε σοι εὔμαθέστερα ὄντα προαγορεύο-

μεν, τοῖς νέοις ὅλως μὴ διαλέγεσθαι». — καὶ ὁ Σωκράτης, «Ἴνα τοίνυν», ἔφη, «μὴ ἀμφίβολον γῇ, ὅρίσατε μοι μέχρι πόσων ἐτῶν δεῖ νομίζειν νέους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους». καὶ ὁ Χαρικλῆς, «Οσουπερ», εἶπε, «χρόνου βουλεύειν οὐκ ἔξεστιν, ὡς οὕπω φρονίμοις οὖσι μηδὲ σὺ διαλέγου νεωτέροις τριάκοντα ἐτῶν». — «Μηδ' ἐάν τι ὠνθμαῖ», ἔφη, «ἢν πωλῇ νεώτερος τριάκοντα ἐτῶν, ἔρωμαῖ, ὅπόσου πωλεῖ;» · «Ναὶ τά γε τοιαῦτα», ἔφη ὁ Χαρικλῆς· «ἀλλά τοι σύγε, ς Σώκρατες, εἴωθας εἰδώς, πῶς ἔχει, τὰ πλεῖστα ἔρωτᾶν· ταῦτα οὖν μὴ ἔρωτα». — «Μηδ' ἀποκρίνωμαι οὖν», ἔφη, «ἄν τίς με ἔρωτῷ νέος, ἐὰν εἰδὼ, οἷον ποῦ οἰκεῖ Χαρικλῆς γῇ ποῦ ἔστι Κριτίας;» · «Ναὶ τά γε τοιαῦτα», ἔφη ὁ Χαρικλῆς.

Ο δὲ Κριτίας, «Ἄλλὰ τῶνδέ τοί σε ἀπέχεσθαι», ἔφη, ³⁷ «δεῖγει, ς Σώκρατες, τῶν σκυτέων καὶ τῶν τεκτόνων καὶ τῶν χαλκέων· καὶ γὰρ οἵμαι αὐτοὺς γῆδη κατατετριφθαι διαθρυλουμένους ὑπὸ σοῦ». — «Οὐκοῦν», ἔφη ὁ Σωκράτης, «καὶ τῶν ἐπομένων τούτοις, τοῦ τε δικαίου καὶ τοῦ δισίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων;» · «Ναὶ μὰ Διὸν», ἔφη ὁ Χαρικλῆς· «καὶ τῶν βουκόλων γε· εἰ δὲ μή, φυλάττου, δπως μὴ καὶ σὺ ἐλάττους τὰς βιοῦς ποιήσῃς». ἔνθα καὶ δῆλον ἐγένετο, ὅτι ³⁸ ἀπαγγελθέντος αὐτοῖς τοῦ περὶ τῶν βιῶν λόγου ωργίζοντο τῷ Σωκράτει.

Οἶα μὲν οὖν γῇ συνουσίᾳ ἐγεγόνει Κριτία πρὸς Σωκράτη ³⁹ καὶ ὡς εἶχον πρὸς ἀλλήλους, εἴρηται. φαίην δ' ἄν ἔγωγε μηδενὶ μηδεμίαν εἶναι παίδευσιν παρὰ τοῦ μὴ ἀρέσκοντος. Κριτίας δὲ καὶ Ἀλκιθιάδης οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς Σωκράτους ὡμιλησάτην, ὃν χρόνον ὡμιλείτην αὐτῷ, ἀλλ' εὐθὺς ἔξ ἀρχῆς ωρμηκότε προεστάναι τῆς πόλεως. εἴτι γὰρ Σωκράτει συνόντες οὐκ ἀλλοις τισὶ μᾶλλον ἐπεχείρουν διαλέγεσθαι γῇ τοῖς μάλιστα πράττουσι τὰ πολιτικά.

- 40 Λέγεται γὰρ Ἀλκιβιάδην, πρὶν εἰκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ ἐπιτρόπῳ μὲν ὅντι ἔχυτοῦ, προστάτῃ δὲ τῆς πόλεως,
 41 τοιάδε διαλεχθῆναι περὶ νόμων· «Εἰπέ μοι», φάναι, «Ὥ Περίκλεις, ἔχοις ἂν με διδάξαι, τί ἐστι νόμος;» «Πάντως δήπου», φάναι τὸν Περικλέα. — «Διδαξον δὴ πρὸς τῶν θεῶν», φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην· «ώς ἐγὼ ἀκούων τινῶν ἐπαινουμένων, ὅτι νόμιμοι ἄνδρες εἰσίν, οἷμαι μὴ ἂν δικαίως τούτου τυχεῖν τοῦ ἐπαίνου τὸν μὴ εἰδότα τί ἐστι νόμος».
 42 «Ἄλλος οὐδέν τι χαλεποῦ πράγματος ἐπιθυμεῖς, ὦ Ἀλκιβιάδη», φάναι τὸν Περικλέα, «βουλόμενος γνῶναι, τί ἐστι νόμος πάντες γὰρ οὗτοι νόμοι εἰσίν, οὓς τὸ πλῆθος συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν ἔγραψε φράζον, ἢ τε δεῖ ποιεῖν καὶ ἢ μή». «Πότερον δὲ τάγαθά νομίσαν δεῖν ποιεῖν ἢ τὰ κακά;» «Τάγαθά, νῆ Δία», φάναι, «ὦ μειράκιον, τὰ δὲ κακὰ οὖ».—
 43 «Ἐὰν δὲ μὴ τὸ πλῆθος, ἀλλ᾽, ὥσπερ ὅπου διλιγαρχία ἐστίν, ὅλιγοι συνελθόντες γράψωσιν, ὅτι χρὴ ποιεῖν, ταῦτα τί ἐστι;» «Πάντα», φάναι, ὅσα ἂν τὸ κρατοῦν τῆς πόλεως βουλευσάμενον, ἢ χρὴ ποιεῖν, γράψῃ, νόμος καλεῖται». — «Καν τύραννος οὖν κρατῶν τῆς πόλεως γράψῃ τοῖς πολίταις, ἢ χρὴ ποιεῖν, καὶ ταῦτα νόμος ἐστί;» «Καὶ ὅσα τύραννος ἄρχων», φάναι, «γράψει, καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται».
 44 «Βίᾳ δέ», φάναι, «καὶ ἀνομία τί ἐστιν, ὦ Περίκλεις; ἀρρώστη, ὅταν ὁ κρείττων τὸν γῆτταν μὴ πείσας, ἀλλὰ βιασάμενος ἀναγκάσῃ ποιεῖν, ὅτι ἂν αὐτῷ δοκεῖ;» «Ἔμοιγε δοκεῖ», φάναι τὸν Περικλέα. «Καὶ ὅσα ἄρα τύραννος μὴ πείσας τοὺς πολίτας ἀναγκάζει ποιεῖν γράψων, ἀνομία ἐστίν;» «Δοκεῖ μοι», φάναι τὸν Περικλέα· «ἀνατίθεμαι γὰρ τό, ὅσα τύραννος μὴ πείσας γράψει, νόμον εἶναι». — «Οσα δὲ οἱ ὅλιγοι τοὺς πολλοὺς μὴ πείσαντες, ἀλλὰ κρατοῦντες γράψουσι, πότερον βίᾳν φῶμεν ἢ μὴ φῶμεν εἶναι;» «Πάντα μοι δοκεῖ», φάναι τὸν Περικλέα, «ὅσα τις μὴ πείσας ἀναγκάζει

τινὰ ποιεῖν, εἴτε γράφων εἴτε μή, βίᾳ μᾶλλον ἢ νόμος εἶναι». — «Καὶ ὅσα ἄρα τὸ πᾶν πλῆθος κρατοῦν τῶν τὰ χρήματα ἔχοντων γράφει μὴ πεῖσαν, βίᾳ μᾶλλον ἢ νόμος ἀν εἰη;» «Μάλα τοι», φάναι τὸν Περικλέα, «ὦ Ἀλκιβιάδη! 46 καὶ ἡμεῖς τηλικοῦτοι ὄντες δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ἤμεν τοιαῦτα γάρ καὶ ἐμελετῶμεν καὶ ἐσοφιζόμεθα, οἴαπερ καὶ σὺ νῦν ἐμοὶ δοκεῖς μελετᾶν». τὸν δὲ Ἀλκιβιάδην φάναι: «Εἴθε σοι, ω Περίκλεις, τότε συνεγενόμην, ὅτε δεινότατος σαυτοῦ ἥσθα».

Ἐπεὶ τοίνυν τάχιστα τῶν πολιτευομένων ὑπέλαθον κρείτ- 47 τονες εἶναι, Σωκράτει μὲν σύκετι προσῆγαν· οὔτε γάρ αὐτοῖς ἄλλως ἥρεσκεν, εἴ τε προσέλθοιεν, ὑπὲρ ὃν ἡμάρτανον ἐλεγχόμενοι ἥχθοντο· τὰ δὲ τῆς πόλεως ἐπραττον, ὃνπερ ἔνεκεν καὶ Σωκράτει προσῆλθον.

Αλλὰ Κρίτων τε Σωκράτους ἦν ὁμιλητὴς καὶ Χαιρεφῶν 48 καὶ Χαιρεκράτης καὶ Ἐρμογένης καὶ Σιμμίας καὶ Κέθης καὶ Φαιδώνδας καὶ ἄλλοι, οἱ ἐκείνῳ συνῆσαν, οὐχ ἵνα δημηγορικοὶ ἢ δικανικοὶ γένοιντο, ἀλλ’ ἵνα καλοὶ τε κἀγαθοὶ γενόμενοι καὶ οἰκῷ καὶ οἰκέταις καὶ οἰκείοις καὶ φίλοις καὶ πόλει καὶ πολίταις δύναιντο καλῶς χρῆσθαι. καὶ τούτων σύδεις οὔτε νεώτερος οὔτε πρεσβύτερος ὃν οὐτ’ ἐποίησε κακὸν οὐδὲν οὐτ’ αἰτίαν ἔσχεν.

Ἐφη δ’ αὐτὸν ὁ κατήγορος καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ποιητῶν 50 ἐκλεγόμενον τὰ πονηρότατα καὶ τούτοις μαρτυρίοις χρώμενον διδάσκειν τοὺς συνόντας κακούργους τε εἶναι καὶ τυραννικούς, Ήσιόδου μὲν τὸ

“Ἐργον δ’ οὐδὲν ὅτειδος, λερού δέ τ’ ὅτειδος·

τοῦτο δὴ λέγειν αὐτόν, ώς ὁ ποιητὴς κελεύει μηδενὸς ἔργου μήτ’ ἀδίκου μήτ’ αἰσχροῦ ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ καὶ ταῦτα ποιεῖν ἐπὶ τῷ κέρδει. Σωκράτης δ’ ἐπεὶ διομολογήσαιτο τὸ μὲν 57 ἐργάτην εἶναι ωφέλιμόν τε ἀνθρώπῳ καὶ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ

ἀργὸν βλαβερόν τε καὶ κακόν, καὶ τὸ μὲν ἐργάζεσθαι ἀγαθόν, τὸ δ' ἀργεῖν κακόν, τοὺς μὲν ἀγαθόν τι ποιοῦντας ἐργάζεσθαι τε ἔφη καὶ ἐργάτας εἶναι, τοὺς δὲ κυθεύοντας οὐ τι ἄλλο πινηρὸν καὶ ἐπιζήμιον ποιοῦντας ἀργοὺς ἀπεκάλει. ἐκ δὲ τούτων δρθῶς ἂν ἔχοι τὸ

Ἐργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργή δὲ τὸ ὄνειδος.

- 58 Τὸ δὲ Ὁμῆρου ἔφη ὁ κατίγορος πολλάκις αὐτὸ λέγειν, ὅτι Ὁδυσσεὺς

«Οὐτινα μὲν βασιλῆα καὶ ἔξοχον ἄνδρα κιχείη,
τὸν δ' ἀγανοῖς ἐπέεσσιν ἐρητύσασκε παραστάς
«δαιμόνι», οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσεσσθαι,
ἄλλ' αὐτός τε κάθησο καὶ ἄλλους ἴδονε λαούς».
ὅν δ' αὖ δίμου τὸν ἄνδρα ἵδοι βούωντά τὸν ἐφεύροι,
τὸν σκήπτρῳ ἐλάσσασκεν ὅμοκλήσασκε τε μύθῳ
«δαιμόνι», ἀτρέμας ήσο, καὶ ἄλλων μῆθον ἀκούει,
οἵ σέο φέρτεροί εἰσον σὺ δὲ ἀπιόλεμος καὶ ἄνακτις,
οὔτε ποτὲ ἐν πολέμῳ ἐναρώθμιος οὔτ' ἐνὶ βοιλῆῃ».

ταῦτα δὴ αὐτὸν ἔξηγεισθαι, ώς ὁ ποιητὴς ἐπαίνοιη παίεσθαι τοὺς δημότας καὶ πένητας.

- 59 Σωκράτης δ' οὐ ταῦτ' ἔλεγε· καὶ γὰρ ἑαυτὸν οὕτω γ' ἀν φετο δεῖν παίεσθαι· ἀλλ' ἔφη δεῖν τοὺς μήτε λόγῳ μήτε ἐργῷ ὀφελίμους ὄντας καὶ μήτε στρατεύματι μήτε πόλει μήτε αὐτῷ τῷ δήμῳ, εἴ τι δέοι, βοηθεῖν ἵκανούς, ἄλλως τε ἐὰν καὶ θρασεῖς ὡσι, πάντα τρόπον κωλύεσθαι, καὶ πάνυ πλούτιοι τυγχάνωσιν ὄντες.

- 60 Ἄλλὰ Σωκράτης γε τὰναντία τούτων φανερὸς ήν καὶ δημοτικὸς καὶ φιλάνθρωπος ὅν. ἐκεῖνος γὰρ πολλοὺς ἐπιθυμητὰς καὶ ἀστοὺς καὶ ξένους λαθῶν οὐδένα πώποτε μισθὸν τῆς συνουσίας ἐπράξατο, ἀλλὰ πᾶσιν ἀφθόνως ἐπήρκει τῶν ἑαυτοῦ· ὃν τινες μικρὰ μέρη παρ' ἐκείνου προΐκα λαθόντες πολλοὺς τοῖς ἄλλοις ἐπώλουν, καὶ οὐκ ησαν ὥσπερ ἐκεῖνος

δημοτικοί τοῖς γάρ μὴ ἔχουσι χρήματα διδόναι πούκ ῃθελον
διαλέγεσθαι. ἀλλὰ Σωκράτης γε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώ- 61
πους κόσμον τῇ πόλει παρεῖχε, πολλῷ μᾶλλον ἢ Λίχας τῇ
Λακεδαιμονίων, ὃς ὀνομαστὸς ἐπὶ τούτῳ γέγονε. Λίχας μὲν
γάρ ταῖς γυμνοπαιδίαις τοὺς ἐπιδημοῦντας ἐν Λακεδαιμονί¹
ξένους ἐδείπνιζε, Σωκράτης δὲ διὰ παντὸς τοῦ βίου τὰ ἑα-
τοῦ δαπανῶν τὰ μέγιστα πάντας τοὺς βουλομένους ὠφέλει.
βελτίους γάρ ποιῶν τοὺς συγγιγνομένους ἀπέπεμπεν.

Πῶς οὖν ἂν ἔνοχος εἴη τῇ γραφῇ; ὃς ἀντὶ μὲν τοῦ μὴ 64
νομίζειν θεούς, ὡς ἐν τῇ γραφῇ ἐγέγραπτο, φανερὸς ἦν
θεραπεύων τοὺς θεοὺς μάλιστα πάντων ἀνθρώπων, ἀντὶ δὲ
τοῦ διαφθείρειν τοὺς νέους, ὃ δὴ ὁ γραψάμενος αὐτὸν ἤτιτο,
φανερὸς ἦν τῶν συνόντων τοὺς πονηρὰς ἐπιθυμίας ἔχοντας
τούτων μὲν παύων, τῆς δὲ καλλίστης καὶ μεγαλοπρε-
στάτης ἀρετῆς, ἥ πόλεις τε καὶ οἰκοι εὖ οἰκοῦσι, προτρέπων
ἐπιθυμεῖν· ταῦτα δὲ πράττων πῶς οὐ μεγάλης ἄξιος ἦν
τιμῆς τῇ πόλει;

B'

ΔΡΑΣΙΣ ΚΑΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

(I, 3 - III, 9)

1. Θρησκεία.

(I, 3, 4)

a. Ἡ πρὸς τοὺς θεοὺς λατρεία τοῦ Σωκράτους.

(I, 3, 1-4)

- 1 Ός δὲ δὴ καὶ ωφελεῖν ἐδόκει μοι τοὺς συνόντας τὰ μὲν ἔργῳ δεικνύων ἑαυτὸν οἰος ἦν, τὰ δὲ καὶ διαλεγόμενος, τούτων δὴ γράψω, δόπσα ἀν διαμνημονεύσω. τὰ μὲν τοίνυν πρὸς τοὺς θεοὺς φανερὸς ἦν καὶ ποιῶν καὶ λέγων, ἥπερ ἡ Πυθία ἀποκρίνεται τοῖς ἔρωτῶσι, πῶς δεῖ ποιεῖν ἢ περὶ θυσίας ἢ περὶ προγόνων θεραπείας ἢ περὶ ἄλλου τινὸς τῶν τοιούτων. ἢ τε γὰρ Πυθία νόμῳ πόλεως ἀναιρεῖ ποιοῦντας εὐσεβῶς ἀν ποιεῖν, Σωκράτης τε οὕτω καὶ αὐτὸς ἐποίει καὶ τοῖς ἄλλοις παρήγει, τοὺς δὲ ἄλλως πως ποιοῦντας περιέργους καὶ ματαίους ἐνόμιζεν εἶναι. καὶ γῆγετο δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς ἀπλῶς τάγαθὰ διδόναι, ὡς τοὺς θεοὺς κάλλιστα εἰδότας, ὅποια ἀγαθά ἔστι· τοὺς δ' εὐχομένους χρυσίον ἢ ἀργύριον ἢ τυραννίδα ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων οὐδὲν διάφορον ἐνόμιζεν εὔχεσθαι, ἢ εἰ κυθείαν ἢ μάχην ἢ ἄλλο τι εὔχοιντο τῶν φανερῶς ἀδίήλων ὅπως ἀποθήσοιτο.
- 3 Θυσίας δὲ θύων μικρὰς ἀπὸ μικρῶν οὐδὲν ἥγειτο μειοῦσθαι· τῶν ἀπὸ πολλῶν καὶ μεγάλων πολλὰ καὶ μεγάλα θύόντων. οὕτε γὰρ ἀν τοῖς θεοῖς ἔφη καλῶς ἔχειν, εἰ ταῖς μεγάλαις θυσίαις μᾶλλον ἢ ταῖς μικραῖς ἔχαιρον· πολλάκις γὰρ ἀν

αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν εἶναι κεχαρισμένα· οὕτ’ ἀν τοῖς ἀνθρώποις ἄξιον εἶναι ζῆν, εἰ τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον ἡν κεχαρισμένα τοῖς θεοῖς ἢ τὰ παρὰ τῶν χρηστῶν· ἀλλ’ ἐνόμιζε τοὺς θεοὺς ταῖς παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαῖς μάλιστα γαίρειν. ἐπανέτηγε δ’ ἡν καὶ τοῦ ἔπους τούτου.

Καδδύναμιν δ’ ἔρδειν οἴεροι ἀθανάτοισι θεοῖσι,

καὶ πρὸς φίλους δὲ καὶ ξένους καὶ πρὸς τὴν ἄλλην δίαιταν καλὴν ἔφη παραίνεσιν εἶναι τὴν «Καδδύναμιν δ’ ἔρδειν».

Εἰ δέ τι δόξειεν αὐτῷ σημαίνεσθαι παρὰ τῶν θεῶν, γίττον 4 ἀν ἐπείσθη παρὰ τὰ σημαινόμενα ποιῆσαι, ἢ εἰ τις αὐτὸν ἔπειθεν ὅδοῦ λαθεῖν ἥγεμόνα τυφλὸν καὶ μὴ εἰδότα τὴν ὁδὸν ἀντὶ βλέποντος καὶ εἰδότος· καὶ τῶν ἄλλων δὲ μωρίαν κατηγόρει, οἵτινες παρὰ τὰ ὑπὸ τῶν θεῶν σημαινόμενα ποιεῦσί τι, φυλαττόμενοι τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρώποις ἀδοξίαν· αὐτὸς δὲ πάντα τὰνθρώπινα ὑπερεώρα πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν συμβουλίαν.

*β. Ἀποδείξεις τῆς ὑπάρξεως τοῦ θεοῦ
καὶ τῆς προνοίας αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀνθρώπου.*

(I, 4, 2-19)

Δέξω δὲ ἂ ποτε αὐτοῦ ἤκουσα περὶ τοῦ δαιμονίου δια- 2 λεγομένου πρὸς Ἀριστόδημον τὸν μικρὸν ἐπικαλούμενον. καταμαθὼν γὰρ αὐτὸν οὔτε θύοντα τοῖς θεοῖς οὔτε μαντικὴ χρώμενον, ἀλλὰ καὶ τῶν ποιεύντων ταῦτα καταγελῶντα· «Ἐπέ μοι», ἔφη, «ὦ Ἀριστόδημε, ἔστιν οὕτινας ἀνθρώπους τεθαύμακας ἐπὶ σοφίᾳ;» «Ἐγω γῳ», ἔφη. καὶ δεῖ. «Λέξον 3 ήμιν», ἔφη, «τὰ δνόματα αὐτῶν». «Ἐπὶ μὲν τοίνυν ἐπῶν ποιήσει Ὅμηρον ἔγωγε μάλιστα τεθαύμακα, ἐπὶ δὲ διθυράμβῳ Μελανιππίδην, ἐπὶ δὲ τραγῳδίᾳ Σοφοκλέα, ἐπὶ δὲ

- ἀνδριαντοποιίᾳ Πολύκλειτον, ἐπὶ δὲ ζωγραφίᾳ Ζεῦξιν». —
- 4 «Πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ ἀπεργαζόμενοι εἰδωλα ἄφρονά τε καὶ ἀκίνητα ἀξιοθαυμαστότεροι εἰναι ἢ οἱ ζῷα ἔμφρονά τε καὶ ἐνεργά;» «Πολὺ νὴ Δία οἱ ζῷα, εἴπερ γε μὴ τύχῃ τινί, ἀλλ᾽ ὑπὸ γνώμης ταῦτα γίγνεται». — «Τῶν δὲ ἀτεκμάρτως ἔχοντων, ὅτου ἔνεκά ἔστι, καὶ τῶν φανερῶς ἐπ' ὥφελείᾳ ὄντων πότερα τύχης καὶ πότερα γνώμης ἔργα κρίνεις;» «Πρέπει μὲν τὰ ἐπ' ὥφελείᾳ γιγνόμενα γνώμης εἰναι ἔργα».
- 5 «Οὐκουν δοκεῖ σοι ὁ ἔξ ἀρχῆς ποιῶν ἀνθρώπους ἐπ' ὥφελείᾳ προσθεῖναι αὐτοῖς, δι' ὃν αἰσθάνονται ἔκαστα, δφθαλμοὺς μέν, ὃσθ' ὅραν τὰ ὅρατά, ὡτα δέ, ὃστ' ἀκούειν τὰ ἀκουστά; δσμῶν γε μήν, εἰ μὴ ῥίνες προσετέθησαν, τί ἂν ἡμῖν ὅφελος ἦν; τίς δ' ἀν αἰσθησις ἦν γλυκέων καὶ δριμέων καὶ πάντων τῶν διὰ στόματος ἥδεων, εἰ μὴ γλῶττα
- 6 τούτων γνώμων ἐνειργάσθη; πρὸς δὲ τούτοις οὐ δοκεῖ σοι καὶ τόδε προνοίας ἔργοις ἔοικέναι, τό, ἐπεὶ ἀσθενῆς μέν ἔστιν ἢ ὅψις, βλεφάροις αὐτὴν θυρῶσαι, ἢ, ὅταν μὲν αὐτῇ χρῆσθαι τι δέη, ἀναπετάννυται, ἐν δὲ τῷ ὅπνῳ συγκλείεται, ὡς δ' ἀν μηδὲ ἄνεμοι βλάπτωσιν, ἥθμὸν βλεφαρίδας ἐμφῦσαι, δφρύσι τε ἀπογεισῶσαι τὰ ὑπὲρ τῶν ὀμμάτων, ώς μηδὲ δ ἐκ τῆς κεφαλῆς ἰδρῶς κακουργῇ· τὸ δὲ τὴν ἀκοήν δέχεσθαι μὲν πάσας φωνάς, ἐμπίμπλασθαι δὲ μήποτε· καὶ τοὺς μὲν πρόσθεν ὀδόντας πᾶσι ζῷοις οἷους τέμνειν εἰναι, τοὺς δὲ γομφίους οἷους παρὰ τούτων δεξαμένους λεαίνειν· καὶ στόμα, δι' οὐ, ὃν ἐπιθυμεῖ τὰ ζῷα, εἰσπέμπεται, πλησίον δφθαλμῶν καὶ ῥινῶν καταθεῖναι· ταῦτα οὕτω προνοητικῶς πεπραγμένα, ἀπορεῖς,
- 7 πότερα τύχης ἢ γνώμης ἔργα ἔστιν;» «Οὐ μὰ τὸν Δίν», ἔφη, «ἀλλ᾽ οὕτω γε σκοπουμένῳ πάνυ ἔοικε ταῦτα σοφοῦ τινος δημιουργοῦ καὶ φιλοζῷου τεχνῆμασιν. τὸ δὲ ἐμφῦσαι ταῖς μὲν γειναμέναις ἔρωτα τοῦ ἐκτρέφειν, τοῖς δὲ τραφεῖσι μέγιστον μὲν πόθον τοῦ ζῆν, μέγιστον δὲ φόβον τοῦ θανάτου;» —

«Αμέλει καὶ ταῦτα ἔσικε μηχανήμασί τινος ζῷα εἶναι βουλευσαμένου».

«Σὺ δὲ ἐν σαυτῷ φρόνιμόν τι δοκεῖς ἔχειν;» «Ἐρώτα γοῦν 8 καὶ ἀποκρινεῦμαι». — «Ἄλλοθι δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲν οἴει φρόνιμον εἶναι; καὶ ταῦτα εἰδὼς, ὅτι γῆγε τε μικρὸν μέρος ἐν τῷ σώματι πολλῆς οὖσης ἔχεις καὶ ὑγροῦ βραχὺ πολλοῦ ὄντος καὶ τῶν ἄλλων δύπου μεγάλων ὄντων ἔκάστου μικρὸν μέρος λαβόντι τὸ σῶμα συνήρμοσται σοι νοῦν δὲ μόνον ἄρα οὐδαμοῦ ὄντα σε εὔτυχῶς πως δοκεῖς συναρπάσαι, καὶ τάδε τὰ ὑπερμεγέθη καὶ πλῆθος ἀπειρα δι' ἀφροσύνην τινὰ οὕτως οἴει εὐτάκτως ἔχειν»; «Μὰ Δίον γὰρ δρῶ τοὺς κυρίους, 9 ὥσπερ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων τοὺς δημιουργούς». — «Οὐδὲ γὰρ τὴν σαυτοῦ σύγε ψυχὴν ὁρᾶς, ἢ τοῦ σώματος κυρία ἐστίν· ὥστε κατά γε τοῦτο ἔξεστί σοι λέγειν, ὅτι οὐδὲν γνώμη, ἀλλὰ τύχῃ πάντα πράττεις».

Καὶ δὲ Ἀριστόδημος: «Οὗτοι», ἔφη, «ἐγώ, ὁ Σώκρατες, 10 ὑπερορῶ τὸ δαιμόνιον, ἀλλ' ἐκεῖνο μεγαλοπρεπέστερον ἡγοῦμαι ἢ ὁς τῆς ἐμῆς θεραπείας προσδεῖσθαι». «Οὐκοῦν», ἔφη, «ὅσφι μεγαλοπρεπέστερον ὃν ἀξιοῖ σὲ θεραπεύειν, τοσούτῳ μᾶλλον τιμητέον αὐτό». — «Εὖ λέσθι», ἔφη, «ὅτι, εἰ 11 νομίζοιμι θεοὺς ἀνθρώπων τι φροντίζειν, οὐκ ἀν ἀμελοίην αὐτῶν». — «Ἐπειτ' οὐκ οἴει φροντίζειν; οἱ πρῶτον μὲν μόνον τῶν ζῴων ἀνθρωπον δρθὸν ἀνέστησαν· ἢ δὲ δρθότης καὶ προορᾶν πλέον ποιεῖ δύνασθαι καὶ τὰ ὑπερθεν μᾶλλον θεᾶσθαι καὶ ἡττον κακοπαθεῖν· ἐπειτα τοῖς μὲν ἄλλοις ἐρπετοῖς πόδας ἔδωκαν, οἳ τὸ πορεύεσθαι μόνον παρέχουσιν, ἀνθρώπῳ δὲ καὶ χεῖρας προσέθεσαν, αἵ τα πλεῖστα, οἷς εὐδαιμονέστεροι ἐκείνων ἐσμέν, ἐξεργάζονται. καὶ μὴν γλωττάν γε πάντων 12 τῶν ζῴων ἔχόντων, μόνην τὴν τῶν ἀνθρώπων ἐποίησαν οἵαν ἄλλοτε ἀλλαχῇ φαύουσαν τοῦ σώματος ἀρθροῦν τε τὴν φωνὴν καὶ σημαίνειν πάντα ἀλλήλοις ἢ βουλόμεθα.

- 13 «Οὐ τοίνυν μόνον ἥρκεσε τῷ θεῷ τοῦ σώματος ἐπιμεληθῆναι, ἀλλ', ὅπερ μέγιστον ἔστι, καὶ τὴν ψυχὴν κρατίστην τῷ ἀνθρώπῳ ἐνέψυσε. τίνος γὰρ ἄλλου ζήου ψυχὴ πρῶτα μὲν θεῶν τῶν τὰ μέγιστα καὶ κάλλιστα συνταξάντων γῆσθηται, ὅτι εἰσί; τί δὲ φῦλον ἄλλο ἢ ἀνθρωποι θεοὺς θεραπεύουσι; ποίᾳ δὲ ψυχὴ τῆς ἀνθρωπίνης ἵκανωτέρα προφυλάττεσθαι ἢ λιμὸν ἢ δίψος ἢ ψυχὴ ἢ θάλπη, ἢ νόσοις ἐπικουρῆσαι, ἢ ρώμην ἀσκῆσαι, ἢ, δσα ἀν ἀκούσῃ ἢ ἕδη ἢ μάθῃ, διαμεμνῆθαι; οὐ γὰρ πάνυ σοι κατάδηλον, ὅτι παρὰ τάλλα ζῆται ὥσπερ θεοὶ ἀνθρωποι βιοτεύουσι, φύσει καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ κρατιστεύοντες; οὔτε γὰρ βοὸς ἀν ἔχων σῶμα, ἀνθρώπου δὲ γνώμην ἐδύνατ' ἀν πράττειν ἢ ἐθούλετο, οὕθ', δσα κεῖρας ἔχει, ἀφρονα δὲ ἔστι, πλέον οὐδὲν ἔχει. οὐ δὲ ἀμφοτέρων τῶν πλείστου ἀξίων τετυχηκὼς οὐκ οἴει σοῦ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι; ἀλλ' ὅταν τί ποιήσωσι, νομίεις αὐτοὺς σοῦ φροντίζειν; »
- 15 «Οταν πέμπωσιν, ὥσπερ σοὶ σὺ φῆς πέμπειν αὐτούς, συμβούλους, ὃ τι χρὴ ποιεῖν καὶ μὴ ποιεῖν». — «Οταν δὲ Ἀθηναίοις», ἔφη, «πυνθανομένοις τι διὰ μαντικῆς φράζωσιν, οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς φράζειν αὐτούς, οὐδὲ δέ τοις Ἑλλησι τέρατα πέμποντες προσημαίνωσιν, οὐδὲ δέ τοις πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ μόνον σὲ ἔξαιροῦντες ἐν ἀμελείᾳ κατατίθενται;
- 16 »Οἴει δέ ἀν τοὺς θεούς τοῖς ἀνθρώποις δόξαν ἐμφύσαι, ώς ἵκανοι εἰσιν εὖ καὶ κακῶς ποιεῖν, εἰ μὴ δυνατοὶ ἦσαν, καὶ ἀνθρώπους ἔξαπατωμένους τὸν πάντα χρόνον οὐδέποτ' ἀν αἰσθέσθαι; οὐχ ὅρᾶς, ὅτι τὰ πολυχρονιώτατα καὶ σοφώτατα τῶν ἀνθρωπίνων, πόλεις καὶ ἔθνη, θεοσεβέστατά ἔστι, καὶ αἱ φρονιμώταται γλυκίαι θεῶν ἐπιμελέσταται;
- 17 »Ωγαθέ», ἔφη, «κατάμαθε, ὅτι καὶ ὁ σὸς νοῦς ἐνῶν τὸ σὸν σῶμα, ὅπως βούλεται, μεταχειρίζεται. οἰεσθαι οὖν χρὴ καὶ τὴν ἐν τῷ παντὶ φρόνησιν τὰ πάντα, ὅπως ἀν αὐτῇ ἡδὺ

ἢ, οὕτω τίθεσθαι, καὶ μὴ τὸ σὸν μὲν ὅμμα δύνασθαι ἐπὶ πολλὰ στάδια ἔξικνεῖσθαι, τὸν δὲ τοῦ θεοῦ ὁφθαλμὸν ἀδύνατον εἰναι ἄμα πάντα ὄραν, μηδὲ τὴν σὴν μὲν ψυχὴν καὶ περὶ τῶν ἐνθάδε καὶ περὶ τῶν ἐν Αἴγυπτῳ καὶ ἐν Σικελίᾳ δύνασθαι φροντίζειν, τὴν δὲ τοῦ θεοῦ φρόνησιν μὴ ἵκανὴν εἰναι ἄμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι. ἢν μέντοι, ὥσπερ ἀνθρώπους θεραπεύων γιγνώσκεις τοὺς 18 ἀντιθεραπεύειν ἐθέλοντας καὶ χαριζόμενος τοὺς ἀντιχαριζόμενους, καὶ συμβουλευόμενος καταμανθάνεις τοὺς φρονίμους, οὕτω καὶ τῶν θεῶν πεῖραν λαμβάνης θεραπεύων, εἰ τί σοι θελήσουσι περὶ τῶν ἀδήλων ἀνθρώπωις συμβουλεύειν, γνώσει τὸ θεῖον, ὅτι τοσοῦτον καὶ τοιοῦτον ἐστιν, ὥσθ' ἄμα πάντα ὄραν καὶ πάντα ἀκούειν καὶ πανταχοῦ παρεῖναι καὶ ἄμα πάντων ἐπιμελεῖσθαι».

Ἐμοὶ μὲν οὖν ταῦτα λέγων οὐ μόνον τοὺς συνόντας ἐδόκει 19 ποιεῖν, ὅπότε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὄρφντο, ἀπέχεσθαι τῶν ἀνοσίων τε καὶ ἀδίκων καὶ αἰσχρῶν, ἀλλὰ καὶ δπότε ἐν ἐργα-
μίᾳ εἰεν, ἐπείπερ ἡγγήσαντο μηδὲν ἀν ποτε, ὃν πράττοιεν,
θεοὺς διαλαθεῖν.

2. Περὶ ἐγκρατείας.

(I, 5, 1-5)

Εἰ δὲ δὴ καὶ ἐγκράτεια καλόν τε κάγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμά 1
ἐστιν, ἐπισκεψώμεθα, εἰ τι προυδίθαζε λέγων εἰς ταύτην τοιάδε· «Ὦ ἄνδρες, εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου βουλούμεθα ἐλέσθαι ἄνδρα, ὁφ' οὐ μάλιστ' ἀν αὐτοὶ μὲν σφισόμεθα, τοὺς δὲ πολεμίους χειρούμεθα, ἀρ', ὅντινα αἰσθανούμεθα ἢ ττω γαστρὸς ἢ οἶνου ἢ πόνου ἢ ὕπνου, τοῦτον ἀν αἱρούμεθα; καὶ πῶς ἀν οἰηθείημεν τὸν τοιοῦτον ἢ ἡμᾶς σώσειν ἢ τοὺς πολε-
μίους κρατήσειν; εἰ δ' ἐπὶ τελευτῇ τοῦ βίου γενόμενοι βου- 2
λούμεθά τῷ ἐπιτρέψαι ἢ παῖδας ἄρρενας παιδεῦσαι ἢ θυγα-

τέρας παρθένους διαφυλάξαι ἢ χρήματα διασῶσαι, ἀρ' ἀξιόπιστον εἰς ταῦθ' ἡγησαίμεθ' ἀν τὸν ἀκρατῆ; δούλῳ δ' ἀκρατεῖ ἐπιτρέψαιμεν ἀν ἢ βοσκήματα ἢ ταμιεῖα ἢ ἔργων ἐπιστασίαν; διάκονον δὲ καὶ ἀγοραστὴν τοιοῦτον ἐθελήσαιμεν ἀν προίκα λαβεῖν;

3 »Ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ δοῦλον ἀκρατῆ δεξαίμεθ' ἀν, πῶς οὐκ ἀξιον αὐτόν γε φυλάξασθαι τοιοῦτον γενέσθαι; καὶ γὰρ οὐχ, ὥσπερ οἱ πλεονέκται τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρήματα ἔαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν, σύτως δ' ἀκρατῆς τοῖς μὲν ἄλλοις βλαβερός, ἔαυτῷ δ' ὠφέλιμος, ἀλλὰ κακούργος μὲν τῶν ἄλλων, ἔαυτοῦ δὲ πολὺ κακούργοτερος, εἴ γε κακούργοτάτον ἔστι μὴ μόνον τὸν οἶκον τὸν ἔαυτοῦ φθείρειν, ἀλλὰ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν.

4 »Ἐν συνουσίᾳ δὲ τίς ἀν ἡσθείη τῷ τοιούτῳ, ὃν εἰδείη τῷ ὅψῳ τε καὶ τῷ οὖν φραγμῷ μᾶλλον ἢ τοῖς φίλοις; ἀρά γε οὐ χρὴ πάντα ἀνδρα, ἡγησάμενον τὴν ἐγκράτειαν ἀρετῆς εἰναι κρηπῖδα, ταύτην πρώτον ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάσασθαι; δ' τίς γὰρ ἀν ἄνευ ταύτης ἢ μάθοι τι ἀγαθὸν ἢ μελετήσειν ἀξιολόγως; ἢ τίς οὐκ ἀν, ταῖς ἡδοναῖς δουλεύων, αἰσχρῶς διατεθείη καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν; ἐμοὶ μὲν δοκεῖ νὴ τὴν "Ἡραν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνδρὶ εὐκτέον εἰναι μὴ τυχεῖν δούλου τοιούτου, δουλεύοντα δὲ αὐτὸν ταῖς ἡδοναῖς ἴκετευτέον τοὺς θεοὺς δεσποτῶν ἀγαθῶν τυχεῖν· σύτῳ γάρ ἀν μόνως δ τοιοῦτος σωθείη».«

3. Περὶ ἀλαζονείας.

(I, 7, 1-5)

1 Ἐπισκεψώμεθα δέ, εἰ καὶ ἀλαζονείας ἀποτρέπων τοὺς συνόντας ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι προέτρεπεν· δεὶ γὰρ ἐλεγεν, ὡς οὐκ εἴη καλλίων δόδος ἐπ' εὐδοξίαν, ἢ δι' ἣς ἀν τις ἀγα-

θὸς τοῦτο γένοιτο, ὁ καὶ δοκεῖν βούλοιτο. ὅτι δὲ ἀληθῆ ἔλεγεν, ὡδεὶς ἐδίδασκεν.

«Ἐνθυμώμεθα γάρ», ἔφη, «εἰ τις, μὴ ὃν ἀγαθὸς αὐλητής, δοκεῖν βούλοιτο, τί ἂν αὐτῷ ποιητέον εἴη. ἀρ' οὐ τὰ ἔξω τῆς τέχνης μιμητέον τοὺς ἀγαθοὺς αὐλητάς; καὶ πρῶτον μέν, ὅτι ἐκεῖνοι σκευήν τε καλὴν κέντηνται καὶ ἀκολούθους πολλοὺς περιάγονται, καὶ τούτῳ ταῦτα ποιητέον ἔπειτα, ὅτι ἐκείνους πολλοὶ ἐπαινοῦσι, καὶ τούτῳ πολλοὺς ἐπαινέτας παρασκευαστέον· ἀλλὰ μὴν ἔργον γε οὐδαμοῦ ληπτέον, ηὔθυνς ἐλεγθῆσεται γελοῖος ὃν καὶ οὐ μόνον αὐλητὴς κακός, ἀλλὰ καὶ ἀνθρωπος ἀλαζών. καίτοι πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δὲ ὠφελούμενος, πρὸς δὲ τούτοις κακοδοξῶν πῶς οὐκ ἐπιπόνως τε καὶ ἀλυσιτελῶς καὶ καταγελάστως βιώσεται;

» «Ως δὲ αὐτῶς εἰ τις βούλοιτο στρατηγὸς ἀγαθός, μὴ ὃν, φαίνεσθαι ηὐ κυθερήτης, ἐννοῶμεν, τί ἂν αὐτῷ συμβαίνοι. ἀρ' οὐκ ἄν, εἰ μέν, ἐπιθυμῶν τοῦ δοκεῖν ἵκανὸς εἶναι ταῦτα πράττειν, μὴ δύναιτο πείθειν, τοῦτ' εἴη λυπηρόν, εἰ δὲ πείσειεν, ἔτι ἀθλιώτερον; δῆλον γάρ, ὅτι κυθερᾶν κατασταθεὶς ὁ μὴ ἐπιστάμενος ηὐ στρατηγεῖν ἀπολέσειεν ἄν, οὓς γῆκιστα βούλοιτο, καὶ αὐτὸς αἰσχρῶς ἄν καὶ κακῶς ἀπαλλάξειεν». ὠσαύτως δὲ καὶ τὸ πλούσιον καὶ τὸ ἀνδρεῖον καὶ τὸ ἴσχυρὸν μὴ ὄντα δοκεῖν ἀλυσιτελές ἀπέφαινε προστάττεσθαι γάρ αὐτοῖς ἔφη μεῖζω ηὐ κατὰ δύναμιν, καὶ μὴ δυναμένους ταῦτα ποιεῖν, δοκοῦντας ἵκανοὺς εἶναι, συγγνώμης οὐκ ἄν τυγχάνειν. ἀπατεῶνα δὲ ἐκάλει οὐ μικρὸν μέν, εἰ τις ἀργύριον ηὐ σκεῦος παρά του πειθοῖ λαβὼν ἀποστεροίη, πολὺ δὲ μέγιστον, ὅστις μηδενὸς ἀξιος ὃν ἐξηπατήκοι πείθων, ως ἵκανὸς εἴη τῆς πόλεως γῆγεισθαι.

**4. Διάλογος τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ Ἀριστίππου
περὶ ἐγκρατείας.—Ο περὶ Ἡρακλέους
μῦθος τοῦ Προδίκου.**

(II, 1, 1-34)

- 1 Γνοὺς δέ τινα τῶν συνόντων ἀκολαστοτέρως ἔχοντα· «Εἰπέ μοι», ἔφη, «ὦ Ἀρίστιππε, εἰ δέοι σε παιδεύειν παραλαβόντα δύο τῶν νέων, τὸν μέν, ὅπως ἵκανὸς ἔσται ἀρχεῖν, τὸν δ', ὅπως μηδὲ ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, πῶς ἀν ἑκάτερον παιδεύοις; βούλει σκοπῶμεν, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς τροφῆς, ὥσπερ ἀπὸ τῶν στοιχείων;» καὶ δὲ Ἀρίστιππος ἔφη· «Δοκεῖ γοῦν μοι ἡ τροφὴ ἀρχὴ εἶναι· οὐδὲ γάρ ζῷη γ' ἀν τις, εἰ μὴ τρέψ φοιτο». «Οὐκοῦν τὸ μὲν βούλεσθαι σίτου ἀπτεσθαι, ὅταν ὥρα ἥκῃ, ἀμφοτέροις εἰκὸς παραγίγνεσθαι;» «Εἰκὸς γάρ», ἔφη. «Τὸ οὖν προαιρεῖσθαι τὸ κατεπεῖγον μᾶλλον πράττειν ἢ τῇ γαστρὶ χαρίζεσθαι πότερον ἀν αὐτῶν ἐθίζομεν;» «Τὸν εἰς τὸ ἀρχεῖν», ἔφη, «νὴ Δία παιδευόμενον, ὅπως μὴ τὰ τῆς πόλεως ἀπρακτα γίγνηται παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχῆν». — «Οὐκοῦν», ἔφη, «καὶ ὅταν πιεῖν βούλωνται, τὸ δύνασθαι διψῶντα ἀνέχεσθαι τῷ αὐτῷ προσθετέον;» «Πάνυ μὲν οὖν», ἔφη.
- 3 «Τὸ δὲ ὅπνου ἐγκρατῆ εἶναι, ὥστε δύνασθαι καὶ δψὲ κοιμηθῆναι καὶ πρῷ ἀναστῆναι καὶ ἀγρυπνῆσαι, εἰ τι δέοι, ποτέρῳ ἀν προσθείημεν;» «Καὶ τοῦτο», ἔφη, «τῷ αὐτῷ». — «Τί δέ, τὸ μὴ φεύγειν τοὺς πόνους, ἀλλ' ἐθελοντὴν ὑπομένειν ποτέρῳ ἀν προσθείημεν;» «Καὶ τοῦτο», ἔφη, «τῷ ἀρχεῖν παιδευομένῳ». — «Τί δέ, τὸ μαθεῖν, εἰ τι ἐπιτήδειόν ἔστι μάθημα πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἀντιπάλων, ποτέρῳ ἀν προσθεῖναι μᾶλλον πρέποι;» «Πολὺ νὴ Δί», ἔφη, «τῷ ἀρχεῖν

παιδευομένῳ καὶ γὰρ τῶν ἄλλων οὐδὲν ὅφελος ἄνευ τῶν τοιούτων μαθημάτων». — «Οὐκοῦν εἰ τοὺς οὕτω πεπαιδευμένους εἰς τοὺς ἀρχικοὺς τάττομεν, τοὺς ἀδυνάτους ταῦτα ποιεῖν εἰς τοὺς μηδ' ἀντιποιγομένους τοῦ ἀρχειν τάξομεν;» Συνέφη καὶ τοῦτο.

«Τί οὖν; ἐπειδὴ καὶ τούτων ἑκατέρου τοῦ φύλου τὴν τάξιν οἰσθα, ἥδη ποτ' ἐπεσκέψω, εἰς ποτέραν τῶν τάξεων τούτων σαυτὸν δικαίως ἀν τάττοις;» «Ἐγωγέν», ἔφη δέ.
Ἀρίστιππος: «καὶ οὐδαμῶς γε τάττω ἐμαυτὸν εἰς τὴν τῶν ἀρχειν βουλομένων τάξιν. καὶ γὰρ πάνυ μοι δοκεῖ ἀφρονος ἀνθρώπου εἶναι τό, μεγάλου ἔργου ὄντος τοῦ ἐαυτῷ τὰ δέοντα παρασκευάζειν, μὴ ἀρκεῖν τοῦτο, ἀλλὰ προσαναθέσθαι τὸ καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις ὡν δέονται πορίζειν· καὶ ἐαυτῷ μὲν πολλὰ ὡν βούλεται ἐλλείπειν, τῆς δὲ πόλεως προεστῶτα, ἐὰν μὴ πάντα, ὅσα ἡ πόλις βούλεται, καταπράττῃ, τούτου δίκην δέοχειν, τοῦτο πῶς οὐ πολλὴ ἀφροσύνη ἐστί; καὶ γὰρ ἀξιοῦσιν αἱ πόλεις τοῖς ἀρχουσιν, ὥσπερ ἐγὼ τοῖς οἰκέταις, χρῆσθαι. ἐγὼ τε γὰρ ἀξιῶ τοὺς θεράποντας ἐμοὶ μὲν ἀφθονα τὰ ἐπιτήδεια παρασκευάζειν, αὐτοὺς δὲ μηδενὸς τούτων ἀπτεσθαι, αἱ τε πόλεις οἴονται χρῆναι τοὺς ἀρχοντας ἐαυταῖς μὲν ὡς πλεῖστα ἀγαθὰ πορίζειν, αὐτοὺς δὲ πάντων τούτων ἀπέχεσθαι. ἐγὼ οὖν τοὺς μὲν βουλομένους πολλὰ πράγματα ἔχειν αὐτούς τε καὶ ἄλλοις παρέχειν οὕτως ἀν παιδεύσας εἰς τοὺς ἀρχικοὺς καταστήσαιμι· ἐμαυτόν γε μέντοι τάττω εἰς τοὺς βουλομένους ἢ ῥᾶστά τε καὶ γῆδιστα βιοτεύειν».

Καὶ δὲ Σωκράτης ἔφη: «βούλει οὖν καὶ τοῦτο σκεψώμεθα, πότεροι γῆδισιν ζῶσιν, οἱ ἀρχοντες ἢ οἱ ἀρχόμενοι;» «Πάνυ μὲν οὖν», ἔφη. — «Πρῶτον μὲν τοίνυν τῶν ἐθνῶν ὡν ἡμεῖς ἰσμεν ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ Πέρσαι μὲν ἀρχουσιν, ἀρχονται δὲ Σύροι καὶ Φρύγες καὶ Λυδοί· ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ Σκύθαι μὲν

ἀρχουσι, Μαιῶται δὲ ἀρχονται· ἐν δὲ τῇ Λιθύῃ Καρχηδόνιοι μὲν ἄρχουσι, Λίθινες δὲ ἀρχονται. τούτων οὖν ποτέρους ἥδιον οἰει ζῆν; ἢ τῶν Ἑλλήνων, ἐν οἷς καὶ αὐτὸς εἰ, πότεροί σοι δοκοῦσιν ἥδιον, οἱ κρατοῦντες ἢ οἱ κρατούμενοι, ζῆν;»

11 «Ἄλλ' ἐγώ τοι», ἔφη δὲ Ἀρίστιππος, «οὐδὲ εἰς τὴν δουλείαν ἐμαυτὸν τάττω, ἀλλ' εἰναί τίς μοι δοκεῖ μέση τούτων δόδος, ἣν πειρῶμαι βαδίζειν, οὕτε δι' ἀρχῆς οὕτε διὰ δουλείας, ἀλλὰ δι' ἐλευθερίας, ἥπερ μάλιστα πρὸς εὐδαιμονίαν ἄγει». 12 «Ἄλλ' εἰ μέν», ἔφη δὲ Σωκράτης, «ῶσπερ οὕτε δι' ἀρχῆς οὕτε διὰ δουλείας ἡ δόδος αὗτη φέρει, οὗτῳ μηδὲ δι' ἀνθρώπων, ἵσως ἂν τι λέγοις· εἰ μέντοι ἐν ἀνθρώποις ὃν μήτε ἄρχειν ἀξιώσεις μήτε ἄρχεσθαι μηδὲ τοὺς ἀρχοντας ἐκῶν θεραπεύσεις, οἷμαί σε δρᾶν, ως ἐπίστανται οἱ κρείττονες τοὺς ἥττονας καὶ κοινῇ καὶ ἴδιᾳ κλάσοντας καθιστάντες δούλους 13 χρῆσθαι. ἢ λανθάνουσί σε οἱ ἀλλων σπειράντων καὶ φυτευσάντων τόν τε σῖτον τέμνοντες καὶ δενδροκοποῦντες καὶ πάντα τρόπον πολιορκοῦντες τοὺς ἥττονας καὶ μὴ θέλοντας θεραπεύειν, ἕως ἂν πείσωσι ἑλέσθαι δουλεύειν ἀντὶ τοῦ πολεμεῖν τοῖς κρείττοις; καὶ ἴδιᾳ αὐτοῖς οἱ ἀνδρεῖοι καὶ δυνατοὶ τοὺς ἀνάνδρους καὶ ἀδυνάτους οὐκ οἰσθ' ὅτι καταδουλωσάμενοι καρποῦνται;»

14 «Ἄλλ' ἐγώ τοι;», ἔφη, «ἴνα μὴ πάσχω ταῦτα, οὐδὲ εἰς πολιτείαν ἐμαυτὸν κατακλείω, ἀλλὰ ξένος πανταχοῦ είμι». — καὶ δὲ Σωκράτης ἔφη· «Τοῦτο μέντοι ἥδη λέγεις δεινὸν πάλαισμα. τοὺς γάρ ξένους, ἐξ οὐδὲ τε Σίνις καὶ δὲ Σκείρων καὶ δὲ Προκρούστης ἀπέθανον, οὐδεὶς ἔτι ἀδικεῖ· ἀλλὰ νῦν οἱ μὲν πολιτευόμενοι ἐν ταῖς πατρίσιαι καὶ νόμοις τίθενται, ίνα μὴ ἀδικῶνται, καὶ φίλους πρὸς τοῖς ἀναγκαίοις καλουμένοις ἀλλοις κτῶνται βοηθούς, καὶ ταῖς πόλεσιν ἐρύματα περιβάλλονται, καὶ ὅπλα κτῶνται, οἵς ἀμύνονται τοὺς ἀδικοῦντας, καὶ πρὸς τούτοις ἀλλοις ἔξωθεν συμμάχους κατασκευάζονται. καὶ

οἱ μὲν ταῦτα πάντα κεκτημένοι ὅμως ἀδικοῦνται· σὺ δὲ οὐδὲν 15
μὲν τούτων ἔχων, ἐν δὲ ταῖς ὁδοῖς, ἔνθα πλεῖστοι ἀδικοῦνται,
πολὺν χρόνον διατρίβων, εἰς ὅποιαν δ' ἂν πόλιν ἀφίκῃ, τῶν
πολιτῶν πάντων ἥττων ὥν καὶ τοιοῦτος, οἵσις μάλιστα ἐπιτί-
θενται· οἱ βουλόμενοι ἀδικεῖν, ὅμως διὰ τὸ ξένος εἶναι οὐκ ἂν
οἵσις ἀδικηθῆναι; ἢ διότι αἱ πόλεις σοι κυρύττουσιν ἀσφά-
λειαν καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι, θαρρεῖς;

» "Ἡ διότι καὶ δοῦλος ἂν οἵσις τοιοῦτος εἶναι, οἷος μηδενὶ 16
δεσπότῃ λυσιτελεῖν; τὶς γάρ ἂν ἐθέλοι ἄνθρωπον ἐν οἰκίᾳ
ἔχειν πονεῖν μὲν μηδὲν ἐθέλοντα, τὴν δὲ πολυτελεστάτην
διαίτην χαίροντα; σκεψώμεθα δὲ καὶ τοῦτο, πῶς οἱ δεσπόται
τοῖς τοιούτοις οἰκέταις χρῶνται. ἀρά οὐ τὴν μὲν λιγνείαν
αὐτῶν τῷ λιμῷ σωφρονίζουσι; κλέπτειν δὲ κωλύουσιν ἀπο-
κλείοντες, ὅθεν ἂν τι λαβεῖν ἦ; τοῦ δὲ δραπετεύειν δεσμοῖς
ἀπείργουσι; τὴν ἀργίαν δὲ πληγαῖς ἔξαναγκάζουσιν; ἢ σὺ
πῶς ποιεῖς, ὅταν τῶν οἰκετῶν τινα τοιοῦτον ὅντα καταμα-
θάνης; » «Κολάζω», ἔφη, «πᾶσι κακοῖς, ἔως ἂν δουλεύειν
ἀναγκάσω.

«Αλλὰ γάρ, ὃ Σώκρατες, οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην 17
παιδευόμενοι, ἣν δοκεῖς μοι σὺ νομίζειν εὐδαιμονίαν εἶναι, τί
διαφέρουσι τῶν ἐξ ἀνάγκης κακοπαθούντων, εἰ γε πεινήσουσι
καὶ διψήσουσι καὶ ῥιγώσουσι καὶ ἀγρυπνήσουσι καὶ τάλλα
πάντα μοχθήσουσιν ἑκόντες; ἐγὼ μὲν γάρ οὐκ οἴδ', ὅ τι δια-
φέρει τὸ αὐτὸ δέρμα ἑκόντα ἢ ἀκοντα μαστιγοῦσθαι ἄλλο γε
ἢ ἀφροσύνη πρόσεστι τῷ θέλοντι τὰ λυπηρὰ ὑπομένειν».

«Τί δέ, ὃ Ἀρίστιππε», ὁ Σωκράτης ἔφη, «οὐ δοκεῖ σοι 18
τῶν τοιούτων διαφέρειν τα ἑκούσια τῶν ἀκουσίων, ἢ ὁ μὲν
έκών πεινῶν φάγοι ἄν, δπότε βούλοιτο, καὶ ὁ ἔκών διψῶν
πίσιοι καὶ τάλλα ὠσαύτως, τῷ δ' ἐξ ἀνάγκης ταῦτα πάσχοντι
οὐκ ἔξεστιν, δπόταν βούληται, παύεσθαι; ἐπειτα ὁ μὲν ἔκου-
σίως ταλαιπωρῶν ἐπ' ἀγαθῇ ἐλπίδι πονῶν εὐφραίνεται, οἷον

οἱ τὰ θηρία θηρῶντες ἐλπίδι του λήψεσθαι γῆδέως μοχθοῦσι·
 19 καὶ τὰ μὲν τοιαῦτα ἀθλα τῶν πόνων μικροῦ τινος ἄξιά ἔστι,
 τοὺς δὲ πονοῦντας, ἵνα φίλους ἀγαθοὺς κτήσωνται, ἢ ὅπως
 ἔχθροὺς χειρώσωνται, ἢ ἵνα δυνατοὶ γενόμενοι καὶ τοῖς
 σώμασι καὶ ταῖς ψυχαῖς καὶ τὸν ἑαυτῶν οἰκον καλῶς οἰκῶσι
 καὶ τοὺς φίλους εὖ ποιῶσι καὶ τὴν πατρίδα εὐεργετῶσι, πῶς
 οὐκ οἰεσθαι χρὴ τούτους καὶ πονεῖν γῆδέως εἰς τὰ τοιαῦτα
 καὶ ζῆν εὐφρανομένους, ἀγαμένους μὲν ἑαυτούς, ἐπαινουμέ-
 νους δὲ καὶ ζηλουμένους διπλὸν ἄλλων;
 20 »Ἐτι δὲ αἱ μὲν ῥᾶδισουργίαι καὶ ἐκ τοῦ παραχρῆμα γῆδοναι
 οὕτε σώματι εὐεξίαν ἴκαναι εἰσιν ἐνεργάζεσθαι, ὡς φασιν οἱ
 γυμνασταί, οὕτε ψυχῇ ἐπιστήμην ἀξιόλογον οὐδεμίαν ἐμποι-
 οῦσιν, αἱ δὲ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι τῶν καλῶν τε καὶ γαθῶν
 ἔργων ἔξικνεῖσθαι ποιοῦσιν, ὡς φασιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες.

Λέγει δέ που καὶ Ἡσίοδος·

Τὴν μὲν γὰρ κακότητα καὶ ἡλαδὸν ἔστιν ἐλέσθαι.

ὅηδίως· λείη μὲν ὁδός, μάλα δὲ ἐγγύθι ταίει.

*τῆς δὲ ἀρετῆς ἰδοῦτα θεοὶ προπλάροιθεν ἔθηκαν
 ἀθάνατος μακρὸς δὲ καὶ ὕρθιος οἷμος ἐς αὐτὴν
 καὶ τοηχὺς τὸ ποῶτον ἐπήρ δὲ εἰς ἄκρον ἔκησε,
 ὅηδίη δὴ ἔπειτα πέλει, χαλεπή περ ἔοῦσα.*

μαρτυρεῖ δὲ καὶ Ἐπίχαρμος ἐν τῷδε·

Τῶν πόνων πωλοῦσιν ἡμῖν πάντα τάγάθ' οἱ θεοί.

καὶ ἐν ἄλλῳ δέ·

**Ω πονηρέ, μὴ τὰ μαλακὰ μᾶσο, μὴ τὰ σκλήρο ἔχης.*

21 Καὶ Πρόδικος δὲ ὁ σοφὸς ἐν τῷ συγγράμματι τῷ περὶ τοῦ
 Ἡρακλέους, ὅπερ δὴ καὶ πλείστοις ἐπιδείκνυται, ὡσαύτως
 περὶ τῆς ἀρετῆς ἀποφαίνεται, ὅδέ πως λέγων, ὅσα ἐγὼ
 μέμνημαι. φησὶ γὰρ Ἡρακλέα, ἐπεὶ ἐκ παιδῶν εἰς γῆρην
 ὥρματο, ἐν τῇ οἱ νέοι ἥδη αὐτοκράτορες γιγνόμενοι δηλοῦσιν,

εἴτε τὴν δι' ἀρετῆς ὁδὸν τρέψονται ἐπὶ τὸν βίον εἴτε τὴν διὰ κακίας, ἐξελθόντα εἰς ἡσυχίαν καθῆσθαι ἀποροῦντα, ποτέραν τῶν ὁδῶν τράπηται· καὶ φανῆναι αὐτῷ δύο γυναικας προσιέ- 22 ναι μεγάλας, τὴν μὲν ἑτέραν εὐπρεπῆ τε ἵδειν καὶ ἐλευθέριον φύσει, κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα καθαριότητι, τὰ δὲ ὅμματα αἰδοῖ, τὸ δὲ σχῆμα σωφροσύνῃ, ἐσθῆτι δὲ λευκῇ, τὴν δὲ ἑτέραν τεθραμμένην μὲν εἰς πολυσαρκίαν τε καὶ ἀπαλότητα, κεκαλλωπισμένην δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ὥστε λευκοτέραν τε καὶ ἐρυθροτέραν τοῦ ὄντος δοκεῖν φαίνεσθαι, τὸ δὲ σχῆμα, ὥστε δοκεῖν δρθοτέραν τῆς φύσεως εἶναι, τὰ δὲ ὅμματα ἔχειν ἀναπεπταμένα, ἐσθῆτα δέ, ἐξ ἣς ἀν μάλιστα ἡ ὥρα διαλάμποι· κατασκοπεῖσθαι δὲ θαμὰ ἔαυτήν, περισκοπεῖν δὲ καί, εἴ τις ἄλλος αὐτὴν θεᾶται, πολλάκις δὲ καὶ εἰς τὴν ἔαυτής σκιὰν ἀποθλέπειν.

Ως δὲ ἐγένοντο πλησιαίτερον τοῦ Ἡρακλέους, τὴν μὲν 23 πρόσθεν ῥηθεῖσαν ιέναι τὸν αὐτὸν τρόπον, τὴν δὲ ἑτέραν, φθάσαι βουλομένην, προσδραμεῖν τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπεῖν «Ορῶ σε, ὦ Ἡράκλεις, ἀποροῦντα ποίαν ὁδὸν ἐπὶ τὸν βίον τράπη. ἐὰν οὖν ἐμὲ φίλην ποιήσῃ, τὴν γῆδίστην τε καὶ ῥάστην ὁδὸν ἄξω σε, καὶ τῶν μὲν τερπνῶν οὐδενὸς ἄγευστος ἔσει, τῶν δὲ χαλεπῶν ἀπειρος διαβιώσει. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ πολέ- 24 μων οὐδὲ πραγμάτων φροντιεῖς, ἀλλὰ σκοπούμενος διέσει, τί ἀν κεχαρισμένον ἢ σιτίον ἢ ποτὸν εὔροις, ἢ τί ἀν ιδὼν ἢ ἀκούσας τερφθείης, ἢ τίνων ἀν δσφραινόμενος ἢ ἀπτόμενος γῆθείης, καὶ πῶς ἀν μαλακώτατα καθεύδοις, καὶ πῶς ἀν ἀπονώτατα τούτων πάντων τυγχάνοις. ἐὰν δέ ποτε γένηται 25 τις ὑποψία σπάνεως, ἀφ' ὧν ἔσται ταῦτα, οὐ φέδος, μή σε ἀγάγω ἐπὶ τὸ πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα τῷ σώματι καὶ τῇ φυχῇ ταῦτα πορίζεσθαι, ἀλλ', οἷς ἀν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται, τούτοις σὺ χρήσει οὐδενὸς ἀπεχόμενος, δθεν ἀν δυνατὸν ἢ τε κερδᾶναι. πανταχόθεν γὰρ ὠφελεῖσθαι τοῖς ἐμοὶ συνοῦσιν ἔξουσίαν ἔγῳ παρέχω».

26 Καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἀκούσας ταῦτα· «Ω γύναι», ἔφη, «ὄνομα δέ σοι τί ἐστιν;» ἢ δέ· «Οἱ μὲν ἐμοὶ φίλοι», ἔφη, «καλοῦσί με Εὐδαιμονίαν, οἱ δὲ μισοῦντές με ὑποκοριζόμενοι ὀνομάζουσι Κακίαν.»

27 Καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἑτέρα γυνὴ προσελθοῦσα εἶπε· «Καὶ ἐγὼ ἦκω πρὸς σέ, ω Ἡράκλεις, εἰδὺντα τοὺς γεννήσαντάς σε καὶ τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ παιδείᾳ καταμαθοῦσα· ἐξ ὧν ἐλπίζω, εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ ὅδὸν τράποιο, σφόδρ’ ἂν σε τῶν καλῶν καὶ σεμνῶν ἀγαθῶν ἐργάτην γενέσθαι καὶ ἐμὲ ἔτι πολὺ ἐντιμοτέραν καὶ ἐπ’ ἀγαθοῖς διαπρεπεστέραν φανῆναι. οὐκ ἔξαπτήσω δέ σε προοιμίοις ἥδονῆς, ἀλλ’, ἥπερ οἱ θεοὶ διέθεσαν τὰ ὄντα, διηγήσομαι μετ’ ἀληθείας.

28 »Τῶν γάρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας οἱ θεοὶ διδόσαιν ἀνθρώποις, ἀλλ’, εἴτε τοὺς θεοὺς ἔλεως εἰναὶ σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεούς, εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὀφελητέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ’ ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν, εἴτε γῆν βούλει σοι καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον, εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἵτινες δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον, εἴτε διὰ πολέμου δρμάς αὔξεσθαι καὶ βούλει δύνασθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον καί, ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι, ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἰναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἰδρῶτι.»

29 Καὶ ἡ Κακία ὑπολαβοῦσα εἶπεν, ὡς φησι Πρόδικος· «Ἐννοεῖς, ω Ἡράκλεις, ώς χαλεπὴν καὶ μακρὰν ὅδὸν ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἡ γυνὴ σοι αὕτη διηγεῖται; ἐγὼ δὲ ῥαδίαν καὶ βραχεῖαν ὅδὸν ἐπὶ τὴν εὐδαιμονίαν ἄξω σε.»

Καὶ ἡ Ἀρετὴ εἰπεν· «^χΩ τλῆμον, τί δὲ σὺ ἀγαθὸν ἔχεις; 30
ἢ τὶ ἥδυ οἰσθα; γῆτις οὐδὲν τὴν τῶν ἥδέων ἐπιθυμίαν ἀναμένεις, ἀλλά, πρὶν ἐπιθυμῆσαι, πάντων ἐμπίμπλασαι, πρὶν μὲν πεινῆν, ἐσθίουσα, πρὶν δὲ διψῆν, πίνουσα, καὶ, ἵνα μὲν ἥδέως φάγης, δψοποιίας μηχανᾶ, ἵνα δὲ ἥδέως πίγης, οὖνος τε πολυτελεῖς παρασκευάζει καὶ τοῦ θέρους χιόνα περιθέουσα ζητεῖς, ἵνα δὲ καθύπνωσης ἥδέως, οὐ μόνον τὰς στρωμάτας μαλακάς, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπόβαθρα ταῖς κλίναις παρασκευάζει· οὐ γάρ διὰ τὸ πονεῖν, ἀλλὰ διὰ τὸ μηδὲν ἔχειν, ὅ τι ποιῆις, ὅπνου ἐπιθυμεῖς.

»Αθάνατος δὲ οὖσα ἐκ θεῶν μὲν ἀπέρριψαι, ὑπὸ δὲ 31
ἀνθρώπων ἀγαθῶν ἀτιμάζει· τοῦ δὲ πάντων ἥδίστου ἀκούσματος, ἐπαίνου σεαυτῆς, ἀνήκοος εἰ, καὶ τοῦ πάντων ἥδίστου θεάματος ἀθέατος· οὐδὲν γάρ πώποτε σεαυτῆς ἔργον καλὸν τεθέασαι. τίς δ' ἂν σοι λεγούσῃ τι πιστεύσειε; τίς δ' ἂν δεομένη τινὸς ἐπαρκέσειεν; ἢ τίς ἂν εὗ φρονῶν τοῦ σοῦ θιάσου τολμήσειεν εἶναι; οἱ νέοι μὲν ὄντες τοῖς σώμασιν ἀδύνατοι εἰσιν, πρεσβύτεροι δὲ γενόμενοι ταῖς ψυχαῖς ἀνόητοι, ἀπόνως μὲν λιπαροὶ διὰ νεότητος φερόμενοι, ἐπιπόνως δὲ αὐχμηροὶ διὰ γήρως περῶντες, τοῖς μὲν πεπραγμένοις αἰσχυνόμενοι, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρυνόμενοι, τὰ μὲν ἥδεα ἐν τῇ νεότητι διαδραμόντες, τὰ δὲ χαλεπὰ εἰς τὸ γῆρας ἀποθέμενοι.

»Ἐγὼ δὲ σύνειμι μὲν θεοῖς, σύνειμι δὲ ἀνθρώποις τοῖς 32
ἀγαθοῖς· ἔργον δὲ καλὸν οὔτε θεῖον οὔτε ἀνθρώπειον χωρὶς ἐμοῦ γίγνεται. τιμῶμαι δὲ μάλιστα πάντων καὶ παρὰ θεοῖς καὶ παρὰ ἀνθρώποις, οἷς προσήκει, ἀγαπητὴ μὲν συνεργὸς τεχνίταις, πιστὴ δὲ φύλαξ οἰκων δεσπόταις, εὑμενῆς δὲ παραστάτις οἰκέταις, ἀγαθὴ δὲ συλλήπτρια τῶν ἐν εἰρήνῃ πόνων, βεβαία δὲ τῶν ἐν πολέμῳ σύμμαχος ἔργων, ἀρίστη δὲ φιλίας κοινωνός.

»Ἔστι δὲ τοῖς μὲν ἐμοῖς φίλοις ἥδεῖα μὲν καὶ ἀπράγμων 33

σίτων καὶ ποτῶν ἀπόλαυσις· ἀνέχονται γάρ, ἔως ὅν ἐπιθυμήσωσιν αὐτῶν. Ὕπνος δ' αὐτοῖς πάρεστιν ἡδίων ἢ τοῖς ἀμόχθοις, καὶ οὕτε ἀπολείποντες αὐτὸν ἄχθονται οὕτε διὰ τοῦτον μεθιᾶσι τὰ δέοντα πράττειν. καὶ οἱ μὲν νέοι τῶν πρεσβυτέρων ἐπαίνοις χαίρουσιν, οἱ δὲ γεραίτεροι ταῖς τῶν νέων τιμαῖς ἀγάλλονται· καὶ ἡδέως μὲν τῶν παλαιῶν πράξεων μέμνηνται, εὖ δὲ τὰς παρούσας ἔδονται πράττοντες, δι᾽ ἐμὲ φίλοι μὲν θεοῖς ὄντες, ἀγαπητοὶ δὲ φίλοις, τίμιοι δὲ πατρίσιν· ὅταν δὲ δὴ ἔλθῃ τὸ πεπρωμένον τέλος, οὐ μετὰ λγήθης ἀτιμοὶ κεῖνται, ἀλλὰ μετὰ μνήμης τὸν ἀεὶ χρόνον ὑμνούμενοι θάλλουσι. τοιαῦτά σοι, ὃ παῖ τοκέων ἀγαθῶν Ἡράκλεις, ἔξεστι διαπονησαμένῳ τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν κεκτῆσθαι».

- 34 Οὕτω πως διώκει Πρόδικος τὴν ὑπ' Ἀρετῆς Ἡρακλέους παιδευσιν· ἐκόσμησε μέντοι τὰς γνώμας ἔτι μεγαλειοτέροις ἥγμασιν ἢ ἐγὼ νῦν. σοὶ δ' εὖ ἀξιον, ὃ Ἀρίστιππε, τούτων ἐνθυμουμένῳ πειρᾶσθαι τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου φροντίζειν».

5. Οἰκογένεια. Περὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης.

(II, 3, 1-19)

- 1 Χαιρεψῶντα δέ ποτε καὶ Χαιρεκράτη, ἀδελφὸν μὲν ὄντες ἀλλήλοιν, ἔαυτῷ δὲ γνωρίμω, αἰσθόμενος διαφερομένω, ἵδων τὸν Χαιρεκράτη· «Εἶπέ μοι», ἔφη, «ὦ Χαιρέκρατες, οὐ δήπου καὶ οὐ εἴ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων, οἱ χρησιμώτερον νομίζουσι χρήματα ἢ ἀδελφούς; καὶ ταῦτα τῶν μὲν ἀφρόνων ὄντων, τοῦ δὲ φρονήμου, καὶ τῶν μὲν βογθείας δεομένων, τοῦ δὲ βογθεῖν δυναμένου, καὶ πρὸς τούτοις τῶν μὲν πλειόνων ἡ ὑπαρχόντων, τοῦ δὲ ἐνός. Θαυμαστὸν δὲ καὶ τοῦτο, εἴ τις τοὺς οἱὲν ἀδελφούς ζημίαν γῆγειται, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν

κέκτηται, τοὺς δὲ πολίτας οὐχ ἡγεῖται ζημίαν, ὅτι οὐ καὶ τὰ τῶν πολιτῶν ἔχει ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν δύνανται λογίζεσθαι, ὅτι κρείττον σὸν πολλοῖς οἰκουντα ἀσφαλῶς τάρκουντα ἔχειν η̄ μόνον διαιτώμενον τὰ τῶν πολιτῶν ἐπικινδύνως πάντα κεκτῆσθαι, ἐπὶ δὲ τῶν ἀδελφῶν τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀγνοοῦσι. καὶ οἱ οἰκέτας μὲν οἱ δυνάμενοι ωνοῦνται, ἵνα συνεργοὺς ἔχωσι, καὶ φίλους κτῶνται, ὡς βοηθῶν δεόμενοι, τῶν δ' ἀδελφῶν ἀμελοῦσιν, ὕσπερ ἐκ πολιτῶν μὲν γιγνομένους φίλους, ἐξ ἀδελφῶν δὲ οὐ γιγνομένους.

»Καὶ μὴν πρὸς φιλίαν μέγα μὲν ὑπάρχει τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν φῦναι, μέγα δὲ τὸ δμοῦ τραφῆναι, ἐπεὶ καὶ τοῖς θηρίοις πόθος τις ἐγγίγνεται τῶν συντρόφων πρὸς δὲ τούτοις καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι τιμῶσι τε μᾶλλον τοὺς συναδέλφους ὅντας τῶν ἀναδέλφων καὶ ἥττον τούτοις ἐπιτίθενται».

Καὶ δὲ Χαιρεκράτης εἶπεν «Ἄλλ' εἰ μέν, ὁ Σώκρατες, μὴ μέγα εἴη τὸ διάφορον, ἵσως ἀν δέοι φέρειν τὸν ἀδελφὸν καὶ μὴ μικρῶν ἔνεκα φεύγειν ἀγαθὸν γάρ, ὕσπερ καὶ σὸ λέγεις, ἀδελφὸς ὃν οἰον δεῖ δπότε μέντοι παντὸς ἐνδέοι καὶ πᾶν τὸ ἐναντιώτατον εἴη, τί ἀν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις; — καὶ δὲ Σωκράτης ἔφη, «Πότερα δέ, ὁ Χαιρέκρατες, οὐδενὶ ἀρέσαι δύναται Χαιρεφῶν, ὕσπερ οὐδὲ σοί, η̄ ἔστιν οἰς καὶ πάνυ ἀρέσκει;» «Διὰ τοῦτο γάρ τοι», ἔφη, «ὁ Σώκρατες, ἀξιόν ἔστιν ἐμοὶ μισεῖν αὐτόν, ὅτι ἄλλοις μὲν ἀρέσκειν δύναται, ἐμοὶ δέ, δπου ἀν παρῇ, πανταχοῦ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ζημία μᾶλλον η̄ ωφέλειά ἔστιν». — «Ἄρ δέν», τὴν ἔφη δὲ Σωκράτης, «ὕσπερ ἵππος τῷ ἀνεπιστήμονι μέν, ἐγχειροῦντι δὲ χρῆσθαι ζημία ἔστι, οὗτῳ καὶ ἀδελφός, οἵταν τις αὐτῷ μὴ ἐπιστάμενος ἐγχειρῇ χρῆσθαι, ζημία ἔστι;» «Πῶς δ' ἀν ἐγώ», ἔφη δὲ Χαιρεκράτης, «ἀνεπιστήμων εἴην δὲλφῷ χρῆσθαι, ἐπιστάμενός γε καὶ εὑ λέγειν τὸν εὑ λέγοντα καὶ εὑ ποιεῖν τὸν εὑ ποιοῦντα; τὸν μέντοι καὶ λόγῳ

καὶ ἔργῳ πειρώμενον ἐμὲ ἀνιᾶν σὺν ἂν δυναίμην οὕτ' εὗ λέγειν οὕτ' εὗ ποιεῖν, ἀλλ' οὐδὲ πειράσσων».

9 Καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· «Θαυμαστά γε λέγεις, ὁ Χαιρέκρατες, εἰ κύνα μέν, εἰ σοι ἦν ἐπὶ προθάτοις ἐπιτήδειος ὃν καὶ τοὺς μὲν ποιμένας ἡσπάζετο, σοι δὲ προσιόντι ἐχαλέπαινεν, ἀμελήσας ἂν τοῦ δργίζεσθαι ἐπειρῷ εὗ ποιῆσας πραῦνεν αὐτόν, τὸν δὲ ἀδελφὸν φῆς μὲν μέγα ἂν ἀγαθὸν εἶναι, ὅντα πρὸς σέ, οἷον δεῖ, ἐπίστασθαι δὲ ὄμολογῷ καὶ εὗ ποιεῖν καὶ εὗ λέγειν οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχανᾶσθαι, ὅπως σοι ὡς βέλτιστος ἦ». καὶ ὁ Χαιρεκράτης· «Δέδοικα», ἔφη, «ὁ Σώκρατες, μὴ οὐκ ἔχω ἐγὼ τοιαύτην σοφίαν, ὥστε Χαιρεφῶντα ποιῆσαι πρὸς ἐμέ, οἷον δεῖ». — «Καὶ μὴν οὐδέν γε ποικίλον», ἔφη ὁ Σωκράτης, «οὐδὲ καὶνδὸν δεῖ ἐπ' αὐτόν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, μηχανᾶσθαι, οἵς δὲ καὶ σὺ ἐπίστασαι αὐτός, οἷμαι ἂν αὐτὸν ἀλόντα περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι σε».

11 «Οὐκ ἂν φθάνοις», ἔφη, «λέγων, εἰ τι ἦσθησαί με φίλτρον ἐπιστάμενον, δὲ γὰρ εἰδὼς λέληθα ἐμαυτόν». — «Δέγε δὴ μοι», ἔφη, «εἰ τινα τῶν γνωρίμων βούλοιο κατεργάσασθαι, δόπτε θύοι, καλεῖν σε ἐπὶ δεῖπνον, τί ἂν ποιοίης;» «Δῆλον, δτι κατάρχουμ⁷ ἂν τοῦ αὐτός, δτε θύοιμι, καλεῖν ἐκείνον».

12 «Εἰ δὲ βούλοιο τῶν φίλων τινὰ προτρέψασθαι, δόπτε ἀποδημοίης, ἐπιμελεῖσθαι τῶν σῶν, τί ἂν ποιοίης;» «Δῆλον, δτι πρότερος ἂν ἐγχειροίην ἐπιμελεῖσθαι τῶν ἐκείνου, δόπτε ἀπο-

13 δημοίη». — «Εἰ δὲ βούλοιο ξένον ποιῆσαι ὑποδέχεσθαι σεαυτόν, δόπτε ἔλθοις εἰς τὴν ἐκείνου, τί ἂν ποιοίης;» «Δῆλον, δτι καὶ τοῦτον πρότερος ὑποδεχοίμην ἂν, δόπτε ἔλθοι Ἀθήναζε· καὶ εἰ γε βουλοίμην αὐτὸν προθυμεῖσθαι διαπράττειν μοι ἐφ' ἡγκοιμι, δῆλον, δτι καὶ τοῦτο δέοι ἂν πρότερον αὐτὸν ἐκείνῳ ποιεῖν».

14 «Πάντ' ἄρα σύ γε τὰ ἐν ἀνθρώποις φίλτρα ἐπιστάμενος πάλαι ἀπεκρύπτους ἦ δκνεῖς», ἔφη, «ἄρξαι, μὴ αἰσχρὸς

φανῆς, ἐὰν πρότερος τὸν ἀδελφὸν εὗ ποιῆς; καὶ μὴν πλείστου γε δοκεῖ ἀνὴρ ἐπαίνου ἄξιος εἶναι, ὃς ἂν φθάνῃ τοὺς μὲν πολεμίους κακῶς ποιῶν, τοὺς δὲ φίλους εὐεργετῶν. εἰ μὲν οὖν ἔδόκει μοι Χαιρεφῶν ἡγεμονικώτερος εἶναι σοῦ πρὸς τὴν φιλίαν ταύτην, ἐκεῖνον ἀν ἐπειρώμην πείθειν πρότερον ἐγχειρεῖν τῷ σὲ φίλον ποιεῖσθαι· νῦν δέ μοι σὺ δοκεῖς ἡγούμενος μᾶλλον ἀν ἐξεργάσασθαι τοῦτο».

Καὶ δὲ Χαιρεκράτης εἶπεν· «Ἄτοπα λέγεις, ω Σώκρατες,¹⁶ καὶ οὐδαμῶς πρὸς σοῦ, ὃς γε κελεύεις ἐμὲ νεώτερον ὅντα καθηγεῖσθαι· καίτοι τούτου γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις τάνατία νομίζεται, τὸν πρεσβύτερον ἡγεῖσθαι παντὸς καὶ λόγου καὶ ἔργου». «Πῶς;» ἔφη δὲ Σωκράτης· «οὐ γάρ καὶ ἔδοῦ¹⁶ παραχωρῆσαι τὸν νεώτερον τῷ πρεσβυτέρῳ συντυχάνοντα πανταχοῦ νομίζεται καὶ καθήμενον ὑπαγαστῆναι καὶ κοίτῃ μαλακῇ τιμῆσαι καὶ λόγων ὑπειᾶν; Ὡγαθέ, μὴ ὅκνει», ἔφη, «ἀλλ ἐγχείρει τὸν ἄνδρα καταπραῦνειν, καὶ πάνυ ταχύ σοι ὑπακούσεται· οὐχ ὅρᾶς, ως φιλότιμός ἐστι καὶ ἐλευθέριος; τὰ μὲν γάρ πονηρὰ ἀνθρώπια οὐκ ἀλλως μᾶλλον ἔλοις η̄ εἰ δοίης τι, τοὺς δὲ καλοὺς κάγαθοὺς ἀνθρώπους προσφιλῶς χρώμενος μάλιστ’ ἀν κατεργάσαιο».

Καὶ δὲ Χαιρεκράτης εἶπεν· «Ἐὰν οὖν, ἐμοῦ ταῦτα ποιοῦν-¹⁷ τος, ἐκεῖνος μηδὲν βελτίων γίγνηται;» «Τί γάρ ἄλλο», ἔφη δὲ Σωκράτης, «η̄ κινδυνεύσεις ἐπιδεῖξαι σὺ μὲν χρηστός τε καὶ φιλάδελφος εἶναι, ἐκεῖνος δὲ φαῦλός τε καὶ οὐκ ἄξιος εὐεργεσίας; ἀλλ ὅδὲν οἵμαι τούτων ἕσεσθαι· νομίζω γάρ αὐτόν, ἐπειδὴν αἰσθηταί σε προσκαλούμενον ἔαυτὸν εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, πάνυ φιλονικήσειν, ὅπως περιγένηται σου καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ εὗ ποιῶν.

»Νῦν μὲν γάρ οὕτως», ἔφη, «διάκεισθον, ὥσπερ εἰ τῷ¹⁸ χείρε, ἀς δὲ θεδς ἐπὶ τὸ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν ἐποίησεν, ἀφεμένω τούτου τράποιντο πρὸς τὸ διακωλύειν ἀλλήλω, η̄

εἰ τῷ πόδε θείᾳ μοίρᾳ πεποιημένῳ πρὸς τὸ συνεργεῖν ἀλλή-
 19 λοιν, ἀμελήσαντε τούτου ἐμποδίζοιεν ἀλλήλω· οὐκ ἀν πολλὴ
 ἀμαθία εἴη καὶ κακοδαιμονία τοῖς ἐπ’ ὠφελείᾳ πεποιημένοις
 ἐπὶ βλάβῃ χρῆσθαι; καὶ μὴν ἀδελφώ γε, ὃς ἔμοι δοκεῖ, δ
 θεὸς ἐποίησεν ἐπὶ μεῖζονι ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν ἢ χειρέ τε καὶ
 πόδε καὶ ὀφθαλμὸν καὶ τάλλα, ὅσα ἀδελφὰ ἔψυσεν ἀνθρώποις.
 χειρες μὲν γάρ, εἰ δέοι αὐτὰς πλέον ὀργυιᾶς διέχοντα ἄμα
 ποιῆσαι, οὐκ ἀν δύναιντο· πόδες δὲ οὐδὲ ἀν ἐπὶ τὰ ὀργυιὰν
 διέχοντα ἔλθοιεν ἄμα, ὀφθαλμοὶ δὲ οἱ δοκοῦντες ἐπὶ πλεῖστον
 ἔξικνεῖσθαι οὐδὲ ἀν τῶν ἔτι ἐγγυτέρω ὄντων τὰ ἔμπροσθεν ἄμα
 καὶ τὰ ὅπισθεν ἵδειν δύναιντο· ἀδελφὼ δὲ φίλω ὄντε καὶ πολὺ¹
 διεστῶτε πράττετον ἄμα ἐπ’ ὠφελείᾳ ἀλλήλοιν».

6. Περὶ φιλίας.

(II, 4, 1-7)

- 1 "Ηκουσε δέ ποτε αὐτοῦ καὶ περὶ φίλων διαλεγομένου, ἐξ
 ὧν ἔμοιγε ἐδόκει μάλιστ' ἀν τις ὠφελεῖσθαι πρὸς φίλων κτῆ-
 σίν τε καὶ χρείαν. τοῦτο μὲν γὰρ δὴ πολλῶν ἔφη ἀκούειν,
 ὡς πάντων κτημάτων κράτιστον εἴη φίλος σαφῆς καὶ ἀγα-
 θός· ἐπιμελομένους δὲ παντὸς μᾶλλον ὀρᾶν ἔφη τοὺς πολ-
 2 λοὺς ἢ φίλων κτήσεως. καὶ γὰρ οἰκίας καὶ ἀγροὺς καὶ ἀνδρά-
 ποδα καὶ βοσκήματα καὶ σκεύη κτωμένους τε ἐπιμελῶς ὀρᾶν
 ἔφη καὶ τὰ ὄντα σύζειν πειρωμένους, φίλον δέ, δ μέγιστον
 ἀγαθὸν εἶναι φασιν, ὀρᾶν ἔφη τοὺς πολλοὺς οὔτε ὅπως κτή-
 σωνται φροντίζοντας, οὔτε ὅπως οἱ ὄντες αὐτοῖς σύζωνται.
- 3 'Αλλὰ καὶ καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκετῶν ὀρᾶν τινας
 ἔφη τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ λατρούς εἰσάγοντας καὶ τάλλα τὰ
 πρὸς ὑγίειαν ἐπιμελῶς παρασκευάζοντας, τῶν δὲ φίλων ὀλι-
 γωροῦντας, ἀποθανόντων τε ἀμφοτέρων ἐπὶ μὲν τοῖς οἰκέταις
 ἀχθομένους τε καὶ ζημίαν ἥγουμένους, ἐπὶ δὲ τοῖς φίλοις

οὐδὲν οἰομένους ἐλαττοῦσθαι, καὶ τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων οὐδὲν ἔῶντας ἀθεράπευτον οὐδ' ἀνεπίσκεπτον, τῶν δὲ φίλων ἐπιμελείας δεομένων ἀμελοῦντας. ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ὅρᾳν⁴ ἔφη τοὺς πολλοὺς τῶν μὲν ἄλλων κτημάτων καὶ πάνυ πολλῶν αὐτοῖς ὅντων τὸ πλῆθος εἰδότας, τῶν δὲ φίλων ὀλίγων ὅντων οὐ μόνον τὸ πλῆθος ἀγνοοῦντας, ἀλλὰ καὶ τοῖς πυνθανομένοις τοῦτο καταλέγειν ἐγχειρήσαντας, οὓς ἐν τοῖς φίλοις ἔθεσαν, πάλιν τούτους ἀνατίθεσθαι τοσοῦτον αὐτοὺς τῶν φίλων φροντίζειν.

Καίτοι πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἄλλων παραβαλλόμενος⁵ φίλος ἀγαθὸς οὐκ ἂν πολλῷ κρείττων φανείη; ποῖος γάρ ἵππος ἢ ποῖον ζεῦγος οὕτω χρήσιμον ὥσπερ ὁ χρηστὸς φίλος; ποῖον δὲ ἀνδράποδον οὕτως εἴνουν καὶ παραμόνιμον; ἢ ποῖον⁶ ἄλλο κτῆμα οὕτω πάγχρηστον; ὁ γάρ ἀγαθὸς φίλος ἑαυτὸν τάττει πρὸς πᾶν τὸ ἐλλεῖπον τῷ φίλῳ καὶ τῆς τῶν ιδίων κατασκευῆς καὶ τῶν κοινῶν πράξεων, καὶ, ἂν τέ τινα εὖ ποιῆσαι δέῃ, συνεπισχύει, ἂν τέ τις φόβος ταράττῃ, συμβογθεῖ, τὰ μὲν συναναλίσκων, τὰ δὲ συμπράττων, καὶ τὰ μὲν συμπείθων, τὰ δὲ βιαζόμενος, καὶ εὖ μὲν πράττοντας πλεῖστα εὐφραίνων, σφαλλομένους δὲ πλεῖστα ἐπανορθῶν.

Α δὲ αἱ τε χεῖρες ἑκάστῳ ὑπηρετοῦσι καὶ οἱ ὀφθαλμοὶ⁷ προορῶσι καὶ τὰ ὡτα προσακούουσι καὶ οἱ πόδες διανύτουσι, τούτων φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται πολλάκις δέ, ἡ πρὸ αὐτοῦ τις ἢ οὐκ ἐξειργάσατο ἢ οὐκ εἶδεν ἢ οὐκ ἤκουσεν ἢ οὐ διήνυσε, ταῦθ' ὁ φίλος πρὸ τοῦ φίλου ἐξήρκεσεν. ἀλλ' ὅμως ἔνιοι δένδρα μὲν πειρῶνται θεραπεύειν τοῦ καρποῦ ἔνεκεν, τοῦ δὲ παμφορωτάτου κτήματος, ὁ καλεῖται φίλος, ἀργῶς καὶ ἀνειμένως οἱ πλεῖστοι ἐπιμέλονται.

7. Πολιτεία.

a. Προσόντα καὶ γνώσεις τοῦ στρατηγοῦ.

(III, 1, I - II)

- 1 "Οτι δὲ τὸς ὀρεγομένους τῶν καλῶν, ἐπιμελεῖς ὡν ὁρέ-
γοιντο ποιῶν, ωφέλει, νῦν τοῦτο διηγήσομαι. ἀκούσας γάρ
ποτε Διονυσόδωρον εἰς τὴν πόλιν ἥκειν ἐπαγγελλόμενον
στρατηγεῖν διδάξειν, ἔλεξε πρός τινα τῶν συνόντων, ὃν ἦσθα-
νετο βουλόμενον τῆς τιμῆς ταύτης ἐν τῇ πόλει τυχεῖν·
- 2 «Ἄισχρὸν μέντοι, ὡ νεανίᾳ, τὸν βουλόμενον ἐν τῇ πόλει στρα-
τηγεῖν, ἔξὸν τοῦτο μαθεῖν, ἀμελῆσαι αὐτοῦ· καὶ δικαίως ἀν
ούτος ὑπὸ τῆς πόλεως ζημιοῖτο πολὺ μᾶλλον, ἢ εἴ τις
3 ἀνδριάντας ἐργολαβοίη μὴ μεμαθηκὼς ἀνδριαντοποιεῖν. ὅλης
γάρ τῆς πόλεως ἐν τοῖς πολεμικοῖς κινδύνοις ἐπιτρεπομένης
τῷ στρατηγῷ, μεγάλα τά τε ἀγαθὰ κατορθοῦντος αὐτοῦ καὶ
τὰ κακὰ διαμαρτάνοντος εἰκὸς γίγνεσθαι. πῶς οὖν ὅν
δικαίως ὁ τοῦ μὲν μανθάνειν τοῦτο ἀμελῶν, τοῦ δὲ αἱρεθῆναι
ἐπιμελόμενος ζημιοῖτο;» τοιαῦτα μὲν δὴ λέγων ἔπεισεν
αὐτὸν ἐλθόντα μανθάνειν.
- 4 Ἐπεὶ δὲ μεμαθηκὼς ἦκε, προσέπαιζεν αὐτῷ λέγων· «Οὐ
δοκεῖ ὑμῖν, ὡ ἄνδρες, ὥσπερ "Ομηρος τὸν Ἀγαμέμνονα
γεραρὸν ἔφη εἶναι, οὕτω καὶ ὅδε στρατηγεῖν μαθῶν γεραρώ-
τερος φαίνεσθαι; καὶ γάρ ὥσπερ ὁ κιθαρίζειν μαθῶν, καὶ
ἔαν μὴ κιθαρίζῃ, κιθαριστῆς ἐστιν, καὶ ὁ μαθῶν λασθαι, καὶ
ἔαν μὴ λατρεύῃ, δῆμος λατρός ἐστι, οὕτω καὶ ὅδε ἀπὸ τοῦτο
τοῦ χρόνου διατελεῖ στρατηγὸς ὡν, καὶ ἔαν μηδεὶς αὐτὸν
ἔληται. ὁ δὲ μὴ ἐπισταμένος οὔτε στρατηγὸς οὔτε λατρός
5 ἐστιν, οὐδὲ' ἔαν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱρεθῇ. ἀτάρ», ἔφη,
«ἴνα καί, ἔαν ἡμῶν τις ἢ ταξιαρχὴ ἢ λοχαγὴ σοι, ἐπιστημο-
νέστεροι τῶν πολεμικῶν ὅμεν, λέξον ἡμῖν, πόθεν ἥρξατό σε

διδάσκειν τὴν στρατηγίαν». καὶ ὅς: «Ἐκ τοῦ αὐτοῦ», ἔφη, «εἰς ὅπερ καὶ ἐτελεύτᾳ τὰ γὰρ τακτικὰ ἐμέ γε καὶ ἄλλο οὐδὲν ἐδίδαξεν».

«Ἄλλὰ μήν», ἔφη ὁ Σωκράτης, «τοῦτό γε πολλοστὸν 6 μέρος ἔστι στρατηγίας. καὶ γὰρ παρασκευαστικὸν τῶν εἰς τὸν πόλεμον τὸν στρατηγὸν εἶναι χρὴ καὶ ποριστικὸν τῶν ἐπιτηδείων τοῖς στρατιώταις καὶ μηχανικὸν καὶ ἐργαστικὸν καὶ ἐπιμελῆ καὶ καρτερικὸν καὶ ἀγγίνουν καὶ φιλόφρονά τε καὶ ὥμιδν καὶ ἀπλοῦν τε καὶ ἐπίθουλον καὶ φυλακτικόν τε καὶ κλέπτην καὶ προετικὸν καὶ ἄρπαγα καὶ φιλόδωρον καὶ πλεονέκτην καὶ ἀσφαλῆ καὶ ἐπιθετικόν, καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ φύσει καὶ ἐπιστήμῃ δεῖ τὸν εὑ στρατηγήσοντα ἔχειν.

«Καλὸν δὲ καὶ τὸ τακτικὸν εἶναι πολὺ γὰρ διαφέρει 7 στράτευμα τεταγμένον ἀτάκτῳ, ὥσπερ λίθοι τε καὶ πλίνθοι καὶ ξύλα καὶ κέραμος ἀτάκτως μὲν ἐρριμμένα οὐδὲν χρήσιμά ἔστιν, ἐπειδὰν δὲ ταχθῇ κάτω μὲν καὶ ἐπιπολῆς τὰ μήτε σηπόμενα μήτε τηκόμενα, οἵ τε λίθοι καὶ ὁ κέραμος, ἐν μέσῳ δὲ αἱ τε πλίνθοι καὶ τὰ ξύλα, ὥσπερ ἐν οἰκοδομίᾳ συντίθεται, τότε γίγνεται πολλοῦ ἀξιον κτῆμα οἰκία». — «Άλλὰ 8 πάνυ», ἔφη ὁ νεανίσκος, «ὅμοιον, ὡς Σώκρατες, εἰρηκας. καὶ γὰρ ἐν τῷ πολέμῳ τοὺς ἀρίστους δεῖ πρώτους τάττειν καὶ τελευταίους, ἐν μέσῳ δὲ τοὺς χειρίστους, ἵνα ὑπὸ μὲν τῶν ἄγωνται, ὑπὸ δὲ τῶν ὠθῶνται». — «Εἰ μὲν τοίνυν», ἔφη, 9 «καὶ διαγιγνώσκειν σε τοὺς ἀγαθοὺς καὶ τοὺς κακοὺς ἐδίδαξεν· εἰ δὲ μή, τί σοι ὅφελος ὡν ἔμαθες;

«Εἰεν. ἀτὰρ πότερά σε τάττειν μόνον ἐδίδαξεν, ή καὶ ὅπῃ 11 καὶ ὅπως χρηστέον ἐκάστῳ τῶν ταγμάτων;» «Οὐ πάνυ», ἔφη. — «Καὶ μήν πολλά γ' ἔστι, πρὸς ἂ οὔτε τάττειν οὔτε ἀγειν ὠσαύτως προσήκει». «Άλλὰ μὰ Δί», ἔφη, «οὐ διεσαφήνιζε ταῦτα». «Νὴ Δί», ἔφη, «πάλιν τοίνυν ἐλθὼν ἐπα-

νερώτα· ἦν γὰρ ἐπίστηται καὶ μὴ ἀναιδῆς ἦ, αἰσχυνεῖται ἀργύριον εἰληφάς ἐνδεᾶ σε ἀποπέμψασθαι».

β. Τὸ πρώτιστον καθῆκον τοῦ στρατηγοῦ.

(III, 2, 1-4)

1 Ἐντυχὼν δέ ποτε στρατηγεῖν ἡρημένῳ τῷ «Τοῦ ἔνεκεν», ἔφη, «Οὐρηρον οἵει τὸν Ἀγαμέμνονα προσαγορεῦσαι ποιμένα λαῶν; ἀρά γε ὅτι, ὥσπερ τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἰεῖς καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι καί, οὐ ἔνεκα τρέφονται, τοῦτο ἔσται, οὕτω καὶ τὸν στρατηγὸν ἐπιμελεῖσθαι δεῖ, ὅπως σῶοί τε οἱ στρατιῶται ἔσονται καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσι, καί, οὐ ἔνεκα στρατεύονται, τοῦτο ἔσται; στρατεύονται δέ, ἵνα κρατοῦντες τῶν πολεμίων εὑδαιμονέστεροι ὄσιν.

2 »Ἡ τί δήποτε οὕτως ἐπήγνεσε τὸν Ἀγαμέμνονα εἰπών·

Ἀμφότερον, βασιλεὺς τ' ἀγαθὸς κρατερός τ' αἰχμητής :

ἀρά γε ὅτι αἰχμητής τε κρατερὸς ἀν εἴη, οὐκ εἰ μόνος αὐτὲς εὗ ἀγωνίζοιτο πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀλλ' εἰ καὶ παντὶ τῷ στρατοπέδῳ τούτου αἴτιος εἴη, καὶ βασιλεὺς ἀγαθός, οὐκ εἰ μόνον τοῦ ἔαυτοῦ βίου καλῶς προεστήκοι, ἀλλ' εἰ καὶ ὁν 3 βασιλεύοι, τούτοις εὑδαιμονίας αἴτιος εἴη; καὶ γὰρ βασιλεὺς αἱρεῖται, οὐχ ἵνα ἔαυτοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, ἀλλ' ἵνα καὶ οἱ ἑλόμενοι δι' αὐτὸν εὗ πράττωσι καὶ στρατεύονται δὲ πάντες, ἵνα δὲ βίος αὐτοῖς ὡς βέλτιστος ἦ, καὶ στρατηγοὺς αἱροῦνται 4 τούτου ἔνεκα, ἵνα πρὸς τοῦτο αὐτοῖς ἡγεμόνες ὄσι. δεῖ οὖν τὸν στρατηγοῦντα τοῦτο παρασκευάζειν τοῖς ἑλομένοις αὐτὸν στρατηγόν· καὶ γὰρ οὕτε κάλλιον τούτου ἄλλο ῥάδιον εύρειν οὕτε αἰσχιον τοῦ ἐναντίου».

Καὶ οὕτως ἐπισκοπῶν, τίς εἴη ἀγαθοῦ ἡγεμόνος ἀρετή,

τὰ μὲν ἄλλα περιήρει, κατέλειπε δὲ τὸ εὐδαιμονας ποιεῖν ὃν
ἄν ἡγγηται.

γ. Τὰ καθήκοντα τοῦ ἵππαρχου.

(III, 3, 1-15)

Καὶ ἵππαρχεῖν δέ τινι ἥρημένῳ οἰδά ποτε αὐτὸν τοιάδε 1
διαλεχθέντα.

«Ἐχοις ἂν», ἔφη, «ὦ νεανία, εἰπεῖν ἡμῖν, ὅτου ἔνεκκ ἐπε-
θύμησας ἵππαρχεῖν; οὐ γὰρ δὴ τοῦ πρῶτος τῶν ἵππέων
ἐλαύνειν καὶ γὰρ οἱ ἵπποτοξόται τούτου γε ἀξιοῦνται προε-
λαύνουσι γοῦν καὶ τῶν ἵππάρχων». «Ἀληθῆ λέγεις», ἔφη.
«Ἄλλα μὴν οὐδὲ τοῦ γνωσθῆναι γε ἐπεὶ καὶ οἱ μαϊνόμενοι
γε ὑπὸ πάντων γιγνώσκονται». «Ἀληθές», ἔφη, «καὶ τοῦτο
λέγεις». «Ἄλλ' ἄρα ὅτι τὸ ἵππικὸν οἵει τῇ πόλει βέλτιον 2
ἄν ποιήσας παραδοῦναι καί, εἴ τις χρεία γίγνοιτο ἵππέων,
τούτων ἥργοντος ἀγαθοῦ τινος αἰτίος γενέσθαι τῇ πόλει;»
«Καὶ μάλα», ἔφη. «Καὶ ἔστι γε νὴ Διός», ἔφη ὁ Σωκράτης,
«καλόν, ἐάν δύνῃ ταῦτα ποιῆσαι. ή δὲ ἀρχή που, ἐφ' ḥν
ἥρησαι, ἵππων τε καὶ ἀμβατῶν ἔστιν». «Ἔστι γὰρ οὖν»,
ἔφη.

«Ιθι δὴ λέξον ἡμῖν τοῦτο πρῶτον, ὅπως διανοεῖ τοὺς 3
ἵππους βελτίους ποιῆσαι;» καὶ ὅς: «Ἀλλὰ τοῦτο μέν», ἔφη,
«οὐκ ἐμὸν οἶμαι τὸ ἔργον εἶναι, ἀλλ' ίδια ἕκαστον δεῖν τοῦ
ἔχυτοῦ ἵππου ἐπιμελεῖσθαι». «Ἐὰν οὖν», ἔφη ὁ Σωκράτης, 4
«παρέχωνται σοι τοὺς ἵππους οἱ μὲν οὔτω κακόποδας ἢ κακο-
σκελεῖς ἢ ἀσθενεῖς, οἱ δὲ οὔτως ἀτρόφους, ὥστε μὴ δύνασθαι
ἀκολουθεῖν, οἱ δὲ οὔτως ἀναγώγους, ὥστε μὴ μένειν, ὅπου
ἄν σὺ τάξῃς, οἱ δὲ οὔτω λακτιστάς, ὥστε μηδὲ τάξαι δυνα-
τὸν εἶναι, τί σοι τοῦ ἵππικοῦ ὄφελος ἔσται; ἢ πῶς δυνήσει
τοιούτων ἥργοντος ἀγαθόν τι ποιῆσαι τὴν πόλιν;» καὶ ὅς:

«Ἀλλὰ καλῶς τε λέγεις», ἔφη, «καὶ πειράσομαι τῶν ἵππων εἰς τὸ δυνατὸν ἐπιμελεῖσθαι».

- 5 «Τί δέ; τοὺς ἵππεας οὐκ ἐπιχειρήσεις», ἔφη, «βελτίονας ποιῆσαι;» «Ἐγωγά?», ἔφη. «Οὐκοῦν πρῶτον μὲν ἀναθατικωτέρους ἐπὶ τοὺς ἵππους ποιήσεις αὐτούς;» «Δεῖ γοῦν», ἔφη· «καὶ γάρ, εἴ τις αὐτῶν καταπέσσῃ, μᾶλλον ἀν οὕτω σφύζοιτο».
- 6 «Τί γάρ; ἐάν που κινδυνεύειν δέη, πρότερον ἐπάγειν τοὺς πολεμίους ἐπὶ τὴν ἄμμον κελεύσεις, ἔνθαπερ εἰώθατε ἵππεύειν, ἢ πειράσει τὰς μελέτας ἐν τοιούτοις ποιεῖσθαι χωρίοις, ἐν 7 οἷοιςπερ οἱ πόλεμοι γίγνονται;» «Βέλτιον γοῦν», ἔφη. «Τί γάρ; τοῦ βάλλειν ὡς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων ἐπιμέλειάν τινα ποιήσει;» «Βέλτιον γοῦν», ἔφη, «καὶ τοῦτο». «Θήγειν δὲ τὰς ψυχὰς τῶν ἵππέων καὶ ἔξοργιζειν πρὸς τοὺς πολεμίους, ἀπερ ἀλκιμωτέρους ποιεῖ, διανενόησαι;» «Εἰ δὲ μή, ἀλλὰ νῦν γε πειράσομαι», ἔφη.
- 8 «Οπως δέ σοι πείθωνται οἱ ἵππεῖς, πεφρόντικάς τι; ἀνευ γάρ δὴ τούτου οὔτε ἵππων οὔτε ἵππέων ἀγαθῶν καὶ ἀλκίμων οὐδὲν ὅφελος». «Ἀληθῆ λέγεις», ἔφη· «ἀλλὰ πῶς ἂν τις μάλιστα, ὡς Σώκρατες, ἐπὶ τούτου αὐτοὺς προτρέψαιτο;»
- 9 «Ἐκεῖνο μὲν δήπου οἰσθα, ὅτι ἐν παντὶ πράγματι οἱ ἀνθρώποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν ἥγωνται βελτίστους εἶναι. καὶ γάρ ἐν νόσῳ, ὃν ἂν ἥγωνται λατρικῶταν εἶναι, τούτῳ μάλιστα πείθονται, καὶ ἐν πλῆ, ὃν ἂν κυθερηγητικῶταν, καὶ ἐν γεωργίᾳ, ὃν ἂν γεωργικῶταν». «Καὶ μάλα», ἔφη. «Οὐκοῦν εἰκός», ἔφη, «καὶ ἐν ἵππικῇ, δις ἂν μάλιστα εἰδὼς φαίνηται ἢ δεῖ ποιεῖν, τούτῳ μάλιστα 10 ἐθέλειν τοὺς ἄλλους πείθεσθαι». «Ἐὰν οὖν», ἔφη, «ἐγώ, ὡς Σώκρατες, βέλτιστος ὧν αὐτῶν ἐγέλοις ὡς, ἀρκέσει μοι τοῦτο εἰς τὸ πείθεσθαι αὐτοὺς ἐμοί;» «Ἐάν γε πρὸς τούτῳ», ἔφη, «διδάξῃς αὐτούς, ὡς τὸ πείθεσθαι σοι κάλλιόν τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται». «Πῶς οὖν», ἔφη, «τοῦτο διδάξω;»

«Πολὺ νὴ Δῖ», ἔφη, «ῥᾶσν, η̄ εἰ σοι δέοι διδάσκειν, ώς τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν ἀμείνω καὶ λυσιτελέστερά ἐστι».

«Δέγεις», ἔφη, «σὺ τὸν ἵππαρχον πρὸς τοῖς ἄλλοις ἐπι- 11 μελεῖσθαι δεῖν καὶ τοῦ λέγειν δύνασθαι;» «Σὺ δ' ϕου», ἔφη, «χρῆναι σιωπῇ ἵππαρχεῖν; η̄ οὐκ ἐντεθύμησαι, δτι, ὅσα τε νόμῳ μεμαθήκαμεν κάλλιστα ὄντα, δι' ὃν γε ζῆν ἐπιστά- μεθα, ταῦτα πάντα διὰ λόγου ἐμάθομεν, καὶ εἰ τι ἄλλο καλὸν μανθάνει τις μάθημα, διὰ λόγου μανθάνει, καὶ οἱ ἀριστα 12 διδάσκοντες μάλιστα λόγῳ χρῶνται, καὶ οἱ τὰ σπουδαιότατα ἐπιστάμενοι κάλλιστα διαλέγονται; η̄ τόδε οὐκ ἐντεθύμησαι, 13 ώς, δταν γε χορὸς εἰς ἐκ τῆςδε τῆς πόλεως γίγνηται, ὥσπερ δ εἰς Δῆλον πεμπόμενος, οὐδεὶς ἄλλοσθεν οὐδαμόθεν τούτῳ φέραμιλλος γίγνεται, οὐδὲ εὐανδρίᾳ ἐν ἄλλῃ πόλει ὁμοίᾳ τῇ ἐνθάδε συνάγεται;» «Ἀληθῆ λέγεις», ἔφη. «Ἄλλὰ μὴν 14 οὔτε εὐφωνίᾳ τοσοῦτον διαφέρουσιν Ἀθηναῖοι τῶν ἄλλων οὔτε σωμάτων μεγέθει καὶ ῥώμῃ, ὅσον φιλοτιμίᾳ, η̄περ μάλι- στα παροξύνει πρὸς τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα». «Ἀληθέος», ἔφη, «καὶ τοῦτο». «Οὐκοῦν οἶει», ἔφη, «καὶ τοῦ ἵππικοῦ τοῦ 15 ἐνθάδε εἰ τις ἐπιμεληθείη, πολὺ ἀν καὶ τούτῳ διενεγκεῖν τῶν ἄλλων, δπλων τε καὶ ἵππων παρασκευῇ καὶ εὐταξίᾳ καὶ τῷ ἑτοίμως κινδυνεύειν πρὸς τοὺς πολεμίους, εἰ νομίσειαν ταῦτα ποιοῦντες ἐπαίνου καὶ τιμῆς τεύξεσθαι;» «Εἰκός γε», ἔφη. «Μὴ τοίνυν ὅκνει», ἔφη, «ἄλλὰ πειρῶ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ ταῦτα 16 προτρέπειν, ἀφ' ὃν αὐτός τε ὠφελήσει καὶ οἱ ἄλλοι πολῖται διὰ σέ». «Ἄλλα, νὴ Δία, πειράσομαι», ἔφη.

δ. Διάλογος τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ νεωτέρου Περικλέους περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ Ἀθηναῖοι δύνανται ν' ἀνακτήσωσι τὴν προτέραν ἀνδρείαν, δόξαν καὶ εὐδαιμονίαν.

(III, 5, 1-28)

- 1 «Περικλεῖ δέ ποτε τῷ τοῦ πάνυ Περικλέους υἱῷ διαλεγόμενος, «Ἐγώ τοι», ἔφη, «ὦ Περίκλεις, ἐλπίδα ἔχω σοῦ στρατηγήσαντος ἀμείνω τε καὶ ἐνδοξότεραν τὴν πόλιν εἰς τὰ πολεμικὰ ἔσεσθαι καὶ τῶν πολεμίων κρατήσειν». καὶ ὁ Περικλῆς, «Βουλοίμην ἄν», ἔφη, «ὦ Σώκρατες, ἢ λέγεις· ὅπως δὲ ταῦτα γένοιτο ἄν, σὺ δύναμαι γνῶναι». «Βούλει οὖν», ἔφη ὁ Σωκράτης, «διαλογιζόμενοι περὶ αὐτῶν ἐπισκοπῶμεν, ὅπου ἥδη τὸ δυνατόν ἐστι;» «Βούλομαι», ἔφη.
- 2 «Οὐκοῦν οἰσθα», ἔφη, «ὅτι πλήρθει μὲν οὐδὲν μείους εἰσὶν Ἀθηναῖοι Βοιωτῶν;» «Οἶδα γάρ», ἔφη. «Σώματα δὲ ἀγαθὰ καὶ καλὰ πότερον ἐκ Βοιωτῶν οἰει πλειόν ἄν ἐκλεγθῆναι ἢ ἐξ Ἀθηναίων;» «Οὐδὲ ταύτῃ μοι δοκοῦσι λείπεσθαι». «Εὔμενοστέρους δὲ ποτέρους ἑαυτοῖς εἰναι νομίζεις;» «Ἀθηναίους ἔγωγε Βοιωτῶν μὲν γάρ πολλοὶ πλεονεκτούμενοι ὑπὸ Θηραίων δυσμενῶς αὐτοῖς ἔχουσιν, Ἀθήνησι δὲ οὐδὲν ὅρῳ τοιοῦτον». «Ἄλλὰ μὴν φιλοτιμότατοί γε καὶ μεγαλοφρονέστατοι πάντων εἰσὶν ἀπερ οὐχ ἡκιστα παροξύνει κινδυνεύειν ὑπὲρ εὐδοξίας τε καὶ πατρίδος». «Οὐδὲ ἐν τούτοις Ἀθηναῖοι μεμπτοί». «Καὶ μὴν προγόνων γε καλὰ ἔργα οὐκ ἔστιν οἷς μείζω καὶ πλειόν πάρχει ἢ Ἀθηναίοις· φησι δέ πολλοὶ ἐπαιρόμενοι προτρέπονται τε ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι καὶ ἀλκημοὶ γίγνεσθαι».
- 3 «Ταῦτα μὲν ἀληθῆ λέγεις πάντα, ὦ Σώκρατες· ἀλλ' ὅρᾳς, ὅτι, ἀφ' οὗ ἡ τε σὺν Τολμίδῃ τῶν χιλίων ἐν Δεσπαδείᾳ συμφορὰ ἐγένετο καὶ ἡ μεθ' Ἰπποκράτους ἐπὶ Δηγλίψ, ἐκ τούτων τεταπείνωται μὲν ἡ τῶν Ἀθηναίων δόξα πρὸς τοὺς Βοιω-

τούς, ἐπῆρται δὲ τὸ τῶν Θηβαίων φρόνημα πρὸς τοὺς Ἀθηναίους· ὥστε Βοιωτοὶ μέν, οἱ πρόσθεν οὐδὲν ἐν τῇ ἑαυτῶν τολμῶντες Ἀθηναίοις ἀνευ Λακεδαιμονίων τε καὶ τῶν ἄλλων Πελοποννησίων ἀντιτάττεσθαι, νῦν ἀπειλοῦσιν αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς ἐμβαλεῖν εἰς τὴν Ἀττικήν, Ἀθηναῖοι δέ, οἱ πρότερον πορθοῦντες τὴν Βοιωτίαν, φοβοῦνται, μὴ Βοιωτοὶ δηγώσωσι τὴν Ἀττικήν».

Καὶ ὁ Σωκράτης, «Ἀλλ' αἰσθάνομαι μέν», ἔφη, «ταῦτα διοτερικά ἔχοντα δοκεῖ δέ μοι ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἀρχοντι νῦν εὐαρεστοτέρως διακεῖσθαι γη πόλις. τὸ μὲν γὰρ θάρσος ἀμέλειάν τε καὶ ῥᾳθυμίαν καὶ ἀπείθειαν ἐμβάλλει, ὃ δὲ φόβος προσεκτικωτέρους τε καὶ εὐπειθεστέρους καὶ εὐτακτοτέρους ποιεῖ. τεκμήριοι δὲν τοῦτο καὶ ἀπὸ τῶν ἐν ταῖς ναυσὶ· ὅταν μὲν γὰρ δήπου μηδὲν φοβῶνται, μεστοὶ εἰσιν ἀταξίας· ἔστ τὸ δὲ γη χειμῶνα γη πολεμίους δείσωσιν, οὐ μόνον τὰ κελευόμενα πάντα ποιοῦσιν, ἀλλὰ καὶ σιγῶσι καραδοκοῦντες τὰ προσταχθησόμενα, ὥσπερ χορευταί».

«Ἀλλὰ μήν», ἔφη ὁ Περικλῆς, «εἰ γε νῦν μάλιστα πείθοιντο, ὥρα δὲν εἴη λέγειν, πῶς δὲν αὐτοὺς προτρεψαίμεθα πάλιν ἀνερασθῆναι τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς τε καὶ εὐκλείας καὶ εὐδαιμονίας». «Ούκοῦν», ἔφη ὁ Σωκράτης, «εἰ μὲν ἐβούλαμεθα χρημάτων αὐτοὺς ὡν ἀλλοι είχον ἀντιποιεῖσθαι, ἀποδεικνύντες αὐτοῖς ταῦτα πατρῷά τε ὅντα καὶ προσήκοντα, μάλιστ' δὲν οὕτως αὐτοὺς ἐξωρμῶμεν ἀντέχεσθαι τούτων· ἐπεὶ δὲ τοῦ μετ' ἀρετῆς πρωτεύειν αὐτοὺς ἐπιμελεῖσθαι βουλόμεθα, τοῦτ' αὖ δεικτέον ἐκ παλαιοῦ μάλιστα προσῆκον αὐτοῖς, καὶ ὡς τούτου ἐπιμελόμενοι πάντων δὲν εἴεν κράτιστοι».

«Πῶς οὖν δὲν τοῦτο διδάσκοιμεν;» «Οἶμαι μέν, εἰ τούς δι γε παλαιτάτους, ὡν ἀκούομεν προγόνους αὐτῶν, ἀναμιμνήσκοιμεν, αὐτοὺς ἀκηκοότας, ἀρίστους γεγονέναι». «Ἄρα τούτης τὴν θεῶν κρίσιν, γην οἱ περὶ Κέκροπα δι' ἀρετὴν

ἔκριναν;» «Λέγω γὰρ καὶ τὴν Ἐρεχθέως γε τροφὴν καὶ γένεσιν, καὶ τὸν πόλεμον τὸν ἐπ' ἔκεινου γενόμενον πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ἔχομένης ἡπείρου πάσης, καὶ τὸν ἐφ' Ἡρακλειδῶν πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ, καὶ πάντας τοὺς ἐπὶ Θησέως πολεμηθέντας, ἐν οἷς πᾶσιν ἔκεινοι δῆλοι γεγόνασι τῶν 11 καθ' ἔκυτοὺς ἀνθρώπων ἀριστεύσαντες· εἰ δὲ βούλει, ἢ ὑπερον οἱ ἔκεινων μὲν ἀπόγονοι, οὐ πολὺ δὲ πρὸ γῆμῶν γεγονότες, ἔπραξαν, τὰ μὲν αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς ἀγωνιζόμενοι πρὸς τοὺς κυριεύοντας τῆς τε Ἀσίας πάσης καὶ τῆς Εὐρώπης μέχρι Μακεδονίας καὶ πλείστην τῶν προγεγονότων δύναμιν καὶ ἀφορμὴν κεκτημένους καὶ μέγιστα ἔργα κατειργασμένους, τὰ δὲ καὶ μετατελεόποννησίων ἀριστεύοντες καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· οἱ δὴ καὶ λέγονται πολὺ διενεγκεῖν τῶν 12 καθ' ἔκυτοὺς ἀνθρώπων». «Λέγονται γάρ», ἔφη, «Τοιγαροῦν πολλῶν μὲν μεταναστάσεων ἐν τῇ Ἑλλάδι γεγονυῖσθν διέμειναν ἐν τῇ ἔκυτῷ, πολλοὶ δὲ ὑπὲρ δικαίων ἀντιλέγοντες ἐπέτρεπον ἔκεινοις, πολλοὶ δὲ ὑπὸ κρειττόνων ὑβριζόμενοι κατέφευγον πρὸς ἔκεινους».

13 Καὶ τὸ Περικλῆς, «Καὶ θαυμάζω γάρ», ἔφη, «ὦ Σώκρατες, η πόλις ὅπως ποτ' ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν». «Ἐγὼ μέν, ἔφη, «οἴμαι», δὲ Σωκράτης, «ὦ σπερ καὶ ἀθληταί τινες διὰ τὸ πολὺ ὑπερενεγκεῖν καὶ κρατιστεῦσαι καταρραφυμήσαντες ὑστερίζουσι τῶν ἀντιπάλων, οὕτω καὶ Ἀθηναίους πολὺ διενεγκόντας ἀμελῆσαι ἔκυτῷ καὶ διὰ τοῦτο χείρους γεγονέναι».

14 «Νῦν οὖν», ἔφη, «τί ἀν ποιοῦντες ἀναλάβοιεν τὴν ἀρχαίαν ἀρετήν;» καὶ δὲ Σωκράτης· «Οὐδὲν ἀπόκρυφον δοκεῖ μοι εἶναι, ἀλλ' εἰ μὲν ἔξευρόντες τὰ τῶν προγόνων ἐπιτηδεύματα μηδὲν χεῖρον ἔκεινων ἐπιτηδεύοιεν, οὐδὲν ἀν χείρους ἔκεινων γενέσθαι· εἰ δὲ μή, τούς γε νῦν πρωτεύοντας μιμούμενοι καὶ τούτοις τὰ αὐτὰ ἐπιτηδεύοντες, δόμοις μὲν τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι οὐδὲν ἄν χείρους ἔκεινων εἰεν, εἰ δέ ἐπιμελέστερον, καὶ βελτίσους».

«Λέγεις», ἔφη, «πόρρω που είναι τῇ πόλει τὴν καλοκα- 15
γαθίαν. πότε γάρ οὕτως Ἀθηναῖοι, ὡσπερ Δακεδαιμόνιοι, ἢ
πρεσβυτέρους αἰδέσονται, οἱ ἀπὸ τῶν πατέρων ἄρχονται κατα-
φρονεῖν τῶν γεραιτέρων, ἢ σωμασκήσουσιν οὕτως, οἱ οὐ
μόνον αὐτοὶ εὐεξίας ἀμελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐπιμελομένων
καταγελῶσι; πότε δὲ οὕτω πείσονται τοῖς ἄρχουσιν, οἱ καὶ 16
ἀγάλλονται ἐπὶ τῷ καταφρονεῖν τῶν ἀρχόντων; ἢ πότε
οὕτως διμονογύσουσιν, οἱ γε ἀντὶ μὲν τοῦ συνεργεῖν ἑαυτοῖς τὰ
συμφέροντα ἐπηρεάζουσιν ἀλλήλοις καὶ φθονοῦσιν ἑαυτοῖς
μᾶλλον ἢ τοῖς ἀλλοῖς ἀνθρώποις, μάλιστα δὲ πάντων ἐν τε
ταῖς ἴδιαις συνόδοις καὶ ταῖς κοιναῖς διαφέρονται καὶ πλείστας
δίκαιας ἀλλήλοις δικάζονται καὶ προαιροῦνται μᾶλλον οὕτω
κερδαίνειν ἀπὸ ἀλλήλων ἢ συνωφελοῦντες αὐτούς, τοῖς δὲ
κοινοῖς ὡσπερ ἀλλοτρίοις χρώμενοι περὶ τεύτων αὖ μάχονται
καὶ ταῖς εἰς τὰ τοιαῦτα δυνάμεις μάλιστα χαίρουσιν; ἐξ ὧν 17
πολλὴ μὲν ἀτηρία καὶ κακία τῇ πόλει ἐμφύεται, πολλὴ δὲ
ἔχθρα καὶ μῖσος ἀλλήλων τοῖς πολίταις ἐγγίγνεται, δι' ἣ
ἐγωγε μάλα φοβοῦμαι ἀεὶ, μή τι μεῖζον ἢ ὥστε φέρειν δύνα-
σθαι κακὸν τῇ πόλει συμβῇ».

«Μηδαμῶς», ἔφη ὁ Σωκράτης, «ὦ Περίκλεις, οὕτως 18
ῆγοῦ ἀνηκέστῳ πονηρίᾳ νοσεῖν Ἀθηναίους. οὐχ ὅρας, ὡς
εὔτακτοι μέν εἰσιν ἐν τοῖς ναυτικοῖς, εὐτάκτως δ' ἐν τοῖς
γυμνικοῖς ἀγῶσι πείθονται τοῖς ἐπιστάταις, οὐδένων δὲ κατα-
δεέστερον ἐν τοῖς χοροῖς ὑπηρετοῦσι τοῖς διδασκάλοις;»
«Τοῦτο γάρ τοι», ἔφη, «καὶ θαυμαστόν ἐστι, τὸ τοὺς μὲν 19
τοιούτους πειθαρχεῖν τοῖς ἐφεστῶσι, τοὺς δὲ ὅπλίτας καὶ τοὺς
ἴπιέας, οἱ δοκοῦσι καλοκαγαθίᾳ προσκεκρίσθαι τῶν πολιτῶν,
ἀπειθεστάτους εἶναι πάντων». καὶ ὁ Σωκράτης ἔφη· «Ἡ 20
δὲ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή, ὦ Περίκλεις, οὐκ ἐκ τῶν δεδοκι-
μασμένων καθίσταται;» «Καὶ μάλα», ἔφη. «Οἰσθα οὖν
τινας», ἔφη, «κάλλιον ἢ νομιμώτερον ἢ σεμνότερον ἢ δικαιό-

τερον τάς τε δίκαιας δικάζοντας καὶ τάλλα πάντα πράττοντας;» «Οὐ μέμφομαι», ἔφη, «τούτοις». «Οὐ τοίνυν», ἔφη, «δεῖ ἀθυμεῖν, ὡς οὐκ εὐτάκτων ὅντων Ἀθηναίων.»

- 21 «Καὶ μὴν ἐν γε τοῖς στρατιωτικοῖς», ἔφη, «ἐνθα μάλιστα δεῖ σωφρονεῖν τε καὶ εὐτακτεῖν καὶ πειθαρχεῖν, οὐδενὶ τούτων προσέχουσιν. «Ἴσως γάρ», ἔφη ὁ Σωκράτης, «ἐν τούτοις οἱ ἥκιστα ἐπιστάμενοι ἄρχουσιν αὐτῶν. οὐχ ὅρᾶς, δτι κιθαριστῶν μὲν καὶ χορευτῶν καὶ ὀρχηστῶν οὐδὲ εἰς ἐπιχειρεῖν ἄρχειν μὴ ἐπιστάμενος, οὐδὲ παλαιστῶν οὐδὲ παγκρατιστῶν; ἀλλὰ πάντες οἱ τούτων ἄρχοντες ἔχουσι δεῖξαι, ὅπόθεν ἔμαθον ταῦτα, ἐφ' οἷς ἐφεστᾶσι τῶν δὲ στρατηγῶν οἱ πλεῖστοι αὐτοσχεδιάζουσιν».
- 22 «Οὐ μέντοι σέ γε τοιοῦτον ἐγὼ νομίζω εἶναι, ἀλλ' οἵματι σε οὐδὲν ἥττον ἔχειν εἰπεῖν, ὅπότε στρατηγεῖν ἢ ὅπότε παλαίειν ἦρξω μανθάνειν. καὶ πολλὰ μὲν οἴματι σε τῶν πατρῷων στρατηγημάτων παρειληφότα διασώζειν, πολλὰ δὲ πανταχόθεν συνηγέναι, ὅπόθεν οἶν τε ἦν μαθεῖν τι ὀφέλιμον εἰς στρατηγίαν. οἴμαι δέ σε πολλὰ μεριμνᾶν, ὅπως μὴ λάθης σεαυτὸν ἀγνοῶν τι τῶν εἰς στρατηγίαν ὀφελίμων, καὶ ἐάν τι τοιοῦτον αἰσθησανταί εἰδότα, ζητεῖν τοὺς ἐπισταμένους ταῦτα, οὕτε δώρων οὕτε χαρίτων φειδόμενον, ὅπως μάθης παρ' αὐτῶν, ἢ μὴ ἐπίστασαι, καὶ συνεργοὺς ἀγαθοὺς 23 ἔχεις». καὶ ὁ Περικλῆς, «Οὐ λανθάνεις με, ὁ Σώκρατες», ἔφη, «ὅτι οὐκ οἰόμενός με τούτων ἐπιμελεῖσθαι ταῦτα λέγεις, ἀλλ' ἐγχειρῶν με διδάσκειν, δτι τὸν μέλλοντα στρατηγεῖν τούτων ἀπάντων ἐπιμελεῖσθαι δεῖ. δμολογῶ μέντοι κάγω σοι ταῦτα».
- 24 «Τοῦτο δέ», ἔφη, «ὁ Περίκλεις, κατανενόηκας, δτι πρόκειται τῆς χώρας γῆμῶν ὅρη μεγάλα, καθήκοντα ἐπὶ τὴν Βοιωτίαν, δε' ὃν εἰς τὴν χώραν εἰσοδοι στεναί τε καὶ προσάντεις εἰσί, καὶ δτι μέση διέζωσται ὅρεσιν ἐρυμνοῖς;» «Καὶ

μάλα», ἔφη. «Τί δέ; ἐκεῖνο ἀκήρως, ὅτι Μυσοὶ καὶ Πισίδαι¹⁶ ἐν τῇ βασιλέως χώρᾳ κατέχοντες ἐρυμὰ πάνυ χωρία καὶ κούφως ὠπλισμένοι δύνανται πολλὰ μὲν τὴν βασιλέως χώραν καταθέοντες κακοποιεῖν, αὐτοὶ δὲ ζῆν ἐλεύθεροι;» «Καὶ τοῦτό γ'», ἔφη, «ἀκούω». «Αθηγαίους δ' οὐκ ἂν οἴει», ἔφη,²⁷ «μέχρι τῆς ἐλαφρᾶς ἡλικίας ὠπλισμένους κουφοτέροις ὄπλοις καὶ τὰ προκείμενα τῆς χώρας ὅρη κατέχοντας βλαβεροὺς μὲν τοῖς πολεμίοις εἰναι, μεγάλην δὲ προβολὴν τοῖς πολίταις τῆς χώρας κατεσκευάσθαι;» καὶ ὁ Περικλῆς, «Πάντ' οἴμαι», ἔφη, «ὅτι Σώκρατες, καὶ ταῦτα χρήσιμα εἶναι». «Εἰ τοίνυν»,²⁸ ἔφη ὁ Σωκράτης, «ἀρέσκει σοι ταῦτα, ἐπιχείρει αὐτοῖς, ὡς ἀριστεῖ ὅ τι μὲν γάρ ἂν τούτων καταπράξῃς, καὶ σοὶ καλὸν ἔσται καὶ τῇ πόλει ἀγαθόν· ἐὰν δέ τι αὐτῶν ἀδυνατῇς, οὔτε τὴν πόλιν βλάψεις οὕτε σαυτὸν καταισχυνεῖς».

ε. Ὁ ἀληθῆς ἀρχων.

(III, 9, 10-13)

Βασιλέας δὲ καὶ ἄρχοντας οὐ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας¹⁰ ἔφη εἶναι οὐδὲ τοὺς ὑπὸ τῶν τυχόντων αἱρεθέντας οὐδὲ τοὺς ἀλγήρῳ λαχόντας οὐδὲ τοὺς βιασαμένους οὐδὲ τοὺς ἐξαπατήσαντας, ἀλλὰ τοὺς ἐπισταμένους ἄρχειν. ὅπότε γάρ τις ὁμο-¹¹ λογγίσει τοῦ μὲν ἄρχοντος εἶναι τὸ προστάττειν, ὅ τι χρή ποιεῖν, τοῦ δὲ ἀρχομένου τὸ πείθεσθαι, ἐπεδείκνυ ἐν τε νηὶ τὸν μὲν ἐπιστάμενον ἄρχοντα, τὸν δὲ ναύκληρον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῇ νηὶ πάντας πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ· καὶ ἐν γεωργίᾳ τοὺς κεκτημένους ἀγρούς, καὶ ἐν νόσῳ τοὺς νοσοῦντας, καὶ ἐν σωμασκίᾳ τοὺς σωμασκοῦντας, καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, οἵς ὑπάρχει τι ἐπιμελείας δεόμενον, ἐὰν μὲν αὐτοὶ ἥγωνται ἐπιστασθαι ἐπιμελεῖσθαι, ἐπιμελομένους· εἰ δὲ μή, τοῖς ἐπισταμένοις οὐ μόνον παροῦσι πειθομένους,

ἀλλὰ καὶ ἀπόντας μεταπεμπομένους, ὅπως ἐκείνοις πειθόμενοι τὰ δέοντα πράττωσιν· ἐν δὲ ταλασίᾳ καὶ τὰς γυναικας ἐπεδείκνυ ἀρχούσας τῶν ἀνδρῶν διὰ τὸ τὰς μὲν εἰδέναι, ὅπως χρὴ ταλασιουργεῖν, τοὺς δὲ μὴ εἰδέναι.

- 12 Εἰ δέ τις πρὸς ταῦτα λέγοι, ὅτι τῷ τυράννῳ ἔξεστι μὴ πειθεσθαι τοῖς δρθῶς λέγουσι, «καὶ πῶς ἄν», ἔφη, «ἔξειν μὴ πειθεσθαι, ἐπικειμένης γε ζημίας, ἐάν τις τῷ εὖ λέγοντι μὴ πειθηται; ἐνῷ γάρ ἄν τις πράγματι μὴ πειθηται τῷ εὖ λέγοντι, ἀμαρτήσεται δήπου, ἀμαρτάνων δὲ ζημιώσεται». εἰ δὲ φαίη τις τῷ τυράννῳ ἔξεῖναι καὶ ἀποκτεῖναι τὸν εὖ φρονοῦντα, «τὸν δὲ ἀποκτείνοντα», ἔφη, «τοὺς κρατίστους τῶν συμμάχων οἵει ἀζήμιον γίγνεσθαι ἢ ὡς ἔτυχε ζημιοῦσθαι; πότερα γάρ ἄν μᾶλλον οἵει σώζεσθαι τὸν τοῦτο ποιοῦντα ἢ οὕτω καὶ τάχιστ' ἄν ἀπολέσθαι;».

Γ

ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΚΑΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΜΟΣ ΑΥΤΟΥ

(IV, 8, 1-11)

Εἰ δέ τις, ὅτι φάσκοντος αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον ἔαυτῷ προσηγή¹ μηνεῖν, ἢ τε δέοι καὶ δὲ μὴ δέοι ποιεῖν, ὑπὸ τῶν δικαστῶν κατεγνώσθη θάνατος, οἱεται αὐτὸν ἐλέγχεσθαι περὶ τοῦ δαιμονίου ψευδόμενον, ἐννοησάτω πρῶτον μέν, ὅτι οὕτως ἦδη τότε πόρρω τῆς γῆλικίας ἦν, ὥστ', εἰ καὶ μὴ τότε, οὐκ ἂν πολλῷ ὕστερον τελευτῆσαι τὸν βίον εἴτα ὅτι τὸ μὲν ἀχθεινότατον τοῦ βίου καὶ ἐνῷ πάντες τὴν διάνοιαν μειοῦνται ἀπέλιπεν, ἀντὶ δὲ τούτου τῆς ψυχῆς τὴν δώμην ἐπιδειξάμενος εὔκλειαν προσεκτήσατο, τὴν τε δίκην πάντων ἀνθρώπων ἀληθέστατα καὶ ἐλευθεριώτατα καὶ δικαιότατα εἰπὼν καὶ τὴν κατάγνωσιν τοῦ θανάτου πραφτάτα καὶ ἀνδρώδεστατα ἐνεγκάνων.

Ομολογεῖται γάρ οὐδένα πω τῶν μνημονευομένων ἀνθρώ² πων κάλλιον θάνατον ἐνεγκεῖν. ἀνάγκη μὲν γάρ ἐγένετο αὐτῷ μετὰ τὴν κρίσιν τριάκοντα γῆμέρας βιῶναι διὰ τὸ Δήλια μὲν ἐκείνου τοῦ μηγὸς εἶναι, τὸν δὲ νόμον μηδένα ἐᾶν δημοσίᾳ ἀποθνῆσκειν, ἕως ἂν γῆ θεωρία ἐκ Δήλου ἐπανέλθῃ, καὶ τὸν χρόνον τοῦτον ἀπασι τοῖς συνήθεσι φανερὸς ἐγένετο οὐδὲν ἀλλοιότερον διαβιούς ἢ τὸν ἐμπροσθεν χρόνον· καίτοι τὸν ἐμπροσθέν γε πάντων ἀνθρώπων μάλιστα ἔθαυμαζετο ἐπὶ τῷ εὐθύμως τε καὶ εὐκόλως ζῆν. καὶ πῶς ἂν τις κάλλιον ἢ³ οὗτως ἀποθάνοι; ἢ ποῖος ἂν εἴη θάνατος καλλίων ἢ δν

καλλιστά τις ἀποθάνοι; ποῖος δὲ ἂν γένοιτο θάνατος εὐδαι-
μονέστερος τοῦ καλλίστου; ἢ ποῖος θεοφιλέστερος τοῦ εὐδαι-
μονεστάτου;

1 Δέξω δὲ καὶ ἡ Ἐρμογένους τοῦ Ἰππονίκου ἥκουσα περὶ¹
αὐτοῦ. ἔφη γάρ, ἥδη Μελήτου γεγραμμένου αὐτὸν τὴν γρα-
φήν, αὐτὸς ἀκούων αὐτοῦ πάντα μᾶλλον ἢ περὶ τῆς δίκης
διαλεγομένου λέγειν αὐτῷ, ώς χρὴ σκοπεῖν, ὅτι ἀπολογήσε-
ται. τὸν δὲ τὸ μὲν πρῶτον εἶπεῖν «Οὐ γὰρ δοκῶ σοι τοῦτο
μελετῶν διαθεσιώκεναι;» ἐπεὶ δὲ αὐτὸν ἥρετο, σπως, εἶπεῖν
αὐτόν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιῶν διαγεγένηται ἢ διασκοπῶν μὲν
τά τε δίκαια καὶ τὰ ἄδικα, πράττων δὲ τὰ δίκαια καὶ τῶν
ἄδικων ἀπεχόμενος, ἦνπερ νομίζοι καλλίστην μελέτην ἀπο-
5 λογίας εἶναι. αὐτὸς δὲ πάλιν εἶπεῖν «Οὐχ ὅρας, ὃ Σώκρατες,
ὅτι οἱ Ἀθήνησι δικασταὶ πολλοὺς μὲν ἥδη μηδὲν ἀδικοῦντας
λόγῳ παραχθέντες ἀπέκτειναν, πολλοὺς δὲ ἀδικοῦντας ἀπέ-
λυσαν;» «Ἀλλὰ νὴ τὸν Δία», φάναι αὐτόν, «ὦ Ἐρμόγενες,
ἥδη μου ἐπιχειροῦντος φροντίσαι τῆς πρὸς τοὺς δικαστὰς
ἀπολογίας ἡναντιώθη τὸ δαιμόνιον». καὶ αὐτὸς εἶπεῖν.
«Θαυμαστὰ λέγεις».

6 Τὸν δέ, «Θαυμάζεις», φάναι, «εἰ τῷ θεῷ δοκεῖ βέλτιον
εἶναι ἐμὲ τελευτῶν τὸν βίον ἥδη; οὐκ οἴσθι», ὅτι μέχρι μὲν
τοῦδε τοῦ χρόνου ἐγὼ οὐδὲνὶ ἀνθρώπων ὑφείμην ἂν οὔτε
βέλτιον οὕθι ἥδιον ἐμοῦ βεβιωκέναι; ἄριστα μὲν γὰρ οἴμαι
τοὺς ἄριστα ἐπιμελομένους τοῦ ὡς βελτίστους γίγνεσθαι,
ἥδιστα δὲ τοὺς μάλιστα αἰσθανομένους, ὅτι βελτίους γίγνον-
ται. ἡ ἐγὼ μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου ἡσθανόμην ἐμαυτῷ
συμβαίνοντα, καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐντυγχάνων καὶ
πρὸς τοὺς ἄλλους παραθεωρῶν ἐμαυτὸν οὕτω διατετέλεκα
περὶ ἐμαυτοῦ γιγνώσκων· καὶ οὐ μόνον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ οἱ
ἐμοὶ φίλοι οὕτως ἔχοντες περὶ ἐμοῦ διατελοῦσιν, οὐ διὰ τὸ
φιλεῖν ἐμέ, καὶ γὰρ οἱ τοὺς ἄλλους φιλοῦντες οὕτως ἂν εἰχον

πρὸς τοὺς ἔαυτῶν φίλους, ἀλλὰ διόπερ καὶ αὗτοὶ ἂν σῖονται ἐμοὶ συνόντες βέλτιστοι γίγνεσθαι.

»Εἰ δὲ βιώσομαι πλείω χρόνον, ἵσως ἀναγκαῖον ἔσται τὰ 8 τοῦ γύρως ἐπιτελεῖσθαι, καὶ δρᾶν τε καὶ ἀκούειν ἡτού, καὶ διανοεῖσθαι χεῖρον, καὶ δυσμαχέστερον ἀποθαίνειν καὶ ἐπιληγμονέστερον, καὶ ὃν πρότερον βελτίων ἦν, τούτων χείρω γίγνεσθαι. ἀλλὰ μὴν ταῦτα γε μὴν αἰσθανομένῳ μὲν ἀδίωτος ἀν εἴη ὁ βίος, αἰσθανόμενον δὲ πῶς οὐκ ἀνάγκη χείρον τε καὶ ἀγδέστερον ζῆν;

»Ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀδίκως ἀποθανοῦμαι, τοῖς μὲν ἀδίκως 9 ἐμὲ ἀποκτείνασιν αἰσχρὸν ἂν εἴη τοῦτο· ἐμοὶ δὲ τί αἰσχρὸν τὸ ἑτέρους μὴν δύνασθαι περὶ ἐμοῦ τὰ δίκαια μήτε γνῶναι μήτε ποιῆσαι; ὅρῳ δ' ἔγωγε καὶ τὴν δόξαν τῶν προγεγονό- 10 τῶν ἀνθρώπων ἐν τοῖς ἐπιγιγνομένοις οὐχ ὅμοίαν καταλειπομένην τῶν τε ἀδικησάντων καὶ τῶν ἀδικηθέντων. οἶδα δέ, ὅτι καὶ ἐγὼ ἐπιμελείας τεύξομαι ὑπὸ ἀνθρώπων, καὶ ἐὰν νῦν ἀποθάνω, οὐχ ὅμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνασιν· οἶδα γὰρ ἀεὶ μαρτυρήσεσθαι μοι, ὅτι ἐγὼ ἥδικησα μὲν οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων οὐδὲ χείρω ἐποίησα, βελτίους δὲ ποιεῖν ἐπειρώμην ἀεὶ τοὺς ἐμοὶ συνόντας». τοιαῦτα μὲν πρὸς Ἐρμογένην τε διελέχθη καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους.

Τῶν δὲ Σωκράτην γιγνωσκόντων, οἷος ἦν, οἱ ἀρετῆς ἐφιέ- 11 μενοι πάντες ἔτι καὶ νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα ποθοῦντες ἐκεῖνον, ὡς ὠφελιμώτατον ὅντα πρὸς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. ἐμοὶ μὲν δὴ τοιοῦτος ὅν, οἷον ἐγὼ διήγημαι, εὔσεβής μὲν οὕτως, ὥστε μηδὲν ἄνευ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δέ, ὥστε βλάπτειν μὲν μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους αὐτῷ, ἐγκρατής δέ, ὥστε μηδέποτε προαιρεῖσθαι τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίονος, φρόνιμος δέ, ὥστε μὴ διαμαρτάνειν κρίνων τὰ βελτίω καὶ τὰ χείρω, μηδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, ἀλλ᾽ αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τούτων

γνῶσιν, ἵκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε καὶ διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ἵκανὸς δὲ καὶ ἄλλους δοκιμάσαι τε καὶ ἀμαρτάνοντας ἐλέγξαι καὶ προτρέψασθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκαγαθίαν, ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι, οἷος ἂν εἴη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Ξενοφῶντος.

Ο Ξενοφῶν, γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τῷ 434 π. Χ., ἦτο νῦν τοῦ Γρύλλου καὶ τῆς Διοδώρας καὶ κατήγετο ἐξ εὐπόρος καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας. Ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἐγένετο πιστὸς μαθητὴς τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους πλεῖστον ὀφεληθεὶς ἐκ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ.

Τῷ 401 π. Χ. καταλιπὼν τὰς Ἀθήνας ἐπορεύθη κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του Προξένου τοῦ Βοιωτοῦ εἰς Σάρδεις πρὸς τὸν νεώτερον Κῦρον, ὅτε οὗτος συναθροίσας 100 χιλιάδας βαρβάρων καὶ 13 χιλιάδας Ἑλλήνων παρεσκευάζετο νὰ ἐκστρατεύσῃ κατὰ τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀρταξέρξου. Τὴν ἐκστρατείαν ταύτην ἥκολούθησεν ὁ Ξενοφῶν ὡς ἀπλοῦς ἐθελοντής. Μετὰ τὴν περὶ τὰ Κούναξα δ' ὅμως μάχην καὶ τὴν ὑπὸ τοῦ σατράπου Τισσαφέρονος δολοφονίαν τῶν Ἑλλήνων στρατηγῶν ἐκλεχθεὶς στρατηγὸς κατώρθωσε διὰ μεγίστων κόπων καὶ κινδύνων νὰ ὀδηγήσῃ τὸν στρατὸν τῶν μυρίων Ἑλλήνων ἐκ τοῦ βάθους τῆς Ἀσίας εἰς τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Θράκην. Ἐνταῦθα ἐβοήθησε τὸν Σεύθην, τὸν βασιλέα τῆς Θράκης, καὶ παρεσκευάζετο νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἄλλ' οἱ φίλοι του προσελθόντες ἔπεισαν αὐτὸν νὰ προστεθῇ μετὰ τοῦ στρατοῦ του εἰς τὸν Σπαρτιατικὸν στρατὸν (399), ὅποις τότε ὑπὸ τὸν Θίβρωνα ἐπολέμει ἐν Ἀσίᾳ πρὸς τοὺς Πέρσας. Ὅτε δὲ τῷ 396 ἥλθεν εἰς Ἀσίαν ἄλλος στρατηγός, ὁ βασιλεὺς Ἀγησίλαος, ἔχων ἐντολὴν ν' ἀναλάβῃ δραστηριώτερον πόλεμον κατὰ τῶν Περσῶν, ὁ Ξενοφῶν ἐτάχθη εἰς τὸ ἐπιτελεῖόν του καὶ ἐγένετο στενὸς τοῦ Ἀγησιλάου φίλος.

Αφ' οὗ δ' ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἐπολέμησε μετὰ τῶν Σπαρτιατῶν πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ ζυγοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἀκολουθῶν τὸν Ἀγησίλαον καὶ μετέσχεν ἀν καὶ οὐχὶ ὡς μαχητὴς τῆς ἐν Κορωνείᾳ μάχης (394) κατὰ τῶν Θηβαίων, μεθ' ὧν τότε συνειμάχουν καὶ οἱ Ἀθηναῖοι.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ Ξενοφῶν συνεμάχησε μετὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος αὐτοῦ Σπαρτιατῶν, οἵ μὲν Ἀθηναῖοι ἀπόντα κατεδίκασαν αὐτὸν εἰς ἔξορίαν, οἱ δὲ Σπαρτιαται ἔδωκαν αὐτῷ (393) ὡς δῶρον προσοδοφόρον κτῆμα ἐν Σκιλλοῦντι τῆς Ἡλιδος, παρὰ τὴν Ὄλυμπιαν. Ἐνταῦθα ἔζησεν ὁ Ξενοφῶν ἐπὶ 23 ἔτη μετὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φιλησίας καὶ τῶν τέκνων Γρύλλου καὶ Διοδώρου ἀσχολούμενος εἰς τὴν θήραν, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν συγγραφήν.

Ἄλλὰ μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην, καθ' ἣν οἱ Λακεδαιμόνιοι ἤττηθησαν ὑπὸ τῶν Θηβαίων, ἐκδιωχθεὶς ἐκ τοῦ Σκιλλοῦντος (370) κατέφυγεν εἰς Κόρινθον, ὅθεν ἥρξατο πάλιν φιλικῶς ἐπικοινωνῶν πρὸς τοὺς Ἀθηναίους, οἵτινες ὡς σύμμαχοι τότε τῶν Σπαρτιατῶν συνέπραττον μετ' αὐτῶν κατὰ τῶν Θηβαίων. Τότε δὲ καθηρέθη μὲν τὸ περὶ τῆς ἔξορίας τοῦ Ξενοφῶντος ψήφισμα, ἀλλ' αὐτὸς δὲν ἐπανῆλθε πλέον εἰς τὰς Ἀθήνας, κατέταξεν δῆμος εἰς τὸ ἱππικὸν τῶν Ἀθηναίων ἀμφοτέρους τοὺς υἱούς, ὃν δ' Γρύλλος ἐπεσεν ἐν Μαντινείᾳ (362) ἥρωϊκῶς μαχόμενος.

Ἐζησε δέ ὁ Ξενοφῶν ἐπί τινα ἔτη ἀκόμη ἐν Κορίνθῳ καὶ ἀπέθανε περὶ τὸ 355 π. Χ.

2. Ἀπομνημονεύματα Ξενοφῶντος.

Τὰ διασωθέντα συγγράμματα τοῦ Ξενοφῶντος εἶναι *Ιστορικά, φιλοσοφικά, πολιτικά, καὶ πραντικά*· εἰς τὰ φιλοσοφικὰ ἀνήκουσι τὰ *Ἀπομνημονεύματα*, διηγημένα εἰς 4 βιβλία.

Ἐν τοῖς *Ἀπομνημονεύμασιν* ὁ Ξενοφῶν ἐκθέτει ἀπὸ μνήμης τὰς μᾶλλον ἀξιομνημονεύτους πρᾶξεις ἢ διαλέξεις τοῦ Σωκράτους περὶ ποικίλων πραγμάτων, ὃς ἢ αὐτὸς εἶδε καὶ ἤκουσεν ἢ παρ' ἄλλων αὐτοπτῶν καὶ αὐτηκόων ἔμαθεν. Διὰ τῶν *Ἀπομνημονευμάτων* ὁ Ξενοφῶν σκοπὸν ἔχει ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ διαγράψῃ ἀληθῆ καὶ γνησίαν εἰκόνα τοῦ Σωκράτους καὶ οὕτω ὑπερασπίσῃ αὐτὸν κατὰ τῶν ἀδίκων μομφῶν τῶν συγχρόνων του, ἀφ' ἐτέρου δὲ νὰ ἀνιδρύσῃ μνημεῖον εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν ἀγαπητὸν του διδάσκαλον.

Τὰ *Ἀπομνημονεύματα* ἔχουσι μεγίστην ἀξίαν· διότι ταῦτα περιέχουσι πάντα σχεδὸν τὰ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἵδια διὰ τὴν νεολαίαν, ὡφελιμότατα ἥθικὰ παραγγέλματα.

Τὰ Ἀπομνημονεύματα συνέγραψεν δὲ Ξενοφῶν πρὸ τοῦ
384 π. Χ.

3. Οἱ σοφισταί.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Περικλέους εἶχον ἐγκατασταθῆναι εἰς τὰς Ἀθήνας ἄνθρωποι ἔχοντες ὡς ἐπάγγελμα τὸ νὰ διδάσκωσι την σοφίαν καὶ τὴν ἀρετήν. Οὗτοι ἐφρόνουν ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐν τῷ κόσμῳ ἀπόλυτος ἀλήθεια, ὅτι δὲν ὑφίσταται ἀδιαφυλονίκητον δίκαιον, ὅτι οἱ ἡθικοὶ νόμοι δὲν εἶναι τι αἰώνιον, ὅτι οἱ θεοὶ εἴναι πλάσματα τοῦ ἀνθρώπου πρὸς ἔμπνευσιν φόβου καὶ δέσμευσιν τῆς ἔλευθερίας ἐνεργείας, ὅτι τέλος πᾶν πρᾶγμα δύναται νὰ παρασταθῇ διὰ τῆς διαλεκτικῆς τέχνης ὡς ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον ἐκείνου, ὅπερ είναι ἀληθῶς. Οὗτοι ἐκάλουν ἑαυτοὺς **σοφιστάς**, ἥτοι διδασκάλους τῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς. Καὶ ἀληθῶς παρεῖχον τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἐπὶ μισθῷ πολλάκις ἀδροτάτῳ. Περιφημότεροι δὲ ἔξι αὐτῶν ὑπῆρχαν Πρωταγόρας δὲ Ἀβδηρίτης, Γοργίας δὲ Λεοντίνος, Πρόδικος δὲ Κεῖος καὶ Ἰππίας δὲ Ἡλεῖος.

Αἱ ἀνωτέρω θεωρίαι τῶν σοφιστῶν ἐπέδρασαν ἐπιβλαβῶς εἰς τοὺς νόμους, τὴν θρησκείαν καὶ τὰ ἥθη διὰ τοῦτο τὸ ὄνομα τῶν σοφιστῶν ἐλαμβάνετο ἐπὶ ιακοῦ. Ἀλλ᾽ δὲ ὑπὸ αὐτῶν κλονισμὸς τοῦ ἡθικοῦ οἰκοδομήματος προουκάλεσεν ἀντίδρασιν, τῆς δποίας κυριώτατος ἐργάτης ἐγένετο δὲ Σωκράτης.

4. Βίος Σωκράτους.

Οἱ Σωκράτης ἐγεννήθη τῷ 469 π. Χ. ἐν Ἀλωπεκῇ, δῆμῳ τῆς Ἀττικῆς, ἐκ πατρὸς Σωφρονίσκου ἀγαλματοποιοῦ καὶ μητρὸς Φαιναρέτης μαίας. Κατὰ πρῶτον διδαχθεὶς τὴν τέχνην τοῦ πατρὸς ἐγένετο καὶ αὐτὸς ἀγαλματοποιὸς καὶ ἐδεικνύετο ἀκόμη μέχρι τοῦ δευτέρου μετὰ Χριστὸν αἰῶνος εἰς τοὺς ἐπισκεπτομένους τὴν Ἀκρόπολιν ἐν τῶν ἔργων τῆς σμίλης ἀντοῦ παριστάνον τὰς τρεῖς Χάριτας. Είτα τραπεῖς πρὸς τὴν φιλοσοφίαν ἥρξατο μελετῶν πάντα τὰ συγγράμματα τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων καὶ συναναστρεφόμενος τοὺς εὑφυεστέρους ἄνδρας τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Ως διδάσκαλοι αὐτοῦ ἀναφέρονται πολλοί· ἐκ τούτων πιθανώτατος φαίνεται δὲ Ἀρχέλαος, δὲ διάσημος μαθητὴς τοῦ Ἀναξαγόρου.

Κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἔλαβε καὶ ὁ Σωκράτης τὰ ὅπλα ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ ἐπολέμησε γενναιώς ἐν ταῖς μάχαις παρὰ τὴν Ποτείδαιαν, τὸ Δήλιον καὶ τὴν Ἀμφίπολιν. Τῶν πολιτικῶν ἀπέσχε ἄπαξ μόνον ἐγένετο βουλευτὴς καὶ πρόεδρος τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου τῷ 406, ὅτε μόνος ἀντέστη θαρραλέως μὴ θελήσας νὰ θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν πρότασιν παράνομον, νὰ δικασθῶσι δηλ. διὰ μιᾶς ψήφου οἵ ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχήσαντες στρατηγού.

“Απαντα τὸν βίον αὐτοῦ ὁ Σωκράτης ἀφιέρωσε πρὸς μόρφωσιν τῶν ἀνθρώπων εἰς ἀρετὴν μὴ ἔχων σχολεῖον, ἀλλὰ συζητῶν περὶ ὑψηλοτάτων ἡθικῶν, θρησκευτικῶν, κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν ζητημάτων ἐν παντὶ τόπῳ τῆς πόλεως καὶ μετὰ πάσης τάξεως ἀνθρώπων, ἵδιᾳ τῶν νέων. Τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο ἀμισθὶ καίπερ ὃν πένης ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς συγχρόνους αὐτῷ σοφίστας, οἵτινες ἀντὶ χρημάτων ἐδίδασκον.

Ο Σωκράτης ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ καὶ τῷ δημοσίῳ καὶ τῷ ἱδιωτικῷ ὑπῆρξεν ἄμεμπτος ἀλλὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀμιθῶν συνέχεεν αὐτὸν μετὰ τῶν σοφιστῶν, διότι, ὅπως οὔτοι, οὔτω καὶ ἐκεῖνος συνεζήτει περὶ ἡθικῆς καὶ μετεχειρίζετο τὴν διαλεκτικήν. Ἐπειδὴ δὲ κατεπολέμει τὰς ὀλεθρίας θεωρίας τῶν σοφιστῶν, πολλοὶ τούτων ἐγένοντο ἀσπονδοὶ ἐχθροὶ αὐτοῦ ἀλλὰ καὶ ὡς ἐχθρὸς τῆς δημοκρατίας ἐθεωρεῖτο, διότι ἔψεγε τὴν διὰ πλειοψηφίας λῆψιν τῶν ἀποφάσεων καὶ τὴν κλήρωσιν τῶν ἀρχόντων οὔτω δ’ ὁ Σωκράτης κατηγορήθη ὑπὸ τριῶν ἀνδρῶν, τοῦ Ἀνύτου, βυρσοδέψου πολιτευομένου, τοῦ Μελήτου, ἀδοκίμου ποιητοῦ, καὶ τοῦ Λύκωνος, ἀσήμου δήτορος, ὅτι δὲν πιστεύει τοὺς θεοὺς τῆς πόλεως, ἀλλ’ εἰσφέρει νέας θρησκευτικὰς δοξασίας καὶ ὅτι διὰ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ διαφθείρει τοὺς νέους. Μετὰ λαμπράν, ἀλλ’ ἀγέρωκον ἀπολογίαν παροξύνασαν τοὺς δικαστὰς κατεδικάσθη ὁ Σωκράτης εἰς θάνατον καὶ ἐπιειν ἀταράχως τὸ κώνειον (τῷ 399) ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ἀφ’ οὗ πρότερον ἀπέκρουσε τὰς περὶ ἀποδράσεως προτάσεις τῶν φίλων.

Ο Σωκράτης οὐδὲν συνέγραψεν· τὴν διδασκαλίαν αὐτοῦ διεφύλαξαν ἡμῖν οἱ μαθηταὶ Ξενοφῶν καὶ Πλάτων ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτῶν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΠΡΩΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1.

Τίσι...λόγοις, δοτκ. δργανική.—*ποτὲ*=ἄρα γε, τάχα.—*λόγος*=έπιχείρημα.—*γράφομαί τινα*=έγγράφως καταγγέλλω (κατηγορῶ) τινὰ διὰ δημόσιον ἀδίκημα· *οἱ γραψάμενοι Σωκράτη*;—*τῇ πόλει*=πρὸς τὸ συμφέρον τῆς πόλεως.—*γραφὴ*=(ἔγγραφος) κατηγορία.—*ἀδικῶ*=πράττω παρὰ τὸν νόμον, παρανομῶ.—*οὓς ἡ πόλις...*=οὐ νομίζων τοὺς θεούς, οὓς ἡ πόλις νομίζει. —*νομίζων ... εἰσφέρων ... διαφθείρων*, μετχ. αἰτλγκ.—*νομίζω θεούς*=πιστεύω (εἰς) θεούς.—*εἰσφέρω καὶ τὰ δαιμόνια*=εἰσάγω νέας θρησκευτικὰς δοξασίας.—*δὲ καὶ*=προσέτι δέ.

Αθηναίους*, χυρίως ἔπρεπε νὰ εἴπῃ δικαστάς, διότι οὗτοι ἀπεφάσισαν τὴν καταδίκην τοῦ Σωκράτους· δὲν εἴπε δὲ δικαστάς σκοπίμως, ἵνα δεῖξῃ διὰ τὴν καταδίκην τοῦ Σωκράτους ὑπέχουσιν εὐθύνην δλοι ἐν γένει οἱ Ἀθηναῖοι. Ἡ δίκη ἐγένετο ἐνώπιον ἥλιαστικοῦ δικαστηρίου συνισταμένου ἐκ πεντακοσίων καὶ ἐνὸς δικαστῶν (Ηλιαστῶν*) ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ *ἄρχοντος βασιλέως*.—*οἱ γραψάμενοι Σ.*, οἱ κατήγοροι τοῦ Σωκράτους ἦσαν τρεῖς: δ Μέλητος (ἀδόκιμός τις ποιητής, δστις καὶ τὴν γραφὴν ἐπέδωκε πρὸς τὸν *ἄρχοντα βασιλέα*), δ *Ἀνυτος* (βυρσοδέψης πολιτευόμενος) καὶ δ *Λύκων* (ἀσημος δήτωρ) βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 60.—*εἰσφέρων*, δηλ. εἰς τὴν πόλιν.

§ 2—4.

Πρῶτον..., ως...=ώς πρὸς τὸ πρῶτον... μέρος τῆς κατηγορίας, διὰ...—*οὓς ... θεούς = τοὺς θεούς, οὓς ... — ποτέ =* (πρβλ. § 1).—*χρῶμαί τινι τεκμηρίῳ=μεταχειρίζομαι* (προσάγω)

τι ὡς ἀπόδειξιν. — **θύων** (μετχ. κατγρμτκ.) φανερὸς ήτο φανερὸν (γνωστὸν) διτι ἔθυσίαζεν. — **μαντικῆς χρῶμαι** = κάμνω χρῆσιν τῆς μαντικῆς. — **διετεθρύλητο**, παθτκ. ὑπερσυντλκ. τοῦ διαθρυλῶ = διαδίδω. — **ῶς φαίη** = διτι ἔλεγεν. — **σημαίνειν** = προσημαίνειν. — **προσημαίνω τινὶ** = προδηλῶ εἰς τινὰ (τὸ μέλλον). — **δθεν δὴ** = καὶ ἐκ τούτου ἀκριβῶς (ἴσα ίσα). — **καλ** (ἐπιτατκ.) μάλιστα = κυρίως, πρὸ πάντων. — **τῶν ἀλλων** = ἡ (πάντες) οἱ ἄλλοι. — **νομίζοντες** = πιστεύοντες. — **οἰωνὸς** = πτηνὸν (ἀρπακτικόν). — **φήμη** = φωνὴ (ἀνθρωπίνη). — **σύμβολον** = συνάντησις (ἀνθρώπων). — **οὗτοι τε . . . κάκεῖνος . . .** = καθὼς οὗτοι . . . οὗτω καὶ ἐκεῖνοι. — **ὑπολαμβάνω** = νομίζω. — **δ ὅρνις** = τὸ πτηνόν. — **τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις** = πᾶν διτι συμφέρει εἰς τοὺς μαντευομένους. — **μαντεύομαι** = ἐρωτῶ τὸ μαντεῖον, ζητῶ μαντείαν. — **ἔγλγνωσκε** = ἐφρόνει. — **τὸ δαιμόνιον γάρ . . .**, δ γάρ = δῆλα δή.

Πρῶτον μέν . . ., ἡ ἀπόδοσις κατωτέρω ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ 2 κεφ. «**θαυμαστὸν δέ . . .**». — **οἶκοι**, ἐν τῇ αὐλῇ ἐκάστης οἰκίας τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἡτο ἰδρυμένος βωμός, ἐνῷ ἔθυον τῷ Ἐρκείῳ Διὶ, τῷ θεωρουμένῳ ὡς προστάτῃ τῆς οἰκίας. — **ἐπὶ τῶν κοινῶν βωμῶν**, δημόσιοι βωμοὶ ήσαν ἰδρυμένοι καὶ πρὸ τῶν ναῶν καὶ ἀνὰ τὰς δῖοντας τῆς πόλεως ἔθυον δ' ἐπ' αὐτῶν οἱ ἀρχαῖοι εἴτε κατ' ἴδιαν εἴτε μετὰ τῶν πολιτῶν ἀπάντων ἐν κοιναῖς ἑορταῖς. — **τὸ δαιμόνιον**, δ Σωκράτης εἶχε τὴν στερρὰν πεποίθησιν διτι ἐξετέλει ἐν τῷ κόσμῳ θείαν τινὰ ἀποστολήν, τὴν ἀποστολήν τοῦ ἐλέγχειν τοὺς δοκησισόφους καὶ διδάσκειν τὴν ἀρετήν. Ἡ κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῆς ἀποστολῆς ταύτης καθιδηγοῦσα τὸν Σωκράτην ἀόρατος θεία δύναμις ἡτο κατὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ τὸ δαιμόνιον. — **διετεθρύλητο γάρ . . .**, δ Εενοφῶν ταυτίζει τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκρ. πρὸς τὴν μαντικὴν τῶν ἄλλων, διότι ἀμφότερα προέρχονται ἐκ θεοῦ μὲν μόνην τὴν διαφορὰν διτι ἐκεῖνοι μὲν ἐμμέσως ὑπὸ τοῦ θεοῦ διὰ τῶν πτηνῶν, τῶν συναντήσεων καὶ τῶν ἄλλων μαντειῶν προτρέπονται ἢ ἀποτρέπονται, ἐνῷ δ Σωκρ. ἀμέσως ὑπὸ τοῦ δαιμονίου. — **καὶ μάλιστα**, τοῦτο δεικνύει διτι οἱ κατηγοροὶ καὶ διὸ ἄλλας τινὰς αἰτίας κατηγόρησαν τὸν Σωκρ. ὡς καὶνὰ δαιμόνια εἰσφέροντα, λ. χ. διότι δ Σωκρ. ἔλεγεν διτι οἱ Ἀθηναῖοι πρέπει νὰ σέδωνται δρυεα καὶ κύνας καὶ τὰ τοιαῦτα. — **οἰωνοῖς τε . . . καὶ φῆμαῖς . . .**, διὰ τοῦ οἰωνοῖς δηλοῦται ἡ ἐκ τῆς πτήσεως καὶ τῆς φωνῆς τῶν

πτηγων μαντεία, διὰ τοῦ φῆμαις ἡ ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης φωνῆς, διὰ τοῦ συμβόλοις ἡ ἐκ συναντήσεως ἀνθρώπων καὶ ἐν γένει ἡ ἐκ φυσικῶν φαινομένων, δηλ. κεραυνοῦ, βροντῆς κ. τ. τ.: τέλος δὲ διὰ τοῦ θυσίαις ἡ ἐκ τῆς ἔξετάσεως τῶν σπλάγχνων τοῦ θύματος, τοῦ χρώματος καὶ τοῦ σχήματος τῶν ἐντοσθίων, τῆς διευθύνσεως τῆς φλογὸς καὶ τῆς κνίσσης ἐν τῷ βωμῷ.—διὰ τούτων, δηλ. διὰ τῶν οἰωνῶν, φημῶν κτλ.—αὐτά, δηλ. τὰ συμφέροντα.—οὕτως, δηλ.; —ἄλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι . . . , διὰ τούτων δηλοῦται ἡ μόνη πρὸς τοὺς ἄλλους διαφορὰ τοῦ Σωκράτους πρᾶλ. ἀνωτέρω «διετεθρύλητο γάρ . . . ».—φασιν . . . ἀποτρέπεσθαι τε καὶ προτρό., ἐνῷ πράγματι πιστεύουσιν (ώς καὶ ὁ Σωκρ.) διὰ διὰ τῶν πτηγῶν κτλ. οἱ θεοὶ προδηλοῦσι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις.—ὑπὸ τῶν ἀπαντώντων . . . , καὶ παρ' ἡμῖν σήμερον ὑπάρχουσι τοιαῦται δεισιδαιμονίαι;—ῶσπερ ἔγγινωσκεν, διὰ δηλ. οἱ θεοὶ προδηλοῦσι τὰ συμφέροντα τοῖς μαντευομένοις.

§ 6 — 8.

***Ἄλλα μὴν**=πρὸς τούτοις δέ.—οἱ ἐπιτήδειοι=οἱ φίλοι.—τὰ **ἀναγκαῖα**=τὰ κατ' ἀνάγκην (περιωμένην) συμβαίνοντα, τὰ ἔχοντα ὕρισμένον ἀποτέλεσμα.—καὶ πράττειν=πράττειν.—**ῳδοί**=ὅπως ἐνόμιζον.—περὶ τῶν ἀδήλων (*δυντων*) δπως . . . =περὶ τούτων (=ώς πρὸς ταῦτα), δ ἀδηλα ἡν δπως ἀποβήσοιτο.—μαντευσομένους, τελκ. μετκ.—ἔπειμπε, ώς ἀντικμ. νοητέον τό: τοὺς ἐπιτήδειους.—εἰ ποιητέα (δηλ. εἴη), πλαγία ἐρωτηματικὴ πρότασις ἐκ τοῦ μαντευσομένους=εἰ δὲ ποιεῖν ταῦτα=ἐὰν ἔπειπε νὰ πράττωσι ταῦτα.—καὶ τοὺς μέλλοντας . . . =καὶ ἔφη (ὁ Σωκρ.) μαντικῆς προσδεῖσθαι τοὺς μέλλοντας οἰκήσειν καλῶς οἶκους τε καὶ πόλεις.—καὶ, ἐνταῦθα=οὕτω π. χ.—προσδέομαι τινος=ἔχω προσέτι ἀνάγκην τινός.—οἰκῶ οἶκους τε καὶ πόλεις=διαχειρίζομαι οἰκιακὰς καὶ δημοσίας ὑποθέσεις.—τεκτονικὸν μὲν . . . γενέσθαι=τὸ γενέσθαι μέν (*τινα*) τεκτονικὸν ἢ χαλκευτικὸν ἢ . . . —τεκτονικὸς=καλὸς ξυλουργὸς καὶ οἰκοδόμος.—χαλκευτικὸς=καλὸς σιδηρουργός.—γεωργικὸς=καλὸς γεωργός.—ἔξεταστικὸς ἔργου τινὸς=ἴκανὸς νὰ ἔξετάξῃ (νὰ κρίνῃ) ἐπάγγελμά τι.—λογιστικὸς=καλὸς λογιστής, ἐπιτή-

δειος εἰς τὸ νὰ λογαριάζῃ. — **οἰκονομικὸς** = καλὸς οἰκονόμος; καλὸς διαχειριστὴς τῶν οἰκιακῶν ἀναγκῶν καὶ πραγμάτων. — **στρατηγικὸς** = καλὸς στρατηγός. — πάντα τὰ τ... = πάντα τὰ τοιαῦτα ἐνόμιζεν εἶναι μαθήματα (κτύρμ.) αἱρετὰ καὶ ἀνθρώπου γνώμη. — μαθήματα αἱρετὰ καὶ ἀνθρώπου γνώμη = γνώσεις δυνάμεναι νὰ κτηθῶσι καὶ διὰ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας (χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ ἀνάγκη μαντικῆς). — τὰ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις = τὰ σπουδαιότατα τῶν ὑπαρχόντων εἰς ταῦτα (τὰς τέχνας καὶ ἐπιστήμας). — **οἱ θεοὶ ἔαυτοῖς καταλείπονται** = οἱ θεοὶ καταλείπουσι διὸ ἔαυτοὺς (= φυλάττουν διὰ τὸν ἔαυτὸν των). — **ἄντε** = καὶ ἐκ τούτων. — **δῆλον εἶναι**, ἐκ τοῦ ἔφη. — **δστις** = πολος. — **καρποῦμαι** = ἀπολαύω (θερίζω) τοὺς καρποὺς (ἀγροῦ). — **προσοτατῷ τῆς πόλεως** = κυβερνῶ τὴν πόλιν. — **τῷ δυνατούς...** = τῷ λαβόντι κηδεστὰς (κτύρμ.) **δυνατούς ἐν τῇ πόλει.** — **κηδεστὴς** = συγγενῆς ἐκ γάμου (ώς πενθερός, γαμβρός, ἀνδράδελφος ἢ γυναικάδελφος καὶ ἐν γένει ὁ συμπένθερος). — **λαμβάνω κηδεστὰς δυνατούς** = κάμνω συγγενεῖς λιγύοντα πολιτικὰ πρόσωπα. — **εἰ... στερήσηται** (= στερηθήσεται), ἐνταῦθα ὁ εἰ = εἰ μὴ. — **σιεροῦμαι τῆς πόλεως** = ἔξορίζομαι.

Τοὺς ἐπιτηδείους, τοὺς συναναστρεψμένους μετὰ τοῦ Σωκρ. διενοφῶν καλεῖ συνόντας, διμιλητάς, συνδιατρέβοντας, ἐπιθυμητάς, ἐπιτηδείους, ἐταίρους, φίλους, γνωρίμους, οὐδέποτε δὲ μαθητάς διότι ὁ Σωκρ. οὐδέποτε ὠνόμασεν ἔαυτὸν διδάσκαλον. — **μαντευσομένους** ἔπειμπεν, οὕτω τὸν Ξενοφ. μέλλοντα νὰ πορευθῇ πρὸς τὸν Κῦρον συνεβούλευσεν ὁ Σωκρ. νὰ ἔλθῃ εἰς Δελφοὺς καὶ νὰ ἐρωτήσῃ τὸν θεὸν περὶ τῆς πορείας. — **προσδεῖσθαι**, ἐκτὸς δηλ. τῶν ιδίων γνώσεων. — **τῶν τοιούτων ἔργων**, δηλ. τῆς τεκτονικῆς, τῆς χαλκευτικῆς καὶ τῆς γεωργίας. — **τὰ μέγιστα τῶν ἐν τούτοις**, νοεῖται ἡ ἔκβασις τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τὸ σύμφορον ἢ ἀσύμφορον τοῦ ἐπαγγέλματος, ώς φαίνεται: ἐκ τῶν ἐπομένων: «οὕτε γάρ τῷ...». — **οὕτε τῷ...** φυτευσαμένῳ δῆλον, δστις καρπ., διότι ὁ φυτεύσας τὸν ἄγρον πιθανὸν ν' ἀποθάνῃ πρὸ τοῦ θερισμοῦ τοῦ καρποῦ. — **εἰ διὰ τούτους** (δηλ. τοὺς κηδεστὰς) **στερ.**, οἱ λιγύοντες πολιτικοὶ ἐπροστάτευσον τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν ἀν διμως εὔτοι εἰ πολιτικοὶ ἥττωντο ὑπὸ τῆς ἀντιθέτου πολιτικῆς μερίδος, ἔκιν-

δύνευσον νὰ ἔξορισθῶσι καὶ οἱ ὑπὸ τὴν προστασίαν αὐτῶν διατελοῦντες συγγενεῖς.

§ 9.

Τοὺς μηδὲν τῶν τοιούτων . . . = ἔφη (Σωκρ.) δαιμονᾶν τοὺς οἰομένους μηδὲν τῶν τοιούτων εἶναι δαιμόνιον, ἀλλὰ (οἰομένους) πάντα (εἶναι) τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης. — δαιμονῶ(-άω) = κατέχομαι ὑπὸ δαιμονος, ἀνοηταίνω, εἴμαι παράφρων. — δαιμόνιον, ἐνταῦθα=θεῖον, ἔξαρτώμενον ἐκ τῶν θεῶν. — πάντα εἶναι τῆς ἀνθρωπίνης γνώμης = ὅτι πάντα ἔξαρτωνται ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας = ὅτι πάντα ὁ ἀνθρωπος διὰ τῆς διανοίας του δύναται νὰ εὕρῃ. — δαιμονᾶν καὶ τοὺς μαντευομένους, ἀ . . . = (ἔλεγεν) ὅτι ἀνοηταίνουσι καὶ οἱ ἐρωτῶντες τὸ μαντεῖον περὶ πραγμάτων, τὰ δοκιαὶ οἱ θεοὶ ἀφήκαν εἰς τοὺς ἀνθρώπους νὰ κρίνωσιν, ἀφ' οὐ μάθωσιν (αὐτά). — εἴ τις ἐπερωτώη, δηλ. τὸν θεὸν ἢ τὸ μαντεῖον. — πότερον ἐπιστ...=πότερον κρείττον (ἔστι) λαβεῖν (ὑποκρ.: αὐτὸν) ἐπὶ ζεῦγος ἐπιστάμενον ἡνιοχεῖν ἢ μὴ ἐπιστάμενον. — ἐπὶ ζεῦγος = διὰ τὴν διεύθυνσιν ἀμάξης (συρομένης ὑπὸ ζεύγους βοῶν ἢ ἵππων). — ἢ πότερον...=ἢ πότερον κρείττον (ἔστι) λαβεῖν ἐπὶ τὴν (=τὴν ἑαυτοῦ) ναῦν ἐπιστάμενον κυβερνᾶν ἢ μὴ ἐπιστάμενον. — ἢ ἢ ἔξεστιν...=ἢ εἴ τις ἐπερωτώη περὶ τούτων, ἢ ἔξεστι (τοῖς ἀνθρώποις) εἰδέναι ἀριθμήσαντας ἢ μετρ. ἢ στήσαντας (=ἐπὰν ἀριθμήσωσιν ἢ μετρήσωσιν ἢ στήσωσιν). — Λετημι=ζυγίζω. — ἀδέμιτος = ἀσεβής. — ἢ μὲν μαθόντας...=ἢ μὲν ἔδωκαν οἱ θεοὶ (ἡμῖν) ποιεῖν μαθόντας (=ἐπὰν μάθωμεν). — μανθάνειν, ὡς ὑποκρ. νοητέον τὸ: ἡμᾶς· τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ δεῖν. — πειρᾶσθαι ἐκ τοῦ ἔφη δεῖν. — σημαίνειν, ἐκ τοῦ ἔφη.

Μηδὲν τῶν τοιούτων, δηλ. τίνων; — τοὺς τὰ τοιαῦτα π... ἀθ. ποιεῖν ἥγεῖτο, διότι τὰ τοιαῦτα εύρισκονται διὰ τῆς διανοίας καὶ οὐχὶ διὰ τῆς μαντικῆς παρατηρητέον δὲ ὅτι ἀνωτέρω περὶ τῶν αὐτῶν εἰπεν ὅτι δαιμονῶσι. — σημαίνειν, δηλ. ἢ μὴ δῆλα τοῖς ἀνθρώποις ἔστι· πῶς δὲ οἱ θεοὶ προεδήλουν ταῦτα; πρβλ. ἀνωτέρω ἐν § 2-4 «οἰωνεῖς τε χρῶνται καὶ ...».

§ 10—11.

Αλλὰ μὴν =; (πρθλ. § 6). — γε = βεβαίως. — εἰμὶ ἐν τῷ φανερῷ = διάγω βίον φανερόν. — περίπατος = τόπος πρὸς περίπατον. — πλήθω = εἰμαι πλήρης ἀγορὰ πλήθουσα = ή ὥρα, καθ' ἦν ή ἀγορὰ εἶναι πλήρης ἀνθρώπων (δηλ. ἀπὸ 9 - 12 π. μ.). — δπον πλειστοις μέλλοι συνέσεσθαι = (ἐκεῖ) δπον ηλπιζε νὰ συναστραφῇ μετὰ πλείστων. — ὡς τὸ πολὺ = ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, συνήθως. — οὐδεὶς ... Σωκράτους ... εἶδε, παρατηρητέα ή μετὰ γενκ. σύνταξις τοῦ εἶδε^τ τὸ δρᾶν, καθὼς καὶ ἄλλα δ. (σκοπεῖν, θεᾶσθαι, ἔννοεῖν κτλ.), συντάσσεται μετὰ γενκ. τοῦ προσώπου, διαν μάλιστα προστίθεται τὸ κυρίως ἀντικείμενον (τὸ περιεχόμενον τῆς ἀντιλήψεως) καὶ δὴ ή κατ' αἰτιατκ. (τοῦτο, οὐδὲν) ή κατὰ πρότασιν ἔξηρτημένην (πρθλ. κατωτέρω § 12: πρῶτον μὲν αὐτῶν ἐσκόπει, πότερα κτλ.). — πώποτε = ποτὲ ἔως τώρα. — οὐδὲ γάρ ... διελέγετο ... ἀλλὰ καὶ τούς... = οὐ γάρ μόνον οὐδιελέγετο ... ἀλλὰ καὶ τούς... — τὰ πάντα = τὸ σύμπαν. — φύσις = γένεσις. — γῆπερ (δηλ. δόδῳ ή μεθόδῳ) = καθ' ὅν ἀκριβῶς τρόπον. — δπως... καὶ τίσιν..., πλάγιαι ἐρωτηματικ. προτάσεις ἐκ τοῦ σκοπῶν = ἐξετάζων πως... καὶ κατὰ τίνας... — σοφιστής, ἐνταῦθα = φιλόσοφος. — ἀνάγκαι = φυτικοὶ νόμοι. — τὰ οὐράνια = τὰ φαινόμενα τῶν οὐρανῶν σωμάτων. — φροντίζω τι = ἐπιμόνως ἔρευνῶ τι, βασανίζω τὸν νοῦν μου διά τι.

Αεὶ μέν ..., ή ἀπόδοσις τοῦ μὲν κατωτέρω «οὐδεὶς δὲ πώποτε ...». — πρῷτε ... καὶ πληθούσης ἀγορᾶς, οἱ ἀρχαῖοι διῆρουν τὴν ἡμέραν εἰς 4 μέρη: 1) εἰς πρωΐ ή πρῷ (ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς ἐνάτης), 2) εἰς ἀμφὶ ή περὶ ἀγορᾶν πλήθουσαν (ἀπὸ τῆς 9 - 12), 3) εἰς μεσημβρίαν (ἀπὸ τῆς 12-2 μ. μ.) καὶ 4) εἰς δελλῆν (ἀπὸ τῆς 2-6). — εἰς τοὺς περιπάτους, δηλ. εἰς τὰς στοάς, τὰς ὑπαρχούσας εἰς πολλὰ δημόσια οἰκήματα, ἔνθα οἱ Ἀθηναῖοι δὲν προσεβάλλοντο ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου ή ὑπὸ τῆς βροχῆς· ὑπὸ ταύτας περιπατοῦντες διελέγοντο. — γυμνάσια, οὕτως ἐκαλοῦντο οἱ τόποι, ἐν οἷς ἐτελοῦντο αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις τῶν νέων, τὰ γυμναστήρια· τοιαῦτα ἐν Ἀθήναις ὑπῆρχον τρία: 1) τὸ **Δύκειον**, κείμενον παρὰ τὸ σημερινὸν Ζάππειον καὶ τὸν ἔθνικὸν κῆπον, 2) τὸ **Κυνόσαργες**, παρὰ

τὴν εἰς Φάληρον ἀγουσαν ὅδὲν (ΝΑ. τοῦ σημερινοῦ Α' στρατιωτικοῦ νοσοκομείου παρὰ τὴν Γαργαρέταν) καὶ 3) ἡ Ἀκαδήμεια πληγσίον τοῦ Ἰππίου Κολωνοῦ (παρὰ τὴν σημερινὴν Κολοκυθοῦν). Ἐξωθεν καὶ ἔσωθεν τῶν γυμναστηρίων ἥσαν στοιά, διὸ τὰς ὁποῖας συνηθροίζοντο καὶ συνωμίλουν οἱ διδάσκαλοι τῆς ἡγετορικῆς καὶ οἱ φιλόσοφοι, οἱ μαθηταὶ αὐτῶν, οἱ τερπόμενοι εἰς σοφάς διαλέξεις.— ἐκεῖ, δηλ. ἐν τῇ ἀγορᾷ — τῶν ἀλλων, δηλ. φιλοσόφων.— ὑπὸ τῶν σοφιστῶν, ἡ λέξις σοφιστῆς ἔχουσα κατ' ἀρχὰς καλὴν σημασίαν ἐσήμαινε (ὅπως ἐνταῦθα) τὸν φιλόσοφον· ἐπὶ Σωκράτους δημως ἤρχισε νὰ μεταπίπτῃ εἰς κακὴν σημασίαν βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 63. — δικαίουμενος . . . κόσμος, πρῶτος ὁ Πυθαγόρας ἀποδιέψας εἰς τὴν διακόσμησιν καὶ τὴν τάξιν τοῦ παντὸς ὠνόμασεν αὐτὸν κόσμον.

§ 12 — 15.

Αὐτῶν ἐσκόπει, πότερα . . . ἔρχονται ἐπὶ . . . ἢ . . . ἡγοῦνται = ἔξήταζεν ὃν αὐτοὶ ἐπιδίδονται εἰς . . . ἢ νομίζουσιν . . . ποτέ = (πρόλ. § 1). — τὸ περὶ τῶν τοιούτων φροντίζειν = ἡ ἐπίμονος μέριμνα περὶ τῶν τοιούτων. — νομίζαντες = ἐπει (αἰτ. γχ.) ἐνδιμισαν. — ἥδη = τώρα πλέον. — ἀνθρώπειος = ἀνθρώπινος. — παρέντες . . . σκοποῦντες, μετχ. ὑποθικ. = ἐὰν παρέστη . . . ἐὰν σκοπῶσιν. — παρίημι τι = παραμελῶ τι. — τὰ δαιμόνια = τὰ θεῖα = ἔκεινα, τὰ ὄποια οἱ θεοὶ μόνοι δύνανται νὰ γνωρίζωσιν. — ἡγοῦνται τοῦθ . . . , ἢ σύνταξις: ἡγοῦνται ποιήσειν τοῦθ ὅ, τι ἀν μάθωσι καὶ ἔαυτοῖς καὶ ὅτῳ (ἀρσεν. = ὀτινι) ἀν τῶν ἀλλων βούλωνται. — ποιῶ τι τινι = χρησιμοποιῶ τι πρὸς τὸ συμφέρον τινός. — ζητοῦντες = σκοποῦντες. — νομίζουσιν, ἐπειδάν . . . , ἢ σύνταξις: νομίζουσι ποιήσειν καὶ ἀνέμους καὶ ὕδ . . . ἐπειδάν γνῶσιν, αἷς .. γίγνεται, ἢ . . . — ὥραι = ἐποχαὶ τοῦ ἔτους. — ἐπειδάν γνῶσιν, αἷς ἀνάγκαις . . . = ἐπειδάν γνῶσι τὰς ἀνάγκας, αἷς . . . — ἀνάγκαι = ; (πρόλ. § 11). — ἢ = τίνι τρόπῳ.

Αὐτῶν, δηλ. τῶν φιλοσόφων. — τὰ δαιμόνια, ἐννοοῦνται τὰ τῆς φύσεως. — ἔκαστα, δηλ. τῶν οὐρανίων. — ποιήσειν . . . καὶ ἀνέμους καὶ . . . , καὶ δημως σήμερον αἱ καταπληγητικαὶ πρόσδοι τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν παντοειδῶς μεταποιοῦσι πρὸς ὅφελος τῶν ἀνθρώπων τὰς δυνάμεις τῆς φύσεως καὶ τὰ μετέωρα αὐτῆς.

§ 16.

Πραγματεύομαι τι=ἀσχολοῦμαι εἰς τι. — καλὸν=ἡθικὸν κάλλος, ἀρετὴ τὸ ἀντίθ. αἰσχρόν=κακία.— ἀρχικός τινος=ἐκανὸς νὰ ἄρχῃ τινός.— καὶ περὶ τῶν ἀλλων, δηλ. διελέγετο. — ὃ τοὺς μὲν εἰδότας . . . κεκλησθαι=περὶ ὧν ἐνόμιζεν ὅτι οἱ μὲν γνωρίζοντες ταῦτα εἰναι . . . οἱ δὲ ἀγνοοῦντες . . . δικαίως δύνανται νὰ κληθῶσι. — καλὸς κάγαθὸς=ὁ τελείως πεπαιδευμένος. — ἀνδραποδώδης=δυμοιος πρὸς ἀνδράποδον, δουλοπρεπής, ἀμόρφωτος.

Καὶ περὶ τῶν ἀλλων, διὰ τούτων ἐννοοῦνται πάντα τὰ δπωσοῦν συντείνοντα εἰς τὴν ἡθικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

§ 17 — 19.

"Οσα μὲν οὖν . . . = ὑπὲρ (= περὶ) μὲν οὖν τούτων, δσα μὴ φανερὸς ἦν δπως ἔγιγν., οὐδὲν θαυμαστόν (ἔστι) παραγνῶναι τοὺς δικαστὰς περὶ αὐτοῦ=λοιπὸν ὡς πρὸς ταῦτα μέν, περὶ τῶν δποίων δὲν ἥτο φανερὸς ποίαν γνώμην είχεν (δ Σωκρ.), οὐδόλως εἶναι παράδοξον νὰ μὴ κρίνωσιν δρθῶς οἱ δικασταὶ περὶ αὐτοῦ (τοῦ Σωκρ.). — δσα δὲ πάντες . . . ;=οὐ θαυμαστὸν δέ, εἰ μὴ ἐνεθυμηθῆσαν τούτων, δσα (=δ) πάντες ἥδεσαν; — θαυμαστόν, εἰ . . . , μετὰ τὰ ψυχικοῦ πάθους σημαντικὰ δ. (χαίρειν, θαυμάζειν κτλ.) καὶ τὰς ταυτοσήμους ἀπροσώπους ἐκφράσεις (αἰσχρόν ἔστι, θαυμαστόν ἔστι κτλ.) τὸ αἴτιον τοῦ ψυχικοῦ πάθους ἐκφέρεται ὅχι μόνον διὰ τοῦ δτι, ἀλλ' ὑπὸ τὸν τύπον ὑπόθεσεως καὶ διὰ τοῦ εἰ. — ἐνθυμοῦμαι τινος=σκέπτομαι τι, λαμβάνω τι ὑπ' ὅψει. — βουλεύσας γάρ ποτε . . . ἀπειλούντων, δς ἀποδοθῇ, ώσει ἥτο: βουλεύσας γάρ ποτε καὶ . . . δμόσας, ἐν ᾖ ἦν . . . βουλεύσειν, καὶ ἐπιστ . . . γενόμενος ἐπεδύμησεν ὁ δῆμος παρὰ τοὺς νδμους μιᾶψηφω τοὺς . . . ἀποκτεῖναι πάντας δ δέ οὐκ ἡθέλησεν . . . δργιζομένου μὲν . . . πολλῶν δὲ . . . ἀπειλούντων. — γάρ, διασαφητικός. — βουλεύσας (= βουλευτῆς γενόμενος) . . . καὶ δμόσας . . . καὶ γενόμενος, αἱ μετχ. χρονικαί. — ἐν ᾖ ἦν . . . βουλεύσειν, ὑπκμ. τοῦ ἦν τὸ βουλεύσειν=ἐν τῷ δποίῳ (ὅρκῳ) ὑπῆρχεν ἀναγεγραμμένον (ἀνεφέρετο) ὅτι θὰ διαχειρισθῇ τὰ βουλευτικά του καθήκοντα συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους. — ἐπιστάτης ἐν τῷ δῆμῳ=πρόεδρος τῆς ἐκκλησίας τοῦ

δήμου.—μιᾶς ψήφω = διὰ μιᾶς (μόνης) ψηφοφορίας.—οἱ ἀμφὶ Θράσυλλον καὶ Ἐρασ. = δ Θράσυλλος καὶ δ Ἐρασινίδης καὶ οἱ συστράτηγοι αὐτῶν.—ἀποκτεῖναι, ἐνταῦθα = καταγνῶναι θάνατον = νὰ καταδικάσῃ εἰς θάνατον.—ἐπιψηφίζω = θέτω τὸ ζήτημα εἰς ψηφοφορίαν.—δργιζομένου... ἀπειλούντων, μετκ. ἐνδοτκ.—πολλοὶ καὶ δυνατοὶ = πολλοὶ λιχυροί.—περὶ πλείονος ποιοῦμαι = προτιμῶ.—εὔορκῷ = φυλάττω τὸν δρόκον μου· τὸ ἀντίθετον ἐπιορκῷ.—φυλάττομαι τινα = προφυλάττομαι ἀπό τινα.—καὶ γὰρ... ἐνόμιζεν... = ἐνόμιζε γὰρ θεοὺς ἐπιμελεῖσθαι ἀνθρώπων...—τὰ σιγῇ βουλευόμενα (παθτκ.) = τὰ κρυφίως σχεδιαζόμενα.

Οσα μὲν οὖν... δσα δὲ κτλ., ή ἔννοια: τὰς ἐν τοῖς προγραμμένοις ῥηθείσας γνώμας τοῦ Σωκρ., ἐπειδὴ ταύτας κατ' ἴδιαν ἐν τοῖς διαλόγοις ἔξεφραζεν, ητο δυνατὸν νὰ μὴ γνωρίζωσιν οἱ δικασταί: τὰ ἐπόμενα θμως ὡς δημοσίᾳ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου γενόμενα ὥφειλον οὕτοις νὰ μὴ ἀγνοῶσιν.—**βουλεύσας...** ἐπιστάτης, ή βουλὴ τῶν Ἀθηναίων ἀπετελεῖτο ἐκ 500 βουλευτῶν: οὕτοις ἐπειδὴ δὲν ητο δυνατὸν νὰ εύρισκωνται διηγεκῶς ἀπαντες ἐπὶ τὸ αὐτό, ήνα συναποφασίζωσιν, διγροῦντο εἰς 10 τμῆματα κατὰ τὰς 10 φυλάς, ὃν ἔκαστον, κατὰ σειρὰν δριζομένην ὑπὸ τοῦ κλήρου, διώκει τὰ τῆς βουλῆς ἐπὶ 35 ή 36 ημέρας. Οἱ 50 βουλευταὶ ἑκάστου τμήματος ἐκαλοῦντο πρωτάνεις καὶ ή φυλή, εἰς τὴν ἀνῆκον, πρωτανεύοντα· ἐκ τῶν 50 δὲ τούτων πρωτάνεων ἔξελέγετο καθ' ἑκάστην διὰ κλήρου εἰς καλούμενος ἐπιστάτης, δστις ἔχων τὴν ἀνωτάτην ἀρχὴν ἐν τῇ βουλῇ προήδρευεν αὐτῆς τε καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου.—**ποτέ,** πότε; βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 64.—**τὸν βουλ. δρκον δμδσας,** οἱ βουλευταὶ πρὸς ἀναλάδωσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς δοκιμασίαν, εἰς ἀκριβὴ δηλ. ἔξετασιν τοῦ τε ἴδιωτικοῦ καὶ δημοσίου βίου αὐτῶν, καὶ μετὰ τὴν ἐπιδοκιμασίαν ὅμινον τὸν βουλευτικὸν δρόκον, δι' οὐ ἔδειθαίουν δτι: θὰ διαχειρισθῶσι τὰ βουλευτικὰ αὐτῶν καθήκοντα συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους.—**παρὰ τοὺς νόμους,** οἱ νόμοι ὥριζον δτι, ἀν πολλοὶ δμοῦ συγκατηγοροῦντο διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν, ἐπρεπε νὰ γίνῃ ψηφοφορία περὶ ἐνὸς ἑκάστου χωριστά.—**τοὺς ἀμφὶ Θράσ.** καὶ Ἐρασινίδην, δ Θράσυλλος, δ Ἐρασινίδης καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι στρατηγοὶ είχον νικήσει τῷ 406 π. Χ. ἐν ναυμαχίᾳ παρὰ τὰς

Αργινούσας—νήσους μεταξύ Λέσβου καὶ Μ. Ἀσίας — τοὺς Λακεδαιμονίους ἀλλ', ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς τρικυμίας δὲν ἤδυνθησαν νὰ σώσωσι μαχητάς τινας πεσόντας εἰς τὴν θάλασσαν καὶ δὲν ἐφρόντισαν νὰ περισυλλέξωσι καὶ ἐνταφιάσωσι κατὰ τὰ νενομισμένα τὰ πιώματα τῶν πνιγέντων, εἰσήχθησαν ἐν Ἀθήναις εἰς δίκην κατηγορηθέντες ὅτι παρέθησαν τὰ καθήκοντα αὐτῶν οἱ προσελθόντες εἰς τὸ δικαστήριον στρατηγοὶ κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον παρανόμως διὰ κοινῆς ψηφοφορίας ὑπὸ τοῦ μαινομένου σχλου. — οὐκ ἥθελησεν ἐπιψηφίσαι, ὁ πρόεδρος τῆς ἐκκλησίας τοῦ δῆμου εἶχε τὴν ἔξουσίαν νὰ μὴ θέσῃ εἰς ψηφοφορίαν πρότασιν, ἢν ἐθεώρει παράνομον. — ἀπειλούντων, δτι δηλ. θὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὸν εἰς δίκην· διότι οἱ ἐπιστάται οἱ ἀρνούμενοι νὰ θέσωσιν εἰς ψηφοφορίαν πρότασίν τινα κατεδιώκοντο διὰ τῆς ἐνδείξεως, ἐγγράφου δηλ. καταμηνύσεως ἀπευθυνομένης πρὸς τὸν ἀρμόδιον ἀρχοντα (τοὺς θεσμοθέτας). — τὰ μὲν εἰδέναι, τὰ δὲ οὐκ..., διότι οἱ ἀρχαῖοι ἀπέδιδον εἰς τοὺς θεοὺς πάσας τὰς ἀνθρωπίνας ἀτελείας καὶ ἐλλείψεις. — τὰ τε λεγόμενα καὶ πραττ., ἐπομένως τὰ φανερὰ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τά: τὰ σιγῇ βουλευόμενα, τὰ δύοτα εἰναι ἄδηλα καὶ κρύφια. — σημαίνειν..., πῶς; (πρβλ. § 2-4).

§ 20.

"Οπως ποτὲ = πῶς ἀρά γε. — περὶ θεοὺς μὴ σωφρονεῖν = δτι ὡς πρὸς τοὺς θεοὺς δὲν ἐφρόνει δρθῶς. — τὸν ἀσεβές μέν... = αὐτός, δστις ἀσεβές μέν... οὔτε εἰπεν οὔτε ἐπραξεῖ, τοιαῦτα δὲ (πάντοτε) καὶ ἔλεγε καὶ ἐπραττε. — ολά τις ἀν... εὐσεβέστατος, ἀς ἀποδοθῆ, ὡσεὶ γέτο: ὥστε, εἴ τις ταῦτα λέγοι καὶ πράττοι, εἰναι ἀν καὶ νομίζεσθαι εὐσεβέστατον.

Θάνμαξω οὖν..., συγκεφαλαιωτικῶς ἐπανέρχεται: δ. Ξεν. εἰς τὰ ἐν § 1 εἰρημένα. — Ἀθηναῖοι, ὡς καὶ ἐν § 1 «'Αθηναῖονς ἐπεισαν»· πῶς ἐπρεπε κυρίως νὰ εἰπῃ; βλ. ἐν σελ. 65.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

§ 1—3.

Καὶ τό... = ἀκόμη καὶ τὸ... — **δεῖς = αὐτός,** δστις. — **π. ἀνθρώπων γαστρός,** ἀμφότεραι αἱ γενν. ἐκ τοῦ ἐγκρατέστατος· ἥτις ἀδιαιρτεῖ, γένεται ἀντικρίνει. — **γαστρός,** ἐνταῦθα = ποτοῦ καὶ φαγητοῦ. — **καρτερικὸς πρόδες χειμῶνα καὶ θέρος καὶ π. πόνους =** ὑπομονητικὸς εἰς φύχη καὶ κκύσωνας καὶ κάθε κόπον. — **πρόδες τὸ δεῖσθαι μετρίων =** εἰς τὸ νὰ ἔχῃ ἀνάγκην (μόνον) δλίγων. — **πεπαιδευμένος =** ἡ σκημμένος, συνειθισμένος. — **ῶστε ... πάνυ ῥαδίως ἔχειν ἀρκοῦντα =** ὕστε... εὐκολώτατα (ὅμως) ν' ἀρκῆται εἰς αὐτὴν (τὴν περιουσίαν). — **πάνυ μικρὰ κεκτημένος =** ἐν φῷ ἐλαχίστην περιουσίαν εἰχεν. — **ἄν... ἐποίησε =** ἦτο δυνατὸν νὰ κάμῃ. — **λίχνος = λαίμαργος.** — **μαλακὸς πρόδες τὸ πονεῖν = μαλακὸς πρόδες τοὺς κόπους, φυγόπονος.** — **ἀλλ᾽ ἔπαυσε μὲν τούτων =** (ὄχι! δὲν ἦτο δυνατόν) τούναντίον ἀπήλλαξε μὲν ἀπὸ τούτων (τῶν ἐλαττωμάτων). — **καγδὲς κάγαθός = ;** πρβλ. κεφ. 1, § 16. — **καίτοι γ' οὐδεπώποτε =** καὶ δμως (ἄν καὶ ἀπήλλαξε δηλ. πολλοὺς τῶν ἐλαττωμάτων) οὐδέποτε βεβαίως. — **τῷ φανερὸς εἶναι τοιοῦτος ὅν =** διὰ τοῦ ὅτι ἦτο φανερὸς ὅτι ἦτο τοιοῦτος. — **ἐλπίζειν ἐποίει... =** ἐποίει τοὺς συνδιατριβοντας ἔσωτῷ ἐλπίζειν γενήσεσθαι τοιούτους μιμουμένους (μετχ. ὑποθετκ.) ἐκεῖνον (= αὐτόν).

Θαυμαστὸν δέ, δέ δὲ εἶναι ἀπόδοσις τοῦ ἐν κεφ. 1, § 2 «πρῶτον μέν». — **πρόδες τοῖς εἰρημένοις, δηλ. ἐν τῷ 1 κεφ.** — **πάνυ μικρὰ κεκτημένος,** πᾶσα γί περιουσία τοῦ Σωκρ. ἦτο ἀξίας 5 μινῶν, ἦτοι 500 ἀττικῶν δραχμῶν. — **(ἔπαυσε) τούτων, δηλ. τῆς ἀσεβείας, παρανομίας, λαίμαργίας καὶ φυγοπονίας.** — **οὐδεπώποτε διδάσκαλος,** ἐκ τούτου σαφῶς δηλοῦται, διατὶ οἱ συναναστρεφόμενοι μετὰ τοῦ Σωκρ. οὐδέποτε ἐκαλοῦντο μαθηταί, ἀλλὰ **συνόντες, συνδιατριβοντες, ἐπιτήδειοι κτλ.** (βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 68). — **τούτου, δηλ. τοῦ ποιῆσαι αὐτοὺς καλοὺς κάγαθούς.** — **τοιοῦτος ὅν, οἷος δηλ. περιεγράφη ἀνωτέρω «γαστρός... ἐγκρατέστατος... καρτερικώτατος...».**

§ 5 — 8.

Οὐ μὴν οὐδὲ = πρὸς τούτοις οὐδέ. — **ἐρασιχρήματος** = φιλοχρήματος. — **ἔπανε**, ώς ἀντκμ. νοητέον τὸ: **αὐτοὺς** (*τοὺς συνόντας*). — **τοὺς ἔαυτοῦ ἐπιθυμοῦντας** = **τοὺς ἐπιθυμοῦντας τῆς ἔαυτοῦ διδασκαλίας**. — **πράττομαι τινα χρήματα** = λαμβάνω χρήματα παρά τινος. — **τῆς δμιλίας** = **τῆς ἔαυτῶν δμιλίας** = διὰ τὴν διδασκαλίαν των. — **ἀνδραποδιστῆς ἔαυτοῦ** = πωλῶν ἔαυτὸν ώς δοῦλον, πωλητῆς τῆς ἐλευθερίας, τῆς ἀνεξχρησίας του. — **ἀποκαλῶ** = διειδιστικῶς διοικάζω. — **διαλέγεσθαι, παρ' ὥν** = **διαλέγεσθαι τούτοις, παρ' ὥν**. — **τὸν μισθὸν** = τὸν συμπεφωνημένον μισθόν. — **ἔθαύμαζε, εἰλ...**, βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 72. — **εἰλ...** πράττοιτο καὶ μὴ νομίζοι = ἐὰν... λαμβάνῃ καὶ δὲν νομίζῃ. — **ἀρετὴν ἐπαγγέλλομαι** = ἔχω ώς ἐπάγγελμα τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς. — **ἀργύριον** = **χρήματα**. — **ἄλλα φοβοῦτο μή...** μὴ (ἀντί: μὴ... οὐ)... **ἔξοι** = **ἄλλα (ἐὰν) φοβήται** μήπως... δὲν θὰ δφείλῃ. — **ἐπηγγείλατο** = **ύπέσχετο**. — **ἐπίστευε δὲ...** = **ἐπίστευε δὲ (=ἄλλ' εἰχε τὴν πεποίθησιν)** **ἔσεσθαι φίλους ἀγαθῶνς ἔαυτῷ τε καὶ ἄλλ. εἰς τὸν πάντα βίον τοὺς ἀποδεξαμένους τῶν συνόντων** (γενκ. διαιρτκ.) **ἔαυτῷ** (ἐκείνα), **ἄπερ αὐτὸς ἐδοκιμάζε**. — **δοκιμάζω** = **ἐπιδοκιμάζω**. — **εἰ μὴ ἀρα** = **ἐκτὸς ἐὰν τυχόν**.

Τῶν ἄλλων ἐπιθυμιῶν, ἐννοεῖ τὰς ἄλλας (πλὴν τῆς φιλοχρηματίας) ἐμφύτους τοις ἀνθρώποις ἐπιθυμίας, τὰς προκαλούσας τὴν φιλοχρηματίαν. — **οὐκ ἐπράττετο χρ.**, παρέχων οὕτω ἔαυτὸν ὑπόδειγμα τῆς ἀφιλοχρηματίας, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἐπὶ τῆς ἐποχῆς του σοφιστάς, οἵτινες ἐλάμβανον μεγάλους μισθοὺς διὰ τὴν διδασκαλίαν των πρᾶτος. εἰσαγ. ἐν σελ. 63. — **τούτου, δηλ. τοῦ πράττεσθαι χρήματα**. — **εἴ τις ἀρετὴν ἐπαγγελλόμενος...**, ταῦτα λέγει περὶ τῶν σοφιστῶν, οὓς ἀποδεικνύει φευδῶς **ἐπαγγελλούμενους τὴν ἀρετὴν** διότι ἐὰν οὗτοι εἶχον πεποίθησιν, διτι οἱ παρ' αὐτῶν διδασκόμενοι θὰ καθίσταντο καλοὶ καγαθοί, δὲν θὰ ἐλάμβανον χρήματα διότι οἱ μαθηταὶ αὐτῶν εὐγνώμονες διὰ τὴν διδασκαλίαν τῆς ἀρετῆς θὰ συνέτρεχον τοὺς ἔαυτῶν διδασκάλους εἰς πάσας τὰς ἀνάγκας των. — **διεργατήσαντι**, δηλ. τῷ διδασκάλῳ τῆς ἀρετῆς. — **τοιοῦτον οὐδέν**, δηλ. διδάξειν τὴν ἀρετὴν.

§ 9—10.

·Υπερορᾶν ἐποίει... = ἐποίει τοὺς συνόντιας ὑπερορᾶν τῶν καθεστῶτων νόμων. — ὑπερορῶ τινος = καταφρονῶ τινα. — οἱ καθεστῶτες νόμοι = οἱ ὑπάρχοντες, οἱ κείμενοι νόμοι. — μῶδος = μωρός, ἀνόητος. — κύαμος = κουκκί, κλῆρος· ἀπὸ κυάμου = διὰ κλήρου. — καθιστάναι, ώς ὑποκρ. νοητέον τό: τοὺς πολίτας — κυβερνήη δὲ μηδένα ἔθ. χρῆσθαι = ἐν φυκερνήτην πλοίου οὐδεὶς θέλει νὰ ἔχῃ. — κυαμευτὸς = ἐκλεγθεὶς διὰ κυάμου (διὰ κλήρου). — μηδ' ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα, ζηλ. ἔργα (ἢ τέχνας) χρῆσθαι κυαμευτῷ τινι. — οἱ πολλῷ ἐλάττ. . . ἀμαρτανομένων = τὰ ὅποια πλημμελῶς γινόμενα προξενοῦσι πολὺ μικροτέρας βλάβας παρὰ τὰ πλημμελῶς γινόμενα εἰς τὴν πόλιν. — τοὺς δὲ τοιούτους λόγους..., ἀς ἀποδοθῇ, ὥσει ἦτο: οἱ δὲ τοιοῦτοι λόγοι, ἔφη (δικαίηγορος), ἐπῆρον τοὺς νέους καταφρονεῖν... καὶ ἐποίουν βιαίους. — ἐπαίρω = παρακινῶ. — βίαιος = ἐπαναστατικός. — ἔγῳ δὲ, δ δὲ = δ' ὅμως, τούναντίον. — οἱ φρόνησιν ἀσκοῦντες = οἱ ἀσκήσει (= ἐπιμελείᾳ, μελέτῃ) κτώμενοι φρόνησιν = οἱ φρόνιμοι ἀνθρώποι. — τοὺς πολίτας = τοὺς ἑαυτῶν πολίτας· πολιτης δὲ = συμπολίτης. — γλγνεσθαι, ἐκ τοῦ οἶμαι. — εἰδότας, μετκ. αἰτλγκ. = ἐπει λσασιν. — τῇ βίᾳ πρόσεισιν ἔχθραι καὶ κινδύνοι, κατ' ἔννοιαν = ἢ βίᾳ ἐπάγεται ἔχθροὺς καὶ κινδύνους. — διὰ δὲ... = ἐν φυκερνήτη... — τὸ πειθειν = ἢ πειθώ. — μετὰ φιλίας = μετὰ φιλικοῦ δικαίου. — ταῦτα γλγνεται = τὰ λδια καταρθοῦνται. — οἱ βιατρόποι. — ταῦτα γλγνεται = τὰ λδια καταρθοῦνται. — οἱ βιασθέντες = ἐκεῖνοι, καθ' ὃν ἐγένετο χρῆσις βίας. — ὡς ἀφαιρεθέντες = ἐπειδὴ ἀπεστερήθησαν (τῆς ἐλευθέρας τῶν ἐνεργείας). — ὡς κεκαρισμένοι = ἐπειδὴ ἔχουσιν εὐεργετηθῆ. — οὔκουν τῶν φρό... = τὸ βιάζεσθαι οὖν οὐ τῶν φρόνησιν ἀσκοῦντων ἔστι, ἀλλὰ τὸ τὰ τοιαῦτα πράττειν ἔστιν τῶν ἔχοντων λσχὺν ἀνευ γνώμης. — τὸ βιάζεσθαι = ἢ χρῆσις τῆς βίας. — ἔστι τινος = εἰναι λδιόν τινος. — λσχὺς = σωματικὴ δύναμις. — γνώμη = σύνεσις.

«Ἄλλα νὴ Δια», δικαίηγορος..., τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο, ώς καὶ τὰ κατωτέρω (ἐν § 12, § 56), προσήγαγεν δικαίηγος ἐν τῇ πρὸ τοῦ δικαστηρίου ἀγορεύει του θελήσας νὰ στηρίξῃ ἐπ' αὐτῶν τὴν ἐπὶ διαφθορᾷ τῶν νέων κατηγορίαν. — ἀπὸ κυάμου καθιστά-

ναι, ή διὰ κληρώσεως ἐκλογὴ τῶν ἐν Ἀθήναις ἀρχόντων ἐγίνετο ὡς ἔξις: ἐντὸς καλπῆς ἐτίθεντο πινάκια, ἐφ' ὃν ἦσαν γεγραμμένα τὰ δινόματα τῶν ὑποψηφίων ἀρχόντων· ἐντὸς δὲ ἀλληγεῖσαριθμοὶ πρὸς τὰ πινάκια κύαμοι, ἐξ ὃν λευκοὶ μὲν ἦσαν δσοι καὶ οἱ μέλλοντες ἀρχοντες, μέλανες δὲ οἱ λοιποί. Ἀκολούθως ἔξῆγον συγχρόνως ἐξ ἀμφοτέρων τῶν καλπῶν ἀνὰ ἔν πινάκιον καὶ ἔνα κύαμον, καὶ ἀν μὲν δικύαμος ἦτο λευκὸς ἐγίνετο ἀρχων δικύων δικύων, οὐ τὸ ὄνομα ἦτο γεγραμμένον ἐπὶ τοῦ πινάκιου, ἀν δὲ μέλας, οὐχί. Οἱ οὕτω δικέλεγόμενοι ἀρχοντες ἐκαλοῦντο κυαμεντοὶ ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς αἰρετοὺς ἀρχοντας, οἱ δποῖοι ἔξελέγοντο ὑπὸ τοῦ δῆμου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.—**ἔγω δοῦλμαι...**, τὴν κατηγορίαν δτι δ Σωκρ. ἔχαλάρου τὸν πρὸς τοὺς κειμένους νόμους τῆς πόλεως σεβασμὸν δὲν δύναται δικύων ν ἀνασκευάσῃ διότι δ Σωκρ. πράγματι ἐπέκρινε τὰ τῆς πολιτείας. δι' αὐτὸ τὴν κατηγορίαν αὐτὴν ἀναμιγνύει δικύων. μὲ τὴν ἄλλην «ποιεῖν βιαλους», ἢν ἀνασκευάζειν ἥ ἔννοια: βεβαίως δ Σωκρ. ἐπέκρινε τὰ τῆς πολιτείας, ἀλλ' ἥ ἐπίκρισις αὗτη (ώς ἀκίνδυνος) δὲν ἦτο δυνατὸν ν ἀγάγῃ εἰς βιαίαν ἔξέγερσιν κατὰ τῆς πολιτείας.—τὰ συμφέροντα, τίσι;—ταῦτα, δηλ. τοῖς βίᾳ γιγνομένοις.—μισοῦσι, δηλ. τὸν βιάσαντα.—οἱ δὲ πεισθέντες, δηλ. περὶ τῶν συμφερόντων.—ώς κεχαρισμένοι, ὑπὸ τῶν πειθόντων αὐτοὺς περὶ τῶν συμφερόντων αὐτοῖς.—φιλοῦσι τίνα;—τὸ τοιαῦτα, δηλ. βίαια ἔργα.

§ 12.

“Ἐφη γε, ὁ γε ἐπιτείνει τὸ ἔφη = πρὸ πάντων εἶπε (τοῦτο).—διμιλητὰ γενομένω, ἡ μετχ. ἐνδοτκ.=εἰ καὶ διμιλητὰ ἐγενέσθην. —διμιλητῆς γίγνομαλ τινι = συναναστρέφομαι μετά τινος, εἰμαι μαθητής τινος.—οἱ ἐν τῇ δλιγαρχίᾳ (τὰ πολιτικὰ πράττοντες) =οἱ καιρῷ τῆς δλιγαρχίας πολιτικοὶ (διδρες).—αὖ=ἀφ' ἐτέρου.—οἱ ἐν τῇ δημοκρατίᾳ (τὰ πολιτικὰ πράττοντες)=;—ἀκρατῆς=δι μὴ ὃν κύριος ἐαυτοῦ, ἀχαλίνωτος, δρμητικός.—ὑβριστῆς=αὐθάδης, βίαιος.

“Ἐφη γε δικαίησος, βλ. ἀνωτέρω ἐν § 9 «**Ἄλλὰ νὴ Δία**», δικαίησος....—ἐν τῇ δλιγαρχίᾳ, τοῦ ἔτους 404, δτε ἐκυρέρνησαν ἐν Ἀθήναις οἱ τριάκοντα τύραννοι, ὃν κορυφαῖος ὑπῆρξεν δικτύας.—ἐν τῇ δημοκρατίᾳ, δικτύας.

τικὸν καὶ δημόσιον βίον τοῦ Ἀλκιβιάδου ἀπὸ τοῦ ἔτους 421 π. Χ. μέχρι τῆς ἐπανόδου τούτου εἰς τὸν ἐν Σάμῳ στρατὸν (411 π. Χ.)

§ 13 - 16.

Τὴν...συνουσίαν... ως ἐγένετο=ως ἐγένετο ή πρὸς Σωκράτη συνουσία αὐτοῖν (=αὐτῶν).— ως=πῶς.— συνουσία πρὸς τινα = συναναστροφὴ μετά τινος. — ἐγενέσθην μὲν ... ἥδεσαν δὲ = ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπῆρξαν... ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐγγάριον παρατηρητέα ή ἐναλλαγὴ τοῦ δυτικοῦ καὶ πληθυντικ. ἀριθμοῦ. — γάρ, διασαφητικός. — δὴ=ώς γνωστόν.— φιλότιμος=φιλόδοξος.— βούλομένω τε, ὁ τε συνδέει μετοχὴν πρὸς ἐπίθετον (φιλοτιμοτάτω). ἀμφότερα εἶναι κατγρμ. ἀς ἀποδεσθῆ, ώσει ἦτο: καὶ ἐβούλοντο. — πάντα δι' ἐστῶν πράττεσθαι=πᾶσαι αἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως νὰ διεξάγωνται δι' ἐστῶν. — ἀπ' ἐλαχίστων = δι' ἐλαχίστων. — αὐτάρκης=αὐτὸς καθ' ἐστὸν ἐπαρκής, ὁ μὴ ἔχων ἀνάγκην τοῦ ἀλλοῦ.— αὐταρκέστατα ζῶ = ζῶ τελείως εὐχαριστημένος.— ἐχρῆτο τοῖς διαλεγομένοις αὐτῷ, δπως βούλοιτο=μετεχειρίζετο τοὺς μετ' αὐτοῦ διαλεγομένους δπως γῆθελε. — ἐν τοῖς λόγοις=ἐν ταῖς διαλέξεσιν. — δρῶντε καὶ δντε . . . ἐπιθυμήσαντε . . . νομίσαντε, μετχ. αἰτλγκ. κατ' αἰτιατκ. ἀναφερόμεναι εἰς τὸ αὐτό, δπερ ὑποκήμ. τῶν ἀπρμφ. δρέξασθαι... γενέσθαι. — οἴω προερεθον=(τοιούτοι) καθὼς ἀνωτέρῳ ἔχουσι περιγραφῆ.— πότερόν τις αὐτῷ φῆ... ή νομίσαντε . . . ; = πότερόν τις φῆ αὐτῷ (αἰτιατκ.=αὐτοὺς) δρέξασθαι τῆς δμιλίας τοῦ Σωκρ. ἐπιθυμήσαντε τοῦ βίου αὐτοῦ καὶ τῆς σωφροσύνης, ἦν ἐκεῖνος είχε, ή νομίσαντε γενέσθαι ἀν ἴκανωτάτῳ λ. καὶ πρ., εἰ δμιλησαίτην ἐκείνῳ; — πότερόν τις φῆ = νὰ εἴπῃ τις. — δρέγομαλ τινος = ἐκτείνω τὰς χειράς μου προσπαθῶν νὰ λάβω τι, ἐπιθυμῶ τι.— τοῦ βίου=τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς. — σωφροσύνη = ἐγκράτεια.— ίκανὸς λέγειν τε καὶ πράττειν=ίκανὸς βήτωρ καὶ πολιτικός. — ἐγὼ μὲν γὰρ ήγοῦμαι=ἐγὼ μὲν ήγοῦμαι· δ μὲν=βεβαίως.— θεοῦ διδόντος αὐτοῖν=εἰ θεός ἐδίδου αὐτοῖν (έλέσθαι=νὰ ἐκλέξωσι). — ἐλέσθαι ἀν μᾶλλον, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ήγοῦμαι=νομίζω ἔτι... γῆθελον προτιμήσει.— δήλω ἐγενέσθην=δῆλον ἐγένετο.— γάρ, διασαφητικός. — ως τάχιστα =

εύθυνς ώς. — *κρείτων* = ύπέρτερος, έκανώτερος. — οἱ συγγιγνόμενοι (*τινι*) = οἱ συνδιατριβοντές τινι =; — ἀποπηδήσαντε *Σωκρ.* ἐπραττέτην... = ἀπεπηδησάτην *Σωκρ.* καὶ ἐπραττέτην... — ἀποπηδῶ τινος = ἀποσκιρτῶ ἀπό τινος. — πράττω τὰ πολιτικὰ = ἀσχολοῦμαι εἰς τὰ πολιτικά, πολιτεύομαι. — *Σωκράτους* ὡρεχθήτην = τῆς δμιλίας τοῦ *Σωκράτους* ὠρεξάσθην.

Οὐκ ἀπολογήσομαι, διότι δὲ Ξεν. δὲν νομίζει τὸν Σωκρ. ὑπεύθυνον — ώς καὶ κατωτέρω θὰ ἀναπτύξῃ — τῶν κακῶν τῶν διαπραγμέντων ὑπὸ τοῦ Κριτίου καὶ Ἀλκιβιάδου. — *τοῖς δὲ διαλεγ...* δπως β., ὑποδηλοῦται ή διαλεκτικὴ δεινότης τοῦ Σωκρ. — οἱω προειρησθον, πῶς ἀνωτέρω περιεγράφησαν δι Κριτίας καὶ Ἀλκιβ.; — δήλω ἐγενέσθην, έτι δηλ. αὐτοὶ γῆθελον προτιμήσειν' ἀποθάνωσιν ἢ νὰ ζῶσιν. — τῶν συγγιγνομένων, δηλ. τῷ *Σωκράτει* βλ. ἐν σελ. 68 «τοὺς ἐπιτηδείους».

§ 24 — 25.

Καὶ μὴν = πρὸς τούτοις. — *ἔως* = ἐφ' δσον (χρόνον). — *σηνήστην*, παρατκ. τοῦ β. *σύνειμι* (*τινι*) = συναναστρέφομαι μετά τινος. — *ἔδυνάσθην*, παρατκ. τοῦ δύναμαι. — *ἐκείνῳ χρωμένω συμμάχῳ* = ἔχοντες ἐκείνον ώς σύμμαχον (βοηθὸν) = τῇ βοηθείᾳ ἐκείνου. — *κρατῶ τινος* = εἰμαι κύριός τινος. — *ἐκείνου ἀπαλλαγέντε* = εύθυνς ώς (οὗτοι) ἀπεχωρίσθησαν ἐκείνου. — *Κριτίας μὲν...* Ἄλι. δέ..., παράθεσις κατ' ἐπιμερισμὸν εἰς τὸ ἀπαλλαγέντε. — *φεύγω εἰς* = καταφεύγω εἰς. — *ἀνομία* = παρανομία. — *χρωμένοις*, μετχ. ἐπιθετκ. — *αὖ* =; (πρθλ. § 12). — *διὰ δύναμιν τὴν ἐν τῇ πόλει καὶ (ἐν) τοῖς συμμάχοις* = διὰ τὴν ἐπιροήν του ἐν τῇ πόλει καὶ παρὰ τοῖς συμμάχοις. — *ὑπὸ πολλῶν καὶ δ. ἀνθρ.* = *ὑπὸ πολλῶν δυνατῶν ἀνθρ.* = ὑπὸ πολλῶν ἀνθρώπων ἐχόντων ισχὺν ἐν τῇ πόλει. — *διαθρυπτιθμενος...* *τιμώμενος*, μετχ. αἰτλγκ. — *διαθρύπτομαι* = διὰ κολακειῶν διαφθείρομαι, κολακεύομαι. — *γυμνικὸς* = ἀνήρων ἢ κατάλληλος πρὸς σωματικὰς ἀσκήσεις· γυμνικὸς ἀγὼν = ἀγών εἰς τὴν πάλην καὶ εἰς ἄλλας σωματικὰς ἐπιδεξιότητας. — *φαδίως πρωτεύοντες* = ἐὰν εὔκόλως πρωτεύωσιν. — *τοιούτων συμβάντων αὐτοῖν*, ἢ μετχ. αἰτλγ. ώς καὶ αἱ ἐπόμεναι: ὥγκωμένω (τοῦ β. δημοῦμαι)... *ἐπηρημένω...* *πεφυσημένω*

(τοῦ δ. φυσῶμαι) . . . διατεθρυμμένω . . . γεγονότε = ἐπειδὴ τοιαῦτα συνέβησαν εἰς αὐτοὺς (τὸν Κριτ. καὶ Ἀλκ.) καὶ οἵσαν ἔξωγ- κωμένοι (κορδωμένοι) μὲν διὰ τὴν καταγωγήν των, ἐπηρμένοι δὲ . . . φουσκωμένοι (τετυφωμένοι) δέ . . . διεφθαρμένοι δὲ διὰ κολακειῶν . . . καὶ . . . ἀπομεμακρυσμένοι τοῦ Σωκρ.—ἐπὶ δὲ πᾶσι τούτοις = ἐκτὸς δὲ δλῶν τούτων.—**θαυμαστόν** (ἔστιν), εἰ..., βλ. ἐν σελ. 72.

Φυγὼν εἰς Θεττ., δ Κριτίας κατέψυγεν εἰς Θεσσ. ἔξορισθεὶς ἐξ Ἀθηγῶν ὡς μισοδημότατος τῷ (407). ἐπανῆλθε δὲ εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἐν Αἰγάδος ποταμοῖς πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (τῷ 405). —**ἀνομίᾳ μᾶλλον** . . . χρωμένοις, οἱ ἀρχαῖοι Θεσσαλοὶ ἔνεκα τῶν ἐκλευμένων αὐτῶν ηθῶν εἶχον κακὴν φύμην.—**κάκετνος**, δηλ. δ Ἀλκιθιάδης.—ἐπὶ γένει, δ Κριτίας καὶ δ Ἀλκ. ἀνήκον εἰς ἐπιφανέστατα τῶν Ἀθηγῶν γένη· δ μὲν Κριτίας οἵτο συγγενῆς τοῦ Σόλωνος, δ δὲ Ἀλκ. τοῦ μεγάλου πολιτικοῦ Περικλέους.

§ 26 – 27.

Ἐπλημμελησάτην, ὑποκμ.: ἔκείνω (δηλ.); — **πλημμελῶ**, κυρίως = κάμνω σφάλμα μουσικὸν ή παραφωνίαν· εἴτα = δια- πράττω σφάλμα (ἀμάρτημα). — **τούτου** (οὐδ.), γενκ. τῆς αἰτίας. — δτι δὲ νέω . . . **ἄξιος εἶναι**; = δτι δὲ Σωκράτης παρέσχε σώφρονε αὐτῷ νέω δύτε (χρονι. μετκ.), ήνίκα εικός (ἔστιν) εἶναι καὶ ἀγνωμονεστάτω καὶ ἀμορτ., δοκεῖ τῷ κατηγόρῳ οὐδενὸς ἐπαίνου **ἄξιος εἶναι**; — **ήνίκα**, ἐνταῦθα = καθ' ήν γί- λι- κίαν. — **εικός** (ἔστιν) εἶναι = κατὰ φυσικὸν λόγον ησαν. — **ἀγνώμων** = ἀπερίσκεπτος. — **οὐ μὴν** = ἀλλ' ὅμως δέν. — τά γε **ἄλλα** (ὑποκμ. τοῦ κρίνεται) = τὰ ἄλλα βεβαίως ἐπαγγέλματα· κατ' ἔννοιαν = οἱ διδάσκαλοι βεβαίως τῶν ἄλλων ἐπαγγελμάτων (τεχνῶν). — **αὐλητὴς** = διδάσκαλος τοῦ αὐλοῦ· οὕτω καὶ κιθαριστὴς = διδάσκαλος τῆς κιθάρας. — **ἄλλος διδάσκαλος** = διδάσκαλος ἄλλου ἐπαγγέλματος. — **φανῶσιν**, ὑπκμ: οἱ μαθηταί — **αἰτίαν** ἔχω τινὸς = κατηγοροῦμαι διά τι· τὸ ἐνεργητικόν τούτου: **αἰτιῶμαί τινα**. — **σωφρονῶ** = ειμαι: σώφρων, διάγω βίον σώφρονα (φρόνιμον) — ἀλλ' οὐχ, δσω . . . = ἀλλ' οὐκ ἐπαινεῖ τὸν πρότερον τοσούτῳ μᾶλλον, δσω ἀν φαίνηται (δ παῖς) χείρων παρὰ τῷ ὑστέρῳ. — **ἄλλ' οὐκ ἐπαινεῖ** = καὶ δὲν ἐπαινεῖ τούγαντίον.

Ο κατήγορος, δηλ. δ Μέλητος βλ. ἀνωτέρω ἐν σελ. 77. —

K. ΚΟΣΜΑ – ΕΞΟΦΛΟΤΟΣ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑΤΑ. "Εκδ. δ"

πρὸς ἄλλους, δηλ. διδασκάλους. — (*αἰτίαν ἔχει*) τούτου, δηλ. τοῦ ὅτι ἐφάνησαν χείρους.

§ 28.

Ἄλλ' οὖ γε πατέρες αὐτοὶ = ἀλλὰ καὶ αὗτοὶ ἀκόμη οἱ πατέρες. — τῶν παιδῶν πλημμελούντων, κατ' ἔννοιαν = διὰ τὰ σφάλματα (τὰ παραπτώματα) τῶν τέκνων των. — μρίνειν, ὡς ὑποχρ. τοῦ ἀπριμφ. νοητέον τὸ: τὸν κατήγορον. — φαῦλον = κακόν. — εἰκότως = εὐλόγως, δικαίως. — ἀν ἐδόκει π. εἶναι = θὰ ἐθεωρεῖτο κακός. — διάγω σωφρονῶν = ζῷ πάντοτε σωφρόνως. — πᾶς ἀν δικαίως . . . αἰτίαν ἔχοι = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ κατηγορῇται.

Ἄλλ' οὐ γε πατέρες αὐτοὶ . . . , ἢ ἔννοια: ὅχι μόνον οἱ πρώτοι διδάσκαλοι δὲν εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὰ μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν μαθητῶν των διαπραττόμενα παραπτώματα, ἀλλὰ καὶ αὗτοὶ ἀκόμη οἱ πατέρες . . . — οὕτω, καθὼς δηλ. κρίνεται ὁ αὐλητὴς ἢ δικαίωσις τῆς ἄλλος τις διδάσκαλος ἢ καὶ αὗτοὶ ἀκόμη οἱ πατέρες.

§ 32 — 33.

Ἄλλ' εἰ καὶ . . . = ἀλλ' ἐὰν καὶ χωρὶς αὐτὸς νὰ κάμνῃ κακὸν τι: ἔθλεπεν (δμως) τὰς κακὰς πράξεις ἐκείνων καὶ ἐπεδοκίμαζεν (αὐτάς), δικαίως θὰ κατηγορεῖτο. — τὸ ἔργον, ὑποχρ. τοῦ ἐδήλωσε, οὐ ἀντκρ. διτι καὶ ἀπήχθετο . . . = τὸ ἐπόμενον γεγονὸς ἐφανέρωσεν διτι καὶ . . . — ἀπεχθάνομαι τινι = γίνομαι μισητός, ἔχθρος μέτινα. — ἐπεὶ γάρ, διασφητικός. — οὐ τοὺς χειρίστους = τοὺς ἀρίστους. — προτρέπομαι τινα (μετ' ἀπαριμφ.) = παρακινῶ τινα (νὰ . . .). — ἀδικῶ =; (κεφ. 1, § 1). — πον = κάπου. — οἴ = ἔαυτῷ. — εἴ τις . . . μὴ διμολογοίη, ὑποχρ. τοῦ: θαυμαστὸν . . . εἶναι. — γενόμενος . . . καὶ . . . ποιῶν = δις ἐγένετο καὶ . . . ποιεῖ. — νομεὺς = βοσκός. — βουκόλος = βοσκὸς ἀγέλης βοῶν. — θαυμαστότερον, δηλ. οἱ δοκοίη εἶναι. — εἴ τις . . . μὴ αἰσχύνεται μηδ' οἴεται, ὑποχρ. τοῦ: θαυμαστότερον (εἶναι). παρατηρητέον διτι ἐνταῦθα ἐτέθησαν δριστικά, διότι πρόκειται περὶ γεγονότος πραγματικοῦ, ἐν ᾧ ἀνωτέρω ἐτέθη εὔκτική (εἴ μὴ διμολογοίη), διότι πρόκειται περὶ γνώμης ἀπλῆς. — προστάτης = ἄρχων. — ἀπαγγελθέντος . . . τούτου (γέν. οὐδετ.), ἢ μετχ. χρονκ., ὡς καὶ ἢ

κατωτέρω (καλέσαντε) διατὶ δὲν συνδέονται; — καὶ τοῖς νέοις ἀπειπέτην (τοῦ δ. ἀπαγορεύω) μὴ διαλ.—καὶ ἀπεῖπον (αὐτῷ) μὴ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις.—διαλέγομαί τινι, ἐνταῦθα (οὐχὶ= συνομιλῶ μετά τινος, ἀλλὰ)=διδάσκω τινὰ τὴν διαλεκτικήν, τὴν τέχνην δηλ., τοῦ συζητεῖν ζήτημά τι δι' ἔρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως.—αὐτὸς=αὐτοὺς (δηλ. ;).—εἰ ἔξειν πυνθάνεσθαι, πλαγία ἔρωτηματικ. πρότασις ἐκ τοῦ ἐπήρετο.—εἴ τι ἀγνοοῦτο (δηλ. ὑπὸ αὐτοῦ) τῶν προαγ., ὑποθτκ. πρότασις = ἐὰν δὲν ἔννοιῇ τι ἐκ τῶν προκηρυτομένων ἐν τῷ νόμῳ.—ἔφατην, τοῦ φημί, διερ ἐνταῦθα=κατάφημι=λέγω ναί.

Ἐκείνους, δηλ. τὸν Κριτίαν καὶ τὸν Ἀλκιδ.—πολλοὺς...ἀπέκτεινον, τοὺς μὲν δι' ἔχθραν, τοὺς δ' ἔνεκα χρημάτων· οἱ φονευθέντες ὑπὸ τῶν τριάκοντα κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀρχῆς αὐτῶν (ἀπὸ τοῦ 7)βρίου τοῦ 404 μέχρι τοῦ Ἀπριλ. τοῦ 403) ἀνήρχοντο εἰς 1500.—προετρέποντο ἀδικεῖν, θέλοντες νὰ καταστήσωσι καὶ ἄλλους κοινωνοὺς τῶν ἐγκλημάτων αὐτῶν.—εἴ τις προστάτης γεν..., ὑπαινίσσεται τοὺς τριάκοντα, οἵτινες καὶ ὅλιγωτέρους ἔκαμψαν τοὺς Ἀθηναίους διὰ τῶν φόνων καὶ ἔξοριῶν καὶ χειροτέρους διὰ τῆς στεργήσεως τῆς ἐλευθερίας, ἀρπαγῆς τῆς περιουσίας καὶ δι' ἄλλων παντοειδῶν κακώσεων.—μὴ αἰσχύνεται, δηλ.. ποιῶν τοῦτο (ποιῶν ;).—ἀπαγγελθέντος... τούτου, τίνος;—τόν τε νόμον, διὰ τοῦτο οὐδὲν τοῦτον Σωκρ. εἶχε γράψει μετὰ τοῦ Χαρικλέους νόμου, ἀπαγορεύοντα τὴν διδασκαλίαν τῆς διαλεκτικῆς.

§ 34.

Παρεσκεύασμα=εἶμαι διατεθειμένος (πρόθυμος).—δι' ἄγνοιαν = ἐξ ἀγνοίας (τινὸς ἐκ τῶν ἐν τῷ νόμῳ).—λανθάνω παρανομῶν τι=κάμψω παρανομίαν τινὰ χωρὶς νὰ τὸ ἔννοω.—πότερον τὴν τῶν λόγων τέχνην... = πότερον κελεύετε ἀπέχεσθαι τῆς τῶν λόγων τέχνης νομίζοντες αὐτὴν εἶναι σὺν τοῖς δρθῶς λεγομένοις η σὺν τοῖς μὴ δρθῶς = ἀν διατάττετε νὰ ἀπέχῃ τις ἀπὸ τῆς τέχνης τοῦ λόγου, διότι νομίζετε διτι αὕτη ἀσχολεῖται περὶ τὸ λέγειν δρθὰ η περὶ τὸ λέγειν μὴ δρθὰ (= διτι αὕτη διδάσκει τὴν ἀλήθειαν η τὸ ψεῦδος).—εἰ μὲν σὺν τοῖς δρθῶς, συμπληρωτέον ως ἔξης: εἰ μὲν κελεύετε ἀπέχεσθαι τῆς τῶν

§ 39.

Συνουσία = ; (§ 13). — **ώς** = πῶς. — εἴρηται, νοητέα ἢ δοτκ. ἔμοι ὡς ποιητικὸν αἴτιον. — φαίην δ' ἀν ἔγωγε = δύναμαι δ' ὅμως νὰ λεχυρισθῶ (καὶ τοῦτο). — μηδενὶ μ. εἶναι παίδευσιν παρὰ τοῦ μὴ ἀ., κατ' ἔννοιαν = δτι οὐδεὶς δύναται νὰ παιδευθῇ παρὰ διδασκάλου τινός, ἐὰν εἰς αὐτὸν διδάσκαλος δὲν ἀρέσκῃ. — οὐκ ἀρέσκοντος... = ὀμιλησάτην Σωκράτει, δην χρόνον ὀμιλείτην αὐτῷ, οὐκ ἀρέσκοντος αὐτοῖς..., ἀλλ' εὐθύς... ὀρμηκότε... — οὐκ ἀρέσκοντος... ἀλλ'... ὀρμηκότε, αἱ μετγ. αἰτλγκ. = οὐχὶ διότι ἥρεσκεν..., ἀλλὰ διότι εἰχον σφοδρὰν ἐπιθυμίαν. — προεστάναι τῆς πόλεως = νὰ κατασταθῶσιν ἀρχηγοί τῆς πολιτείας = νὰ καταλάβωσι τὴν ὑψίστην θέσιν ἐν τῇ πολιτείᾳ. — εἴτι Σ. συνότες = ἐν φι ἀκόμη συνανεστρέφοντο μετὰ τοῦ Σωκράτους = ὡς μαθηταὶ ἀκόμη τοῦ Σ. — οὐκ ἀλλοις... ἢ... πολιτικὰ = ἐπεχείρουν διαλέγεσθαι μᾶλλον τοῖς μάλιστα πράττουσι τὰ πολιτικὰ ἢ ἀλλοις τισί. — πράττω τὰ πολιτικά = ; (§ 16).

§ 40 — 43.

Δέγεται γάρ... = οὕτω λέγεται.... — **πρίν**... εἶναι = προτοῦ (ἀκόμη) γείνη. — **Περικλεῖ** ἐπιτρ. μέν... προστάτη δέ... τοιάδε διαλ... = δτι μετὰ τοῦ ἐπιτρόπου του Περικλέους, δστις (τότε) διηγήθυνε τὴν πολιτικὴν τῶν Ἀθηναίων, τοιαῦτα περίπου συνδιελέχθη περὶ νόμων. — φάναι, τοῦτο ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἐπομένοις, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ λέγεται = λέγεται δτι εἰπεν. — **ἔχω** (μετ' ἀπρμφ.) = δύναμαι. — **πάντως** δήπον = βεβαιότατα. — **δὴ** = λοιπόν. — **ώς** = διότι. — μὴ ἀν (= οὐκ ἀν) δ... τυχεῖν = δτι οὐχὶ δικαίως ἥθελε τύχει. — τὸν μὴ εἰδότα, ὑποκμ. τοῦ: τυχεῖν. — οὐδέν τι = σχεδὸν οὐδόλως. — **βουλόμενος**, μετγ. ὑποθκ. — **πάντες** οὗτοι... οὓς = πάντα ταῦτα... ἀ. — τὸ πλῆθος = δημος, πάντες οἱ πολῖται. — συνελθὸν καὶ δοκιμάσαν = ἐπεὶ συνῆλθε καὶ ἐδοκίμασε. — δοκιμάζω = ἐπιδοκιμάζω, ἐγκρίνω. — φράζω = δηλῶ, δρίζω. — ποιεῖν, τὸ ὑποκμ. γενικὸν καὶ ἀόριστον (τινά). — πότερον δὲ τάγ... = ταῦτα δ' ἔγραψε τὸ πλῆθος νομίσαν (μετγ. αἰτλγκ.) τάγανθὰ δεῖν ποιεῖν (τινα) ἢ τὰ ιακά. — μειράκιον = παλλη-

κάρι (ἀπὸ τοῦ 14 ἔτους μέχρι τοῦ 21). — ἐὰν μὴ τὸ πλῆθος, δηλ. γράψῃ. — ἀσπερ, δηλ. γράφουσιν. — οραῖς πόλεως = κυβερνῶ τὴν πόλιν· τὸ ορατοῦν τῆς πόλεως = οἱ κυβερνῶντες τὴν πόλιν. — βουλευσάμενον = ἐπὰν βουλεύσηται. — ἄρχων = οραῖς πόλεως.

Δέγεται γὰρ... διαιλεχθῆναι..., τὸ παράδειγμα τοῦτο δηλοῦ δτὶ καὶ οἱ μαθήται τοῦ Σωκρ. μιμούμενοι αὐτὸν διελέγοντο μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ἐπεχείρουν νὰ ἔξελέγχωσιν αὐτοὺς καθ' ὅν τρόπον καὶ αὐτὸς ὁ Σωκρ. — πρὸν εἴκοσιν ἑτῶν εἶναι, ἐποιένως πρὸ τοῦ 430 π. Χ., διότι ὁ Ἀλκιβιάδης ἐγεννήθη περὶ τὰ 450. — ἐπιτρόπῳ μέν..., ὁ Ἀλκιβιάδης μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός του Κλεινίου—πεσόντος τῷ 447 ἐν τῇ μάχῃ τῆς Κορωνείας—ήτο ἀνήγονος παιδίον, ἀνετράφη δὲ ὑπὸ τὴν κηδεμονίαν τοῦ συγγενοῦς του Περικλέους. — προστάτη τῆς π., ἐν Ἀθήναις καὶ ἄλλαις δημοκρατουμέναις πόλεσι προστάτης τῆς πόλεως ἦ τοῦ δῆμου ἐκαλεῖτο οὐχὶ διαρετὸς ἀρχῶν, ἀλλ' ὁ ἔχων ἔξοχον πολιτικὴν ἴκανότητα, ῥητορικὴν δεινότητα καὶ προσωπικὴν βαρύτητα, ὥστε νὰ διευθύνῃ τὰς πολιτικὰς ὑποθέσεις τοῦ δῆμου καὶ ἡ γνώμη του νὰ ἔχῃ μεγίστην δύναμιν παρ' αὐτῷ. Τοιοῦτος ἐν Ἀθήναις ἦτο ὁ Περικλῆς.—συνελθόν, εἰς ἐκκλησίαν ἐν τῇ Πλυκῇ.

§ 44 — 46.

Φάναι=λέγεται φάναι τὸν Ἀλκιβιάδην. — ἄρο = ἄρα οὐκ ἔστι βία καὶ ἀνομία. — δικρείτων = ὁ λιχυρότερος. — δικρείτων = δισθενέστερος. — μὴ πείσας, ἀλλὰ βιασάμενος = οὐχὶ διὰ τῆς πειθοῦς, ἀλλὰ διὰ τῆς βίας. — ὅτι ἀντῷ δοκῆ = ὅτι αὐτὸς θέλει. — ἔμοιγε δοκεῖ, κατ' ἔννοιαν = ἀναμφιθόλως. — καὶ δσα ἄρα... = καὶ δσα ἄρα τύραννος γράφει καὶ τοὺς πολίτας μὴ πείσας (= χωρὶς νὰ πείσῃ) ἀναγκάζει ποιεῖν. — ἄρα = ἐποιένως, λοιπόν. — ἀνατίθεμαι τὸ νόμον εἶναι, δσα.. = ἀποσύρω τὴν γνώμην μου δτὶ γόμος εἶναι: δσα... — ορατοῦντες = διὰ τῆς ὑπεροχῆς των. — πότερον βίαν... = φῶμεν (ταῦτα) βίαν εἶναι ἢ μὴ φῶμεν. — φῶμεν, ὑποτακτ. ἀπορηματκ. =; — τὸ πᾶν πλῆθος = ὅλος ὁ δῆμος. — ορατοῦν = ἐπειδὴ ἔξουσιάζει. — οἱ τὰ χρήματα ἔχοντες = οἱ πλούσιοι. — μάλα τοι = βεβαιότατα. — τη λικοῦτοι δντες = δτὶ γμεθα

εἰς τὴν ἡλικίαν σου. — δεινοὶ τὰ τοιαῦτα ἥμεν = ἥμεθα ἵκανοι εἰς τὰ τοιαῦτα (διαλεκτικὰ σοφίσματα). — μελετῶ τι = καταγίνομαι, ἀσχολοῦμαι εἰς τι. — σοφίζομαι τι = ἐπινοῶ τι (μετὰ πάνουργίας ἢ δεξιότητος). — δεινότατος σαυτοῦ ἥσθα = ἥσο ἵκανώτερος ἀπὸ κάθε ἄλλην περίστασιν τοῦ προτέρου βίου σου.

Ἀνατίθεμαι τὸ... νόμον εἶναι, διότι ἀνωτέρω (ἐν § 43) *ὁ Περικλ. ώμολόγησεν ἀπλῶς* διτι «καὶ ὅσα τύραννος ἀρχων γράφει καὶ ταῦτα νόμος καλεῖται» χωρὶς νὰ κάμῃ τὴν διάκρισιν, ἐὰν πείσας ἢ μὴ πείσας τοὺς πολίτας γράφῃ. — πάντα μοι δοκεῖ... εἶναι, ἢ ἀπάντησις αὐτῇ τοῦ Περικλ. εἶναι ἐναντία πρὸς τὴν ἐν § 43 γενομένην διμολογίαν αὐτοῦ. — καὶ ἥμεῖς, ἐγὼ δηλ. καὶ οἱ φίλοι μου. — δεινότατος, περὶ ταῦτα (δηλ.;).

§ 47.

Ἐπεὶ τάχιστα = ὡς τάχιστα = ; (§ 16). — *τῶν πολιτευομένων = τῶν* (τότε) *πολιτικῶν* (ἀνδρῶν). — *ὑπέλαβον, ὑποκριθεῖσαι*: ὁ Κριτίας καὶ ὁ Ἀλκιδιάδης. — *οὕτε... τε = ἀφ' ἐνδές μὲν δὲν... ἀφ' ἔτερου δέ.* — ἄλλως, καὶ ἐὰν δηλ. δὲν ἡλέγχοντο· κατ' ἔννοιαν = ἐν γένει. — *εἴ τε προσέλθοιεν... ἥχθοντο = ἡ χθονική τε ἐπεί,* εἰ *προσέλθοιεν, ἡλέγχοντο* *ὑπὲρ ὃν ἡμάρτανον.* — *ἄχθομαι = δυσαρεστοῦμαι.* — *εἰ προσέλθοιεν = διάκις προσήγραχοντο.* — *ὑπὲρ ὃν ἡμάρτανον = διὰ τὰς παρεκτροπάς των.* — *πράττω τὰ τῆς πόλεως = πράττω τὰ πολιτικά = ;*

Τοίνυν, διὰ τούτου συνεχίζονται τὰ ἐν τῷ τέλει τῆς § 39, ὡν ἡ συνέχεια διεκόπη διὰ τὸν παρεμπεσόντα διάλογον.

§ 48.

Ἄλλα = τούναντίον. — *συνῆσαν, παρτατικ. τοῦ σύνειμι (τινι) = ;* (§ 24). — *δημηγορικὸς = ἵκανὸς ῥήτωρ* ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου, *πολιτικὸς ῥήτωρ.* — *δικανικὸς = ἵκανὸς ῥήτωρ* ἐν τοῖς δικαστηρίοις. — *καλὸς καγαθὸς = ;* (κεφ. 1, § 16). — *οἰκος = οἰκογένεια.* — *οἰκέτης = διοῦλος τῆς οἰκίας, δημόρετης.* — *οἰκεῖος = συγγενής.* — *καλῶς χρῶματι τινι = (συμπερι) φέρομαι καλῶς πρός τινα.* — *αἰτίαν ἔχω = ;* (§ 27).

‘Ομιλητής, θλ. ἐν σελ. 68 «τοὺς ἐπιτηδείους». — καὶ ἄλλοι μεταξύ τούτων πρέπει νὰ καταριθμηθῇ καὶ δι Πλάτων.

§ 56 — 57.

“Ἐφη δ’ αὐτὸν δ κατ... διδάσκειν = εἰπε προσέτι δ κατήγορος δτι αὐτὸς (δηλ. δ Σωκρ.)... ἐδίδασκεν. — ἐκλέγομαι = ἐκλέγω. — τὰ πονηρότατα = τὰ ἐπιθλαβέστατα (χωρία). — τούτοις (τοῖς χωρίοις) μαρτυρίοις, τὰ α' ἀντκμ., τὸ δ' κατγρμ. — ‘Ησιόδου μὲν τὸ = ἐκλεγόμενον ‘Ησιόδου μὲν τὸ = ἐκ μὲν τοῦ ‘Ησιόδου ἐκλέγων τὸν στίχον. — ἔργον = ἐργασία. — οὐδέν, ἐπιρρ. προσδιορισμὸς τοῦ ὅνειδος (= ἐντροπή). — δεργίη = ἀργία. — τοῦτο δὴ λέγειν αὐτὸν (= ἐξηγεῖσθαι αὐτὸν λέγοντα), ὡς..., τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἔφη (δ κατ.) = τοῦτον λαϊπὸν τὸν στίχον εἰπεν δ κατήγορος δτι ἡριμήνευεν αὐτὸς (δ Σωκρ.) λέγων, δτι... — ἀπέχεσθαι, ὑποκμ. τοῦ ἀπρμφ. τὸ: τινά. — ἐπὶ τῷ οέρδει = μὲ τὸν σκοπὸν νὰ κερδήσῃ. — ἐπεὶ διομολογήσαιτο = ἀφ' οὖ συνεψώνει, ἀφ' οὖ ξθετεν ώς βάσιν τῆς συζητήσεως. — τὸ μὲν ἔργ. εἰναι, τὸ ἀπρμφ. εἰναι ὑποκμ. τοῦ ἐπομένου εἰναι = δτι τὸ μὲν νὰ εἰναι τις ἐργάτης εἰναι ὡφέλιμον εἰς τὸν ἀνθρωπὸν καὶ ἀγαθόν. — τὸ δὲ ἀργὸν... = τὸ δὲ ἀργὸν εἰναι βλαβερόν τε καὶ κακὸν εἰναι. — τοὺς μὲν ἀγαθὸν... ἔφη..., ἀπόδοσις τῆς χρονκ. προτάσεως: ἐπεὶ διομολογήσαιτο... — τοὺς ἀγαθὸν ποιοῦντας, ὑποκμ. τοῦ: ἔργαζεσθαι καὶ εἰναι. — κυβεύω = παίζω τοὺς κύρους. — ἀποκαλῶ =; (Ι, 2, 5). — ἐκ τούτων = μετὰ ταύτας τὰς ἐξηγήσεις. — δρυθῶς ἀν ἔχοι τὸ = καλῶς δύναται νὰ ἔχῃ ὁ στίχος.

‘Ἐφη... δ κατήγορος, βλ. ἐν σελ. 77 «Ἄλλὰ νὴ Δία», δ κατ. ἔφη... — κακούργους... καὶ τυραννικούς, κακούργους μὲν ἐκ τοῦ ἐπομένου στίχου τοῦ ‘Ησιόδου, τυραννικούς δὲ ἐκ τῶν ἐν § 58 ἀναφερομένων στίχων τοῦ ‘Ομήρου. — ‘Ησιόδου μέν..., ἥ ἀπόδοσις τοῦ μὲν κατωτέρω ἐν § 58 «τὸ δὲ ‘Ομήρου». — ἔργον δ' οὐδὲν ὅνειδος..., δ στίχος οὗτος εἰναι δ 311 τοῦ ποιήματος «Ἐργα καὶ Ἡμέραι» τοῦ ‘Ησιόδου. Διὰ τοῦ στίχου τούτου δ 'Ησιόδος ἐδίδασκε τοὺς γεωργοὺς δτι ἥ ἐργασία δὲν εἰναι ὅνειδος: ἀλλ' δ κατήγορος συνάπτων τὸ οὐδέν, δπερ ἀνήκει εἰς τὸ

δύνειδος, μετὰ τοῦ ἔργον ἐξῆγε τὴν ἔννοιαν δτι οὐδὲν ἔργον είναι ὄντειδος, δηλ. πᾶν ἔργον εἴτε δίκαιον εἴτε ἀδίκον, εἴτε ἀγαθὸν εἴτε αἰσχρὸν δὲν είναι ὄντειδος.—καὶ ταῦτα, δηλ. τὰ ἀδίκα καὶ αἰσχρά.

§ 58.

Tὸ . . . Ὁμήρου, δηλ. χωρίον.—δτι Ὁδ. = δτι δηλ. δ Ὁδ.—ὄντινα . . . κιχείη (τοῦ δ. κιχημι=κιχάνω)=ὅποιον . . . συνήντα.—βασιλῆα = βασιλέα.—τὸν δ(ἐ) = τοῦτον.—ἀγανδς=πρᾶος, ἥπιος.—ἐπέεσσιν, δοτκ. πληθ. τοῦ ἔπος = λόγος.—ἔρητύσασκε, παρατκ. θαμιστικὸς τοῦ ἔρητυώ=ἀναχαιτίζω, ἐμποδίζω —παρισταμαι=στέκομαι πλησίον.—δαιμόνιε, προσφώνησις καὶ ἐπὶ καλοῦ, ὡς ἐνταῦθα=καλότυχε, καὶ ἐπὶ κακοῦ, ὡς κατωτέρω = ἀνόητε.—οὐ σε ἔοικε κακὸν ὡς δειδίσσεσθαι = οὐ προσήκει σοι ὡς κακῷ (=δειλῷ) φοβεῖσθαι.—καὶ ἀλλούς . . . λαοὺς = καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπίσης.—ἰδρύω=καθίζω.—δν . . . ἔδοι . . . βοόωντά (βοῶντά) τ ἔφεύροι = ὅποιον . . . ἔδειπε καὶ εὔρισκε νὰ φωνάζῃ.—δήμουν ἀνδρα=ἄνθρωπον τοῦ λαοῦ.—τὸν=τοῦτον.—ἐλάσσασκε, θαμιστκ. παρατκ. τοῦ ἐλαύνω=κτυπῶ.—δμοκλήσασκε, θαμιστκ. παρατκ. τοῦ δμοκλέω = ἐπιπλήττω, ἀπειλῶ.—μῦθος = λόγος.—ἀτρέμας (ἀ-τρέμω) = ἡσύχως.—ἡσο, προστακτ. τοῦ ἡμαι = κάθημαι.—σέο = σοῦ.—φέρτερος (συγκριτκ. τοῦ ἀγαθὸς) = ἀνώτερος.—σὺ δ ἀπτόλεμος, δηλ. ἔσσι (=ει).—ἀπτόλεμος=ἀπόλεμος=ἀπειρος πολέμου, ἀκατάλληλος πρὸς πόλεμον.—ἀναλκις (ἀ-ἀλκή)=ἀδύνατος, ἀνανδρος.—ἐναριθμιος = συγκαταριθμούμενος (εἰσαι!), λογαριάζεσαι.—ἐνὶ = ἐν.—βουλῆ, ἐνταῦθα=ἀγορῇ ἀγορὴ δὲ=συγέλευσις τοῦ λαοῦ.—ταῦτα δὴ αὐτὸν ἐξηγεῖσθαι (=ἐξηγεῖσθαι λέγοντα), ὡς . . ., τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ἔφη (δ κατ.) = τούτους λοιπὸν τοὺς στίχους εἰπεν δ κατήγορος δτι αὐτὸς (δ Σωκρ.) ἡριμήνευε λέγων, δτι . . .—ἐπαινῶ=παραινῶ.—τοὺς δημότας καὶ π., ὑποκρι. τοῦ παίεσθαι.—δημότης = ἀνθρωπος τοῦ λαοῦ.

"Οντινα μέν . . ., οἱ στίχοι αὗτοι είναι ειλημμένοι: ἐκ τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὁμήρου B. 188—191, 198—202. Ὁ Ἀγαμέμνων, κατά τι ὄντειρον τοῦ Διός, ἀποφασίζει ἐν ἰδιαιτέρῳ συμβουλίῳ τῶν ἀρίστων νὰ πολεμήσωσι κατὰ τῶν Τρώων θέλων δὲ προηγουμένως νὰ

δοκιμάσῃ τὰς διαθέσεις παντὸς τοῦ στρατοῦ καλεῖ αὐτὸν εἰς συνέλευσιν, ἐν τῇ προτείνει γνώμην πλαστὴν νὰ ἐπιστρέψωσιν εἰς τὴν πατρίδα· ὁ στρατὸς μὴ ἐννοήσας τὸ στρατῆγημα τοῦ Ἀγαμ. ἑτοιμάζεται ν' ἀπέλθῃ, ἀλλ' ὁ Ὁδυσσεὺς κωλύει τοῦτον διὰ τούτων τῶν στίχων.—*ἔξοχον*, ἐκτὸς τῶν βασιλέων (*βασιλῆες, γέροντες*) ὑπῆρχον ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀχαιῶν καὶ ἀλλα *ἔξοχα* πρόσωπα (*ἀριστῆες, ἡγεμόνες*), ώς ὁ Πάτροκλος, ὁ Σηένελος, ὁ Μηρυόνης κ. ἢ. —*σκήπτρῳ*, τὸ σκῆπτρον—*βάθδος* ἀνδρομήκης—*ἔφερετο* ὑπὸ βασιλέων, δικαστῶν, κηρύκων, ἱερέων ώς σύμβολον τοῦ ἀξιώματος.

§ 59.

*Kai γὰρ ἔαυτόν... παίεσθαι = διότι τότε (ἐὰν δηλ. ἔλεγε ταῦτα) θὰ παρεδέχετο βεβαίως δτι καὶ αὐτὸς (ώς πένης) πρέπει νὰ κτυπᾶται. — τοὺς μήτε...δντας, ὑποκμ. τοῦ κωλύεσθαι (δηλ. τῶν τῆς πόλεως τιμῶν), τοῦ ἔξαρτωμένου ἐκ τοῦ ἔφη δεῖν = ἔλεγεν δτι πρέπει ἐκεῖνοι, οἵτινες δὲν εἰναι..., νὰ... —εἴ τι δέοι =εἴ τις χρεία εἶη = ἐὰν εἰναι (ἐὰν παρουσιασθῇ) ἀνάγκη τις. — ἀλλως τε=καὶ ἐξ ἀλλου = καὶ ἐκτὸς τούτου.—*ἐὰν* καὶ θρασεῖς ὄσι=ἐὰν εἰναι καὶ θρασεῖς. — *πάντα τρόπον*=κατὰ πάντα τρόπον, μὲ κάθε τρόπου.*

'Eān... καὶ θρασεῖς ὄσι, ὑπαινίσσεται τὸν Ὁμηρικὸν Θερσίτην, ἀνδρα αὐθάδη καὶ θρασύν, δην ἔδειρέ ποτε ὁ Ὁδυσσεὺς, ώς αὐθαδῶς προσενεχθέντα πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα.

§ 60 — 61.

Tάναντία τούτων = ἐν ἀντιθέσει πρὸς τούτους (δηλ. τοὺς θρασεῖς καὶ τοὺς μὴ ἴκανοὺς βοηθεῖν τῷ δῆμῳ). — φανερὸς ἦν... ὅν = τὸ γνωστὸς ώς... — δημοτικὸς = φιλόλαος. — ἀστὸς = ὁ ἐκ τοῦ ἀστεως, ὁ ἐξ Ἀθηνῶν. — λαβὼν = σχὼν = ἐν ᾧ ἔσχε. — οὐδένα π. μισθόν... . . . ἐπράξατο = ἀπὸ κανένα ποτὲ δὲν ἔλαθε μισθόν. — τῆς (= τῆς αὐτοῦ) συνουσίας = διὰ τὴν διδασκαλίαν του. — ἐπαρκῶ τινί τινος = προσφέρω εἰς τινά τι. — τὰ ἔαυτοῦ = τὰ πνευματικά του ἀγαθά, ἡ σοφία του. — ὅν τινες = ἐκ τούτων δὲ (τῶν μαθητῶν του) τινές. — μικρὰ μέρη, δηλ. τῆς

σοφίας του. — προῖκα = δωρεάν. — πολλοῦ, γενκ. τοῦ τιμήματος = ἀντὶ πολλῶν χρημάτων. — διαλέγομαι τινι, ἐνταῦθα = διδάσκω τινά. — πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους = περὰ τοῖς ξένοις. — κόσμος = στολισμός, τιμή. — ἐπὶ τούτῳ = διὰ τοῦτο. — ταῖς γυμνοπαιδίαις = (μόνον) κατὰ τὰς γυμνοπαιδίας. — ἐπιδημῶ ἐν... = διατρίβω ἐν... — δειπνίζω τινὰ = φιλοξενῶ τινα (μὲ δεῖπνον). — τοὺς βουλομένους, δηλ. ὠφελεῖσθαι. — ἀποπέμπω τινὰ = ἀφίνω τινὰ νὰ ἀπέλθῃ, ἀπολύω τινά.

**Επιθυμητάς*, βλ. ἐν σελ. 68 «τοὺς ἐπιτηδείους».
τινες, ὑπαινίσσεται ἵδια τὸν Ἀρίστιππον τὸν Κυρηναῖον, ὅστις πρῶτος ἐκ τῶν μαθητῶν τοῦ Σωκρ. ἐδίδαξεν ἐπὶ μισθῷ. — τῇ πόλει, δηλ. τῶν Ἀθηναίων. — Σ. καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους... παρεῖχε, ἡ ἔννοια: δ. Σωκρ. καὶ εἰς τὰ ὅμματα τῶν ξένων ἐφαίνετο ὃν κόσμημα τῆς πόλεως τῶν Ἀθηγῶν. — ἐπὶ τούτῳ, δηλ. ἐπὶ τῷ παρέχειν κόσμον τῇ πόλει. — τοῖς γυμνοπαιδίαις, αἱ γυμνοπαιδίαι ἥσαν παναρχαίᾳ ἐօρτῇ ἐν Σπάρτῃ (ἀναβαίνουσα μέχρι τοῦ 665 π.Χ.) τελουμένη κατ' ἔτος κατὰ τὸν μῆνα Ἐκατομβαιῶνα (15 Ἰουλίου—15 Αὐγ.) καὶ διαρκοῦσα περὶ τὰς δέκα ημέρας εἰς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἀλλων θεῶν, μάλιστα δὲ τοῦ Διονύσου. Κατὰ ταύτην χοροὶ γυμνῶν παιδῶν καὶ ἐφήβων καὶ τελείων ἀνδρῶν ὠρχοῦντο πρὸ τοῦ ἀγάλματος τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ ἦδον ἄσματα, ἐν οἷς ἐξύμνουν οὐ μόνον τοὺς θεούς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀγαθούς ἐν πολέμῳ γενομένους Σπαρτιάτας, μάλιστα δὲ τοὺς ἐν Θυρέᾳ πεσόντας (549) καὶ ἐν τοῖς ὅστερον χρόνοις τοὺς ἐν Θερμοπύλαις.

§ 64.

Πῶς ἀν... εἴη = πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι. — *ἔνοχός τινι* = ἔνοχός τινος. — *γραφή* =; (κεφ. 1, § 1). — *ὅς* =; (§ 1). — *νομίζω* = *θεούς* =; (κεφ. 1, § 1). — *θεραπεύω* τοὺς *θεούς* = λατρεύω τοὺς θεούς. — δ ὅ... αὐτὸν *ἥτιατο* = δι' ὅ, ὡς γνωστόν, κατηγόρει (τότε) αὐτόν. — *φανερὸς* *ἥν*... *παύων* = τοὺς *ἔχοντας* τῶν συνόντων (γενκ. διαιρτκ.). *πονηρὰς* *ἐπιθυμίας* *φανερὸς* *ἥν* *παύων* τούτων (= δι τι ἀπήλαττεν ἀπὸ ταύτας, τὰς κακὰς δηλ. ἐπιθυμίας). — *τῆς* δὲ *καλλ...* = *προτρέπων* δὲ (αὐτοὺς) *ἐπιθυμεῖν* *τῆς* *καλλ...* ἡ μετχ. (*προτρέπων*) ἐκ τοῦ *φανερὸς*

ἡν.—ἢ... εῦ οἰκοῦσι=δι' ἡς καλῶς διοικοῦνται.—τῇ πόλει=έκ μέρους τῆς πόλεως.

Τῇ γραφῇ, ποίᾳ ἦτο ἡ κατὰ τοῦ Σωκρ. κατηγορία; (πρόλ. κεφ. 1, § 1).—δ γραψάμενος, δηλ. δ Μέλητος· βλ. ἐν σελ. 77 «Ἄλλὰ νὴ Δία», ύ κατ. ἔφη...—τιμῆς, οὐ μόνον ἡθικῆς, ἀλλὰ καὶ ὑλικῆς, ώς τῆς σιτήσεως ἐν τῷ Πρυτανείῳ, ἡς ἡξιοῦντο πολιταῖς μεγάλως τὴν πολιτείαν εὐεργετήσαντες.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

§ 1 — 2.

Ως δὲ δὴ καὶ ὁφ. ἐδόκει μοι=πῶς δὲ τώρα δ Σωκρ. κατὰ τὴν γνώμην μου (όχι μόνον δὲν ἔβλαπτε, ἀλλὰ) καὶ ὥφελει. — τὰ μὲν... τὰ δὲ=ἄφ' ἐνὸς μὲν... ἄφ' ἔτέρου δὲ=ἄλλοτε μὲν... ἄλλοτε δέ.—δεικνύων ἔαυτὸν οἶος ἡν=δεικνύων οἶος αὐτὸς ἡν. — τούτων δή..., παρατηρητέα ἢ ἐπανάληψις τοῦ δή.—τούτων γράψω, δπόσα ἀν δ., ἀς ἀποδοθῇ, ώσει ἦτο: τοῦτο γράψω, ώς ἀν διαμνημονεύσω (=δπως θὰ ἐνθυμηθῶ). — τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς = ώς πρὸς τὴν λατρείαν τῶν θεῶν. — φανερὸς τοὺς θεοὺς = ἡτο φανερὸν (γνωστὸν) θτι...—ἢ περο=; (κεφ. 1, § 11)—ἢ περὶ θυσίας ἢ...=προκειμένου ἢ περὶ θυσίας ἢ...—θεραπεία = τιμή, λατρεία. — ἢ τε γὰρ Πυθία... Σωκρ. τε = καθὼς δηλ. ἡ Πυθία... οὕτω καὶ δ Σωκρ. — νόμῳ πόλεως ἀναιρεῖ... = ἀναιρεῖ (τοῖς ἐρωτῶσι) εὐσεβῶς ἀν ποιεῖν (αὐτούς, δηλ. τοὺς ἐρωτῶντας) ποιοῦντας (=ει ποιοῖεν) νόμῳ πόλεως = χρησμοδοτεῖ θτι εὐσεβῶς δύνανται νὰ ποιῶσι, ἐάν ποιῶσι κατὰ τὸν νόμον τῆς πόλεως.—οὕτω = νόμῳ πόλεως. — παρήγει, δηλ. οὕτω ποιεῖν. — περίεργος = ἀσχολούμενος εἰς περιττά, πολυπράγμων.—μάταιος=ἀνόητος. — καὶ... δὲ = καὶ περιττά, πολυπράγμων.—οὐδαίος=ἀνόητος. — καὶ... δὲ = καὶ περιττά, ποιεῖν. — ώς τοὺς θεούς... εἰδότας = νομίζων (μετγ. πρὸς τούτοις). — ώς τοὺς θεούς εἰδέναι. — τοὺς δ' εὐχομένους... = ἐνόαιτλγκ.) τοὺς θεούς εὐχομένους χρ. ἢ ἀργ. ἢ... εὐχεσθαι μίζε δὲ (Σωκρ.) τοὺς εὐχομένους χρ. ἢ εὐχοιντο...—οἱ εὐχόμενοι χρυσίον = οὐδὲν διάφορον ἢ ει εὐχοιντο...—οἱ εὐχόμενοι χρυσίον = ἐκεῖνοι, οἵτινες εὐχονται τὴν ἀπόκτησιν χρυσίου.—τυραννίς = αὐθαίρετος βασιλεία, λσχύς. — οὐδὲν διάφορον... εὐχεσθαι, ἢ

(διαφορικὸν) εἰ λ. ή μ. εὐχοιντο = δι τι εὐχονται δροίως, ως ἐὰν ηγοντο εὐκαιρίαν νὰ παίξωσι τοὺς κύρους ή νὰ πολεμήσωσιν. — τὰ φανερῶς ἀδηλα (δόντα) = ἐκεῖνα, τὰ δόποια εἰναι φανερὸν (= πᾶς τις βλέπει, ἔννοει) δι τι εἰναι ἀδηλα.

Ως δὲ δὴ καὶ ὡφ , ἀφ' οὗ δὲ Εεν. ἐν τοῖς δύο προηγουμένοις κεφ. κατ' ἐξοχὴν ἀπέδειξεν δι τι δ Σωκρ. οὐχὶ βλαβερῶς ἐπενήργησεν ἐπὶ τοὺς μαθητάς του (ἀρνητικὴ ἀπόδειξις), ἐν τοῖς ἐπομένοις ἐκτίθησι λεπτομερῶς πῶς δ Σωκρ. ὠφέλει αὐτοὺς διὰ τοῦ παραδείγματος καὶ τοῦ λόγου (θετικὴ ἀπόδειξις). — τοὺς συνόντας, πῶς ἔχαλοῦντο οἱ μαθηταὶ τοῦ Σωκρ.; (βλ. ἐν σελ. 68 «τοὺς ἐπιτηδείους»). — δπόσα ἀν διαμνημονεύσω, ἐκ τούτου καταφαίνεται δι τὸ προκείμενον σύγγραμμα δ Εεν. δὲν ἔγραψεν ἐκ σημειώσεων, ἀλλ᾽ ἐκ μνήμης (βλ. εἰσ. ἐν σελ. 62). — τοίνυν, διὰ τούτου γίνεται ή μετάθασις εἰς ἐκπλήρωσιν τῆς ὑποσχέσεως («τούτων γράψω, δπόσα ἀν δ.»). — περὶ προγόνων θ., οἱ ἀρχαῖοι ἐπίστευον δι τι οἱ νεκροὶ ἐξηκολούθουν νὰ ζῶσιν ὑπὸ τὴν γῆν καὶ δι τι εἰχον θείαν δύναμιν διὰ τοῦτο οἱ συγγενεῖς τῶν νεκρῶν ἀπένεμον λατρείαν εἰς αὐτούς. — νόμῳ πόλεως, ως νόμον γενικὸν θεωρεῖ ἀλλαχοῦ δ Εεν. τὸ κατὰ δύναμιν τιμᾶν τοὺς θεοὺς διὰ θυσίῶν. — ἀλλως πως, καὶ οὐχὶ νόμῳ πόλεως. — (ηὔχετο) . . . ἀπλῶς, χωρὶς δηλ. νὰ δρίζῃ αὐτὸς τὰ ἀγαθά. — οὐδὲν διάφορον εὔχ. ή εἰ λυθρ., ή ἔννοια: εἴτε εὐχεταί τις τὴν ἀπόκτησιν πλοιούτου ή ισχύος, εἴτε εὐχεται εὐκαιρίαν νὰ κυβεύῃ ή νὰ πολεμήσῃ, εἰναι ἔν καὶ τὸ αὐτό: διότι ως δ κυβεύων δὲν εἰναι βέβαιος περὶ τοῦ κέρδους καὶ δ μαχόμενος δὲν εἰναι βέβαιος περὶ τῆς νίκης, οὕτω καὶ δ εὐχόμενος ν ἀποκτήσῃ πλοῦτον ή ισχὺν δὲν εἰναι βέβαιος, ἀν ταῦτα μέλλωσι νὰ εἰναι πρὸς ὠφέλειαν ή βλάβην.

§ 3.

Ἄπὸ μικρῶν (δηλ. χρημάτων) = ἀπὸ τῆς μικρᾶς του περιουσίας. — οὐδὲν μειοῦμαλ τινος = οὐδόλως ὑπολείπομαλ τινος (γίνομαι κατώτερος ἀπό τινα). — ἀπὸ πολλῶν καὶ μ. (δηλ. χρημάτων) = ἀπὸ τῆς μεγάλης των περιουσίας. — θύω πολλὰ καὶ μεγάλα = προσφέρω πολλὰς καὶ πλουσίας (πολυτελεῖς) θυσίας. — οὔτε γάρ ἀν τοῖς θ. ἔφη λ. ἔχειν = διότι, ἔλεγε, οὔτε εἰς τοὺς

θεοὺς θὰ ἦτο πρέπον. — χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι διά τι. — πολλάκις γάρ ἀν . . . εἶναι, τὸ ἀπριμφ. ἐκ τοῦ ἔφη=διότι (τότε) πολλάκις, ἔλεγε, θὰ ἔσαν. — τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν = αἱ παρὰ τῶν κακῶν προσφερόμεναι θυσίαι, αἱ θυσίαι τῶν κακῶν. — κεχαρισμένος = ἀρεστός, εὐπρόσδεκτος. — οὐτ' ἀν τοῖς ἀνθρῷ. ἀξιονεῖναι, τὸ ἀπριμφ. ἐκ τοῦ ἔφη = οὕτε (πάλιν) εἰς τοὺς ἀνθρώπους, ἔλεγε, θὰ ἔξιζε. — αἱ παρὰ τῶν εὐσεβεστάτων τιμαὶ=αἱ προσφοραὶ, αἱ θυσίαι τῶν εὐσεβεστάτων. — ἔπος=λόγος, στίχος. — καδδύναμιν=κατὰ δύναμιν. — ἔρδειν, τὸ ἀπριμφ. ἔνταῦθα ἀντὶ προστακτ. = ἔρδε. — ἔρδω = πράττω. ἔρδω λερὰ = προσφέρω θυσίας. — πρὸς φίλους=ώς πρὸς τοὺς φίλους. — δίαιτα=περιστάσεις (σχέσεις) τοῦ βίου. — τὴν «Καδδύναμιν ἔρδειν», ἀντὶ: τὸ «Καδδύναμιν ἔρδειν (= ἔρδε)».

Πολλάκις . . . τὰ παρὰ τῶν πονηρῶν μᾶλλον . . ., διότι οἱ μὲν πονηροὶ πλούσιοι συνήθως ὄντες θὰ προσέφερον τοῖς θεοῖς πολλὰς καὶ πλουσίας θυσίας, οἱ δὲ χρηστοὶ ὡς πένητες θὰ προσέφερον μικράς. — οὕτε γάρ ἀν τοῖς θεοῖς . . . οὐτ' ἀν τοῖς ἀνθρῷ . . ., ή ἔννοια: ἐὰν τυχόν, λέγει δὲ Σωκρ., συμβῆ ὅτε οἱ θεοὶ διὰ τὰς μεγάλας θυσίας νὰ προτιμήσωσι τοὺς πονηροὺς τῶν χρηστῶν, τότε οὕτε οἱ θεοὶ εἰγαι πλέον θεοί, οὕτε οἱ ἀνθρώποι πρέπει πλέον νὰ ζῶσι, δηλ. οὕτε δὲ κόσμος πρέπει πλέον νὰ ὑπάρχῃ, ἀφ' οὗ ἐν αὐτῷ θὰ δεσπόζωσιν οἱ πονηροί. — καδδύναμιν δ' . . ., δ στίχος οὗτος ἐλήφθη ἐκ τῶν Ἐργῶν καὶ Ἡμερῶν τοῦ Ἡσιόδου 336.

§ 4.

Εἰ δόξειεν . . . ἀν ἐπεισθῆτο (=ἐπειθετο) = δσάκις ἐνόμιζεν . . . ἐπειθετο. — σημαίνεται τὸ τινὶ=(προ)δηλοῦται τι εἰς τινα. — ἥττον = δυσκολώτερον. — ποιῶ(τι)παρὰ τὰ σημαίνομενα = πράττω τι ἔναντίον τῶν (ὑπὸ τῶν θεῶν) προδηλουμένων. — ἢ εἴ τις . . ., β' δρος τῆς συγκρίσεως εἰς τὸ ἥττον. — ἐπειθεν, ἀποπειρτο. παρατακ. — δόδοι λαβεῖν . . . = λαβεῖν ἡγεμόνα δόδοι τυφλόν. — ἡγεμὼν = δηγγός. — κατηγορῶ τινος μωρίαν = κατηγορῶ τινα ὡς μωρόν. — φυλαττόμενοι = θέλοντες ν' ἀποφύγωσιν. — ἀδοξία = κακὴ φήμη. — ὑπεροδῶ τι = καταφρονῶ τι. — πρὸς τὴν παρὰ τῶν θ. συμβουλίαν = ἀπέναντι τῆς συμβολῆς τῶν θεῶν.

Τιτον ἀν ἔπεισθη κτλ., ἢ ἔννοια: ὁ Σωκρ. τοσαύτην εἶχε πίστιν εἰς τὰ ὑπὸ τῶν θεῶν προδηλουμένα, ὥστε εὐκολώτερον γῆδύνατό τις νὰ πείσῃ αὐτὸν νὰ παραλάβῃ δόηγὸν τῆς δδοῦ τυφλὸν καὶ μὴ γνωρίζοντα τὴν δόδον ἢ νὰ πείσῃ νὰ πράξῃ τις ἐναντίον τῶν ὑπὸ τῶν θεῶν προδηλουμένων.—τὴν παρὰ τοῖς ἀνθρ. ἀδοξίαν, οἱ ἀνθρωποι τότε κατεφρόνουν τῶν μαντευμάτων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

§ 2—4.

Τὸ δαιμόνιον = ἡ θεότης, ὁ θεός.—γάρ, διασαφητικός.—ἔστιν οἵτινες = εἰσὶν οἵτινες = τινὲς. -- τεθαύμανα = θαυμάζω. — ἐπὶ σοφίᾳ, ἡ ἐπὶ δηλοῖ τὴν αἰτίαν. — ἔγωγ(ε) = μάλιστα. — καὶ δεῖ = καὶ οὕτος. — ἐπῶν ποίησις = ἐπική ποίησις. — ζωγραφία = ἡ τέχνη τοῦ ζωγραφεῖν, ζωγραφική. — πότερα σοι δοκοῦσι... = πότερα (= πότερον) δοκοῦσι σοι (= τίνες σοὶ φαίνονται) ἀξιοθαυμαστότεροι εἴναι οἱ ἀπεργ. εἴδωλα... ἢ οἱ (ἀπεργαζόμενοι), ζῷα ἔμφρ... — ἀπεργάζομαι εἴδωλα = κατασκευάζω δροιώματα, εἰκόνας. — ἄφρονα = χωρὶς φρένας, χωρὶς νοῦν. — ἀπεργάζομαι ζῷα = δημιουργῶ ζῷα. — ἔμφρονα καὶ ἐνεργὰ = ἔχοντα φρένας καὶ κινούμενα. — πολὺν τὴν Δία οἱ ζῷα... = πολύ, τὴν Δία, ἀξιοθαυμαστότεροι δοκοῦσι μοι οἱ ἀπεργαζόμενοι ζῷα... — εἴπερ γε = ἐὰν βεβαίως. — οὐ τύχη τινὶ γίγνεται τι = δὲν γίνεται τι τυχαίως πως. — ὅποι γνώμης γίγνεται τι = ἐκ προνοίας γίνεται τι = ὑπάρχει τις δημιουργός τινος. — τῶν... καὶ τῶν... = ἐκ τῶν καὶ ἐκ τῶν. ἔξαρτ. ἐκ τοῦ πότερα... πότερα. — τὰ ἀτεκμάρτως ἔχοντα, ὅτου ἔνεκά ἔστι = τὰ πράγματα, περὶ ὧν δὲν δύναται τις νὰ συμπεράνῃ (νὰ γνωρίσῃ) πρὸς ποιὸν σκοπὸν ὑπάρχουσι. — τὰ φανερῶς ἐπ' ὀφελείᾳ δύντα = ἐκεῖνα, τὰ δποῖα ὑπάρχουσι: πρὸς ὀφέλιμον σκοπόν. — πότερα τύχης καὶ π.... = τίνα κρίνεις ἔργα τύχης καὶ τίνα προνοίας. — πρέπει μέν, ὁ μὲν = μὴν = βεβαίως.

Τὸν μικρὸν ἐπικαλούμενον, διὰ τὸ μικρὸν αὐτοῦ ἀνάστημα. — τῶν ποιούντων ταῦτα, δηλ. ποῖα; — ἐπὶ διθυράμβῳ, ὁ διθύραμβος ἦτο ἀσμα σφοδρὸν καὶ ἐνθουσιαστικόν, τὸ δποῖον ἐψάλλετο ὑπὸ χοροῦ κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Διονύσου πέριξ τοῦ βωμοῦ αὐτοῦ

§ 5—7.

Οὕκουν δοκεῖ σοι = οὐδ δοκεῖ σοι οὖν. — δ ποιῶν ἀνθρώ-
πους = ὁ δημιουργὸς τῶν ἀνθρώπων. — δι' ὅν = ταῦτα (= τὰ
δργανα), δι' ὅν. — αἰσθάνονται, ὑποκυπ.: οἱ ἄνθρωποι. —
γε μήν = ἔπειτα, πρὸς τούτοις. — τίς ἀν αἴσθ. ἦν, δηλ. ἡμῖν. —
τὰ διὰ στόματος ἥδεα = τὰ διὰ τοῦ στόματος δοκιμαζόμενα εὐά-
ρεστα. — εἰ μὴ γλῶττα . . . ἐνειργάσθη = ἐάν δὲν κατεσκευάζετο
(ἐν τῷ στόματι) ἡ γλῶττα. — γνώμων, κτύρμ. = ως κριτής. —
πρόνοια = θεία πρόνοια. — τὸ . . . θυρῶσαι . . . ἐμφῆσαι . . . ἀπο-
γεισῶσαι, τὰ ἀπριμφ. χρησιμεύουσιν ως ἐπεξήγησις τοῦ: τόδε
(= τὸ δτι δηλ. . .) ως ὑποκυπ. δὲ τῶν ἀπριμφ. νοητέον τό: τὸν
ἔξ αρχῆς ποιοῦντα ἀνθρώπους. — ἐπει, αἰτλγκ. — ἀσθενής =
εὐπρόσθιλητος. — ἡ ὅψις = οἱ δρθαλμοί. — βλεφάροις θυρῶν τὴν
ὅψιν = προφυλάττω τοὺς δρθαλμοὺς διὰ βλεφάρων ως διὰ θυρῶν.
— σταν . . . δέη = δσάκις εἶναι ἀνάγκη. — χρῆσθαι, ως ὑποκυπ.
τοῦ ἀπριμφ. νοητέον τό: τινά. — χρῶμαι τῇ ὅψει τι = μεταχει-
ρίζομαι τοὺς δρθαλμοὺς εἰς τι. — συγκλείεται, ως δ' ἀν μηδέ...,
ἀς ἀποδοθῇ, ὥστε ἥτο: συγκλείεται καὶ τό, ως ἀν μηδέ . . .
βλάπτωσιν, ἥθμον . . . ἐμφῆσαι. — ως ἀν = ἵνα. — βλάπτωσι,
δηλ. τὴν ὅψιν. — ἥθμόν, κτύρμ. = ως διϋλιστήριον (στραγγι-
στήρι). — βλεφαρίδας ἐμφύω (τοῖς βλεφάροις) = ἐμφυτεύω ἐν
τοῖς βλεφάροις βλεφαρίδας. — ἀπογεισῶ (-όω) = προφυλάττω
ως διὰ γείσους γείσον δὲ = τὸ ἀνώτατον μέρος οἰκοδομήματος, τὸ
περιβάλλον αὐτὸν κατὰ πάσας τὰς πλευρὰς καὶ προεξέχον, ἵνα
προφυλάττῃ τοὺς τοίχους ἀπὸ τῶν διετείνων ὑδάτων. — ως μηδέ . . .
κακονοργῆ (δηλ. τὴν ὅψιν), τελικὴ πρότασις. — κακονοργῶ =
βλάπτω. — τὸ . . . δέχεσθαι . . ., τὰ ἀπριμφ. δέχεσθαι . . . ἐμπίμπλα-
σθαι . . . εἶναι . . . καταθεῖναι, ἀπερ συγκεφαλαιοῦνται διὰ τοῦ
ταῦτα, εἶναι ὑποκυπ. τοῦ ἐστὶν (τύχης ἢ γνώμης ἔργα). — οἴους
τέμνειν εἶναι = τοιούτους εἶναι, ὥστε τέμνειν. — τοὺς δὲ
γομφίους . . . = τὸ δὲ εἶναι τοὺς γομφίους τοιούτους ὥστε
λειάνειν δεξαμένους παρὰ τούτων = οἱ δὲ γομφίοι (οἱ
τραπεζῖται) τὸ δτι εἶναι κατάλληλοι εἰς τὸ γὰ συντρίβωσι
τὰς τροφάς, ἀφ' οὐ δεχθῶσιν αὐτὰς παρὰ τούτων (δηλ. τῶν
ἐμπροσθίων δδόντων). — δι' οὖ, ὃν . . . = δι' οὖ εἰσπέμπεται ἐκεῖνα,
ῶν τὰ ξῷα ἐπιθυμεῖ. — κατατίθημι = τοποθετῶ. — οὔτω προ-

νοητικῶς πεπραγμένα = τὰ δόποια μετὰ τόσης προνοίας εἶναι διευθετημένα (ταχτοποιημένα). — πότερα = ἄν. — οὐ μὰ τὸν Δι', δηλ. ἀπορῶ. — ἀλλ' οὕτω γε σκοπουμένω... = ἀλλά τινι σκοπουμένῳ οὕτῳ γε = ἀλλ' ὡς πρός τινα ἐξετάζοντα τὰ πράγματα καθ' ὃν σὺ ἀκριβῶς τρόπον. — πάνυ ἔστικε... = πάνυ ἔστικε ταῦτα τεχνήμασι σοφοῦ τυνος καὶ φιλοξένου δημιουργοῦ. — πάνυ = ἐντελῶς. — τέχνημα = τεχνούργημα, ἔργον. — τὸ δὲ ἐμφῦσαι... = τὸ δὲ δοκεῖ σοι τὸ ἐμφῦσαι... ὡς δύοχι. δὲ τοῦ ἀπριμφ. ἐμφῦσαι νοητέον τό: τὸν ἐξ ἀρχῆς ποιοῦντα ἀνθρώπους. — αἱ γεννάμεναι = αἱ γεννήσασαι, αἱ μητέρες. — ἔρως = ἐπιθυμία. — τοῦ ἐκτιρέφειν, ὡς ἀντικμ. νοητέον τό: τὰ γεννώμενα, τὰ τέκνα. — ἀμέλει, κυρίως προστακτ. — τοῦ ἀμελῶ ἐπιρρηματικῶς λαμβανομένη = βεβαίως, ἀναμφισβόλως. — μηχάνημα = κατασκεύασμα, ἔργον. — τινὸς βουλευσαμένου εἶναι ξῆρα = τινός, δστις μετὰ σκέψεως ἀπεφάσισε περὶ τῆς ὑπάρξεως ζώντων πλασμάτων.

Ἐξ ἀρχῆς, δηλ. τῆς δημιουργίας τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. — ἐμπίμπλασθαι, τίνων; — εἰσπέμπεται, ποῦ; — πλησίον ὅφθ. καὶ ό. καταθεῖται, ἵνα δ τρώγων βλέπῃ καὶ δσφραίνηται ἀμέσως τὰ μὴ κατάλληλα πρὸς τροφήν.

§ 8—9.

Φρόνιμον = φρόνησις, νοῦς. — ἔρώτα γοῦν = ἀλλ' ἔρώτα περαιτέρω. — καὶ ταῦτα εἰδὼς = καὶ μάλιστα ἐνῷ γνωρίζεις. — δτι γῆς τε... πολλοῦ δντος = δτι ἔχεις ἐν τῷ σῶματι (= ἐν τῷ σῷ σῶματι) μικρὸν (μόνον) μέρος γῆς (= ἐκ τῆς γῆς) πολλῆς οὖσης (μετχ. ἐπιθτκ.) καὶ βραχὺ (= καὶ μικρὸν μόνον μέρος) ύγρον (= ἐκ τοῦ ὑγροῦ) πολλοῦ δντος (μετχ. ἐπιθτκ.). — καὶ τῶν ἀλλων... = καὶ (δτι) τὸ σῶμα συνήρμοσται σοι λαβόντι μικρὸν μέρος ἑκάστου τῶν ἀλλων μεγάλων δήπου δντων = καὶ δτι τὸ σῶμά σου ἔχει συναρμολογηθῆ διὰ τῆς λήψεως μικροῦ μόνον μέρους καὶ ἐξ ἑκάστου (ἀκόμη) τῶν ἀλλων στοιχείων, τὰ ἐποῖα ὑπάρχουσι βεβαίως ἐν ἀφθονίᾳ. — νοῦν δὲ μόνον... = δοκεῖς δὲ ἄρα μόνον σὲ εὐτυχῶς πως συναρπάσαι νοῦν οὐδαμοῦ δντα. — δοκεῖς μόνον σὲ (= δτι μόνος σὺ)... συναρπάσαι, παρατηρητέον ἐνταῦθα δτι καὶ ἐπὶ ταυτοπροσωπίας ἐπανελή-

φθη τὸ ὑποκμ. τοῦ ἀπαρμφ. κατ' αἰτιατκ. (σέ). τοῦτο γίνεται συνήθως, έταν ὑπάρχη ἀντίθεσις, ώς ἐνταῦθα (σὲ—οὐδαμοῦ δῆτα). — εὔτυχῶς πως = κατ' εὔτυχὴ τινα σύμπτωσιν. — συναρπάζω=ἀρπάζω, λαμβάνω. — οὐδαμοῦ δῆτα = ἐν φ οὐδαμοῦ ὑπάρχει. — δ' ἀφροσύνην τινὰ = ἐπειδὴ δὲν ἔχουσι φρόνησίν τινα, νοῦν τινα. — οὗτως, συναπτέον τῷ εὐτάκτως. — εὐτάκτως ἔχω=εἰμαι ἐν καλῇ τάξει. — μὰ Δί^τ οὐ γάρ ὁρῶ..., τὸ πλῆρες θὰ ἦτο: μὰ Δί^τ ἀλλοθι οὐδαμοῦ οὐδὲν οἷομαι φρόνιμον εἶναι· οὐ γάρ ὁρῶ... κατ' ἔννοιαν = βεβαίως, μὰ τὸν Δία (νομίζω τοῦτο) διότι δὲν βλέπω... — τοὺς κυρίους = τοὺς κυβερνήτας (τούτων, δηλ. τῶν ὑπεριμεγέθων καὶ ἀπείρων τὸ πλῆθος). — ὡσπερ τῶν ἐνθάδε... = ὡσπερ ὁρῶ τοὺς δημιουργοὺς τῶν ἐνθάδε γιγνομένων. — ἐνθάδε = ἐν τῇ γῇ ταύτῃ, ἐνταῦθα. — δημιουργὸς = κατασκευαστής, τεχνίτης. — οὐδὲ γάρ τὴν... = ἀλλὰ τὴν ψυχήν σου σὺ βεβαίως δὲν βλέπεις· κυρίως = οὐχ ὁρᾶς τοὺς κυρίους· οὐδὲ γάρ... — κατά γε τοῦτο = συμφώνως τούλαχιστον πρὸς ταύτην τὴν γνώμην σου. — γνώμη = μετὰ λογισμοῦ, μετὰ περισκέψεως. — τύχη=τυχαίως.

Ἐρώτα γοῦν..., δ' Ἀριστόδ. μὴ ἐννοήσας τὴν ἀλληλουχίαν τῆς ἐρωτήσεως τοῦ Σωκρ. (σὺ δὲ...ἔχειν;) πρὸς τὰ προηγούμενα προτρέπει τὸν φιλόσοφον νὰ ἐρωτᾷ, ὅπως ἐννοήσῃ τὸ ζήτημα. — καὶ τῶν ἀλλων, δηλ. τοῦ πυρὸς καὶ τοῦ ἀέρος· διότι τέσσαρα ἔτσιν κατὰ τοὺς ἀρχαίους τὰ στοιχεῖα, πῦρ, γῆ, ὕδωρ καὶ ἄήρ. — καὶ τάδε τὰ ὑπερομεγέθη καὶ... ἀπειρα, νοεῖται· δὲ οὐρανὸς καὶ δὲ γύρω κόσμος. — τῶν ἐνθάδε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰ ὑπερομεγέθη καὶ πλῆθος ἀπειρα, οἵτινα λειτουργοῦσιν ἐν τῷ ἀχανεῖ τοῦ στερεώματος διαστήματι.

§ 10—12.

Οὕτοι = βεβαίως δέν· συναπτέον τῷ ὑπερορῶ. — ὑπερορῶ τι = καταφρονῶ τι. — τὸ δαιμόνιον =; (§ 2). — ή ὡς... προσδεῖσθαι = ή ὥστε νὰ ἔχῃ πρὸς τούτοις ἀνάγκην. — θεραπεία =; (κεφ. 3, § 1). — δν, μετγ. ἐνδοτκ. — ἀξιοῦ, ὑποκμ.: τὸ δαιμόνιον. — ἀξιῶ (μετ' ἀπριμφ.) = κρίνω ἀξιον (νά...). — θεραπεύω τινὰ = φροντίζω τινός. — τιμητέον (σοι) αὐτὸ = δεῖ σε τιμᾶν αὐτὸ

(δηλ. τὸ δαιμόνιον).—τι, αἰτιατκ. τοῦ κατά τι.—ἔπειτα, τοῦτο, ώς καὶ τὸ εἶτα, τίθεται ἐν ἐρωτήσει πρὸς δήλωσιν ἐκπλήξεως = καὶ ἔπειτα, καὶ λοιπόν. —οὐκ οἱεὶ φροντίζειν, δηλ. τοὺς θεοὺς τῶν ἀνθρώπων. —οὐ=αὐτοί, οὔτινες. —ἀνίστημι τινα δρθὸν = κάμιν τινὰ νὰ σταθῇ ὅρθιος, δίδω εἰς τινα τὴν ὅρθιαν στάσιν. —δρθότης = ὅρθια στάσις. —καὶ προορᾶν πλ. . . . = ποιεῖ δύνασθαι (τὸν ἀνθρώπον) καὶ προορᾶν πλέον καὶ τὰ....—ποιεῖ δύνασθαι (τὸν ἀνθρώπον)=συντελεῖ ὥστε νὰ δύναται ὁ ἀνθρωπὸς.—καὶ... καὶ... καὶ = ὅχι μόνον... ἀλλὰ καὶ... καὶ...—πλέον... μᾶλλον... ἡττον, ποτὸς ὁ β' ὅρος τῆς συγκρίσεως; —προορῶ πλέον=βλέπω μακρότερον. —τὰ ὑπερθεν = τὰ ὑπεράνω ἥμιν. —μᾶλλον=εὐκολώτερον.—ἡττον νακοπαθῶ = δλιγάτερον βλάπτομαι.—δρπετὰ = ζῷα. —παρέχω τι = καθιστῶ τι δυνατόν. —καὶ μήν γε = ἀλλὰ μὴν =; (πρᾶλ. I, 1, § 6). γλῶτταν πάντων... ἔχόντων = ἐν φ πάντα τὰ ζῷα ἔχουσι γλῶσσαν. —οὗτος (μετ' ἀπρμφ.) = τοιοῦτος ὥστε νὰ...=ἴκανὸς νὰ...—ἄλλοτε ἀλλαχῆ = ἄλλοτε ἐδῶ καὶ ἄλλοτε ἐκεῖ. —ἡ γλῶττα ἀρθροῖ τὴν φωνὴν = ἡ γλῶσσα παράγει ἐνάρθρους ζῆχους. —σημαίνειν, ώς ὑποκι. τοῦ ἀπρμφ. νοητέα ἡ αἰτ. ἡμᾶς.—σημαίνω=δηλῶ.

Οὕτοι..., ἀφ' οὗ δ' Ἀριστόδ. ἀναγκασθεὶς ἐκ τῶν ἀκαταμαχήτων ἐπιχειρημάτων τοῦ Σωκρ. παρεδέχθη τὴν ὑπαρξίν θεότητος, θέλων νὰ δικαιολογήσῃ τώρα τὴν ἀποχήν του ἀπὸ πάσης θυσίας καὶ λατρείας λέγει ταῦτα. —ἔκεινο, δηλ. τὸ δαιμόνιον. —ἔκεινων, δηλ. τῶν ἄλλων ζῴων.—αἱ τὰ πλ. . . . ἔξεργαζονται, ἔννοει τὰς διαφόρους ἐργασίας, ἀς ὁ ἀνθρωπὸς διὰ τῶν χειρῶν ἐκτελῶν γίνεται εὐδαιμονέστερος τῶν ἄλλων ζῴων.

§ 13—14.

Τοίνυν=πρὸς τούτοις.—μόνον, συναπτέον τῷ: ἐπιμεληθῆναι τοῦ σώματος.—κρατίστην (=κυρίαν), κατηγοριμ.=ώς κυρίαρχον.—πρῶτα=πρῶτον=κατὰ πρῶτον. —θεῶν τῶν τὰ... συνταξάντων οἵσθηται, διτι... = οἵσθηται διτι εἰσὶ θεοὶ οἱ συνταξαντες τὰ...=ἔχει αἰσθησιν περὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν θεῶν, οἵτινες ἐν τάξει καὶ ἀρμονικῶς ἐποίησαν τά...—τί φῦλον ἄλλο =τί ἄλλο γένος (δηλ. τῶν ζῴων)=τίνα ἄλλα ζῷα.—θεραπεύονται, δ πληθυνται. ἀριθμὸς εἴτε διὰ τὴν περιληπτικὴν ἔννοιαν τῆς

λ. φῦλον εἴτε καὶ διὰ τὸ ή̄ ἀνθρωποι. — θεραπεύω θεοὺς = ; (κεφ. 2, § 64). — ἴκανωτέρα, δηλ. ἐστί. — προφυλάττομαι τι = προφυλάττω τὸν ἔαυτόν μου ἀπό τι. — (τὸ) δίψος = (ἡ) δίψα. — (τὸ) θάλπος = (ἡ) θερμότης, ζέστη. — ἐπικουρῶ νδσοις = θεραπεύω ἀσθενείας. — ἀσκῶ δώμην = δι' ἀσκήσεως ἐνισχύω τὰς σωματικάς (μου) δυνάμεις. — διαμέμνημαι = διατηρῶ ἐν τῇ μνήμῃ. — οὐ γάρ . . . , κυρίως = οὐδεμία ἄλλη ψυχὴ εἶναι ἴκανωτέρα, διότι δὲν . . . εἰτα = λοιπὸν δέν . . . — παρὰ τᾶλλα ζῷα, ή̄ παρὰ = ἐν συγκρίσει πρὸς . . . — ἀνθρωποι = οἱ ἀνθρωποι. — κρατιστεύω = εἰμι: κράτιστος, ἀριστος. — ἀν . . . ἐδύναται^τ ἀν, ὡς ὑποκρινογένειον τό: τις = θὰ γίδύνατο παρατηρητέα ή̄ ἐπανάληψις τοῦ δυνητικοῦ ἀν. — ἔχων, μετχ. ὑποθτκ. = εἰ εἶχεν. — γνώμη = νοῦς. — δσα χεῖρας ἔχει = δσα ζῷα χεῖρας ἔχει. — πλέον οὐδὲν ἔχω = κατ' οὐδὲν πλεονεκτῶ. — τεινχηώς, μετχ. ἐπιθτκ. — ἀλλ^τ δταν τι ποιήσωσι, νομιεῖς . . . = ἀλλὰ τι ἐστιν ἐκεῖνο, δ δταν (οἱ θεοὶ) ποιήσωσιν, νομιεῖς . . .

Τὰ μέγιστα καὶ κάλλ., ἐγγοεῖ τὸν σύμπαντα κόσμον. — οὔτε ἐδύναται^τ δν πρ. δ ἐβούλετο, διότι ή̄ κακὴ κατασκευὴ τοῦ σώματος ή̄ ήτο κώλυμα. — δσα (ζῷα) χεῖρας ἔχει, ἀφρ. δ^τ ἐστί, ὡς δηλ. οἱ πίθηκοι. — ἀμφοτέρων, δηλ. σώματος καὶ ψυχῆς.

§ 15.

Συμβούλους, δ τι . . . = συμβούλους συμβουλεύσοντας, δ τι χεὶς ποιεῖν (ἐμὲ) καὶ μὴ ποιεῖν. — Φράζω τι τινι = φανερώνω, προλέγω τι εἰς τινα. — οὐ καὶ σοὶ δοκεῖς . . . = δὲν νομίζεις δτι καὶ εἰς σέ . . . — οὐδ^τ δταν . . . προσημαίνωσιν, δηλ. δοκεῖς καὶ σοὶ προσημαίνειν αὐτούς. — τέρατα = ἔκτακτα φυσικὰ φαινόμενα (ἰδίως οὐράνια, ὡς βροντή, ἀστραπή, διάττοντες ἀστέρες κ. τ. τ.). — οὐδ^τ δταν πᾶσιν ἀνθρ., δηλ. προσημαίνωσι. — ἀλλὰ μόνον . . . κατατίθενται, δ λόγος ἀπὸ πλαγίου μεταφέρεται εἰς δρθόν, ἀντί: ἀλλὰ (δοκεῖς) μόνον σὲ^τ ἔξαιροῦντας (= ἔξαιρεῖν καὶ) ἐν ἀμελείᾳ κατατίθεσθαι. — ἐν ἀμελείᾳ κατατίθεμαι = ἀμελῶ.

Συμβούλους, δ Ἀριστόδημος ὑπαινίσσεται τὸ δαιμόνιον τοῦ Σωκρ., περὶ οὐ βλ. ἐν σελ. 66.

§ 16.

"Αν τοὺς θεοὺς... ἐμφύσαι=δτι οἱ θεοὶ ἐνέφυσαν ἄν.—
ἐμφύω τινὶ δόξαν, ὡς... = ἐμφυτεύω (ἐμβάλλω) εἰς τινα τὴν
ἰδέαν, δτι... — ἵκανοι εἰσι, ὑποκρ.: οἱ θεοί. — εἰ μὴ δυνατοὶ
ῆσαν, δηλ. εῦ καὶ κακῶς ποιεῖν.— καὶ ἀνθρώπους ἔξ... ἄν
αλσθέσθαι;, τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ οἰεῖ=καὶ (νομίζεις) δτι οἱ ἄνθρωποι,
ἔχαν ἐξηπατῶντο καθ' ὅλον τὸν χρόνον (ὑπὸ τῆς τοιαύτης ιδέας,
δτι δηλ. οἱ θεοὶ εἶναι ἵκανοι νὰ εὐεργετῶσι καὶ νὰ κακοποιῶσι),
οὐδέποτε γῆθελον ἐννοήσει (τὴν ἀπάτην αὐτῶν); κατ' ἐννοιαν=καὶ
(νομίζεις) δτι οἱ ἄνθρωποι θὰ ἐξηπατῶντο καθ' ὅλον τὸν χρόνον
(ὑπὸ τῆς τοιαύτης ιδέας), χωρίς ποτε νὰ ἐννοήσωσι (τὴν ἀπάτην
αὐτῶν);— τὰ πολ. καὶ σοφώτατα τῶν ἀνθρ.=ἐκ τῶν ἀνθρωπί-
νων πράξεων αἱ μάλιστα πολυχρόνιοι καὶ σοφαί. — πόλεις καὶ
ἔθνη, ἐπεξήγησις τοῦ: τὰ πολυχρ. καὶ σοφ. τῶν ἀνθρ. — αἱ
φρονιμώταται ήλικαι θεῶν ἐπιμελέσταται (εἰσι)=οἱ ἄνθρω-
ποι οἱ διὰ τὴν (πρεσβυτικὴν αὐτῶν) ήλικίαν φρονιμώτατοι τὰ
μέγιστα φροντίζουσι περὶ τῶν θεῶν (=εἶναι εὐσεβέστατοι πρὸς
τοὺς θεούς).

Ἐνδ καὶ κακῶς ποιεῖν, τίνας;—τὰ πολυχρ. καὶ σοφ., δονομάζει
τὰς πόλεις καὶ ἔθνη πολυχρονιώτατα μέν, διότι, ἐνῷ τὰ ἀτομα
παρέρχονται, ταῦτα συνήθως διαμένουσιν ἐπὶ πλείστον χρόνον
σοφώτατα δέ, διότι οἱ νόμοι αὐτῶν συντάσσονται τῇ συνεργασίᾳ
ἀνδρῶν διακρινομένων ἐπὶ σοφίᾳ.

§ 17—18.

"Ωγαθὲ=ῳ καλέ μου φίλε.—κατάμαθε=μάθε καλῶς.—ἐνών,
δηλ. ἐν τῷ (σῷ) σώματι.—μεταχειρίζομαι=διευθύνω, κυβερνῶ.—
ἡ ἐν τῷ παντὶ φρονησις=δ νοῦς δ ἐνυπάρχων ἐν τῷ σύμπαντι.—
δπως ἄν αὐτῇ ἥδην ᾧ=δπως ἀρέσκει εἰς αὐτὸν (τὸν νοῦν).—
οὔτω τίθεμαι=οὔτω κανονίζω, βυθίζω—καὶ μή, δηλ. οἰεσθαι
=καὶ νὰ μὴ νομίζῃς τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ χρῆ.—τὸ σὸν μὲν ὅμμα
δύνασθαι... τὸν δὲ τοῦ θ. δφθ. ἀδ. εἶναι=δτι, ἐνῷ τὸ ιδικόν
σου βλέψμα δύναται..., δ ὁφθαλμὸς τοῦ θεοῦ δὲν δύναται...—
ἔξικνοῦμαι ἐπὶ πολλὰ στάδια = φθάνω εἰς ἀπόστασιν πολλῶν
σταδίων. — μηδέ, δηλ. οἰεσθαι (ἐκ τοῦ χρῆ). — τὴν σὴν μέν

ψυχήν... δύνασθαι... τὴν δὲ τοῦ θ. φρ. μὴ ἴκανην εἶναι =
ετι, ἐνῷ ἡ ἴδική σου ψυχὴ δύναται... ὁ νοῦς τοῦ θεοῦ δὲν εἶναι
ἴκανός... — τὰ ἐνθάδε=τὰ ἔδω πράγματα.— καὶ ἐν Σικελίᾳ=
καὶ περὶ τῶν ἐν Σικελίᾳ.— ἦν μέντοι..., ἡ σύνταξις: ἦν μέν-
τοι, ὥσπερ γιγνώσκεις καὶ καταμανθάνεις... οὕτω καὶ πεῖραν
λαμβάνης, εἰ θελήσουσι... γνώσει τὸ θεῖον... — θεραπεύων,
μετχ. τροπκ.— θεραπεύων ἀιθρώπους=περιποιοῦμαι τοὺς ἀνθρώ-
πους.— ἀντιθεραπεύω=ἀνταποδίω τὴν περιποίησιν.— καὶ χαρι-
ζόμενος τοὺς ἀντικαρδίζομενος (γιγνώσκεις) τοὺς
ἔθελοντας ἀντικαρδίζεσθαι.— ἀντικαρδίζομαι=ἀνταποδίω τὴν
χάριν.— πεῖραν λαμβάνω τινός, εἰ...=δοκιμάζω τινά, ἀν...—
θεραπεύω θεούς=; (§ 13).— εἴ τι σοι...=εἰ (οὗτοι, δηλ. οἱ
θεοὶ) θελήσουσι συμβουλεύειν τι σοι περὶ τῶν διδήλων
(δύντων) ἀιθρώποις. — γνώσει, ἐντεῦθεν ἀρχεται ἡ ἀπόδοσις
τῆς ὑποθέτου προτάσεως (ἦν μέντοι... πεῖραν λαμβάνης)=
τότε θὰ γνωρίσῃς... — τὸ θεῖον, δτι...=δτι τὸ θεῖον... .

Στάδια, τὰ στάδιον εἶναι μέτρον μήκους ἵσον πρὸς 125 βήματα.
— περὶ τῶν ἐν Aly. καὶ Σικ., αἱ χώραι αὗται πρὸς Δ. καὶ Ν.
ἥσαν αἱ ἀκρόταται, μεθ' ᾧ οἱ τότε "Ελληνες διετέλουν εἰς ἐπιμέζαν.

§ 19.

"Ἐμοὶ μὲν οὖν..., ἡ σύνταξις: ἐμοὶ μὲν οὖν ἔδοκει (Σωκρ.)
ταῦτα λέγων ποιεῖν τοὺς συνόντας ἀπέκεσθαι τῶν ἀν. καὶ
ἄδ. καὶ αἰσχρῶν οὐ μόνον δπότε... δρῶντο, ἀλλὰ καὶ δπότε
... εἰεν. — μέν, ἀνευ ἐπομένου δὲ = τούλάχιστον. — ποιῶ τινα
ἀπέκεσθαι τινος=γίνομαι αἵτιος ὥστε γ' ἀπέχῃ τις ἀπό τινος.—
δπότε δρῶντο=δσάκις ἔδιλέποντο.— δπότε ἐν ἔρημίᾳ εἰεν=δσά-
κις ἥσαν μόνοι (μακρὰν δηλ. τῶν ὀμμάτων τῶν ἀνθρώπων).—
ἐπειπερ ἡγήσαιντο = ἐπειδὴ βεβαίως ἐνόμιζον, ἥσαν πεπεισμέ-
νοι: ἡ εὔκτικὴ ἐνταῦθα — ὡς καὶ ἡ κατωτέρω πράττοιεν — καθ'
ἔλειν ἐκ τῶν προηγουμένων εὔκτικῶν δρῶντο — εἰεν. — μηδὲν
ἄν... διαλαθεῖν=δτι οὐκ ἀν διαλάθοι τοὺς θ. οὐδὲν ὅν πράτ-
τοιεν.— διαλανθάνω τοὺς θεούς=διαφεύγω τὴν προσοχὴν τῶν
θεῶν.— οὐδὲν ὅν (= ἐκείνων, ἀ) πράττοιεν=οὐδὲν ἐξ ἔκείνων,
τὰ δποτα ἔπραττον κατ' ἔννοιαν = οὐδεμία πρᾶξις αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

§ 1—2.

Εἰ δὴ = ἐπειδὴ βεβαίως.—ἐγκράτεια = τὸ νὰ είναι τις κύριος ἔαυτοῦ, τὸ νὰ δύναται νὰ κρατήσῃ τὰς ἐπιθυμίας του.—καλόν τε κάγαθὸν ἀνδρὶ κτῆμα = ώραιον καὶ πολύτιμον κτῆμα διὰ τὸν ἀνθρωπὸν.—ἐπισκεψώμενθα = ἂς ἔξετάσωμεν τοῦ ῥ. ἐπισκοπῶ.—εἴ τι προσυβίβαζε..., πλαγίᾳ ἐρώτησις ἐκ τοῦ ἐπισκεψώμενθα = εἴ τι (αἰτ. τοῦ κατά τι) προσυβίβαζε (τοὺς συνόντας) εἰς ταύτην λέγων τοιάδε.—προβιβάζω τινὰ εἴς τι = δόηγῷ, παραχινῷ τινα εἴς τι.—ῳ ἀνδρες = ἀγαπητοί μου φίλοι.—γενομένου, μετχ. ὑποθτικ.—εἰ πολέμου ἡμῖν γενομένου βουλούμενθα, κατ' ἔννοιαν = ἐὰν εἴχομεν πόλεμον καὶ γήθελομεν.—ὑφ' οὐ = ὑπὸ τὴν δόηγίαν τοῦ ὅποιου.—ἀν... σφιζούμενθα... χειρούμενθα (τοῦ ῥ. χειροῦμαι) = θά ἐσφιζόμεθα... θά κατεβάλλομεν.—αὐτοὶ = γῆμετις αὐτοὶ.—ἄρ, δντινα... = ἀρα τοῦτον ἀν αἰρούμενθα, δντινα αἰσθανούμενθα = ἡττω (δντια) γαστρός...—δντινα αἰσθανούμενθα = περὶ τοῦ ὅποιου ἐννοοῦμεν (γνωρίζομεν).—ἡττων εἰμί τινος = δὲν εἰμαι κύριός τινος, κυριεύομαι ὑπό τινος.—γαστήρ = ἡ κοιλία, ἡ ἐπιθυμία τοῦ φαγεῖν.—πόνος = αἱ κακουχίαι.—κρατῶ τινα = νικῶ τινα· ἐν ῥι κρατῶ τινος = εἰμαι κύριός τινος.—γίγνομαι επὶ τελευτῇ τοῦ βίου = φθάνω εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς μου.—τῷ = τινὶ συναπτέα ἡ δοτ. τῷ: ἐπιτρέψαι.—ἐπιτρέπω τὸ τινι (μετ' ἀπρμφ.) = ἐμπιστεύομαι τι εἴς τινα (διὰ νὰ...).—παρθένος = ἀγαμος.—ἀκρατής = ὁ μὴ ὄν κύριος ἔαυτοῦ.—βοσκήματα = ποίμνια.—ταμιεῖον = ἀποθήκη.—ἔργα = γεωργικαὶ ἐργασίαι.—διάκονος = ὑπηρέτης (περὶ τὴν τράπεζαν).—ἀγαραστῆς = δοῦλος ἀγοράζων τὰς τραφὰς διὰ τὸν οἰκον, ψωνιστής.—προσῆκα = δωρεάν, ἀγενούμενος.*

Καὶ ἐγκράτεια, ἐκτὸς δηλ. τῆς πίστεως πρὸς τὴν θεότητα, περὶ ἣς ἀνωτέρω (ἐν κεφ. 4) ἐγένετο λόγος.—εἰς ταύτην, ποίαν;—ῳ ἀνδρες, ἐκ τῆς προσφωνῆσεως ταύτης φαίνεται ὅτι διάλογος ἐγένετο πρὸ πολλῶν ἀκροστῶν.—τοιοῦτον, δηλ. ἀκρατῆς.

§ 3.

"Αλλὰ μήν... γε=ἀλλ' θμως βέθαια.—ει... μηδὲ δοῦλον... δεξαίμειθ' ἄν, παρατηρητέον δτι εἰς τὸν ὑποθετικὸν ει μετ' εὐκτκ. προστίθεται καὶ ὁ ἀν = ἐὰν εἰναι ἀλγθῆς δτι οὐδὲ δοῦλον... ἡθέλομεν δεχθῆ.— πῶς οὐκ ἀξιον... = πῶς οὐκ ἀξιόν (ἐστι) φυλάξασθαι (τινα) γενέσθαι αὐτόν γε τοιοῦτον=πῶς δὲν εἰναι ἀξιον (=πῶς δὲν ἀξιζει) νὰ προφυλαχθῇ τις ἀπὸ τοῦ νὰ γείνῃ αὐτὸς ὁ ἴδιος τούλαχιστον (δηλ. ὁ μὴ δοῦλος, ὁ κύριος) τοιοῦτος (δηλ. ἀκρατής).—καὶ γὰρ οὐχ=(πάντως εἰναι ἀξιον) διότι δὲν πρέπει νὰ νομίζωμεν δτι...— ώσπερ οἱ πλ. . . . δοκοῦσι πλουτίζειν, βραχυλογικῶς ἀντί: ώσπερ οἱ πλεονέκται εἰσὶ βλαβεροί, οἱ τῶν ἄλλων ἀφαιρούμενοι χρ. ἔαυτοὺς δοκοῦσι πλουτίζειν.— ἀφαιροῦματ τινός τι=ἀφαιρῷ ἀπό τινός τι.— δοκῶ=νομίζω.— πλουτίζω ἔμαυτὸν=πλουτίζομαι, γίνομαι πλούσιος.— τοῖς μὲν ἄλλοις... ἔαυτῷ δέ... = ἐν φει εἰς τοὺς ἄλλους... εἰς τὸν ἔαυτόν του...— βλαβερός... ὠφέλιμος, νοητέον τὸ ἔστι, ως καὶ ἐν τοῖς: κακοῦργος... κακοῦργοτερος.— κακοῦργος εἰμι τινος (γενν. ἀντικαμν.)=εἰμαι ἐπιβλαβής εἰς τινα, βλάπτω τινά.— εἴ=ἐπειδὴ βεθαίως.— οἶκος=περιουσία.

Καὶ γὰρ οὐχ, ώσπερ οἱ πλ. . . ., γε ἔννοια: ὁ ἀκρατής εἰναι πολὺ χειρότερος τοῦ πλεονέκτου διότι ὁ πλεονέκτης ἀδικεῖ μὲν τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νομίζει δτι πλουτίζει τὸν ἔαυτόν του, ἐν φει ὁ ἀκρατής καὶ τοὺς ἄλλους βλάπτει καὶ πολὺ περισσότερον τὸν ἔαυτόν του φθείρων καὶ τὴν περιουσίαν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ.

§ 4 — 5.

Συνουσία=; (κεφ. 2, § 13).—**ἡδομαί τινι=εὐχαριστοῦμαι μέ τινα.** — δν εἰδείη = περὶ τοῦ ὅποιου γνωρίζει. — **χαλζοντα,** κτυρμκ. μετχ. ἐκ τοῦ εἰδείη. — **χαίρω τινὶ=;** (κεφ. 3, § 3).— **τὸ δψον=** τὰ πολυτελῆ ἐδέσματα (φαγητά).— **κρηπὶς=** θεμέλιον, βάσις. — **κατασκευάσασθαι,** ἐκ τοῦ κρηγή· ὑποκμ. τοῦ ἀπρομφ.: πάντα ἀνδρα. — **ἐν τῇ ψυχῇ κατασκευάζομαι τὴν ἐγκράτειαν =** ἐγκαθιδρύω ἐν τῇ ψυχῇ μου τὴν ἐγκράτειαν.— **ἀξιολόγως μελετῶ =** ἐπιδίδομαι: εἰς ἀξιόλογον (σπουδαίαν) ἀσκησιν.— **ἢ τις οὐκ ἀν...**

=ἢ τις, δουλεύων (μετγ. ὑποθτκ.) ταῖς ἡδοναῖς, οὐκ ἀν διατεθείη αἰσχρῶς καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν.—αἰσχρῶς διατίθεμαι = περιπίπτω εἰς ἐπονείδιστον κατάστασιν = ἐπονείδιστως καταστρέφομαι.—καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψ., αἰτιατκ. τοῦ κατά τι.—μήν, ἔνευ ἐπομένου δέ =; (κεφ. 4, § 19). — ἐλευθέρωφ ἀνδρὶ εὐντέον εἶναι = ἐλευθεροφ ἄνδρα δεῖν εὔχεσθαι.—δουλεύοντα δὲ αὐτὸν ταῖς ἡδοναῖς = ἐὰν δὲ αὐτὸς (δ ἐλεύθερος) εἶναι δοῦλος τῶν ἥδονῶν.—ἰκετευτέον (εἶναι), ἐκ τοῦ δοκεῖ = δεῖν ἰκετεύειν.—δεσπότης = κύριος.—μόνως = μόνον.

"Ανευ ταύτης, τίνος;—νὴ τὴν "Ἡραν, τὸν ὅρκον τοῦτον ἐν Ἀθήναις ὥμνυον πρὸ πάντων αἱ γυναικες: συγνάκις ὅμως μεταχειρίζεται τοῦτον καὶ δ Σωκρ.—εὐντέον εἶναι μὴ τυχεῖν δ. τ., διατί; —δούλου τοιούτου, δηλ. ἀκρατοῦς. — οὕτω, δηλ. εἰ ἀγαθῶν δεσποτῶν τύχοι.—ἐλευθέρωφ μὲν ἀνδρί... σωθείη, ἢ ἔννοια: ἐλεύθερος ἀνὴρ πρέπει νὰ εὑχηται νὰ μὴ τύχῃ δούλου ἀκρατοῦς ἐὰν δὲ συμπέσῃ (δ ἐλεύθερος) νὰ εἶναι δοῦλος τῶν ἥδονῶν πρέπει νὰ παρακαλῇ τοὺς θεοὺς νὰ γείνῃ δοῦλος χρηστῶν κυρίων· διότι οἱ χρηστοὶ κύριοι θὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτοῦ διὰ τοῦ καλοῦ παραδείγματος, τῶν συνετῶν συμβουλῶν καὶ ἐν γένει τῆς σώφρονος καθοδηγήσεως αὐτῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 7.

§ 1.

"Αἰαξονεία = τὸ νὰ προσποιηται τις χάριν ἐπιδείξεως ὅτι γνωρίζει περισσότερα παρ' δ. τι πράγματι γνωρίζει ἢ τὸ νὰ ὑπόσχεται νὰ πράξῃ μεγαλύτερα παρ' δ. τι πράγματι δύναται.—ἀποτρέπων, ὑποκρι: δ Σωκρ.—ἄει γάρ..., δ γάρ διασαρητικός. — δδὸς ἐπ² εὐδοξίαν = δδὸς ἄγουσα ἡπ² εὐδοξίαν. — εὐδοξία = καλὴ φύμη, δόξα. — ἢ δι² ἡς = ἢ ἐκείνη (ἢ δδός), διὰ τῆς ὁποίας. — ἀγαθὸς τοῦτο, δ καὶ δοκεῖν βούλοιτο = ἵκανός εἰς τοῦτο, εἰς τὸ ὅποιον θέλει νὰ νομίζηται (ὅτι εἶναι ἵκανός).—ὅτι δ² ἀληθῆ... ἐδίδασκεν, βραχυλογικῶς ἀντί: ὅτι δ² ἀληθῆ ἐλεγε δῆλον ἐστι ἐκ τούτου, δτι ἐδίδασκεν ὕδε.

§ 2.

Ἐνθυμώμεθα γάρ, ή ὑπαρξίς τοῦ γάρ ἐξηγεῖται ἐκ τούτου, δτὶ τὸ προηγούμενον: ως οὐκ εἴη... βούλοιτο παρίσταται ως ἀρχὴ τοῦ διαλόγου, ήτις συνεχίζεται διὰ τοῦ ἐνθυμώμεθα γάρ· κατὰ τὴν ἔριψηνέαν δὲ μὴ ληφθῇ ὅπ' ὅφει διὰ τοῦ = ἐνθυμώμεθα. — ἐνθυμοῦμαι = σκέπτομαι. — εἴ τις... βούλοιτο δοκεῖν (εἶναι ἀγαθὸς αὐλητὴς) = ἐάν τις ἐπειθύμει νὰ φαίνηται (καλὸς αὐλητής). — μὴ δέν, ή μετχ. ἐνδοτκ.— τί δὲν αὐτῷ π. εἴη, πλαγία ἐρωτησις ἐκ τοῦ ἐνθυμώμεθα = δτὶ δὲν αὐτὸν δέοι ποιεῖν=τί θὰ ἐπρεπε αὐτὸς νὰ κάμην.— μιμοῦμαι τινά τι=μιμοῦμαι τινά εἰς τι. — τὰ ἔξω τῆς τέχνης=τὰ ἔξωτερικὰ γνωρίσματα τῆς (αὐλητικῆς) τέχνης.— δτὶ, αἰτλγκ., ως καὶ τὸ κατωτέρω (ἔπειτα, δτι)=ἐπειδή. — σκεύη = στολή, ἐνδυμασία.— περιάγομαι τινα=περιάγω τινὰ μετ' ἐμαυτοῦ (πρὸς ὥφελειαν καὶ χρείαν ἐμαυτοῦ). — ἀλλὰ μὴν γε = ἀλλὰ βεβαίως, ἀλλ' ἐννοεῖται. — ἔργον οὐδαμοῦ ληπτέον (αὐτῷ ἐστι) = οὐδαμοῦ δεῖ αὐτὸν λαβεῖν ἔργον. — λαμβάνω ἔργον = ἀναλαμβάνω τὴν ἐκτέλεσιν ἔργου ἐπὶ ὥρισμένῳ χρηματικῷ ποσῷ· ἐνταῦθα=ἀναλαμβάνω νὰ παιᾶν τὸν αὐλόν.— ἢ=εἰ δὲ μή, ἄλλως.— ἐλέγχω = ἔξελέγχω, ἀποδεικνύω.— καίτοι πολλὰ μὲν... βιώσεται = καίτοι πῶς οὐ βιώσεται ἐπιπόνως τε καὶ δ. καὶ κατ. πολλὰ μὲν δαπανῶν, μηδὲν δ' ὡφ., πρὸς δὲ τούτοις ι. — ζῶ ἐπιπόνως καὶ ἀλυσιτελῶς καὶ καταγελάστως = διάγω βίον ἐπίπονον καὶ ἀνωφελῆ καὶ καταγέλαστον.— δαπανῶν... ὠφελούμενος... κακοδοξῶν, μετχ. αἰτλγκ.— κακοδοξῶ = ἔχω κακὴν φύμην.

Τὰ ἔξω τῆς τέχνης, ἐννοεῖται ή μεγαλοπρεπῆς ἐνδυμασία τῶν αὐλητῶν καὶ οἱ ἄλλοι ἀκόλουθοι τούτων.— ἐκεῖνοι, δηλ. οἱ ἀγαθοὶ αὐληταί. — σκεύην τε... καὶ ἀκολ., οἱ αὐληταὶ ἐνεδύοντα μεγαλοπρεπέστατα καί, ἵνα προξενῶσι μεγαλυτέραν ἐντύπωσιν εἰς τὸ πλῆθος, περιῆγον μεθ' ἑαυτῶν πολλοὺς ἀκολούθους. — ταῦτα, δηλ. ἡ ἐκεῖνοι (οἱ ἀγαθοὶ αὐληταί) ποιοῦσι (δηλ.;). — πολλοὺς ἐπαινέτας, πρᾶλ. τοὺς παρ' ἡμῖν ἐγκαθέτους (claqueurs). — πολλὰ δαπανῶν, εἰς τί;— κακοδοξῶν, ἔνεκα τίνος;

§ 3—5.

“Ως δ” αὐτως = ώσαύτως δέ. — φαίνεσθαι (= δοκεῖν), δηλ. εἶναι. — ἐννοῶμεν, ύποτακτ. δηλοῦσα προτροπήν. — ἐννοῶ = σκέπτομαι. — ἀρ° οὐκ ἄν, εἰ μὲν... = ἀρ°, εἰ μὲν ἐπιθυμῶν... μὴ δύνατο πείθειν, οὐκ ἄν τοῦτο εἴη λυπηρόν...; — πείθειν, δηλ. τὴν πόλιν, ως ἵκανὸς εἴη ταῦτα πράττειν. — εἰ δὲ πείσειν, ἔτι ἀθλιώτερον; = ἐὰν δὲ ἥθελε πείσει (δηλ. τὴν πόλιν, δτι εἶγαι ἵκανὸς νὰ πράττῃ ταῦτα), δὲν θὰ ἥτο εἰς αὐτὸν (τοῦτο) ἀκόμη ἀθλιώτερον; — κατασταθεὶς = εἰ κατασταθείη = ἐὰν ἥθελε διορισθῆ. — ἀπολέσειν ἄν... καὶ αὐτὸς = οὐ μόνον ἀπολέσειν ἄν... ἀλλὰ καὶ αὐτὸς... — βούλοιτο, δηλ. ἀπολέσαι. — ἀπαλλάττω, ἀμτότ. = ἀποχωρῶ, ἔμπερδεύω. — ώσαύτως δέ... = ώσαύτως δὲ ἀπέφαινεν (δ. Σωκρ.) ἀλυσιτελές (δν) καὶ τὸ δοκεῖν (τινα εἶναι) πλούσιον καὶ ἀνδρεῖον καὶ λεχυρόν, μὴ δύτα. — ἀποφαίνω = ἀποδεικνύω. — ἀλυσιτελῆς = ἀνωφελῆς: ἐνταῦθα = δλέθριος. — προστάττεοθαι, εἰδικὸν ἀπαρμφ. ἐκ τοῦ ἔφη. — προστάττεται τινι μείζῳ ἢ κατὰ δύναμιν = ἐπιβάλλονται εἰς τινα (δημόσιαι) ὑπηρεσίαι μεγαλύτεραι τῶν δυνάμεών του (= δυσανάλογοι πρὸς τὰς δυνάμεις του). — καὶ μὴ δυναμένους... τυγχάνειν = καὶ (ἔλεγεν) δτι δὲν ἥθελον τυγχάνει συγγράμμης ἐὰν δὲν ἥδυναντο νὰ ἔκτελῶσι ταύτας (τὰς ὑπηρεσίας), ἐν φ̄ ἐνομίζοντο δτι εἶναι ἵκανοι. — οὐ μικρὸν = μέγαν. — εἰ τις (= ἔκεινον) δστις. — ἀργύριον = χρήματα. — σκεῦος = σκεύη. — του = τινός. — πειθοῖ, δοτκ. τοῦ: ἡ πειθώ. — ἀποστεροίη, δηλ. αὐτὸν ταῦτα ἀποστερῶ δὲ τινά τι = ἀποστερῶ ἀπό τινός τι. — πολὺ δὲ μέγιστον, δηλ. ἀπατεῶνα ἔκάλει ἔκεινον. — δστις... ἔξη πατήκοι, δηλ. τὴν πόλιν.

“Αρ° οὐκ ἄν... ἀπαλλάξειν, ἢ ἔννοια: ὁ ἀνίκανος μέν, ἀλλὰ ἐπιθυμῶν νὰ στρατηγῇ ἢ νὰ κυβερνᾷ πλοίον, ἐὰν μὲν δὲν πείσῃ τὴν πόλιν δτι εἶναι ἵκανός, θὰ λυπηθῇ καὶ ἐπομένως θὰ εἶναι δυστυχής, ως μὴ ἐκπληρουμένης τῆς ἐπιθυμίας του, ἐὰν δὲ πείσῃ αὐτήν, θὰ εἶναι ἔτι δυστυχέστερος: διότι ἐὰν διορισθῇ κυβερνήτης πλοίου ἢ στρατηγός, θὰ διαχειρισθῇ κακῶς τὸ ἀξίωμα, καὶ τότε αἱ συνέπειαι θὰ εἶναι δλέθριαι. — οὐδὲ ἥκιστα βούλοιτο, δηλ. τοὺς συμπολίτας του, τοὺς φίλους του κλπ.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΩΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1—2.

Γνούς, θποκ.: ὁ Σωκρ.—ἀκολαστοτέρως ἔχω = εἰμαι καθ' ὑπερβολὴν ἀκόλαστος (ἀκρατής).—εἰ δέοι σε κτλ., ή σύνταξις: εἰ δέοι σε παραλαβόντα δύο τῶν νέων παιδεύειν, τὸν μέν, δπως κτλ.—δπως . . . ἔσται, πλαγία ἐρωτικη. πρότασις ἐκ τοῦ παιδεύειν ως φροντίδος σημαντικοῦ δήματος = πῶς νὰ γείνῃ . . . —δπως μηδ' ἀντιποιήσεται ἀρχῆς, καὶ αὕτη πλαγία ἐρωτικη. πρότασις = πῶς νὰ μὴ ἐπιζητήσῃ καθόλου τὴν ἀρχήν.—βούλει μεθ' ὑποτακτ. ἀπορηματικῆς = θέλεις νὰ . . . ; — σκοπῶ = σκέπτομαι, ἔξετάζω.—στοιχεῖα = αἱ πρῶται ἀρχαὶ (ἐν τῇ διδασκαλίᾳ).—γοῦν, ἐν ἀποχρίσει = βεβαίως, τῇ ἀληθείᾳ.—ξώη γ' . . . , ὁ γε = βεβαίως.—τὸ βούλεσθαι, θποκμ. τοῦ: παραγίγνεσθαι.—τὸ βούλεσθαι ἀπτεσθαι στον = ή ἐπιθυμίᾳ τοῦ φαγητοῦ.—δταν ὥρα ήηη = δταν ἔλθη ή ὥρα.—παραγίγνεται τὶ τινι = συμβαίνει (ἐπέρχεται) τι εἰς τινα.—εικὸς γάρ = εικὸς γάρ ἔστι παραγίγνεσθαι· ὁ δὲ γάρ = βεβαίως.—τὸ προαιρετισθαι . . . ἐθίζοιμεν = πότερον (γέν. ἀρσεν.) ἀν αὐτῶν ἐθίζοιμεν τὸ προαιρετισθαι μᾶλλον πράττειν τὸ κατεπεῖγον ή χαρ. τῇ γαστρὶ = τίνα ἔξ αὐτῶν τῶν δύο (νέων) γήθελομεν συνηθίζει εἰς τὸ νά. . . παρατηρητέα ή μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ ἐθίζειν (πότερον — τὸ προαιρετισθαι).—προαιροῦμαι μᾶλλον = προαιροῦμαι = προτιμῶ.—τὸ κατεπεῖγον (πρᾶγμα) = ή κατεπείγουσα διόθεσις.—χαρίζομαι τῇ γαστρὶ = εἰμαι δοῦλος τῆς κοιλίας μου.—τόν . . . παιδευόμενον, δηλ. ἐθίζοιμεν ἀν. — τὰ τῆς πόλεως ἀπρακταγίγνεται = αἱ ὑποθέσεις τῆς πόλεως μένουσιν ἀνεκτέλεστοι.—παρὰ τὴν ἐκείνου ἀρχὴν = ἐν ᾧ ἐκείνος ἀρχει = κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἀρχῆς ἐκείνου.—δταν . . . βούλωμαι, θποκμ.: οἱ δύο νέοι. — τὸ δύνασθαι . . . προσθετέον; = προσθετέον (ἥμτν ἔστι) τῷ αὐτῷ τὸ δύνασθαι (αὐτὸν) διψῶντα ἀνέχεσθαι; = πρέπει νὰ προσθέσωμεν εἰς τὸν ίδιον (= πρέπει νὰ συνηθίσωμεν τὸν ίδιον εἰς) τὸ νὰ

δύναται, δταν ἔχη δίψαν, νὰ ὑπομένῃ (αὐτήν); — πάνυ μὲν οὖν
=βεβαιότατα.

Τῶν συνόντων, βλ. ἐν σελ. 68 «τοὺς ἐπιτηδείους». — ἀπὸ
τῶν στοιχείων, δηλ. ἀπὸ τῶν γραμμάτων τῆς Ἀλφαριθμήτου· ἡ
τροφὴ εἶναι ὁ πρώτιστος δρος τῆς σωματικῆς ἀναπτύξεως, ὡς ἡ
Ἀλφάριθμος εἶναι ἡ βάσις τῆς πνευματικῆς μορφώσεως. — ἀρχή,
τίνος; — ὥρα, ἐννοεῖ τὴν προσήκουσαν τοῦ τρώγειν ὥραν. — ἀμφο-
τέροις, τίσι; — δπως μὴ τὰ τῆς π. ἄπρ. γλγνηται, διότι, ἐὰν ὁ
ἀρχῶν εἶναι ἀκρατής, εὐθὺς ὡς ὑπὸ τῆς πείνης καταληφθῇ, θὰ
ἐγκαταλείψῃ τὰς δημοσίας ὑποθέσεις καὶ θὰ σπεύσῃ πρὸς φαγητόν.
— τῷ αὐτῷ, δηλ. τῷ παιδευομένῳ ἀρχειν.

§ 3.

Τὸ... εἶναι... ποτέρω ἀν προσθείημεν = τίνα ἐκ τῶν
δύο ἡθέλομεν συνηθίσει εἰς τὸ νὰ εἶναι... — καὶ τοῦτο, δηλ.
προσθείημεν ἀν. — τι δέ...; διὰ τούτου γίνεται ταχεῖα μετά-
βασις εἰς ἕτερον ζήτημα = ἀλλὰ τι...; = ἐπειτα...; — ἐθελοι τήν,
ἐπιρρηματικῶς = ἔκουσίως, θεληματικῶς. — εἴ τι = πᾶν ὅ τι.
— ἐπιτήδειον πρὸς τὸ κρατεῖν τῶν ἀντιπ. = κατάλληλον διὰ νὰ
ὑπερισχύῃ τῶν ἀντιπάλων. — πολὺ νὴ Δι* = πολὺ μᾶλλον, νὴ
Δια, ἀν πρέποι προσθεῖναι. — καὶ γὰρ τῶν ἀλλων οὐδὲν
διφελδς (ἐστι) = διότι καὶ τὰ ἀλλα (δηλ. ἡ ἐγκράτεια εἰς τὴν
πείναν, δίψαν κτλ.) οὐδόλως ὠφελοῦσιν. — ἀρχικὸς = ἴκανὸς
ἀρχειν. — τάττω εἰς... = κατατάσσω εἰς... — ταῦτα, ἀντικμ.
τοῦ ποιεῖν, ὅπερ ἐκ τοῦ ἀδυνάτους. — εἰς τοὺς μηδ' ἀντιποιη-
σομένους τοῦ ἀρχειν = εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι δὲν μέλουσιν νὰ
ἐπιζητήσωσι καθόλου τὴν ἀρχήν. — σύμφημι τι = παραδέχομαι τι,
συμφωνῶ εἰς τι.

Τῷ αὐτῷ, δηλ. τῷ ἀρχειν παιδευομένῳ. — τὸ μαθεῖν, εἴ τι
ἐπιτ..., δηλ. τὸ νὰ εἶναι ἐπίθουλος, ὅδλος, ἀπατεών κ.τ.τ. —
ἄνευ τῶν τοιούτων μ., δηλ. τίνων; — τοὺς οὕτω π., δηλ. πῶς;
— ταῦτα, ποῖα;

§ 7 — 9.

Ἐπειδὴ καὶ... = ἐπειδὴ οἷσθα καὶ τὴν τάξιν ἐκατέ-
ρου τοῦ φύλου τούτων. — τὴν τάξιν ἐκατέρου τοῦ φύλου τού-

των = τὴν τάξιν ἑκατέρου εἶδους τῶν ἀνθρώπων τούτων = τὴν τάξιν, εἰς ἣν ἑκάτερον εἶδος τῶν ἀνθρώπων τούτων κατατάσσεται. — ἐπει-
σκέψω, τοῦ δ. ἐπισκοπῶ = ; — ἔγωγ(ε) = μάλιστα. — καὶ γάρ =
γάρ. — πάνυ μοι δοκεῖ... = δοκεῖ μοι εἶναι (ἴδιον) πάνυ ἄφρο-
νος ἀνθρώπου. — τὸ μή... ἀρκεῖν τοῦτο (δηλ. αὐτῷ), ἀλλὰ προσ-
αναθέσθαι, τὰ ἀπριμ. εἶναι ὑποκρ. τοῦ δοκεῖ = τὸ ἔξῆς... νὰ μὴ
ἀρκῇ εἰς αὐτὸν τοῦτο (= νὰ μὴ ἀρκῆται εἰς τοῦτο), ἀλλὰ νὰ ἐπιφορ-
τισθῇ προσέτι. — μεγάλους ἔργους δυτικούς τοῦ... παρασκευάζειν = ἐν
ῷ εἶναι μέγα ἔργον (= πολὺ δύσκολον) τὸ νὰ... — τὸ καὶ τοῖς ἀλ-
λοις... = τὸ πορίζειν καὶ τοῖς ἀλλοις... — καὶ ἕαυτῷ μὲν π...
ἔλλείπειν, τοῖς δὲ π. προεστῶτα... τούτου δίκην ὑπέχειν, τὰ
ἀπαρμ. εἶναι ὑποκρ. τοῦ ἐστὶ ἀνακεφαλαιούμενα διὰ τοῦ τοῦτο =
καὶ αὐτὸς μὲν νὰ ἔχῃ (πάσχῃ) ἔλλειψιν πολλῶν, προστάμενος δὲ τῆς
πόλεως.. διὰ τοῦτο νὰ ὑπέχῃ εὐθύνη. — καταπράττω = κατορθώνω.
— ἀξιῶ, μετ' ἀπριμ. μόνον = νομίζω ὅτι ἔχω δικαίωμα νά... —
ῶσπερ ἔγω τοῖς οἰκ., δηλ. χρῶμαι. — ἔγω τε γάρ... αἴτε... πόλεις
= καθὼς δηλ. ἔγώ... σύτῳ καὶ αἱ πόλεις. — ἀξιῶ τινα (μετ' ἀπριμ.).
= ἀπαιτῶ παρά τινας νά... — ἀφθονα, κτηγρμν. — πράγματα
= ἐνσχλήσεις. — καὶ ἀλλοις παρέχειν, δηλ. πράγματα. — οὕτως
ἄν παιδεύσας... = οὕτως ἄν παιδεύσαιμι καὶ... — καθίστημι
εἰς = τάττω εἰς. — γε μέντοι = ἀλλ' ὅμως. — ἢ δῆστα = ὡς
δῆστα = δέσον τὸ δυνατὸν ἀνετῶτα.

Τῶν τάξεων τούτων, δηλ. τῶν ἀρχικῶν καὶ τῶν μηδ' ἀντι-
ποιησομένων τοῦ ἀρχειν. — μὴ ἀρκεῖν τοῦτο, δηλ. τὸ παρα-
σκευάζειν ἕαυτῷ τὰ δέοντα. — τούτου, δηλ. τοῦ μὴ καταπράτειν.
— τοῦτο, δηλ. τὸ ἕαυτῷ πολλά... ὑπέχειν. — πολλὰ πρ. ἔχειν,
ἐννοεῖ τὰ βάρη καὶ τὰς εὐθύνας, ἃς ἀναλαμβάνουσιν οἱ ἀρχοντες. —
καὶ ἀλλοις παρ., ἐννοεῖ τὰς ὑπὸ τῶν ἀρχόντων εἰς τοὺς ἀρχαμέ-
νους ἐπιθαλλομένας ὑποχρεώσεις (δηλ. τὰς λειτουργίας [χορηγίας,
τριηραρχίας κτλ.]). — οὕτως, ὡς ἀνωτέρω ἔξετέθη (δηλ. ;). —
ἢ δῆστα καὶ ἥδ. βιοτεύειν, τοῦτο ἦτο μετὰ ταῦτα ὡς δόγμα τῆς
Κυρηναϊκῆς σχολῆς, ἡς ἴδρυτής ἦτο ὁ Ἀρίστιππος.

§ 10.

Βούλει (μεθ' ὑποτακτ.) = ; (§ 1). — τοῦτο = τόδε. — τῶν ἔθνῶν,
γενκ. διαιρεκ. — ὡν... . ἵσμεν = ἀ... . ἵσμεν. — ἢ τῶν Ἐλλήνων

(γενκ. διαιρχτ.), ἀντὶ τοῦ ή ἀνεμένετο μετὰ τὸ προγγῆθὲν πρῶτον μὲν τὸ ἔπειτα δέ.—αὐτὸς=οὐ δίδος.

Σύροι, Φρόγυες, Δυδοί, τὰ ἔθην ταῦτα εἶχον ὑποταχθῆ εἰς τὴν Περσικὴν δυναστείαν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κύρου τοῦ πρεσβυτέρου.—οἱ κρατοῦντες, ὡς οἱ Σπαρτιᾶται, οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Θηβαῖοι καὶ, καθ' ὅλου εἰπεῖν, οἱ ἔχοντες συμμάχους.—οἱ κρατούμενοι, ἐννοοῦνται οἱ ὑπὸ τῶν κρατουσῶν ἐλληνικῶν πολιτειῶν ἔξαρτώμενοι σύμμαχοι.

§ 11 — 13.

Toι, μόριον βεβαιωτικὸν=βεβαίως.—εἰς τὴν δουλείαν = εἰς τὴν τῶν δούλων τάξιν.—εἰναὶ τις μοι... = δοκεῖ μοι εἰναὶ τις ὁδὸς μέση τούτων.—οὔτε δι' ἀρχῆς οὔτε διὰ δ., δηλ. ἄγουσα.—ἡπερ=καὶ αὕτη ἀκριβῶς (ή μέση ὁδός).—εἰ μέν ... δι' ἀνθρώπων=εἰ μέν η ὁδὸς αὕτη, ἀσπερ οὔτε δι' ἀρχῆς οὔτε διὰ δουλείας φέρει, οὕτω μηδὲ δι' ἀνθρώπων (δηλ. φέροι = ἥθελε φέρει).—λέγω τι=λέγω ἀλγήθες τι, ἔχω δίκαιον.—εἰ.... μήτε ἀρχεῖν... θεραπεύσεις = εἰ... μὴ ἀξιώσεις μήτε ἀρχεῖν μήτε ἀρχεσθαι μηδὲ^{τι} θεραπεύσεις^{τι} ἐκδὼν^{τι} τοὺς^{τι} ἀρχοντας = ἐὰν ... δὲν θὰ θέλης μήτε^{τι} ... μήτε νὰ ... καὶ ἐὰν δὲν θὰ ὑπηρετής (= δὲν θὰ θέλης νὰ ὑπηρετής) ἔκουσίως τοὺς ἀρχοντας.—ἐν^{τι} ἀνθρώποις ὅν=ἐν φι εἰσαι (ζῆς) μεταξὺ ἀνθρώπων.—οἱ κρείτι-των=οἱ ισχυρότερος.—δικαιον=δικαιονέστερος.—καὶ κοινῇ καὶ λόγᾳ=καὶ ἐν τῷ δημοσίῳ καὶ ἐν τῷ ἰδιωτικῷ βίῳ.—κλάσιταις καθιστάντες = κλάσιταις καθιστάνται καὶ.—καθιστημι τινα κλάσιται=κάμνω τινὰ νὰ κλαίῃ, βρσανίζω τινά.—δούλοις κρη-σθαι=κρησθαι αὐτοῖς (βηλ. τοῖς δικαιοσι) (ώς) δούλοις.—η λανθάνονται σε οἱ ... τέμνοντες ... = η δὲν γνωρίζεις τούτους οἵτινες... θερίζουσι...—ἄλλων σπειράντων καὶ φυτευσάντων = ἐν φι ἄλλοις ἔσπειραν καὶ ἐφύτευσαν.—δενδροκοπῶ = κατακόπτω δένδρα.—πάντα τρόπον, αἴτιατ. τοῦ κατά τι.—πολιορκῶ = στενοχωρῶ.—θεραπεύειν, ὡς ἀντικμ. νοητέον τό: αὐτοὺς (τοὺς κρείττονας).—ἔως ἀν πείσωσι, ὑποκι.: οἱ πολιορκοῦντες· ἀντικμ.: τοὺς δικαιονας. — αἰροῦμαι = προτιμῶ.—καὶ λόγᾳ αὐτοῖς ... = καὶ λόγᾳ αὐτοῖς οἱσθα διτι οἱ ἀνδρεῖοι καὶ δ. τοὺς ἀν. καὶ ἀδ. παταδ. παροῦνται.—αὖ=έξ ἄλλου μέρους.—κατα-

δουλοῦμαί τινα = κάμνω τινὰ δουλὸν. — **καρποῦμαί τινα** = έκμεταλλεύομάι τινα.

Αλλ' ἔγω τοι, δ 'Αριστιππος οὐδεμίαν ἀπόχρισιν δίδει εἰς τὴν ἐρώτησιν τοῦ Σωκρ., ἀλλ' ἐπιφέρει ἀντίρρησίν τινα: ἐν § 8 εἰχεν ἕπει, διὸ δὲν θέλει ν^τ ἀνήκῃ εἰς τοὺς ἀρχικούς· ηδη οὐδὲ εἰς τοὺς ἀρχομένους ἐπιθυμεῖ νὰ καταταχθῇ.—**τούτων**, δηλ. τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς δουλείας. — η δόδες αὐτη, δηλ. ην σὺ πειρᾶ βαδίζειν. — η λανθάνοντο σε οἱ..., ἐνταῦθα φέρει παράδειγμα πόλεων ἀναγκαζομένων νὰ υποτάσσωνται εἰς τοὺς λαχυροτέρους· ἀναπτύξει δηλ. τὸ προηγηθὲν ἐπίρρ. **κοινῆ**.—οἱ... τέμνοντες καὶ δενδρ., η τῶν ἀγρῶν καὶ τῆς χώρας κατερήμωσις συνέδαινε πρὸ πάντων ἐν καιρῷ πολέμου (πρθλ. τὰς ἐπὶ τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου δηγώσεις τῶν Λακεδαιμ. ἐν τῇ Ἀττικῇ).—ἔως ἂν πείσωσι, δηλ. διὰ βιαίων μέτρων. — καὶ **ἰδιᾳ αὖ**, ἀφ' οὗ εἶπε περὶ τῶν δουλώσεων πόλεων, νῦν εἰσέρχεται εἰς τὰς δουλώσεις· **ἰδιωτῶν**.

§ 14 — 15.

Κατακλείω ἐμαυτὸν εἰς πολιτελαν = καταγράφω τὸν ἑαυτόν μου πολίτην (= εἰμαι πολίτης) πολιτείας τινός. — **τοῦτο μέντοι**... **πάλαισμα**, βραχυλογικῶς ἀντί: **τοῦτο μέντοι**, δηδη λέγεις, δεινὸν πάλαισμά (**ἔστι**).—**μέντοι**, ἐνταῦθα (οὐχὶ σύνδ. ἀντιθετικός, ἀλλὰ) μόριον βεβαιωτικὸν = τῇ ἀληθείᾳ. — ηδη = τώρα δά. — **δεινὸς** = θαυμάσιος, ἔξαίρετος.—**πάλαισμα**, κυρίως = τέχνασμα ἐν τῇ πάλῃ πρὸς πτῶσιν τοῦ ἀντιπάλου· εἴτα = ἐπινόημα, σόφισμα. — **ἔξ οὖ** (δηλ. **χρόνου**) = ἀφ' ὅτου.—**ἀποθνήσκω** = φονεύομαι· ποιῶν τὸ ἐνεργητικόν του;—**ἀδικῶ τινα** = κακοποιῶ, παραβλάπτω τινά. — **οὐδεὶς** **ἔτι** = οὐδεὶς πλέον.—οἱ πολιτευόμενοι = οἱ ἀνήκοντες εἰς τινα πόλιν καὶ καταγινόμενοι εἰς τὰ πολιτικά.—**ἐν ταῖς πατρίσιοι καὶ ν. τιθενται** = καὶ νόμους τίθενται ἐν ταῖς ἑαυτῶν πατρίσιοι.—**τιθημι νόμους** = θέτω η δίδω νόμους, νομοθετῶ· τοῦτο λέγεται ἐπὶ τοῦ προτείνοντος νόμους η ἐπὶ τοῦ νομοθέτου, διτις πρὸς τοῦτο ὑπὸ ταῦ λασῦ ἐκλέγεται καὶ γράφει δι' αὐτὸν νόμους, ὃς περὶ τοῦ Σόλωνος τίθενται δὲ νόμους (= θέτουσι δι' ἑαυτοὺς νόμους) οἱ πολίται, διγματος, οἱ ἀρχοντες, οἱ δικάζοντες, οἵτινες καὶ πείθονται αὐτοῖς.—καὶ **φίλους**... **ἄλλους** = καὶ φίλους

προσέτι.—πρὸς τοῖς ἀναγκαίοις καλουμένοις = ἔκτὸς τῶν καλουμένων συγγενῶν (των).—βοηθούς, κτγρμ.—περιβάλλονται ταῖς πόλεσιν ἐρύματα = περιβάλλουσι τὰς πόλεις αὐτῶν μὲ δχυρώματα, δχυρώνουσι τὰς πόλεις αὐτῶν. — κτῶμαι δπλα = προμηθεύομαι δπλα. — ἀμύνομαι τινα = ὑπερασπίζω τὸν ἔαυτόν μου ἐναντίον τινός. — καὶ πρὸς τούτοις ἄλλους ἔξωθεν συμμάχους κατασκευάζονται = καὶ πρὸς τούτοις ἀκόμη συνάπτουσι συμμαχίαν μετ' ἄλλοσαπῶν (μετὰ ξένων). — κεντημένοι, μετχ. ἐνδοτκ. = εἰ καὶ κέντηνται.—σὺ δὲ... ἀδικηθῆναι = σὺ δὲ οὐδὲν μὲν... ἔχων... διατρίβων δὲ ἐν ταῖς ὁδοῖς... ὥν δέ, εἰς δποίαν... ἀφίηῃ, ἥτιων τῶν π. πάντων καὶ τοιοῦτος, οἵοις..., δμως οὐκ οἴει ἀδικηθῆναι ἀν διὰ τὸ εἶναι ξένος· αἱ μετχ. ἔχων, διατρίβων, ὥν ἐνδοτικαὶ. — ἥτιων = κατώτερος. — οἵοις, κατὶ πληθ., διότι τὸ τοιοῦτος, εἰς ὃ ἀναφέρεται, περιληπτικόν.—καὶ τοιοῦτος, οἵοις, κατ' ἔννοιαν = καὶ εἰς ἕξ ἐκείνων (τῶν ἀνθρώπων), καθ' ὅν. — ἡ διότι... = ἡ θαρρεῖς διότι...—ἡ, ἐρωτηματικόριον = μήπως...; —θαρρῶ = εἰμαι πλήρης θάρρους.—κηρύττω ἀσφάλειάν τινι καὶ προσιόντι καὶ ἀπιόντι = ὑπόσχομαι εἰς τινα ἀσφάλειαν ἔαν ἔρχηται καὶ ἔαν ἀπέρχηται.

Πάσχω ταῦτα, ποτα;—τοῦτο... δεινὸν πάλαισμα. τοὺς γὰρ... ἀδικεῖ, εἰρωνικῶς λέγει ταῦτα δ Σωκρ.: ἡ ἔννοια: τοῦτο, τὸ δποίον λέγεις, εἶναι ἀνόητον διότι ἀν καὶ σήμερον δὲν βαδίζουσιν εἰς τὰς δδούς λησταί, ως δ Σίνις, δ Σκείρων καὶ δ Προκρούστης, ὑπάρχουσιν δμως καὶ ἄλλοι ἀνθρωποι ἔτοιμοι νὰ βλάψωσι τοὺς ἄλλους.—ἄλλὰ νῦν, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔκμαζον οἱ λησταὶ Σίνις, Σκείρων καὶ Προκρούστης. — καὶ οἱ μέν, τίνες;—ταῦτα πάντα, δηλ. φίλους, δπλα καὶ συμμάχους.—οὐδὲν τούτων, τίνων;—ἐν ταῖς δδοῖς διατρίβων, ως μὴ ἀνήκων εἰς οὐδεμίαν πολιτείαν.—καὶ τοιοῦτος, δηλ. ξένος καὶ οὐδένα φίλον καὶ σύμμαχον ἔχων, ἀλλ' ἀπὸ μιᾶς εἰς ἔτεραν πόλιν μετοικῶν.

§ 16.

"*H διότι*=ἡ θαρρεῖς διότι.—καὶ δοῦλος ἀν οἴει τ. εἶναι=νομίζεις δτι καὶ δοῦλος δύνασαι νὰ εἰσαι τοιοῦτος. — οἵος (μετ' ἀπρμφ.)=ὢστε (νά...).—λυσιτελῶ τινι = παρέχω ὡφέλειαν

εἰς τινα.—τὶς γάρ..., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐννοούμενην πρότασιν: ἐλάχιστα πρέπει νὰ θαρρήσῃ διὰ τοῦτο.—πονῶ = κοπιάζω, ἐργάζομαι. — μηδέν, ἐπίρρ. = οὐδόλως. — πολυτελῆς = δαπανηρός, πολυυδάπανος. — διαιτα = τρόπος ζωῆς, ιδίως ἐν σχέσει πρὸς τὸ φαγητὸν καὶ ποτόν.—χαλρωτινός = εύρισκω εὐχαρίστησιν εἰς τι.—ἄρα οὖ, ἀνήκει καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἐπομένας ἐρωτήσεις. — λιχνεῖα = λιχούσιά, λαιμαργία (ἐν βρώσει καὶ πάσει).—σωφρονίζω = περιορίζω, καταστέλλω.—ἀποκλειοντες, διθεν ἀν τι λαβεῖν ή = κλείοντες ἀσφαλῶς ὅλα τὰ μέρη, διόθεν εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωσι τι.—ἀπειργω = ἐμποδίζω.—ἔξαναγκάζω τὴν ἀργίαν πληγαῖς = ἀποδιώκω τὴν ἀργίαν διὰ φαδόισμῶν = τὸν ἀργὸν μὲ τὸ ξύλο ἀναγκάζω εἰς τὴν ἐργασίαν.—καταμανθάνω (μετὰ μετχ.) = παρατηρῶ, ἀνακαλύπτω (ὅτι...).—πᾶσι κακοῖς = μὲ πᾶν εἰδος ποιεῖσθε. — δουλεύω = ἐργάζομαι ώς δοῦλος.

"*H διότι καὶ δοῦλος...*, μέχρι τοῦτο κατέδειξεν ὁ Σωκρ. ὅτι, ἐὰν δὲ Ἀρίστιππος εἶναι ἐλεύθερος, θὰ ἐπαπειλήσαι οὐ πόλεις διότι θὰ εἶναι τὸ ἔρματον τοῦ τυχόντος ἐν τοῖς ἐπομένοις καταδεικνύει ὅτι καὶ ἀν δουλωθῆ—ὅπερ εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ εἰς τὸν Ἀρίστιππον ώς στερούμενον πάσης προστασίας—χείριστα θὰ διάγῃ, διότι ὁ δεσπότης ώς ἀργὸν καὶ ἀκρατῆ θὰ μεταχειρίσθῃ αὐτὸν σκληρῶς.—κωλύουσι... ἀπειργούσι, τίνας;—τοιοῦτον, δηλ. ἀργόν.

§ 17.

'*Ἄλλὰ γάρ=χλλὰ τῇ ἀληθείᾳ, ἀλλὰ πράγματι. — βασιλικὴ τέχνη = γή τέχνη τοῦ ἀρχειν. — ἐξ ἀνάγκης = ἀκουσίως. — εἴ γε πεινήσουσι καὶ δ... = ἀφ' οὐ βεβαίως καὶ αὐτοὶ (οἱ εἰς τὴν βασιλικὴν τέχνην παιδεύσμενοι) δρεῖσθαι νὰ πεινάσωσι καὶ νὰ... — μοχθῶ = ὑπομένω κακοπαθείας. — διτ... ἀλλο γε = κατὰ τί ἀλλο βεβαίως. — τὸ αὐτὸ δέρμα (αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς) ἐκ. ή ἄκ. μαστιγοῦσθαι = τὸ νὰ μαστιγώνηται τις εἰς τὸ αὐτὸ δέρμα ἔκουσίως ή ἀκουσίως. — ή ἀφρ. πρόσεστι τῷ... = ή διτ ἀφρ. πρόσεστι τῷ... = ή κατὰ τὸ ὅτι (ἐκτὸς τῆς κακοπαθείας) ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἀφροσύνη εἰς τὸν... (=εἶναι καὶ ἀφρων ὁ...). — Θέλω ὑπομένειν = ὑπομένω ἔκουσίως. — τὰ λυπηρὰ = αἱ ταλαιπωρίαι, αἱ κακοπάθειαι.*

Εἴ γε πεινήσουσι καὶ..., κατὰ τὰ λεγθέντα οὐ πόλει τοῦ Σωκρ.

ἀνωτέρω ἐν §§ 2 καὶ 3. — οὐκ οἶδα, δτι... ὑπομένειν, ἡ ἔννοια: ὁ ἔκουσίως μαστιγούμενος κατ' οὐδὲν ἄλλο διαφέρει τοῦ ἀκουσίως μαστιγουμένου ἢ κατὰ τοῦτο, δτι δηλ. ὁ ἔκουσίως μαστιγῶν τὸ σῶμά του δεικνύει δτι εἰναι καὶ ἅφρων, ἐν φ δ διὰ τῆς βίας μαστιγούμενος δὲν εἰναι τοιοῦτος.

§ 18—19.

Τι δέ... =; (πρβλ. § 3). — οὐ δοκεῖ σοι..., ἡ σύνταξις: οὐ δοκεῖ σοι τὰ ἔκουσια τῶν τοιούτων (δηλ. τῶν λυπηρῶν) διαφέρειν τῶν ἀκουσίων (ταύτη), ὥ... = δὲν νομίζεις δτι ἐκ τῶν τοιούτων ταλαιπωριῶν (δηλ. τῆς πείνης καὶ δίψης κτλ.) ἔκειναι, ἃς ἔκουσίως ὑποφέρει τις, διαφέρουσιν ἀπὸ ἔκεινας, ἃς ἀκουσίως ὑποφέρει τις, κατὰ τοῦτο, καθ' ὅσον... — δπότε βούλοιτο, ἡ εὔκτική καθ' ἔλξιν ἐκ τῆς ἡγουμένης εὔκτ. φάγοι ἀν ἀντί: δπόταν βούληται = δσάκις θέλη. — πίοι, δηλ. ἀν.—καὶ τᾶλλα ὀσαύτως, δηλ. ποιοίη (ἀν), δπότε βούλοιτο. — πανεσθαι, δηλ. πεινῶντι, διψῶντι κτλ. — ταλαιπωρῶν, ἀμιθτ. = ταλαιπωρούμενος. — πονῶν, μετγ. αἰτλγκ. — πονῶ ἐπ^τ ἀγαθῆ ἐλπίδι = κοπιάζω ἔνεκα ἀγαθῆς ἐλπίδος (= διότι ἐλπίζω ν^τ ἀπολαύσω ἀγαθόν τι). — ἐλπίδι τοῦ λήψεσθαι = διότι ἐλπίζουσι νὰ συλλάβωσιν (αὐτά). — ἄθλα τῶν πόνων = ἔπαθλα, βραβεῖα τῶν κόπων. — μικροῦ τινος δξιά ἔστι = εἰναι πολὺ μικρᾶς ἀξίας. — τοὺς δὲ πονοῦντας, εἰναι ὑποχμ. τῶν ἀπρμφ. πονεῖν καὶ ζῆν, ἔπαναλαμβάνεται δὲ κατωτέρω διὰ τῆς ἀντωγυμ. τούτους. — χειροῦματι τινα = καταβάλλω, ὑποτάττω τινά. — γενόμενοι = ἐπάν γένωνται. — οἰκῶ = διοικῶ. — πῶς οὐκ οἴεσθαι... = πῶς οὐχὶ οἴεσθαι (ὑποχμ. ἡμᾶς) τούτους καὶ πονεῖν... — πονῶ εἰς τι = κοπιάζω διά τι. — ἀγαμένους... ἔπαιν. καὶ ζηλουμένους, αἱ μετγ. αὗται προσδιορίζουσι τροπικῶς τὸ ζῆν εὐφραίνομένους. — ἀγαμαι ἔμαυτὸν = εἰμαι εὐχαριστηγμένος, ἵκανοποιηγμένος μὲ τὸν ἔαυτόν μου. — ζηλῶ τινα = μακαρίζω, καλοτυχίζω τινά.

Καὶ τᾶλλα, δηλ. ποῖα; — ταῦτα, δηλ. τὴν πειναν, τὴν δίψαν κτλ. — ἐπ^τ ἀγαθῆ ἐλπίδι, τὸ ἀγαθόν, δπερ ἐλπίζει ν^τ ἀπολαύσῃ δ ἔκουσίως ταλαιπωρούμενος εἰναι, καθὼς δηλοῦται ἐκ τῶν κατωτέρω, ἐνδόμυχος ἵκανοποιησις, τιμὴ καὶ ἔπαινος. — τὰ τοιαῦτα ἄθλα, ἐννοοῦνται τὰ συλλαμβανόμεθα θηρία. — εἰς τὰ τοιαῦτα, δηλ.;

§ 20 (- ἀνδρες).

Ραδιουργία, κυρίως = εύκολία εἰς τὸ πράττειν τι εἰτα — ώς ἐνταῦθα — = μαλθακότης, δικηρία. — αἱ ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἥδοναι = αἱ ἥδοναι, θεῖ δύναται τις ν' ἀπολαύσῃ ἄνευ κόπου (εὐκόλως). — εὐεξία = γεία, εὐρωστία. — ἐνεργάζομαι = παρέχω. — ἐπιστήμη = γνῶσις. — ἔμποιῶ = ἐμβάλλω. — αἱ διὰ καρτερίας ἐπιμέλειαι = αἱ μετ' ἐπιμονῆς γινόμεναι ἀσκήσεις (ἐνασχολήσεις). — τῶν καλῶν τε . . . = ποιοῦσιν (ἡμᾶς) ἐξικνεῖσθαι τῶν καλῶν τε κἀγαθῶν ἔργων. — ποιῶ τινα (μετ' ἀπρμφ.) = κάμνω τινὰ ὅστε νά . . . = γίνομαι αἴτιος ὅστε τις νά . . . — ἐξικνοῦμαι τινος = ἐπιτυγχάνω, κατορθώνω τι.

Οἱ γυμνασταὶ, γυμνασταὶ ἐκαλοῦντο οἱ ἀσκοῦντες τοὺς ἐξ ἐπαγγέλματος ἀθλητὰς κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς παιδοτρίβας, οἵτινες ἐδίδασκον τὴν γυμναστικὴν εἰς τοὺς βουλομένους νὰ κατέχωσιν αὐτὴν ώς μέρος τῆς ἐλευθερίου παιδείας.

§ 20 (Δέγει).

Τὴν μὲν γὰρ κ. = τὴν μὲν κ. — κακότης = κακία. — ἡλαδὸν = ἡ ληδὸν = σωρηδόν, ἐν ἀφθονίᾳ. — ἔστιν (μετ' ἀπρμφ.) = εἶναι δυνατὸν νά . . . — δηϊδίως = δαδίως. — λειη = λεία λείος δὲ = δμαλός. — ἐγγύθι = ἐγγύς. — ναίει, ὑποκρ.: ή κακότης ναίω = κατοικῶ. — τῆς ἀρετῆς . . . προπάροιθεν = πρὸ τῆς ἀρετῆς. — δρεμίος = ἀπόκρημνος. — οἷμος, δ καὶ ή = δδός. — τρηχὺς = τραχὺς = ἀνώμαλος. — τὸ πρῶτον = κατὰ πρῶτον. — ἐπὴν ἵηται = ἐπὰν ἵη = ἀφ' οὐ φθάσης = δηϊδία = δαδία. — δὴ = πλέον. — πέλει, ὑποκρ.: ή οἷμος. πέλω = είμαι. — περ οὖσα = καίπερ οὖσα = ἀν καὶ (πρότερον) γῆτο. — τῶν πόνων, γενκ. τοῦ τιμήματος = μὲ τοὺς κόπους. — ἐν ἀλλῷ, δηλ. χωρίφ. — πονηρός = κακός, ἀνόητος. — μᾶσσο, προστακτ. τοῦ δ. μᾶμαι = ξητῶ, ἐπιθυμῶ. — μὴ . . . ἔχης = ήνα μὴ εὔρης.

Δέγει δέ που, δηλ. ἐν τῷ ποιήματι, ὅπερ ἐπιγράφεται: "Ἐργα καὶ Ἡμέραι στίχ. 287 κ. ἐ. — ἐξ αὐτήν, δηλ. τὴν ἀρετὴν. — ἐς ἀκρον, δηλ. τῆς τραχείας ταύτης δόσον. — μαρτυρεῖ, τοῦτο (δηλ.); — μὴ τὰ μαλακὰ μᾶσσο, μὴ τὰ σκλ. ἔχης, ή ἔννοια: μὴ ζήτει βίον μαλθακὸν καὶ τρυφηλόν, ἵνα μὴ διὰ τοῦ τοιούτου βίου ἔχης σκληρὰν τύχην.

§ 21 — 22.

Kαὶ . . . δέ = ἀλλὰ καὶ . . . προσέτι.—δὴ = ὡς γνωστόν.—καὶ πλείστοις = εἰς ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρους.—ἐπιδείκνυμαι = ἐπιδεικτικῶς ἀναγινώσκω.—ἀποφαίνομαι (γνώμην) = ἐκφέρω γνώμην.—ἄδε πως = κατὰ τὸν ἔξῆς περίπου τρόπον.—ὅσα μέμνημαι = καθ' ὅσον ἐνθυμοῦμαι.—φησὶ γάρ, ὑποκρ. τοῦ δ. Πρόδικος ὁ δὲ γὰρ διασαφητικός.—φησὶ γὰρ Ἡρακλ. κτλ., ἀς ἀποδοθῇ εἰς τὴν νέαν, ὧσει ἦτο: ἐπεὶ Ἡρακλῆς ἐκ παιδῶν εἰς ἥβην ὀρμᾶτο, ἐν τῷ . . . τὴν διὰ κακίας, τοῖς ἐξῆλθεν, ὡς φησὶ (Πρόδικος), εἰς ἥσυχλαν καὶ ἐκάθητο ἀπορῶν, ποτέραν . . . τράπηται· εὐθὺς τότε ἐφάνη (= ἔδοξεν) αὐτῷ δύο γυναῖκας προσιέναι . . . τὴν μὲν ἐτέραν . . . —ἐκ παιδῶν εἰς ἥβην ὀρμῶμαι = μεταβαίνω ἐκ τῆς παιδικῆς ἥλικίας εἰς τὴν ἐφηβικήν.—αὐτοκράτωρ = αὐτεξούσιος, ἀνεξάρτητος τῶν γονέων.—εἴτε τὴν . . . τρέψονται . . . εἴτε τὴν . . . = ἂν θὰ τραπῶσι τὴν . . . ἢ τὴν . . . —ἐπὶ τὸν βίον = ἐν τῷ βίῳ των.—ἐξέρχομαι εἰς ἥσυχλαν = ἐξέρχομαι εἰς μέρος, ἔνθα ἐπικρατεῖ ἄκρα ἥσυχία, δηλ. εἰς ἔρημον τόπον.—γυναικες μεγάλαι = γυναικες ὑψηλοῦ ἀναστήματος.—ἡ μὲν ἐτέρα . . . ἡ δ' ἐτέρα = ἡ μὲν μία . . . ἡ δὲ ἄλλη.—εὐπρεπῆς λιδεῖν = εὐπρεπῆς κατὰ τὴν ὅψιν, εὐπρόσωπος.—ἔλευθρόις = εὔγενής.—τὸ μὲν σῶμα . . . τὰ δὲ ὅμματα . . . τὸ δὲ σχῆμα, αἰτιατκ. τοῦ κατὰ τι.—σχῆμα = στάσις τοῦ σώματος, παράστημα.—σωφροσύνη = εὔκοσμία, κοσμιότης.—ἔσθῆτι λ., δηλ. κεκοσμημένην.—τεθραμμένην εἰς π. τε καὶ ἀπ. = τεθραμμένην ὅπερας ὥστε πολύσαρκόν τε καὶ ἀπαλῆν εἶναι.—ώστε δοκεῖν φανεσθαι = ὥστε νὰ φαίνηται ὅτι ἐμφανίζεται (ὅτι ἔχει ἐξωτερικόν).—τοῦ δύντος, β' δρος τῆς συγκρίσεως = ἢ ἢ τῷ δύντι = παρ' ὅτι πραγματικῶς ἦτο.—δρθοτέρα τῆς φύσεως (= ἢ ἐπεφύνει) = ὑψηλοτέρα παρ' ὅτι φυσικῶς ἦτο.—ὅμματα ἀναπεπλαμένα = ὅμμιατα πολὺ ἀνεῳγμένα (ἐπομένως ἀναιδῆ).—ἔχειν, τὸ ἀπρόμ. τοῦτο, ὡς τὰ κατωτέρω κατασκοπεῖσθαι . . . περισκοπεῖν . . . ἀποβλέπειν, ἐκ τοῦ φανῆναι αὐτῷ.—ἔξ ἦς ἀν . . . διαλάμποι = τοιαύτην, ὥστε ἐκ ταύτης νὰ είναι δυνατὸν νὰ διαφαίνηται.—μάλιστα = ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον συναπτέον τῷ διαλάμποι.—ἄρα = νεανικὸν κάλλος.—κατασκοποῦμαι ἐμαυτὸν = ἀπὸ

πάνω ἔως κάτω παρατηρῶ τὸν ἑαυτόν μου. — θαμὰ = συχνά. — περισκοπῶ = βλέπω πέριξ. — ἀποβλέπω = βίπτω τὸ βλέμμα μου.

Ἐπιδείκνυται, ὡς ἐπραττον πάντες οἱ τότε σοφισταί, οἵτινες περιερχόμενοι τὰς πόλεις ἔξεφώνουν τεχνικῶς ἐπεξειργασμένους λόγους, ἐπιδείξεις καλουμένους· ὃ δ' ἐνεστὼς ἐπιδείκνυται ἀναφέρεται εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν διμιλεῖ ὁ Σωκρ., ὅτε ὁ Πρόδικος ἔξηκολούθει ἐπιδεικτικῆς ν' ἀναγινώσκῃ τὸ σύγγραμμά του. — ὄσαντας, ὡς καὶ τίνες ἄλλοι; — ὅδε πως λέγων, ἐκ τοῦ πως, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ: σσα ἐγὼ μέμνημαι, καταφαίνεται δὲ ὁ Ξενοφ. τὸν μῆθον τοῦτον δὲν μετέφερεν αὐτολεξεῖ ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Προδίκου (πρᾶλ. καὶ § 34). — ἐκ παιδῶν εἰς ἥβην, πατήσες ἥσαν οἱ μέχρι τοῦ 16 ἢ 17 ἔτους τῆς ἡλικίας των, ἔφηδοι δὲ οἱ ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου μέχρι τοῦ 27. — φύσει, δὲν εἶχε δηλ. τι δεδανεισμένον ὡς ἡ ἄλλη. — κεκοσμημένην τὸ μὲν σῶμα κτλ., ἡ ἔννοια: κόσμος τοῦ μὲν σώματος αὐτῆς ἦτο ἡ καθαριότης (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἑτέραν ἐψιμυθιωμένην οὖσαν), τῶν δὲ δημάτων ἡ αἰδὼς καὶ τοῦ παραστήματος ἡ κοσμιότης. — τεθραμμένην εἰς π. τε καὶ ἀπ., ἡ ὑπερβολικὴ πολυσαρκία καὶ ἀπαλότης τοῦ σώματος ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ὡς σημείον τρυφηλότητος καὶ νωθρότητος. — δρυθοιέραν τῆς φύσεως, τοῦτο ἐγίνετο διὰ τῶν ὑψηλῶν ὑποδημάτων. — ἐσθῆτα, ἐξ ἥσ... διαλάμποι, ἔννοεῖ λεπτοτάτην διαφανῆ ἐσθῆτα, ἐξ ἥσ διεφαίνετο ἡ ἐπιδερμίς καὶ αὐταὶ ἀκόμη αἱ φλέβες· τοιαῦτα διαφανῆ ὑφάσματα κατεσκευάζοντο ἐν Ἀμοργῷ, δθεν καὶ ἀμδογύνα ἐκαλοῦντα, ἐν Κῷ καὶ ἐν Τάραντι.

§ 23—25.

Τίγνομαι πλησιαλτερον = φθάνω πληγισέστερον. — τὴν μὲν πρόσθεν... λέναι... προσδραμεῖν... καὶ εἰπεῖν, τὰ ἀπριμφ. ἐκ τοῦ φησὶ (Πρόδικος). ἀς ἀποδοθῇ εἰς τὴν νέαν, ὥσει ἦτο: ἡ μὲν πρόσθεν δηθεῖσα ἔτι τὸν αὐτὸν τρόπον, ἡ δ' ἐτέρα, φθάσαι βουλομένη (μετχ. αἰτλγκ.), προσέδραμε τῷ Ἡρακλεῖ καὶ εἰπε. — φθάνω = προλαμβάνω. — προστρέχω = δρομαίως διευθύνομαι. — ἐὰν ποιήσῃ, ὑποκι. : σύ. — ἄγω τινὰ τὴν δδὸν = δηγγῷ τινα διὰ τῆς δόσου. — τῶν τερπνῶν οὐδενὸς ἀγευσιος ἔσει, κατ' ἔννοιαν: καὶ ἀπὸ τὰ τερπνὰ κανὲν δὲν θὰ ὑπάρξῃ ποὺ νὰ μὴ

τὸ γευθῆς (ἀπολαύσγες). — διαβιῶ ἀπειρος τῶν χαλεπῶν = διέρχομαι τὸν βίον μου χωρὶς νὰ δοκιμάσω τὰ δυσάρεστα. — πράγματα (πολιτικὰ) = ὑποθέσεις τῆς πόλεως. — σκοπούμενος διέσει (= διαγενήσει [μέλλ. τοῦ δ. διαγίγνομαι]) = διαρκῶς θὰ σκέπτησαι. — κεχαρισμένος = εὐχάριστος, ἀρεστός. — σιτίον = τροφή, φαγητόν. — ἀν... τερφθείης (τοῦ δ. τέρπομαι) = ἥθελες αἰσθανθῆ τέρψιν. — ἀπονάτατα = ἀνευ τοῦ ἐλαχίστου κόπου. — ἀν... τυγχάνοις = ἥθελες ἐπιτυγχάνει (ἀπολαύει). — σπάνεως, ἀφ' ὁν = σπάνεως τούτων (τῶν μέσων), ἀφ' ὁν. — σπάνις, εως = ἔλλειψις. — ἀφ' ὁν = δι' ὁν. — ἔσται (σοι) ταῦτα = θὰ δύνασαι νὰ πορίζησαι ταύτας τὰς ἀπολαύσεις. — οὐ φόβος, δηλ. ἔστι. — ἐπὶ τὸ... = ἐπὶ τὸ πορίζεοντα (σε) ταῦτα πονοῦντα καὶ ταλαιπωροῦντα (μετχ. τροπκ.) τῷ σώματι καὶ τῇ ψυχῇ = εἰς τὸ νὰ ἔξοικονομῆς ταῦτα (τὰ χρηματικὰ μέσα) διὰ μόχθων καὶ κακουχιῶν τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς. — ἀλλ", οἶς ἀν... = ἀλλὰ σὺ χρήσει τούτοις, ἀν οἱ ἄλλοι ἐργάζωνται = ἀλλὰ σὺ θὲ ἀπολαύῃς δσα οἱ ἄλλοι ἀποκτῶσι διὰ τῆς ἐργασίας. — οὐδενὸς ἀπεχμενος = χωρὶς ν' ἀπέχῃς οὐδενός. — δύτεν ἀν δ. ἦ = ἔξ οὐ θὰ είναι δυνατόν. — πανταχόθεν γάρ... = ἔγω γάρ παρέκχω τοῖς συνοῦσιν ἐμοὶ ἔξουσίαν ὀφελεῖσθαι πανταχόθεν. — οἱ συνόρτες ἐμοὶ = οἱ ὀπαδοί μου, οἱ φίλοι μου. — παρέκχω ἔξουσίαν τινὶ (μετ' ἀπρμφ.) = ἐπιτρέπω εἴς τινα νὰ... .

Τὸν αὐτὸν τρόπον, καθὼς δηλ. μέχρι τοῦτο, οὔτε ταχύτερον οὔτε βραδύτερον, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐπόμ. προσδραμεῖν. — τῶν τερπινῶν, τερπτνὰ είναι πάντα, έσσα τέρπουσι τὰς αἰσθήσεις ταῦτα κατωτέρω ἐκτίθενται καθ' ἓν χωριστά. — τῶν χαλεπῶν, ως χαλεπὰ πρωτίστως πρέπει να νοηθῶσιν οἱ ἐν πολέμῳ μόχθοι. — τούτων πάντων, δηλ. τίνων; — σπάνεως (τούτων), ἀφ' ὁν..., ἐννοεῖται ἔλλειψις χρηματικῶν μέσων.

§ 26.

Ονομα δέ σοι τί ἔστιν; = (ταῦτα μὲν καλῶς εἰπεις,) ἀλλὰ ποτὸν είναι τὸ ὄνομά σου; — ἐμοὶ, κτητκ. ἀντωνυμ. — ὑποκορίζομαι, κυρίως = δμιλῶ τὴν γλώσσαν παιδίου, μεταχειρίζομαι λέξεις θωπευτικάς, οἷς είναι τὰ ὑποκοριστικὰ ὄνόματα: εἰτα 1) = εἰς κακόν τι πρᾶγμα δίδω ὄνομα καλόν, καὶ 2) = ἀγαθόν τι καλῶ δια-

κακοῦ ὀνόματος· οὕτως ἐνταῦθα ὑποκοριζόμενοι=δυσφήμῳ ὀνόματι καλοῦντες· ἐπομ.=διασύροντες, ἔξευτελίζοντες.

§ 27.

**Ἐν τούτῳ=ἐν τῷ μεταξύ.—ἥκω = ἐλήλυθα. — εἰδυῖα . . . καταμαθοῦσα, μετχ. αἰτλγ.—παιδεία = ἀνατροφή, ἐκπαίδευσις. — ἔξ ὕν=ἐκ τούτων δέ. — εἰ τὴν πρὸς ἐμὲ δδὸν τράποιο=ἔὰν γῆθελες βαδίσει τὴν πρὸς ἐμὲ ἄγουσαν δδόν. — σφόδρα ἀγαθὸς ἔργατης=πολὺ ἴκανὸς ἔργατης.—φανῆναι, νοητέον καὶ ἐνταῦθα τὸ δν.—τὰ καλὰ καὶ σεμνὰ=αἱ ὥραια καὶ σοφαραὶ (μεγαλοπρεπεῖς) πράξεις.—ἐπ’ ἀγαθοῖς=οἱ ἀγαθὰς πράξεις σου. — προοίμιον, κυρίως=προανάκρουσμα· εἰτα — ώς ἐνταῦθα — = πρόλογος, εἰσαγωγή.—προοίμια ἡδονῆς= προοίμια ἡδονικὰ (= τερπνά, εὐχάριστα). — ὥπερ=πῶς ἀκριβῶς. — διατίθημι τὰ δντα=διευθετῶ (τακτοποιῶ) τὰ πράγματα (τοῦ κόσμου).—μετ’ ἀληθείας=ἀληθῶς.*

Τὸν γεννήσαντάς σε, κατὰ τὸν μῆθον δ ‘Ηρακλῆς γῆτο υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Ἀλκμήνης.—τὴν φύσιν τὴν σὴν ἐν τῇ π., ἐννοεῖται γὴ καλὴ φύσις (ἡ εὔφυΐα) τοῦ Ἡρακλέους, γὴ ἐγνώρισεν γὴ δμιλοῦσα γυνὴ ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς παιδικῆς του ἡλικίας. — ἔξ ὕν, δηλ. ἐκ τῆς θείας καταγωγῆς τοῦ Ἡρακλέους καὶ ἐκ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ. — τὴν πρὸς ἐμὲ δδόν, ἐννοεῖ τὸν σώφρονα καὶ ἐγκρατῆ βίον. — εἴτε . . . ἐντιμ. καὶ ἐπ’ ἀγαθοῖς διαπρ. φ., γὴ ἐννοια: γὴ ιδικὴ σου καλὴ φήμη ώς προελθοῦσα ἔξ ἐμοῦ θὰ συντελέσῃ ὥστε ν’ αὐξήσῃ καὶ γὴ ιδικὴ μου φήμη.—προοίμιοις ἡδονῆς, ὑπαινίσσεται ἐνταῦθα τὴν Κακίαν, γῆτις, ἵνα ἐλκύσῃ πρὸς ἔαυτὴν τὸν Ἡρακλ., ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν βίον γῆδονῶν καὶ ἀπολαύσεων.

§ 28.

Τῶν γὰρ δντων κτλ., ἀς ἀποδεθῇ εἰς τὴν νέαν, ώστε γῆτο: οὐδὲν γὰρ τούτων, ἢ ἐστι καλὰ καὶ ἀγαθά, ἀνευ πόνου καὶ ἐπ. οἱ θεοὶ διδάσιν ἀνθρώποις. — θεραπευτέον, δηλ. σοὶ ἐστι (=δεῖ σε θεραπεύειν)· αἱ αὐταὶ λέξεις (σοὶ ἐστι) νοητέαι καὶ εἰς τὰ ἐπόμενα ῥηματικὰ ἐπίθ. εἰς-τέον (εὐεργετητέον, ὠφελητέον κτλ.). — θεραπεύω τοὺς θεοὺς = λατρεύω τοὺς θεούς· ἐν φῷ κατωτέρῳ θεραπεύω τὴν γῆν = καλλιεργῶ τὴν γῆν. —

ἐπ' ἀρετῇ=δι' ἀρετήν σου.—ἀπὸ βοσκημάτων = διὰ βοσκημάτων βοσκήματα δὲ = ζῷα τεθραμμένα, θρέμματα (οἷον πρόβατα, αλγες, βόες, ἵπποι κτλ.). — πλουτίζομαι = γίνομαι πλούσιος.—δρμῶ (μετ' ἀπρεμφ.)=ἐπιθυμῶ νὰ . . . — αὔξομαι == γίνεμαι μέγας. — τὰς πολ. τέχνας αὐτάς τε . . . μαθητέον καὶ δπως . . . ἀσκητέον=τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτὰς . . . μαθητέον τε καὶ δπως . . . ἀσκητέον = οὐ μόνον αὐτὰς τὰς . . . μαθητέον, ἀλλὰ καὶ δπως . . . ἀσκητέον.—ἀσκητέον, ἐνταῦθα =ἀσκήσει μαθητέον.—τῆγνώμη ὑπηρετεῖν ἐθιστέον(σοι ἔστι) τὸ σῶμα = δεῖ σε ἐθίζειν τὸ σῶμα ὑπηρετεῖν τῇ γνώμῃ. — ὑπηρετῶ τῇ γνώμῃ=ὑπακούω εἰς τὸν νοῦν, εἰς τὸν δρθὸν λόγον. —σὺν πόνοις καὶ ἰδρῶτι=πόνοις καὶ ἰδρῶτι (δοτικ. δργανκ.).

Αὔξεσθαι, ἀναφέρεται τόσον εἰς τὴν ἐκ τῶν λαφύρων αὔξησιν τῆς περιουσίας ὅσον εἰς τὴν ἐκ τῆς ἀγρού εἰς δόξαν. — αὐτάς τε, ἐννοεῖ τὴν θεωρίαν αὐτῶν τῶν πολεμικῶν τεχνῶν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸ ἐπ. «καὶ δπως αὐταῖς δεῖ χεղσθαι», δι' οὐ ἐννοεῖται: ἡ πρακτικὴ ἐφαρμογὴ τῶν τεχνῶν τούτων.—τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν, διότι ἐὰν τὸ σῶμα ὑπακούῃ εἰς τὸν δρθὸν λόγον, τότε τοῦτο οὐδὲν ήτα πράττῃ, ὅπερ παραβλάπτει τὴν ἐνίσχυσίν του.

§ 29.

Υπολαμβάνω (τὸν λόγον)=ἀποκρίνομαι.—ώς χαλ. καὶ . . . =ώς χαλεπὴ καὶ μακρά ἔστιν ἡ ἐπὶ τὰς εὐφροσύνας ἀγούσα δόξας. ἢν ἡ γυνὴ αὕτη διηγεῖται σοι.—ώς=πόσον. — εὐφροσύναι=ἡδοναί, τέρψεις.—ἄγω τινὰ ὁδόν=; (§ 23).

§ 30.

Τλήμων=ἄθλιος.—τὸ δέ . . . = (ταῦτα μὲν οὕτως, ως λέγεις, ἔχουσιν) ἀλλὰ τί...—ἡτις, ἡ ἀναφρ. ἀντωνυμία δστις ἐνίστε τίθεται καὶ ἐπὶ ωρισμένου προσώπου, ὅταν ἀναφέρηται οὐχὶ εἰς αὐτὸ τὸ πρόσωπον, ἀλλ' εἰς τὴν ποιότητα τοῦ προσώπου οὕτως ἐνταῦθα ἡτις ==ού, ἡ ὅποια εἰσαι τοιαύτη, ὥστε...—οὐδέ, ἐνταῦθα=οὐδόλως.—ἔμπλιμπλαμαι πάντων = γορταίνω ἀπὸ ζλα. — ἡδέως ἐσθίω = τρώγω μὲ ὅρεξιν.—δψοποιία = νόστιμος τῶν φαγητῶν σκευασία. —μηχανᾶ . . . παρασκευάζει, ὑποκμ.: σύ.—μηχανῶματ τι=

ἐπινοῶ τι.—παρασκευάζοματι=παρασκευάζω τι διὰ τὸν ἑαυτόν μου.—πολυτελῆς=; (§ 16).—τοῦ θέρους χ. περιθ. ζητεῖς=περιθεῖς τοῦ θέρους (γενκ. χρονκ.) καὶ ζητεῖς χιόνα.—περιθέω=περιτρέχω.—καθυπνῶ (-ώ)=κοιμᾶμαι βαθέως, βυθίζομαι εἰς ὅπνον.—οὐδιὰ τὸ πονεῖν... ἀλλὰ... ποιῆς=ὅχι διότι ἐργάζεσαι (χοπιάζεις), ἀλλὰ διέτι δὲν ἡξεύρεις τι νὰ κάμης.

Πρὸν ἐπιθυμῆσαι, τίνων; — χιόνα, πρὸς ψῦξιν τοῦ σίνου· οἱ παλαιοὶ πρὸς ψῦξιν ποτῶν μετεχειρίζοντα τὴν χιόνα, ἵνα οὗτοι πολλάκις ἐκ τῶν δρέων ἐκόμιζον.—ὑπόβαθρα, ταῦτα ἥσαν διαγώνια διοστηρίγματα τιθέμενα ὑπὸ τοὺς πόδας τῆς κλίνης, ἵνα παράγηται εἶδος λικνίσματος, ὅπερ εὐχολώτερον καὶ ἥδυτερον προεκάλει τὸν ὅπνον (πρᾶλ. τὰς σγημερινὰς παιδικὰς κλίνας).

§ 31.

Οὖσα=εἰ καὶ εἴ. — ἐκ θεῶν=ἐκ τοῦ κύκλου τῶν θεῶν.—ἀπορρίπτομαι=ἐκδιώκομαι. — ἀτιμάζομαι=καταχρονοῦμαι.—τοῦ δὲ πάντων...=ἀνήκοος δὲ εἴ (=οὐκ ἀκήκοος δὲ) τοῦ ἀκούσματος, ὁ πάντων ἥδιστον ἔστι, τοῦ ἐπαίνου, λέγω, σεαυτῆς.—καὶ τοῦ... ἀθέατος (δηλ. εἴ)=καὶ οὐ τεθέασαι τὸ πάντων ἥδιστον θέαμα.—ἐπαρκῶ τινι=βοηθῶ τινα.—εὖ φρονῶν=φρόνιμος.—τοῦ σοῦ θιάσου... εἶναι=γὰ εἶναι ἐκ τῶν ὀπαδῶν σου.—οἱ=διότι οὗτοι (δηλ. οἱ θιασῖται σου).—ταῖς ψ. ἀνόητοι, δηλ. εἰσί. — ἀνόητος τῇ ψυχῇ=ἀμβλὺς τὸν νοῦν, μωρός, ἥλιθιος.—ἀπόνως μέν..., ἀς ἀποδοθῇ, ὥσει ἦτο: καὶ ἀπόνως μὲν φέρονται διὰ νεότητος, ὥστε λιπαροὶ εἶναι, ἐπιπόνως δὲ περδῶσι διὰ γήρως, ὥστε αὐχμηροὶ εἶναι.—φέρομαι διὰ νεότητος=διατρέχω τὴν νεότητά μου.—λιπαρός=παχύς, εὐτραφής.—διὰ γήρως περδῶ=διέρχομαι τὸ γῆράς μου.—αὐχμηρός=ἀπεξηραμμένος, στεγνός, ισχυός.—βαρύνομαι τινι=λυποῦμαι, ἀγανάκτῳ διά τι.—διαδραμόντες... ἀποθέμενοι, μετχ. αἰτλγκ.—διατρέχω τὰ ἥδεα=διέρχομαι δρομαίως δι' ὅλων τῶν ἥδονῶν, ἀπολαύω ἀπάσας τὰς ἥδονάς.—τὰ χαλεπά=; (§ 23). — ἀποθεματικαὶ τι=ἀποταμιεύω τι (ὧς ἐν ἀποθήκῃ τινί), διαφυλάττω.

Ἄδυνατοι, ἔνεκα τοῦ ἀτάκτου βίου των καὶ τῶν καταχρήσεων.—ἐπιπόνως... περδῶσι, ὡς διελθόντες τὴν νεότητα ἀπόνως καὶ

ἐν μαλθακότητι. — τοῖς πεπραγμένοις, πότε; — τοῖς πραττομένοις, δηλ. νῦν (κατὰ τὸ γῆρας).

§ 32.

*Ἐγὼ δέ, ὁ δὲ—τούναντίον.—σύνειμι μέν . . . σύνειμι δὲ = σύνειμι . . . σύνειμι.—σύνειμι τινι = ; (I, 2, § 24). — μάλιστα πάντων=περισσότερον παντὸς ἄλλου.—οἷς προσήκει=παρ' οἷς προσήκει ἐμὲ τιμᾶσθαι.—συνεργός, δηλ. οὖσα.—συνεργός = συνεργάτης.—δεσπότης = ; (I, 5, 5). — παραστάτις, θηλ. τοῦ παραστάτης, ὅπερ κυρίως = διστάμενος πλησίον εἰτα=βοηθός, προστάτης.—συλλήπτρια, θηλ. τοῦ συλλήπτωθ, ὅπερ=βοηθός.—οἱ ἐν εἰρήνῃ πόνοι = τὰ ἔργα τῆς εἰρήνης.—βέβαιος = ἀσφαλῆς, σταθερός.—σύμμαχος=συναγωνιστής, συμμαχητής.—τὰ ἐν πολέμῳ ἔργα = αἱ πολεμικαὶ ἐπιχειρήσεις.—κοινωνὸς φιλίας = σύντροφος ἐν τῇ φιλίᾳ.

Φύλαξ οἰκων, οἱ οἰκοι, δταν ὑπάρχῃ ἀρετὴ, εἰναι: ἔξησφαλισμένοι, ἐνῷ ἂνευ αὐτῆς διαλύονται.—εὑμενῆς παραστάτις οἰκ., ωἱ οἱ οἰκοι τῶν δεσποτῶν διὰ τῆς ἀρετῆς ἔξασφαλίζονται, οὕτω καὶ τῶν δούλων ἡ θέσις καὶ ἡ τύχη διὰ τῆς ἀρετῆς ἀνακουφίζεται.

§ 33.

**Ἡδεῖα μέν, ὁ μὲν ἄνευ ἐποιένου δὲ = ἀληθῶς, βεβαίως. — ἀπράγμων = ἀπηλλαγμένος φροντίδων. — ἀνέχονται, ὑποκμ.: οἱ ἔμοι φίλοι. — ἀνέχομαι = ὑπομένω, περιμένω. — ἀμοχθος = δι μὴ μοιχθῶν, δι μὴ κοπιάζων. — αὐτόν . . . διὰ τοῦτον, δηλ. τὸν ὅπνον. — μεθίημι (μετ' ἀπρομφ.) = παραμελῶ νὰ . . . — πράττω τὰ δέοντα = πράττω τὸ καθῆκόν μου. — μέμνηνται . . . ἥδονται, ὑποκμ.: οἱ γεραίτεροι. — εὗ τὰς παρούσας . . . = ἥδονται εὗ πράττοντες τὰς παρούσας (πράξεις). — εὗ πράττω τι = ἐπιτυχῶς ἐκτελῶ τι. — τεμιος = τετιμημένος. — τὸ πεπρωμένον τέλος = ιὸς ὥρισμένον ὑπὸ τῆς μοίρας τέλος τοῦ βίου (δηλ. δ. θάνατος). — οὐ μετὰ λήθης κεῖνται = οὐχὶ λησμονημένοι κείνται ἐν τῷ τάφῳ. — στιμος = ἐστεργμένος τιμῆς, ἄδοξος. — μετὰ μνήμης τὸν δεῖ χρόνον ὅμνονθμενοι θάλλουσι = πάντοτε μνημονεύομενοι ἔξακολουθοῦσι νὰ ζῶσιν ἐν τοῖς ἄσμασιν. — τοιαῦτά σοι . . . = ἔξεστι σοι, ὃ παῖ τοκ. ἀγ. **

διαπονησαμένῳ (= ἐὰν διαπονήσῃ) τοιαῦτα κεντῆσθαι τὴν μακαριστοτάτην εὐδαιμονίαν.—τοκεῖς = γονεῖς.—διαπονοῦμαι τοιαῦτα = καταβάλω τοιούτους κόπους.—μακαριστὸς = ξηλευτός· μακαριστοτάτη εὐδαιμονία = τελειοτάτη εὐδαιμονία.

*Ἀπράγμων... ἀπόλαυσις, οἱ φίλοι τῆς Κακίας εἰχον τοιαύτην (ἀπράγμονα) ἀπόλαυσιν φαγητῶν καὶ ποτῶν; (πρᾶλ. § 30).—αὐτῶν, δηλ. τῶν σίτων καὶ ποτῶν.—ἡδέως... μέμνηνται, εὖ δέ... ἥδονται πρ., ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς φίλους τῆς Κακίας, οἵτινες τοῖς μὲν πεπραγμένοις αλσχύνονται, τοῖς δὲ πραττομένοις βαρύνονται (§ 31).—τῶν παλαιῶν, δηλ. τῶν νεανικῶν.—τὰς παρούσας (πράξεις), δηλ. τὰς ἐν τῷ γήρατι.

§ 34.

Οὕτω πως = κατ' αὐτὸν περίπου τὸν τρόπον.—διώκω = διηγοῦμαι, ἐκθέτω.—γνῶμαι = ἴδεαι.—μεγαλεῖα ἔήματα = μεγαλοπρεπεῖς (ἐπιδεικτικαὶ) λέξεις.—ἀξιόν (ἔστι) τινι (μετ' ἀπρμφ.) = ἀρμόζει εἰς τινα, πρέπει τις νά...—ἐνθυμοῦμαι τινος =; (I, 1, 17).—πειρᾶσθαντι... = πειρᾶσθαι φροντίζειν τι καὶ τῶν εἰς τὸν μέλλ. χρόνον τοῦ βίου.—φροντίζω τι τινος = λαμβάνω φροντίδα τινὰ περὶ τινος.—τὰ εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου = τὰ πράγματα, τὰ ἀναφερόμενα εἰς τὸν μέλλοντα χρόνον τοῦ βίου = τὸ μέλλον.

Οὕτω πως... ἐκδόσμησε... ἔτι μεγ..., πρᾶλ. § 21 «ἄδει πως».—ἐκδόσμησε... μεγαλ. δ., κατὰ τὴν συγήθεταν τῶν σοφιστῶν.—τούτων, τίνων;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

§ 1—3.

Χαιρεψ. δέ ποτε... αἰσθόμενος διαφ. = αἰσθόμενος δέ ποτε Χαιρεψ. καὶ Χαιρ... διαφερομένω (μετχ. κατγρμτκ.).—αἰσθόμενος... ἰδών, μετχ. χρονικόν δὲν συνδέονται, διότι ή μία μετοχὴ προσδιορίζει τὴν ἄλλην· ἂς ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν νέαν, ὡσεὶ

συγεδέοντο διὰ τοῦ καὶ: αἰσθόμενος... καὶ ἰδών. — αἰσθάνομαι (μετὸς κτύριμ. μετχ.) = μανθάνω ὅτι... — ὅντε, μετχ. ἐπιθτκ. — γνώριμος = γνωστός, φίλος. — διαφέρομαι = φέρομαι ἔχθρικῶς, διχονῶ. — οὐ δήπου = βεβαίως δέν. — χρησιμώτερον (δηλ. πρᾶγμα), κτύριμ. — καὶ ταῦτα = καὶ μάλιστα. — τῶν μὲν (δηλ. χρημάτων) ἀφρ. ὅντων, τοῦ δέ (δηλ. ἀδελφοῦ) φρονίμου = ἐν ᾧ ἔκεινα μὲν εἶναι πράγματα ἀνευ φρονήσεως, οὗτος δὲ εἴναι ὃν μετὰ φρονήσεως (= ὃν λογικόν). — πλειόνων... ἐνδεικόν, κτύριμ. — ὑπαρχόντων = ὅντων. — διτι, αἰτλγκ. — τὰ τῶν ἀδελφῶν, δηλ. χερματα· ἡ αὐτὴ λ. νοητέα καὶ εἰς τὸ: τὰ τῶν πολιτῶν. — πολιτῆς = συμπολίτης. — ἐνταῦθα = ἐν ταύτῃ τῇ περιπτώσει (δηλ. ἐπὶ τῶν πολιτῶν = ὡς πρὸς τοὺς συμπολίτας). — δύνανται... ἀγνοοῦσι, τὰ δὲ κατὰ πληθυντα., διότι τὸ ὑποκρι. αὐτῶν τις εἶναι περιλγητικόν· ἂς ἀποδιθῶσιν εἰς τὴν νέαν, ὥσει ἵσαν καθ' ἐνικὸν (δύναται [τις]... ἀγνοεῖ). — διτι κρείττον... = διτι κρείττον (ἐστι) οἰκεῖται (τινα) σὺν πολλοῖς καὶ ἔχειν ἀσφαλῶς τάροκοῦντα. — ἡ μόνον διαιτ... = ἡ μόνον διαιτᾶσθαι καὶ κεκιησθαι ἐπικινδύνως πάντα τὰ τῶν πολιτῶν (χρήματα). — διαιτῶμαι = ζῶ. — ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν = ὡς πρὸς τοὺς ἀδελφούς. — ἀγνοῶ = οὐ λογίζομαι. — οἱ δυνάμενοι = οἱ ἔχοντες χρήματα, οἱ εὔποροι. — ἔχω τινὰ συνεργάδν = ἔχω τινὰ βοηθὸν ἐν τῇ ἐργασίᾳ μου. — ὡς... δεόμενοι, μετχ. αἰτλγκ. — ὕσπερ... γιγνομένους... οὐ γιγνομένους, καὶ διὰ τῶν προσωπικῶν δὲ. ἐκφέρεται ἐνίστε αἰτιατκ. ἀπόλυτος σχεδὸν πάντοτε μετὰ τοῦ ὡς ἡ ὕσπερ — ὡς ἐνταῦθα — ἀντὶ γενικῆς ἀπολύτου = ὡς ἔὰν γίνωνται... δὲν γίνωνται.

Ἐαυτῷ, δηλ. τῷ Σωκράτει. — χρήματα, ἡ λ. ἐνταῦθα σημ. γενικῶς τὴν διην περιουσίαν, ἐν ἣ περιλαμβάνονται βοσκήματα, οἰκίαι, δένδρα, ἀγροί, δούλοι κτλ. — βοηθείας, δηλ. ἐπιβλέψεως, φυλακῆς, καλλιεργείας κ. τ. τ. — ἀσφαλῶς, διότι ἔάν τις οἰκῇ μετ^{*} ἄλλων πολιτῶν, διηγώτερον θὰ ὑπόκειται εἰς κινδύνους ἐξ ἐπιδρομῶν ἐξωτερικῶν. — τὸ αὐτὸ τοῦτο, δηλ. ποῖον; — καὶ οἰκέτας μέν..., ἡ μετὰ τῶν ἡγουμένων σύνδεσις τῶν νοημάτων ἡ ἔξης: τινὲς προτιμῶσι νὰ ἔχωσι μᾶλλον χρήματα ἢ ἀδελφούς, οὓς ἐπιξημίους θεωροῦσι, διότι τούτων μὴ ὑπαρχόντων θὰ είγον αὐτοὶ τὰ τῶν ἀδελφῶν· καὶ διμως οἱ ἔχοντες χρήματα (οἱ δυνάμενοι) ἀγοράζουσι δούλους κτλ.

§ 4.

Καὶ μὴν = καὶ ὅμως. — μέγα ὑπάρχει τι πρός τι = μεγάλως συντελεῖ τι εἰς τι. — τὸ ἐκ τῶν αὐτῶν (δηλ. γονέων) φῦναι = ἡ γένησις ἀπὸ τῶν αὐτῶν γονέων. — μέγα δέ, δηλ. πρὸς φιλίαν ὑπάρχει. — τὸ δμοῦ τραφῆναι = ἡκοινὴ ἀνατροφή. — τοῖς θηρίοις = τοῖς ζῷοις. — ἐγγίγνομαι = ὑπάρχω ἐκ φύσεως, εἶμαι ἔμφυτος. — τῶν συντρόφων, οὐδὲν ἡ γενν. ἀντικείμενη ἡ εἰς τὸ πόθος. — σύντροφος, ον = δόμος ἀνατεθραμμένος μετά τινος. — τοὺς συναδέλφους δύντας = τοὺς ἔχοντας ἀδελφούς. — ἀνάδελφοι = οἱ μὴ ἔχοντες ἀδελφούς.

Καὶ τοῖς θηρίοις . . . , ἡ ἔννοια: οὐ μόνον τοῖς ἀνθρώποις, ἀλλὰ καὶ τοῖς ζῷοις. — Ἡττον ἐπιτίθενται, ὡς φοβούμενοι τὴν τιμωρίαν τῶν ἀδελφῶν. — τούτοις, δηλ. τοῖς συναδέλφοις οὖσαι.

§ 5 — 8.

"Αλλ" = μάλιστα, ἀλλά..., πολὺ ὀρθῶς, πλήρη... — εἰ μὴ μέγα εἴη... οὐσις ἀν δέοι = ἐξ ὃν δὲν ἡτο σημαντικόν... οὐσιας θά ἔπρεπε. — τὸ διάφορον (ἐκ τοῦ διαφέρεσθαι) = τὸ ἀντικείμενον τῆς φιλονικίας, ἡ ἀφοριὴ τῆς φιλονικίας. — φέρω = ὑποφέρω. — μικρῶν ἔνεκα = ἔνεκα μικρῶν (ἀσημάντων) ἀφοριῶν. — φεύγειν, δηλ. αὐτὸν (τὸν ἀδελφόν). φεύγω δέ τινα = ἀποφεύγω τινά. — ἀγαθόν, δηλ. πιῆμά (= πρᾶγμα) ἔστι. — ὁν οἷον δεῖ = ὁν (μετχ. ὑποθτκ.) τοιοῦτος, οἷον αὐτὸν εἶναι δεῖ. — δπότε (= εἰ) μέντοι παντὸς ἔνδεοι (= ἔνδεια τοῦ παντὸς εἴη), δηλ. ὥστε τὸν ἀδελφὸν τοιοῦτον εἶναι, οἷον δεῖ = ἐξ ὅμως τὸ πᾶν λείπῃ, ὥστε νὰ εἶναι ὁ ἀδελφὸς τοιοῦτος, δποῖος πρέπει (νὰ εἶναι). — πᾶν τὸ ἔναντιώτατον = ὅλως διόλου τὸ ἔναντίον, ἀκριβῶς τὸ ἀντίθετον (ἀρ' ὅτι πρέπει νὰ εἶναι). — εἴη, ὑποκρι.: δ ἀδελφός. — τι ἀν τις ἐπιχειροίη τοῖς ἀδυνάτοις = διατὶ νὰ ἐπιχειρῇ τις τὰ ἀδύνατα (δηλ. νὰ συμφιλιώνηται μὲ ἀνθρώπου τοιούτου χαρακτῆρος). — π δτερα δέ... οὐδενὶ ... δύναται... = οὐδενὶ δὲ δύναται... = (ταῦτα καλῶς εἰπεις), ἀλλ' εἰς οὐδένα δύγαται... — ἔστιν οἵ=τινές. — καὶ πάνυ, δ καὶ ἐπιτακτ.=παρὰ πολύ. — διὰ τοῦτο γάρ τοι = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο βεβαίως. — ἔξιδν ἔστι τινι (μετ' ἀπριμφ.) = ; (κεφ. 1, § 34). — δτι, αἰτλγκ. —

δπου ἀν . . . , πανταχοῦ καὶ . . . = πανταχοῦ, ὅπου ἀν παρῇ,
καὶ . . . — δπου ἀν παρῇ=ὅπου καὶ ἀν παρευρίσκεται.—ἄρ τοῦ...
=μήπως ἀρά γε...—τῷ ἀνεπιστήμονι (δηλ. χρῆσθαι)=τῷ οὐκ
ἐπισταμένῳ χρῆσθαι (αὐτῷ [τῷ ἵππῳ]).—ἔγχειρῶ = ἐπι-
χειρῶ. — μὴ ἐπιστάμενος (δηλ. χρῆσθαι)=ἔὰν μὴ ἐπίστημαι
χρῆσθαι (αὐτῷ [τῷ ἀδελφῷ]).—πῶς ἀν . . . ἀνεπιστήμων
εἴην = πῶς εἰναι δυνατὸν νὰ μὴ γνωρίζω . . . — ἐπιστάμενός γε
=ἄρ τοῦ βεβαίως . . . —εὖ λέγω=ἐπαιῶ· ποιον τὸ παθητικ. του;
— τὸν εὖ λέγοντα, ὃς ἀντικείμ. νοητέον εἰς τοῦτο — καθὼς καὶ
εἰς τὸ ἐπόμενον: τὸν εὖ ποιοῦντα—τὸ ἔμε. —εὖ ποιῶ=;—ἀνιδ
τινα = λυπῶ τινα. — οὐκ... ἀλλ ὡδέ . . . = δχ: μόνον δὲν . . .
ἀλλ ὡδέ . . . — πειράσομαι, τοῦτο (δηλ.;).

§ 9—10.

Εἶ κύρα μέν..., ἡ σύνταξις: εἰ (=ὅτι [αἰτλγκ.]) κύρα μέν...
ἀμελήσας τοῦ δργίζεσθαι ἐπειρῶ ἀν... πραῦνειν αὐτὸν, τὸν δὲ
ἀδελφὸν φῆς μέν... εἶναι... οὐκ ἐπιχειρεῖς δὲ μηχανᾶσθαι...
— εἴ σοι ἦν ἐπὶ προβάτοις ἐπιτήδειος ὥν = ἔὰν εἰχές τινα,
ὅστις ἡτο χρήσιμος διὰ τὴν φύλαξιν τῶν προθάτων σου.—τοὺς μὲν
ποιμένας, δηλ. προσιόντας.—δ κύρων ἀσπάζεται τινα (προσι-
όντα)=δ κύρων θωπεύει τινὰ προσερχόμενον τὸ ἀντίθετον: δ κύρων
χαλεπαίνει τινὶ=δ κύρων ἔχαγριοῦται (ὑλακτεῖ) κατά τινος.—ἀμε-
λήσας τοῦ δργίζεσθαι=ἀντὶ τοῦ δργίζεσθαι.—εὖ ποιῆσας=διὰ
θωπειῶν. — τὸν δὲ ἀδελφὸν = ὃς πρὸς δὲ τὸν ἀδελφόν σου. —
μέγα ἀν ἀγαθὸν εἶναι, ὄντα...=ὅτι μέγα ἀν εἴη ἀγαθόν, εἰ εἴη
τοιοῦτος πρὸς σέ, οἶον δεῖ εἶναι.—ἐπίστασθαι δέ... μηχανᾶ-
σθαι = οὐκ ἐπιχειρεῖς δὲ μηχανᾶσθαι (καίπερ) δμολογῶν
ἐπίστασθαι καὶ εὖ ποιεῖν καὶ εὖ λέγειν.—μηχανῶμαι=ἐπι-
νοῶ μέσον. — σοφία = ἴκανότης, ἐμπειρία.—ποιῆσαι πρὸς ἔμε,
δηλ. εἶναι τοιοῦτον.—καὶ μήν=; (§ 4).—ποικίλος = πολύπλο-
κος, δύσκολος.—ἔπ αὐτὸν=πρὸς σαγήνευσιν αὐτοῦ=ἴνα έλκύσῃς
τὴν ἀγάπην αὐτοῦ.—οἷς δὲ καὶ ιτλ., ἡ σύνταξις: οἷμαι δὲ περὶ
πολλοῦ ἀν σε ποιεῖσθαι αὐτὸν ἀλόντα (=εἰ ἀλοίη) τούτοις,
δ καὶ σὺ αὐτὸς ἐπίστασαι=ἀλλὰ νομίζω ὅτι αὐτὸς πολὺ ηθελε
σὲ ἐκτιμᾷ, ἔὰν ηθελεν ἐλκυσθῆ ὅτα τούτων τῶν μέσων, τὰ δποῖα...

Θαυμαστά γε λέγεις . . . εἰ κύνα μέν . . . τὸν δὲ ἀδελ . . . οὐκ ἐπιχειρεῖς μηχ . . . , ἡ ἔννοια: οἱ λόγοι σου εἶναι παράδοξοι· διότι ἐὰν εἰς τὰ πρόβατά σου εἰχεις κύνα, δστις ἐξηγγριοῦτο κατὰ σου πλησιάζοντος αὐτόν, θὰ προσεπάθεις διὰ θωπειῶν νὰ τὸν καταπραῦνῃς. Ἐν φλοιόπον οὕτω θὰ ἐφέρεσθαι πρὸς κύνα, πρὸς τὸν ἀδελφόν σου δὲν δεικνύεις τὴν αὐτὴν συμπεριφοράν, ἀν καὶ λέγεις δτι δ ἀδελφὸς εἶναι μέγα ἀγαθὸν καὶ γνωρίζεις μέσα, διὸν θὰ δυνηθῇς νὰ τὸν καταστήσῃς βέλτιστον. — προσιόντι, δηλ. εἰς τὸ πολυμνιον.—καὶ σύ . . . αὐτός, ἀνευ δηλ. τῆς ἰδικῆς μου διδασκαλίας.

§ 11—13.

Οὐκ ἀν φθάνοις, τὸ οὐκ ἀν φθάνοις καὶ οὐκ ἀν φθάνοιτε μετὰ μετκ. ἐνεστῶτος σημαίνουσι σπουδὴν ἢ ἀνυπομονησίαν καὶ τίθενται εἰς δήλωσιν ισχυρᾶς προτροπῆς ἢ ἐσπέυσμάνης προσταγῆς οὕτως ἐνταῦθα: οὐκ ἀν φθάνοις λέγων = λέγε μίαν ὥραν πρωτίτερα. — φίλτρον = μέσον, διὸν προσελκύει τις τὴν φιλίαν (τὴν συμπάθειαν) τινός. — λέληθα ἐμαυτὸν εἰδώς τι = γνωρίζω τι χωρὶς νὰ τὸ καταλαμβάνω. — εἰ . . . βούλοιο = ἐὰν γῆθελες. — κατεργάζομαι τινα (μετ' ἀπρμφ.) = ἀναγκάζω τινὰ νά . . . — δπότε θύσιοι, ἡ εὐκτικὴ καθ' ἔλξιν ἐκ τῆς προηγουμένης εὐκτικῆς (εἰ βούλοιο), ἀντί: δπόταν θύη = δσάκις θυσιάζῃ οὕτως καθ' ἔλξιν καὶ αἱ κατωτέρω εὐκτ., αἱ μετὰ τοῦ δπότε καὶ δτε πρόλ. καὶ κεφ. 1, § 18 «δπότε βούλοιτο». — κατάρχω τοῦ καλεῖν = πρῶτος προσκαλῶ. — αὐτὸς = ἐγὼ αὐτός. — προτρέπομαι τινα = ; (I, 2, 32). — τῶν σῶν, δηλ. πραγμάτων· ἡ αὐτὴ λ. νοητέα καὶ εἰς τὸ τῶν ἐκείνουν πράγματα δὲ = ὑποθέσεις. — εἰ δὲ βούλοιο ἔνον π. . . = εἰ δὲ βούλοιο ποιῆσαι ἔνον ὑποδέχεσθαι σεαυτόν. — ὑποδέχομαι τινα = φιλοξενῶ τινα. — εἰς τὴν ἐκείνουν, δηλ. πόλιν. — προθυμοῦμαι διαπράττειν (τι) = προθύμως φέρω τι εἰς πέρας, προθύμως ἐκτελῶ τι. — ἐφ' ἀ ἥκοιμι = ταῦτα, ἐφ' ἀ ἥκοιμι καὶ ἡ εὐκτ. ἐνταῦθα καθ' ἔλξιν ἀντὶ: ἐφ' ἀ ἥκω· κατ' ἔννοιαν = τὸν σκοπὸν τοῦ ταξιδίου μου (εἰς τὴν πόλιν ἐκείνουν). — δτι . . . δέοι ἀν . . . αὐτόν . . . ποιεῖν = δτι: θὰ ἐπρεπε ἐγὼ αὐτὸς νὰ κάμνω. — ἐκείνω, δοτκ. χαριστική.

Ἐπὶ δεῖπνον, οἱ θυσίαν προσφέροντες συνήθιζον νὰ προσκαλῶσιν εἰς δεῖπνον τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους των καὶ νὰ φιλοξενῶ-

σιν αὐτοὺς μὲ τὸ ὑπόλοιπον τοῦ θύματος. — καλεῖν, εἰς τί; — καὶ τοῦτο, ποτὸν;

§ 14.

Tὰ ἐν ἀνθρώποις φ. = τὰ ἐν τῷ χόσμῳ . . . — ἐπιστάμενος, κατηγραμτικ. μετοχὴ ἐκ τοῦ ἀπεκρύπτου. — πάλαι, συναπτέον τῷ ἐπιστάμενος. — μὴ . . . φανῆς, πλαγία ἐρωτικη. πρότασις ἔξαρτωμένη ἐκ τῆς μετρ. φοβούμενος, γῆτις ἐννοεῖται ἐκ τοῦ δικνεῖς. — αἰσχρὸς φαίνομαι=καταισχύνομαι, ἐξευτελῆζομαι. — φθάνω κακῶς ποιῶν=πρῶτος ἐγὼ κακοποιῶ. — φθάνω εὐεργετῶν=; — ἡγεμονικός εἰμι πρός τι=εἰμαι ἐπιτήδειος (ἰκανὸς) εἰς τὸ νὰ κάμω πρῶτος ἀρχὴν εἰς τι. — σοῦ, β' ὅρος τῆς συγκρίσεως. — φιλία=συμφιλίωσις. — ἐκεῖνον ἀν . . . = ἐπειρώμην ἀν πείθειν ἐκεῖνον πρότερον ἐγχειρεῖν τῷ ποιεῖσθαι σὲ φίλον. — ἡγούμενος =εὶν ἡγοτο=ἐὰν ἥθελες κάμει πρῶτος ἀρχὴν. — μᾶλλον=εὔκολωτερον. — ἀν ἐξεργάσασθαι τοῦτο, τὸ ἀπριμφ. ἐκ τοῦ μοι δοκεῖς=μοι φαίνεσαι διε. . . ἥθελες κατορθώσει τοῦτο (δηλ. τὴν συμφιλίωσιν).

§ 15 — 16.

"Ατοπα = θαυμαστὰ = ; — οὐδαμῶς πρὸς σοῦ (δηλ. δυτα) = οὐ προσήκοντά σοι = ἀνάρμοστα πρὸς τὸν χαρακτῆρά σου. — ὅς=διότι σύ. — καθηγοῦμαι=ἡγοῦμαι=κάμνω πρῶτος ἀρχὴν. — τούτον . . . τάναντία=ἀκριδῶς τὸ ἐναντίον τούτου. — νομίζεται=εἴθισται=εἶναι εἰθισμένον, παραδεδεγμένον. — τὸν πρεσβύτερον ἥγεῖσθαι . . . , ἐπεξήγησις τοῦ τάναντία = δηλ. ὁ πρεσβύτερος νά . . . — οὐ γάρ καὶ ὅδοῦ . . . = οὐ γάρ νομίζεται πανταχοῦ τὸν νεώτερον καὶ ὅδον παραχωρῆσαι τῷ πρεσβύτερῷ συντυγχάνοντα καὶ καθήμενον . . . — οὐ γάρ=λοιπὸν δέν. — παραχωρῶ ὅδοῦ τινι = ἀφίνω τὴν δόδον ἀνοικτὴν εἰς τινα, κάμνω τόπον διά τινα. — συντυγχάνοντα, δηλ. αὐτῷ = ὅταν συναντῇ αὐτὸν (τὸν πρεσβύτερον). — καθήμενον=ὅταν κάθηται. — ὑπαναστῆναι, δηλ. τῷ πρεσβύτερῳ. — πρεσβύτερῳ. — ὑπανίσταμαι τινι = ἐγείρομαι ἐκ τῆς θέσεώς μου διά τινα (ἴνα παράσχω τόπον εἰς αὐτὸν ἢ εἰς ἔνδειξιν σεδάσμοι). — κοίτη = κλίνη. — ὑπεῖξαι, δηλ. τῷ πρεσβύτερῳ. — ὑπείκω (τινὶ) λόγων=παραχωρῶ εἰς τινα τὸν λόγον, ἵνα διμηλήσῃ πρῶτος. — ὠγαθέ = ; (I, 4, 17). — ἔφη = ἐξηκολούθη-

σεν ὁ Σωκρ. λέγων. — ως φιλ... = πόσον φιλ... — ἐλευθέριος =; (κεφ. 1, § 22). — τὰ μὲν γάρ..., ὁ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐννοουμένην πρότασιν: *καὶ πάντα ταχύ σοι ὑπακούσεται.* — ἀνθρώπιον = ἀνθρωπάριον. — ἄλλως... ἥ = κατ' ἄλλον τρόπον... παρά. — αἱρῶ τινα = ἔλκυώ τινὰ πρὸς τὸ μέρος μου, ἀποκτῶ τὴν εὔνοιάν τινος. — προσφιλῶς χρώμενος, δηλ. τούτοις = εἰ προσφιλῶς χρῶ (τούτοις). — προσφιλῶς = φιλικῶς, εὐμενῶς. — μάλιστα = ἀριστα. — κατεργάζομαι τινα = αἱρῶ τινα.

Τούτου γε, δηλ. τοῦ ὑπὸ τοῦ Σωκρ. προτεινομένου, ἦτοι τοῦ καθηγεῖσθαι τὸν νεώτερον. — *κοίτη μ. τιμῆσαι, δσάκις ἐφιλοξένει τις πρεσβύτερον,* παρεχώρει πρὸς τιμὴν τὴν μαλακωτέραν κλίνην. — *καὶ λόγων ὑπεῖξαι, οὐ μόνον ἐν τοῖς ἰδιωτικοῖς διαλόγοις πρέπον* ἦτο ὁ νεώτερος ν' ἀναμένην νὰ ἐκφέρῃ δι πρεσβύτερος γγώμην πρῶτος, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς δημοσίαις συναθροίσεσιν ἐδίδετο δ λόγος πρῶτον εἰς τοὺς πρεσβύτερους.

§ 17.

Ἐὰν οὖν . . . γίγνηται, ώς ἀπόδοσις νοητέα ἡ πρότασις: τί γενήσεται; — τὶ γὰρ ἄλλο . . . ἥ κινδ.=τὶ γὰρ ἄλλο γενήσεται . . . ἥ ὅτι κινδυνεύσεις. ὁ δὲ γὰρ αἰτιολογεῖ τὴν ἐννοουμένην πρότασιν: ἡ ζημία θὰ ἥτο μεγάλη. — ἐπιδείκνυμι (μετ' ἀπρομφ.) = δεικνύω ὅτι . . . — ἐκεῖνος δὲ φαῦλος... = ἐκεῖνος δὲ κινδυνεύσει ἐπιδεῖξαι εἶναι φ . . . — φιλονικῶ δπως . . . = φιλοτιμοῦμα: νά . . . — περιγίγνομαι τινος εὗ ποιῶν = ὑπερτερῶ τινα ἐν τῇ εὐποίᾳ.

Εἰς τὸν ἀγῶνα τοῦτον, δηλ. τῆς φιλαδελφίας.

§ 18—19.

Οὕτως... διάκεισθον=οὕτω διάκεισθε σεῖς οἱ δύο πρὸς ἄλλήλους. — ὥσπερ εἰ . . . τράποιντο = ώς ἐὰν . . . ἥθελον τραπῆ. — *τὰ χεῖρε=αἱ δύο χεῖρες.* — *τὰ χεῖρε, δις, παρατηρητέα ἡ ἐναλλαγὴ τοῦ δυϊκοῦ καὶ πληθυντικ. ἀριθμοῦ πρὸς τούτοις παρατηρητέον* δτι παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς ἐν τῷ δυϊκῷ ἀριθμῷ καὶ τὸ θηλυκὸν γένος ἐκφέρεται διὰ τοῦ ἀρσενικοῦ τύπου. οὕτω καὶ κατωτέρω: (συλλ.) ἄλλήλοιν . . . ἀφεμένω . . . (διακ.) ἄλλήλω. — ἐπὶ τῷ

συλλ.=μὲ τὸν σκοπὸν νὰ . . . — συλλαμβάνω τινὶ = βογθῶ τινα.
— ἀφεμένω, μετχ. δυϊκοῦ ἀριθ. τοῦ μέσου ἀσρ. β' τοῦ ᾧ. ἀφίεμαι
(τινος) = ἀφίγω, παραμελῶ τι. — θείᾳ μοίρᾳ = κατὰ θείαν
πρόνοιαν. — πεποιημένω, μετχ. ἐπιθικ. — πρὸς τὸ συνεργεῖν =
ἐπὶ τῷ συνεργεῖν. — συνεργῶ τινι = βογθῶ τινα. — οὐκ ἀν . . .
εἴη = (λοιπὸν) δὲν θὰ ήτο. — πολλὴ ἀμαθία = μεγάλη μωρία. —
κακοδαιμονία = παραφροσύνη. — τοῖς ἐπ' ὥφ. πεποιημένοις
ἐπὶ βλ. χρῆσθαι = νὰ μεταχειρίζηται τις πρὸς βλάβην ἐκείνα, τὰ
ὅποια ἔχουσι ποιηθῆ πρὸς ὡφέλειαν. — ἀδελφῶ . . . ἡ χεῖρέ τε
καὶ πόδε καὶ ὀφθαλμῶ = δύο ἀδελφούς . . . παρὰ δύο χεῖρας καὶ
δύο πόδας καὶ δύο ὀφθαλμούς. — ἀδελφὰ = διπλᾶ. — φύω =
ποιῶ, δημιουργῶ. — εἰ δέοι αὐτὰς πλ. δργ. διέχοντα ἄμα π.
= ἐὰν ήτο ἀνάγκη αὐταὶ νὰ ἐργασθῶσι συγχρόνως ἐπὶ πραγμάτων,
τὰ δρποῖα ἀπέχουσιν ἀλλήλων περισσότερον μιᾶς δργυιᾶς. — οὐκ
ἄν δύναιντο = δὲν θὰ ηδύναντο. — ἐπὶ τὰ δργ. διέχοντα = εἰς
ἐκείνα, τὰ δρποῖα ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων μίαν δργυιάν. — οἱ
δοκοῦντες = οἵτινες νομίζονται. — ἔξικνοῦμαι ἐπὶ πλεῖστον =
φθάνω εἰς μεγίστην ἀπόστασιν. — οὐδ' ἀν τῶν ἔτι . . . = οὐκ ἀν
δύναιντο ἰδεῖν ἄμα τὰ ἔμπροσθεν καὶ τὰ δρποῖαν καὶ τῶν
ἔτι ἔγγυτέρω (δργυιᾶς) δύντων. — ἀδελφῶ δέ = δύο ὅμως ἀδελφοί.
— φίλω δύντε (μετχ. ἐπιθικ.) = οἱ δρποῖοι εἰναι ἡγαπημένοι. — καὶ
πολὺ διεστῶτε (μετχ. ἐνδοτκ.) = καὶ εἰ πολὺ διεστᾶσι = καὶ
ἄν πολὺ ἀπέχουσιν ἀλλήλων = καὶ ἀν πολὺ μακρὰν εὑρίσκεται δεὶς
ἀπὸ τὸν ἀλλον. — πράττετον ἄμα = συμπράττουσιν, συνεργάζονται.

Οὕτως . . . διάκεισθον, ὥσπερ εἰ τῷ χ . . . , ἐπομένως δὲ Χαι-
ρεκρ. καὶ δὲ Χαιρεψ. διάκεινται πρὸς ἀλλήλους ὡς ἔχθροί. — (ἀφε-
μένω) τούτου, δηλ. τοῦ συλλαμβάνειν ἀλλήλοιν. — (ἀμελή-
σαντε) τούτου, δηλ. τίνος; — δργυιὰ εἰναι τὸ μῆκος ἡ διάστημα
τῶν ἐκτεταμένων ἐκκτέρωθεν δριζοντίων βραχιόνων, δηλ. 1 μέτρ.
καὶ 85 ἑκατοστ. — καὶ πολὺ διεστῶτε, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς χεῖ-
ρας, τοὺς πόδας καὶ τοὺς ὀφθαλμούς, ἀτινα ἔγγυς ἀλλήλων κείνται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

§ 1 - 2.

**Εξ ᾧν = τοιαῦτα, ἐξ ᾧν. — μάλιστ' ἂν τις ὠφελεῖσθαι ==
ὅτι παρὰ πολὺ δύναται τις νὰ ὠφελῆται. — πρός... κτῆσιν ==
ὅς πρὸς τὴν... — χρεία = χρῆσις. — τοῦτο μὲν γάρ... == ἔφη
γὰρ τοῦτο μὲν δὴ ἀκούειν πολλῶν. — γάρ, διασαφητικός. —
τοῦτο μὲν δὴ = τὸ ἔξῆς μὲν πρὸ πάντων. — ἀκούω τι τινος ==
ἀκούω τι παρά τινος. — ὡς πάντων... εἴη..., ἐπεξήγησις τοῦ
τοῦτο. — σαφῆς = εἰλικρινής. — ἐπιμελομένους δέ... δρᾶν ἔφη
... = δρᾶ δὲ τοὺς πολλούς, ἔφη, ἐπιμελομένους παντὸς
(ἄλλου) μᾶλλον ἢ κτήσεως φίλων. — καὶ γὰρ οἰκίας... δρᾶν
ἔφη = δρᾶ γὰρ (τοὺς πολλούς) κτωμένους ἐπιμελῶς οἰκίας
καὶ ἀγρούς... καὶ πειρωμένους σώζειν τὰ δύντα. — βοσκή-
ματα =; (κεφ. 1, § 28). — σώζω τὰ δύντα = διαφυλάττω ἐκείνα,
τὰ δποτικά ἔχω. — δέ μέγ. ἀγ. = δέ μέγιστον ἀγαθόν. — δρᾶν ἔφη
τοὺς πολλούς οὕτε... = δρᾶ τοὺς πολλούς οὕτε φροντίζοντας
ὅπως κτήσανται. — οὕτε δπως οἱ δύντες αὐτοῖς (φίλοι) σώ-
ζονται = οὕτε (φροντίζοντας) δπως τοὺς δύντας αὐτοῖς φίλους
σώζωσι. — φροντίζω δπως (μεθ' ὑποτακτ.) = φροντίζω νὰ
(μεθ' ὑποτακτ.).*

§ 3 - 4.

*Καμνόντων φίλων τε καὶ οἰκειῶν = δταν φίλοι καὶ δσῦλοι
συγχρόνως εἶναι: ἀσθενεῖς. — δρᾶν τινας ἔφη τοῖς μέν... = ἔφη
δρᾶν τινας εἰσάγοντας τοῖς μὲν οἰκέταις καὶ λατρούς. —
εἰσάγω τινὶ λατρὸν = καλῶ λατρόν, δπως ἵδη τινά. — τὰ πρὸς
ὑγίειαν = τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν ἀνάρρωσιν. — παρασκευάζοντας,
ἥ μετχ. αὗτη, ὃς καὶ αἱ κατωτέρω δλιγωροῦντας, ἀχθομένους,
ἥγουμένους, οἰομένους, ἐῶντας, ἀμελοῦντας, κατηγρμτ. ἐξαρτ.
ἐκ τοῦ δρᾶν. — δλιγωρῶ τινος = παραμελῶ τινα. — ἀποθανόντων
τε ἀμφοτέρων = καὶ δταν ἀποθάνωσιν ἀμφότεροι. — ἀχθομαι
ἐπὶ τοῖς οἰκέταις (ἀποθανοῦσι) καὶ ζημιαν ἥγοῦμαι = λυποῦ-
μαι διὰ τὸν θάνατον τῶν δούλων καὶ θεωρῶ (τὸν θάνατον τούτων)*

ζημίαν. — ἐπὶ τοῖς φίλοις (ἀποθανοῦσι) οὐδὲν ἔλαττοῦμαι = ἐκ τοῦ θαγάτου τῶν φίλων οὐδαμῶς ζημιοῦμαι. — ἐῶ τι ἀθεράπευτον καὶ ἀνεπίσκεπτον = ἀφίνω τι ἀνευ περιποιήσεως καὶ ἀνευ ἔξετάσεως (περὶ τῆς καταστάσεώς του). — ἐπιμελείας δεομένων = δταν δέωνται ἐπιμελείας. — ὁρᾶν ἔφη = ὁρᾷ. — τοὺς πολλοὺς... τὸ πλῆθος εἰδότας, ή μετχ. κατηγρμτκ. ἐκ τοῦ ὁρᾶν = δτι οἱ πολλοί. . . ίσασι τὸ πλῆθος. — καὶ πάνυ πολλῶν αὐτοῖς ὅντων = εἰ καὶ πάνυ πολλὰ αὐτοῖς ἔστι. — δλίγων ὅντων = εἰ καὶ δλίγοι εἰσίν. — οὐ μόνον ἀγνοοῦντας, ἀλλὰ καὶ... ἀνατίθεσθαι, ἀντὶ ἀπρμφ. ἀνεμένετο μετοχή: ἀνατίθεμένους (ἐκ τοῦ ὁρᾶν). — ἐγχειρήσαντας καταλέγειν τοῖς πυνθανομένοις τοῦτο = ἐὰν ἐπιχειρήσωσι ν' ἀπαριθμῶσι (τοὺς φίλους) εἰς τοὺς ἑρωτῶντας περὶ τούτου (δηλ. περὶ τοῦ πλήθους τῶν φίλων). — οὓς... ἔθεσαν, πάλιν τ. ἀνατ. = πάλιν ἀνατίθεσθαι τούτους, οὓς ἐν τοῖς φίλοις ἔθεσαν. — ἀνατίθεμαί τινα = ἀφαιρῷ, ἀποσύρω τινὰ (ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φίλων). — τίθημι τινα ἐν τοῖς φίλοις = λογαριάζω τινὰ μεταξὺ τῶν φίλων. — τοσοῦτον = τόσον δλίγον. — αὐτούς, ὑποκμ. τοῦ φροντίζειν, ὅπερ ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἔφη.

§ 5 — 6.

Πρὸς ποῖον κτῆμα τῶν ἀλλων (κτημάτων) = πρὸς ποῖον ἄλλο κτῆμα. — ζεῦγος = ζεῦγος βαῶν. — οὔτω, μετ' ἐπιθ. = τόσον. — ἀνδράποδον = δοῦλος. — εὔνους = πρόθυμος. — παραμόνιμος = πιστός. — πάγχρηστος = κατὰ πάντα χρήσιμος, ὡφέλιμος. — τάττω ἔμαυτὸν πρός τι = προθύμως προσφέρομαι πρὸς πλήρωσίν τινος. — πᾶν τὸ ἔλλεῖπον τῷ φίλῳ = πᾶσα ἔλλειψις (ἀνάγκη) τοῦ φίλου. — καὶ τῆς τῶν ἰδίων κατασκ., καὶ τῶν κοινῶν πράξεων (= καὶ τῆς τῶν κοινῶν πράξεων [κατασκευῆς]) = ὅχι μόνον ἐν τῇ ... , ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ... — ή τῶν ἰδίων κατασκευὴ = ή διευθέτησις (τακτοποίησις) τῶν ἰδιωτικῶν, ὑποθέσεων. — ή τῶν κοινῶν πράξεων κατασκευὴ = ή διαχείρισις τῶν δημοσίων ὑποθέσεων. — συνεπισχύει... συμβοήθει, ὑποκμ.: δ ἀγαθὸς φίλος. — συνεπισχύω = συμβοήθω, συντρέχω μὲ τὰς δυνάμεις μου. — ταράττω = ἐμβάλλω εἰς ἀνησυχίαν. — τὰ μέν... τὰ δὲ = δλλοτε μέν... ἀλλοτε δέ. — συναναλίσκω = συνδιπανῶ. — βιάζομαι = μεταχειρίζομαι βίαν. — εῦ πράττοντας (τοὺς φίλους) = ἐὰν (οἱ φίλοι)

εὐτυχῶσιν = ἐν τῇ εὐτυχίᾳ (τῶν φίλων). — πλεῖστα εὐφραίνω = μεγίστην εὐφροσύνην (χαρὰν) προξενῶ. — σφαλλομένους (τοὺς φίλους) = ἐὰν (οἱ φίλοι) δυστυχῶσιν = ἐν τῇ δυστυχίᾳ (τῶν φίλων). — πλεῖστα ἐπανορθῶ = μεγάλην ὑποστήριξιν παρέχω.

Κρείττων, τίνος; — τὰ μὲν συμπείθων... τὰ δὲ βιαζόμενος, ή ἔννοια: δικαλὸς φίλος πολλάκις βλέπων τὸν φίλον του ἐπιχειροῦντα ἐπιζήμιόν τινα ἐπιχείρησιν προσπαθεῖ ν' ἀποτρέψῃ αὐτὸν ἀλλοτε μὲν πείθων, ἀλλοτε δέ, ἐὰν δὲν πείθηται, μεταχειρίζόμενος βίαν. — πλεῖστα εὐφραίνων, διὰ τῶν συγχαρητηρίων του ἐπὶ τῇ εὐτυχίᾳ των. — πλεῖστα ἐπανορθῶν, πῶς;

§ 7.

"Α αἴ τε χεῖρες... τούτων φ. εὐεργ. οὐδενὸς λείπεται = φίλος εὐεργετῶν οὐδενὸς λείπεται τούτων, ἢ αἴ τε χεῖρες ἔν. ὑπηρετοῦσι καὶ οἱ δοφθ. κτλ. — λείπομαί τινος = διστερῶ εἰς τι. — προορθῶ = βλέπω μακράν. — προανούω = ἀκούω μακράν. — διανύτω = διανύω, διαπορεύομαι. — φίλος εὐεργ. οὐδενὸς λείπεται τούτων, ἢ αἴ τε χεῖρες κτλ., κατ' ἔννοιαν = φίλος εὐεργετικὸς εἰς οὐδεμίαν διστερεῖ ἐκ τῶν διπηρεσιῶν τούτων, τὰς δοποίας ἐκτελοῦσιν αἱ χεῖρες ἐργαζόμεναι πρὸς ὡφέλειαν ἐκάστου, οἱ δοφθαλμοὶ βλέποντες μακράν, τὰ ὥτα ἀκούοντα μακράν, οἱ πόδες διανύοντες (δδόν). — πρὸς αὐτοῦ = διπέρ. ἔαυτοῦ. — ἐξεργάζομαι = κατορθώνω. — πρὸς τοῦ φίλου, ή πρὸς καὶ ἐνταῦθα = διπέρ. — ἐξαρκῶ = ἐν ἀφθονίᾳ παρέχω. — ἀλλ' δμως = καὶ δμως. — θεραπεύω τι = περιποιοῦμαι τι. — πάμφορος = δ τὰ πάντα φέρων (παράγων), ὃ κατὰ πάντα γόνιμος. — ἀργᾶς = νωθρῶς. — ἀνειμένως (ἐπίρρ. μετκ. παθτκ. πρκμ. τοῦ ἀνήμην) = χαλαρῶς, ἄγευ ζήλου.

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

§ 1—3.

"Οτι δε . . . διηγήσομαι, ή φυσική σειρὰ τῶν λέξεων: νῦν δὲ διηγήσομαι τοῦτο, δτι (Σωκρ.) ὠφέλει τοὺς δρεγομένους τῶν καλῶν, ποιῶν (αὐτὸν) ἐπιμελεῖς (τούτων), ὃν δρέγοιντο.—δρέγομαι τινος=ἐπιδιώκω τι. — τὰ καλὰ = τὰ δημόσια ἀξιώματα.—ποιῶ τινα ἐπιμελῆ τινος = προτρέπω τινὰ νὰ φροντίζῃ περὶ τινος (=νὰ φροντίζῃ νὰ γείνῃ ἴκανὸς εἰς τι).—ὅν δρέγοιντο, ή εὔκτικὴ δηλοῖ ἀόριστον ἐπανάλγψιν τῆς πράξεως ἐν τῷ παρελθόντι = ἀτινα ἑκάστοτε ἐπεδίωκον.—ἀκούσας, μετχ. χρονκ. —ἀκούω (μετ' ἀπρμφ.)=;—γάρ, διασαργητικός.—δν ἡσθάνετο β.=περὶ οὐ ἐμάρνθανεν δτι ηθελε.—μέντοι=τῇ ἀληθείᾳ, βεβαίως.—ἔξδον τοῦτο μαθεῖν=ει καὶ ἔξεστι (αὐτῷ) μαθεῖν τοῦτο (δηλ. τὸ στρατηγεῖν)=ἐν φεναι δυνατὸν εἰς αὐτὸν νά...—ἄν...ζημιοῦτο=θὰ ἐτιμωρεῖτο.—ἔργοιαβω ἀνδριάντας=ἀναλαμβάνω τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντων (ἐπὶ ὀρισμένῳ χρήματικῷ ποσῷ).—μὴ μεμαθηώς=χωρὶς νὰ ἔχῃ μάθει.—δλης τῆς πόλεως...ἐπιτρεπομένης=ἐπειδὴ δλη ή πόλις ἐπιτρέπεται. — ἐπιτρέπομαι τινι = ἐμπιστεύομαι εἰς τινα.—μεγάλα τά τε ἀγαθά . . . = εἰκός (ἔστι) τά τε ἀγαθά γίγνεσθαι μεγάλα, κατορθοῦντος αὐτοῦ, καὶ τὰ κακὰ (γίγνεσθαι μεγάλα), διαμαρτάνοντος (αὐτοῦ).—κατορθοῦντος αὐτοῦ ...διαμαρτάνοντος (αὐτοῦ), αἱ μετχ. ὑποθτκ.=ἐὰν αὐτὸς ἐπιτυγχάνη... ἐὰν αὐτὸς ἀποτυγχάνῃ (κάμνη σφάλματα).—πῶς οὖν ἀν...=πῶς οὖν οὐκ ἀν δικαιώς ζημιοῦτο (ὑπὸ τῆς πόλεως) διαμελῶν μὲν τοῦ μανθάνειν τοῦτο (δηλ. τὸ στρατηγεῖν), ἐπιμελόμενος δὲ τοῦ αἰρεθῆναι (στρατηγός).—ἔλθόντα=ἔλθεῖν καὶ.

Ἐις τὴν πόλιν, δηλ. εἰς τὰς Ἀθήνας. — τῶν συνόντων, πῶς καλεῖ ὁ Σεν. τοὺς συναναστρεφομένους μετὰ τοῦ Σωκρ.; βλ. ἐν σελ. 68 «τοὺς ἐπιτηδείους». — τῆς τιμῆς ταύτης, δηλ. τοῦ στρατηγικοῦ ἀξιώματος. — ἐπεισεν (αὐτόν), τίνα; — ἔλθόντα, δηλ. εἰς τὸν Διονυσόδωρον.—μανθάνειν, τί;

§ 4-5.

Ἐπεὶ μεμαθηώς ἡκε = ἐπεὶ ἔμεμαθήκει καὶ ἡκε (= ἐπανῆλθε). — προσπαίζω τινὶ = ἀστεῖζομαι μέ τινα. — οὐ δοκεῖ ὑμῖν . . . φαίνεσθαι = δὲν νομίζετε ὅτι . . . φαίνεται. — τὸν Ἀγαμ . . . ἔφη εἶναι = περὶ τοῦ Ἀγαμ. εἶπεν ὅτι εἶναι. — γεραρὸς = ἔχων ἐπιβάλλον ἔξωτερικόν, μεγαλοπρεπής. — στρ. μαθὼν = ἀφ' ὅτου ἔμαθε νά... — καὶ γάρ ὁσπερ = ὁσπερ γάρ. — ἴῶμαι = λατρεύω. — ἀπὸ τοῦδε τοῦ χρόνου = ἀπὸ σήμερον. — διατελεῖ ὅν = πάντοτε εἶναι. — μὴ ἐπιστάμενος = μὴ μεμαθηώς (δηλ. στρατηγεῖν ἢ λατρεύειν). — ἀτάρ = ἀλλ' ὅμως, ἐν τούτοις. — ἵνα καὶ, ἐὰν ἥμων τις = ἵνα καὶ ἥ μετις, ἐὰν ἥμων τις. — ταξιαρχῶ τινι = εἴμαι ταξιαρχός ὑπὸ τὰς διαταγάς τινος. — λοχαγῶ τινι = εἴμαι λοχαγὸς ὑπὸ τὰς διαταγάς τινος. — ἐπιστημονέστεροι, δ' ὁ δρός τῆς συγκρίσεως: ἢ νῦν ἔσμεν. — ἐπιστήμων τῶν πολεμιῶν = ἔμπειρος εἰς τὰ πολεμικά. — σὲ διδάσκειν τὴν στρατηγίαν, παρατηρητέα ἥ μετὰ διπλῆς αἰτιατκ. σύνταξις τοῦ διδάσκειν· οὕτω καὶ κατωτέρω: τὰ τακτικὰ ἐμὲ ἔδιδαξεν. — στρατηγία = ἡ ἐκανότης ἢ ἡ εὑρψύτα τοῦ στρατηγοῦ, ἡ στρατηγικὴ δεινότης. — καὶ δος =; (βιβλ. I, κεφ. 4, § 2). — ἐκ τοῦ αὐτοῦ (δηλ. ἥρξιστο) = ἐκ τοῦ αὐτοῦ (ἀκριθῶς) μέρους ἥρξισεν. — τὰ τακτικὰ = ἡ τακτικὴ (τέχνη) = ἡ τέχνη τοῦ παρατάσσειν στρατόν. — ἐμέ γε, ὁ γε = τούλαχιστον.

Ηκε, δηλ. εἰς τὸν Σωκρ. — ὁσπερ "Ομηρος . . . ἔφη, δ' "Ομηρος ἐν Ἰλ. Γ, 169-170 περὶ τοῦ Ἀγαμέμνονος εἶπεν·

καλὸν δ' οὕτω ἐγὼν οὕπω ἵδον δφθαλμοῖσιν,
οὐδ' οὕτω γεραρόν· βασιλῆι γάρ ἀνδρὶ ἔοικεν. —

γεραρώτερος, παρ' ὅτι δηλ. ἦτο. — ταξιαρχῆ, δ' ταξιαρχός ἐν Ἀθήναις ὑπὸ τὰς διαταγάς ὃν τοῦ στρατηγοῦ διέφκει τάξιν, ἦτοι στρατιωτικὴν φάλαγγα πεζικοῦ, οἷαν παρείχεν ἐκάστη φυλή, δθεν καὶ ἥσαν οὗτοι δέκα τὸν ἀριθμόν. — λοχαγῆ, καὶ δ' λοχαγὸς ἐν Ἀθήναις ἦτο ὑπὸ τὰς διαταγάς τοῦ στρατηγοῦ διέφκει δὲ λόχον στρατιωτῶν (ἔξ 100 συνήθως ἀνδρῶν). — ἐκ τοῦ αὐτοῦ . . . εἰς δπερ καὶ ἐτελ., ἡ ἔννοια: μὲ ἔδιδαξεν ἕνα μόνον κλάδον τῶν στρατιωτικῶν, δηλ. τὴν τακτικήν.

§ 6.

Αλλὰ μὴν = ἀλλ' ὅμως.—τοῦτό γε, δὲ γε=βεβαίως.—πολλο-
στός, κυρίως == εἰς ἐκ τῶν πολλῶν· εἰτα == ἐλάχιστος. — καὶ γὰρ
παρασκι... == χρὴ γὰρ τὸν στρατηγὸν εἶναι καὶ παρασκευα-
στικὸν τῶν εἰς τὸν π. καὶ ποριστ... — παρασκευαστικός
τινος=ἴκανὸς εἰς τὸ παρασκευάζειν τι. — τὰ εἰς τὸν πόλεμον=
τὰ ἀναγκαῖοντα εἰς τὸν πόλεμον.—ποριστικός τινος=ἴκανὸς νὰ
πορίζῃ παρέχῃ τι.—μηχανικὸς = ἐφευρετικός, ἐπιγοῶν (πολε-
μικὰ σχέδια).—ἐργαστικὸς = δραστήριος, ἐνεργητικός.—ἀγχίνους
= δέξις τὸν νοῦν, εὐφύής.—ἄωμός = ἄγριος, αὐστηρός.—ἀπλοῦς=
εἰλικρινής, ἀδολος. — ἐπιβούλος = δόλιος.—φυλακτικὸς=ἴκανὸς
νὰ προφυλάσσηται (ἀπὸ αἰφνιδίας προσδολῆς τῶν ἔχθρῶν), προ-
σεκτικός.—κλέπτης=κρυψίως ἐνεργῶν, πανούργος.—προετικός
(ἐκ τοῦ προΐημι)=δαπανηρός, ἀσωτος.—φιλόδωρος=δ ἀγαπῶν
νὰ δίῃ δῶρα, γενναιόδωρος.—ἀσφαλῆς καὶ ἐπιθετικὸς=συνε-
τὸς πρὸς ἀμυναν καὶ πρὸς ἐπίθεσιν.—φύσει καὶ ἐπιστήμῃ = ἐκ
φύσεως καὶ δι' ἐπιστήμης.—δ εὖ στρατηγήσων=δ μέλλων καλῶς
νὰ στρατηγήσῃ.

Toῦτο, δηλ. τὰ τακτικά.—φιλόφρονα, π. χ. πρὸς τοὺς στρα-
τιώτας τοὺς ἐκτελοῦντας τὸ καθῆκόν των.—ἀρπαγα, δηλ. τῶν
πραγμάτων τῶν πολεμίων.—καὶ ἄλλα πολλά, ὡς τὴν ἐγκράτειαν
φαγητοῦ, ποτοῦ, ὑπνου κ.τ.τ.: πρόλ. βιβλ. I, κεφ. 5, § 1.

§ 7—9.

Καλὸν δὲ καὶ . . . = καλὸν δέ (εστι) καὶ τὸ εἶναι (τὸν εὖ
στρατηγήσοντα) τακτικόν.—τακτικὸς = ίκανὸς εἰς τὸ παρατάσ-
σειν στράτευμα (ἐν πολέμῳ).—κέραμος, περιληπτικῶς==κέραμοι.
—κάτω καὶ ἐπιπολῆς (ἐπίρρ.) = κάτω καὶ ἀνω = εἰς τὰ θεμέλια
καὶ εἰς τὴν στέγην.—τήκομαι = λυώνω (ἀμιθτ.), διαλύσομαι.—
οὐ τε λίθοι καὶ δικ., ἐπεξήγγησις.—οἰκοδομία = οἰκοδόμησις.—
συντίθεται, ὑποκρι.: ταῦτα (δηλ. ἀπασα ἡ προλεχθεῖσα ὥλη).—
συντίθημι=συναρμόζω (πρὸς κατασκευὴν δλου τινός).—πολλοῦ
ἄξιος = πολύτιμος.—οἰκία, διασαφεῖ τὸ πολλοῦ ἀξιον κτῆμα.
—πάντα δμοιον λέγω = λέγω πολὺ ἐπιτυχῆ παρομοίωσιν.—καὶ

γάρ=διότι καὶ.—ἀγαθὸς = ἀνδρεῖος.—κακὸς = δειλός.—ἴνα . . . ἄγωνται . . . ὡθῶνται, ὑποκμ.: οἱ χείριστοι.—ὑπὸ μὲν τῶν . . . ὑπὸ δὲ τῶν = ὑπὸ τῶν μέν . . . ὑπὸ τῶν δὲ = ὑπὸ ἐκείνων μὲν (δηλ. τῶν πρώτων) . . . ὑπὸ τούτων δὲ (δηλ. τῶν τελευταίων).—εἰ μέν . . . ἐδίδαξεν, ως ἀπόδοσις ἐννοεῖται τό: καλῶς ἔχει.—διαγιγνώσκω=διακρίνω.

Σηπόμενα . . . τηνδόμενα, ὑπὸ τίνων; — τότε γίγν. . . οἰκία, ἐπὶ Σωκράτους αἱ οἰκίαι τῶν Ἀθηναίων ἦσαν ἀπλούσταται, εὐτελεῖς ἔξωθεν, ἀτε ἐκ λίθων, πλίνθων καὶ ἔύλων συγκείμεναι: ἀπὸ τῶν Μακεδονικῶν δὲ γρόνων ἥρχισαν οἱ Ἀθηναῖοι νὰ οἰκοδομῶσι πολυτελεῖς οἰκίας.—τοὺς ἀρίστους πρώτους . . . καὶ τελευταίους . . . , οὕτως ἔταττεν δὲ Νέστωρ τὸ στράτευμά του ἐν Τροίᾳ· πρᾶλ. Ιλ. Δ. 297-300:

ἶππης μὲν πρῶτα σὸν ἵπποισιν καὶ ὅχεσφιν,
πεζοὺς δὲ ἔξοπιθε στῆσεν πολέας τε καὶ ἐσθλούς,
ἔρκος ἔμεν πολέμου· κακοὺς δὲ ἐς μέσον ἔλασσον,
δφρα καὶ οὐκ ἐθέλων τις ἀναγκαίη πολεμίζοι.—

ὡθῶνται, δηλ. πρὸς τὰ ἐμπρός.

§ 11.

Εἰλεν=καλά! πολὺ καλά! — πότερά (=πότερόν) σε . . . ἐδίδαξε, ἦ . . . ; = ἐδίδαξέ σε μόνον τάττειν (τὸν στρατόν), ἦ . . . ; — καὶ δηρη καὶ δπως χρηστέον ἐκ. τῶν τ. = καὶ ποῦ καὶ πῶς πρέπει νὰ μεταχειρίζηται ἔκαστον τάγμα. — οὐ πάνυ = οὐδαμῶς, οὐδόλως. — πολλά γ' ἐστί, πρὸς δὲ = ὑπάρχουσι: βεβαίως πολλαὶ περιστάσεις, καθ' ἄξ. — οὕτε τάττειν οὕτε ἄγ . . . = οὐ προσήκει ὁσαύτως τάττειν (τινὰ τὸν στρατὸν) ἢ ἀγειν. — ὁσαύτως = κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. — διεσαφήνιζε, ὑποκμ. διονυσόδωρος. — αἰσχυνεῖται . . . σε ἀποπέμψασθαι = θὰ ἐντραπῇ νὰ σε ἀπολύσῃ, ἀπὸ ἐντροπὴν δὲν θά σε ἀπολύσῃ. — εἰληφὼς = ἀφ' οὐ ἔχει λάθει. — ἐνδεῆς = ἐστερημένος ἀκριβοῦς γνώσεως (τῆς στρατηγίας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

§ 1.

Ἐντυχὼν δέ . . . = ἐντυχὼν δέ ποτέ τῷ (= τινι) ἥρημένῳ στρατηγεῖν (καθαρῶς τελκ. ἀπρμφ.). — τοῦ = τίνος. — ἄρα γε δτι = ἄρα γε προσηγόρευσεν αὐτὸν ποιμένα, δτι (αἰτλγκ.). — δπως ἔσονται καὶ . . . ἔσται, πλάγιαι ἐρωτημτικ. προτάσεις ἐκ τοῦ ἐπιμελεῖσθαι. — ἐπιμελοῦμαι δπως (μετὰ μέλλ. δριστκ.) = φροντίζω πῶς νά . . . — οἶς, οἶδις, ἥ = πρόβατον. — καὶ, οῦ ἔνεκα . . . τοῦτο ἔσται = καὶ (πῶς) νά ἐπιτευχθῇ δ σκοπός, ἔνεκα τοῦ δποίου . . .

“Ομηρον . . . προσαγορεῦσαι, ἐν ’Ιλ. B, 243:

“Ως φάτο νεικείων Ἀγαμέμνονα, ποιμένα λαῶν
Θερσίτης κτλ.—

οῦ ἔνεκα τρέφ., τοῦτο ἔσται, δηλ. ἡ ἐκ τῶν προβάτων ὡφέλεια, τὸ ἔξ αὐτῶν εἰσόδημα.

§ 2—4.

Τι δήποτε = διατί ἀράγε. — ἐπήνεσε, ὑποκμ.: “Ομηρος. — ἀμφότερον (ἐπιρρ.) β. τ' ἀγαθὸς κρ. τ' αἰχμ.=καὶ τὰ δύο συγχρόνως, δηλ. καὶ βασιλεὺς καλὸς καὶ γενναῖος πολεμιστής. — ἄρα γε δτι=ἄρα γε ἐπήνεσεν αὐτόν, δτι (αἰτλγκ.). — οὐκ ει . . . εῦ ἀγωνίζοιτο=οὐχὶ ἐὰν . . . καλῶς (=γενναῖως) ἥθελεν ἀγωνίζεσθαι. — μόνος αὐτὸς=μόνον αὐτός. — καὶ βασιλεὺς ἀγαθός, δηλ. ἂν εἴη. — οὐκ ει μόνον τοῦ ἁντοῦ βίου καλῶς προεστήκοι = οὐχὶ ἐὰν ἥθελε διευθύνει καλῶς μόνον τὸν βίον του· κατ' ἔννοιαν =οὐχὶ ἐὰν ἥθελε φροντίζει μόνον περὶ τῆς ἴδιας του εὐδαιμονίας. — ἀλλ' ει καὶ ὅν . . . = ἀλλὰ ει καὶ αἵτιος εἴη εὐδαιμονίας τούτοις, ὅν βασιλεύοι (ἡ εὔκτη. καθ' ἔλξιν ἀντὶ: ὅν βασιλεύει). — οὐχ ἵνα ἁντοῦ καλῶς ἐπιμελῆται, κατ' ἔννοιαν = οὐχ ἵνα μόνον αὐτὸς εῦ πράττῃ. — δι' αὐτόν, συναπτέον τῷ: εῦ πράττωσι. — καὶ . . . δὲ = καὶ πρὸς τούτοις. — ὅς, ἐπιτείνει τὸ διερθτκ. βέλτιστος=δσον τὸ δυνατόν . . . — αὐτὸν στρατηγόν, ἡ α' αἰτιατκ. ἀντικείμ., ἡ β' κτγρμ. — οὔτε κάλλιον . . . = οὐ δράδιόν ἔστιν εὑρεῖν (τινα) ἄλλο οὔτε κάλλιον τούτου οὔτε αἴσχιον τοῦ ἔναντίου. — ἐπισκοπῶ =; (I, 5, 1). — τις εἴη =

ποία είναι. — περιαιρῶ τι = ἀφαιρῶ τι. — κατέλειπε δέ, δηλ. αὐτῷ, τῷ ήγεμόνι. — τὸ εὑδ. ποιεῖν, ὃν . . . = (μόνον) τὸ ποιεῖν (αὐτὸν [τὸν ήγεμόνα]) εὐδαιμονας ἔκεινους, ὃν . . . — ὃν ἀν ήγῆται=τῶν δποίων είναι ήγειμών.

Ἐπών, ἐν Ἰλ. Γ, 179. — (τούτου αἴτιος), δηλ. τοῦ εὗ ἀγωνίζεσθαι πρὸς τοὺς πολεμίους.—οἱ ἐλόμενοι, δηλ. αὐτὸν βασιλέα. — τούτου ἔνεκα, δηλ. τῆς βελτιώσεως τοῦ βίου. — τοῦτο (παρασκ.), δηλ. τὸ γενέσθαι τὸν βίον τοῖς στρατευομένοις ὡς βέλτιστον. — (κάλλιον) τούτου, δηλ. τοῦ γενέσθαι τὸν βίον βέλτιστον.—τὰ μὲν ἀλλὰ περ., κατέλειπε δέ . . ., ή ἔννοια: τὰ ἀλλὰ προσόντα τοῦ στρατηγοῦ παρεμέριζε θεωρῶν ὡς κύριον πρόσὸν τοῦτο, τὸ νὰ καθιστῇ δηλ. ὁ στρατηγὸς εὐδαιμονας τοὺς παρ' αὐτοῦ στρατηγουμένους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 3.

§ 1—2.

Καὶ ἵππαρχεῖν δέ . . . = καὶ οἶδα δ' αὐτὸν τοιάδε ποτὲ διαλεχθέντα τινὶ ἥρημένῳ ἵππαρχεῖν (καθαρῶς τελκ. ἀπριμφ.). — καὶ . . . δέ =; (κεφ. 2, § 3). — αὐτὸν = Σωκράτην. — ἵππαρχῶ = εἷμαι ἵππαρχος (=διοικητὴς ἵππικοῦ). — ἔχοις ἀν = θὰ ήδύνασο. — οὐ γάρ δὴ τοῦ . . . = οὐ γάρ δὴ ἐπεθύμησας ἵππαρχεῖν (ἔνεκα) τοῦ ἑλαύνειν πρῶτος τῶν ἵππεων. — οὐ γάρ δὴ = διότι βεβαίως δέν. — ἑλαύνω πρῶτος = προελαύνω = (ἔφιππος) προηγοῦμαι. — καὶ γάρ =; (κεφ. 1, § 7-9). — τούτου ἀξιοῦνται = ἀπολαύουσι ταύτης τῆς προτιμήσεως. — γοῦν = διότι βεβαίως. — οὐδὲ τοῦ γνωσθῆναι γε = οὐδὲ ἔνεκα τοῦ γνωσθῆναι γε ἐπεθύμησας ἵππαρχεῖν. — ἔνεκα τοῦ γνωσθῆναι = ἵνα γείνῃς γνωστός. — ἀλλ' ἄρα δτι = ἀλλ' ἄρα (= ἀλλ' ἵσως) ἐπεθύμησας ἵππαρχεῖν δτι (αἰτλγκ.). — παραδοῦναι ἀν = παραδώσειν = ὅτι θὰ παραδώσῃς. — καὶ . . . γενέσθαι (ἀν) = καὶ . . . γενήσεοθαι ἐκ τοῦ οἵει. — τούτων ήγονύμενος = ὡς ήγειμών τούτων. — καὶ μάλα = βεβαίότατα. — που = ἵσως, ἀν δὲν ἀπατῶμαι. — ἐφ' ήν = δι' ήν.

— ἔπιπων καὶ ἀμβ. ἔστιν, δηλ. ἀρχή. — ἀμβάτης = ἀναβάτης = ἔπιπεύς. — ἔστι γὰρ οὖν, κυρίως = (δὲν πρέπει ν' ἀμφιθάλλης περὶ τούτου) διότι τῷ ὅντι εἰναι (ἀρχὴ ἔπιπων καὶ...). εἰτα = βεβαιότατα.

Ιππαρχεῖν, οἱ ἔπιπαρχοι ἐν Ἀθήναις ἦσαν δύο, χειροτονούμενοι ἔξ απάντων τῶν Ἀθηναίων καὶ ἥγούμενοι τῶν ἔπιπέων, 5 φυλῶν ἑκάτερος διετέλουν δὲ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν στρατηγῶν. — ἡμῖν, δηλ. τῷ Σωκρ. καὶ τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ. — οἱ ἔπιποτοξόται, οὗτοι ἦσαν ἔφιπποι τοξόται ἀνήρχοντο εἰς 200 καὶ ἀπετέλουν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τοῦ ἔπιπικου τῶν Ἀθηναίων, ἦσαν δηλ. ἔτι οἱ ψιλοὶ ἐν τῷ πεζικῷ τὸ ἔπιπεύειν ἐν τοῖς ἔπιποτοξόταις ὑπελαμβάνετο ταπεινόν. — τούτου γε, δηλ. τοῦ προελαύνειν.

§ 3—4.

Ιθι δὴ = ἐμπρὸς λοιπόν. — *ὅπως* = πῶς, κατὰ τίνα τρόπουν. — *καὶ δῆς* = ; (κεφ. 1, § 5). — *οὐκέ* ἐμόν, κατγρμ. εἰς τὸ: τοῦτο τὸ ἔργον. — *ἄλλ'* *ἰδίᾳ* ἔκαστον δεῖν... = *ἄλλὰ* δεῖν (ἐκ τοῦ οἴμαι) ἔκαστον (*ἔπιπέα*) *ἰδίᾳ* ἐπιμελεῖσθαι τοῦ ἔαυτοῦ ἔπιπου. — *παρέχωνται*, ὑποκιμ.: οἱ ἔπιπεῖς. — *παρέχομαι* τὸν ἔπιπον τινὶ = παρουσιάζω τὸν ἔπιπον μου εἰς τινα. — *κακοσκελῆς* = δέ *ἔχων* κατὰ σκέλη. — *ἄσθενής* = *ἀδύνατος*. — *ἄτροφος* = κακῶς τρεφόμενος. — *ἀνάγωγος* = *ἀτίθασος*, *ἀδάμαστος*. — *ὅπου* *ἄν* = ὅπουδήποτε καὶ *ἄν*. — *λακτιστῆς* = δέ *λακτίζων*. — *ῶστε* μηδὲ τ. δυνατὸν εἶναι = *ῶστε* νὰ μὴ εἰναι δυνατὸν μηδὲ νὰ τοὺς θέσης εἰς τάξιν, εἰς γραμμήν. — *ἄλλὰ* *καλῶς*..., δέ *ἄλλὰ* ἐνταῦθα = *βεβαίως*, *ἀληθῶς*. — *καλῶς* *λέγω* = *ἔχω* δίκαιον. — εἰς τὸ δυνατὸν = κατὰ τὸ δυνατόν, καθ' ὅσον εἶναι δυνατόν.

Παρέχωνται σοι τοὺς ἔπιπους, δηλ. κατὰ τὴν ἐπιθεώρησιν (*δοκιμασίαν*) τῶν ἔπιπων, ἢν ὥφειλες νὰ κάμνης ως ἔπιπαρχος. — οἱ μέν... οἱ δέ, δηλ. τῶν ἔπιπέων. — *τοιούτων*, δηλ. ἔπιπέων μεθ' ἔπιπων κακοπόδων, *ἀσθενῶν* κτλ.

§ 5—7.

Τί δέ, πρᾶλ. βιβλ. II, κεφ. 1, § 3. — *ἔγωγε* = μάλιστα. — *ἀναβατικὸς* *ἐπὶ* τὸν ἔπιπον = *ἐπιθέξιος* (*ἐκανός*) εἰς τὸ ἀναβαίνειν ἐπὶ

τὸν ἵππον.—γοῦν, ἐνταῦθα=βεβαίως.—μᾶλλον=εὐκολώτερον.—τὶ γάρ=τὶ δέ.—κινδυνεύειν=πολεμεῖν· ώς ὑπκμ. τοῦ ἀπρμφ. νοητέα ἡ αἰτιατκ. σέ.—πότερον ἐπάγειν... ἢ...; =κελεύσεις τοὺς πολεμίους ἐπάγειν ἐπὶ τὴν ἄμμον, ἔνθαπερ . . . , ἢ πειράσει . . . ; —ἐπάγω (ἀμετό.) =πορεύομαι, ἔρχομαι. —μελέται =ἀσκήσεις (τῶν στρατιωτῶν).—τοῦ βάλλειν . . . ; =ἐπιμέλειάν τινα ποιήσει τοῦ βάλλειν ώς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων; —ἐπιμέλειαν ποιοῦμαί τινος =ἐπιμελοῦμαί τινος. —βάλλω =ἀκοντίζω.—ώς πλείστους, ὑποκμ. τοῦ βάλλειν ώς πλείστοι =ἔσον τὸ δυνατὸν πλεῖστοι.—θήγω=διεγείρω, θαρρύνω.—ἄλκιμος =ἀνδρεῖος.—εἰ δὲ μῆ =εἰ δὲ μήπω διανενόημαι. —ἄλλὰ νῦν γε=τώρα διμως τούλαχιστον.

Δεῖ γοῦν, δηλ. ἐμὲ αὐτοὺς ἀναβατικωτέρους ποιῆσαι. —εἰ τις . . . καταπέσοι, οἱ ἵππεῖς ἐπέβαινον ἀνευ ἀναδολέων ἐπὶ γυμνοῦ τοῦ ἵππου ἢ ἐπιτιθέντες μαλακὰ καλύμματα ἢ πρασκεφάλαια· δι' αὐτὸν κατὰ τὴν ἐπέλασιν ἥτο δυνατὸν νὰ καταπέσῃ ὁ ἵππεὺς ἀπὸ τοῦ ἵππου.—οὕτω, δηλ. εἰ ἀναβατικὸς εἴη.—ἐπὶ τὴν ἄμμον, ἐννοεῖ τὸν ἀμμόδδομον, δηλ. τὸ ἀμμῷδες ἔδαφος, τὸ κατάλληλον πρὸς ἵπποδρομίαν. —βέλτιον, δηλ. ἐστι ποιεῖσθαι τὰς μελέτας ἐν τοιούτοις χωρίοις ἢ ἐν τῇ ἄμμῳ.—(βέλτιον) καὶ τοῦτο, δηλ. τὸ ἐπιμελεῖσθαι ἐμὲ τοῦ βάλλειν ώς πλείστους ἀπὸ τῶν ἵππων. —ἄπερ, δηλ. τὸ θήγειν καὶ ἔξοργίζειν. —ἄλκιμ. ποιεῖ, τίνας; —πειράσομαι, τί;

§ 8 — 10.

Ἄληθῆ λέγω = καλῶς λέγω = ; (§ 4). — οὓς ἀν ἥγῶνται =οὓς ήγοῦνται. —βέλτιστος=ίκανώτατος.—καὶ γάρ=οὕτω π.χ. —ἐν νόσῳ, δν ἀν ἥγ....=ἐν νόσῳ τούτῳ μάλιστα πείθονται, δν ἀν ἥγῶνται (=δν ήγοῦνται) . . . —ἰατρικὸς=έμπειρος (καλὸς) ιατρός.—ἐν πλῷ, δηλ. τούτῳ μάλιστα πείθονται· τὸ αὐτὸν νοητέον καὶ εἰς τὸ ἐν γεωργίᾳ. —δν ἀν. δηλ. ἥγῶνται. —κυβερνητικὸς=καλὸς κυβερνήτης (πλοίου). —γεωργικὸς=; (βιβλ. I, κεφ. 1, § 7.)—καὶ μάλα=; (§ 2). —οὐκοῦν εἰλός . . . =οὐκοῦν εἰλός (ἐστι) καὶ ἐν ἵππιῃ τοὺς ἄλλους ἐθέλειν πείθεσθαι τούτῳ μάλιστα, δς ἀν φαίνηται μάλιστα εἰδὼς ἢ δεῖ ποιεῖν. —ἐὰν

οῦν...=ἐὰν οὖν ἐγὼ δῆλος ὡς ὅν βέλτιστος αὐτῶν· κατ' ἔννοιαν =λοιπὸν ἐὰν ἐγὼ θεωρῶμαι ὡς δὲ ίκανότερος μεταξὺ αὐτῶν.—εάν γε . . .=ἀρκέσει σοι, ἐάν γε . . .—πρὸς τούτῳ=πρὸς τούτοις.—διδάσκω τινά, ὡς = πείθω τινὰ δτι. — πῶς . . . τοῦτο διδάξω, κατ' ἔννοιαν = πῶς . . . τοῦτο δυνήσομαι.—εἴ σοι ι δέοι (ἀντί: εἴ σε δέοι) δ.=ἐὰν παρίστατο ἀνάγκη νὰ πείθῃς (τούτους).

"Ανευ τούτου, δηλ. τοῦ πείθεσθαι. — ἐπὶ τοῦτο, δηλ.; — (ἀρκέσει μοι) τοῦτο, δηλ. τὸ δῆλον εἶναι ἐμὲ δητα βέλτιστον αὐτῶν.—πολὺ δᾶσον, δηλ. διδάσκειν αὐτούς, ὡς τὸ πείθεσθαι σοι κάλλιόν τε καὶ σωτηριώτερον αὐτοῖς ἔσται.

§ 11 — 15.

Δέγεις σὺ τόν . . .=λέγεις σὺ δεῦν τὸν ἵππαρχον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τοῦ δύνασθαι λέγειν.—λέγω=θέλω νὰ εἴπω, ἔννοῶ.—ἐπιμελοῦμαι τοῦ δύνασθαι λέγειν = ἀσκοῦμαι εἰς τὴν εὐγλωττίαν, εἰς τὴν ρητορικήν.—σὺ δὲ ὄφου = τοῦτο μὲν ἔλεγον, σὺ δὲ φῶν. — χρῆναι σιωπῇ ἵππαρχεῖν = δτι πρέπει οὔτος (δὲ ἵππαρχος) νὰ διαχειρίζηται τὸ ἀξίωμά του σιωπῶν. — ἔνθυμοῦμαι=;—δσα τε . . . καὶ εἴ τι . . ., δ τε . . . καὶ=οὐ μόνον . . . ἀλλὰ καὶ.—νόμω=κατ' ἔθος, κατὰ συνήθειαν.—κάλλιστα δητα, ἦ μετκ. αἰτλγκ. — ἀριστα, ἐπίρρ. — μάλιστα λόγω χρῶνται = κατ' ἔξοχὴν χρησιμοποιοῦσι τὸν λόγον.—δταν=δσάκις. — χορδὸς γίγνεται=καταρτίζεται χορδὸς (=δμιλος ἐκ χρευτῶν καὶ ἀοιδῶν). — ἀλλοθεν οὐδαμόθεν=ἔξ οὐδειμᾶς ἀλλης πόλεως.—ἐφάμιλλος =δμιοις.—εὐανδρία=πλῆθος ὀραίων ἀνδρῶν.—τῇ ἐνθάδε, δηλ. εὐανδρίᾳ=ἀλλὰ μὴν=καὶ μήν.—οὔτε εὐφωνίᾳ . . .=Ἀθηναῖοι διαφέρουσι τῶν ἀλλων οὐ τοσοῦτον εὐφωνίᾳ ἢ μεγέθει καὶ δώμη σωμάτων δσον φιλοτιμίᾳ.—διαφέρω τινός τινι =ὑπερτερῷ τινα εἰς τι ἢ διά τινος. — εὐφωνίᾳ = καλὴ φωνή.—οὐκοῦν . . .; , ἐνταῦθα=λοιπὸν δέν . . .; — τοῦ ἐνθάδε=τοῦ ἐν τῇδε τῇ πόλει.—πολὺ δν διενεγκεῖν, δποκμ.: Ἀθηναίους. — τούτῳ, ἢ δοτκ. αὕτη προεξαγγέλλει τὰς ἐπομένας δοτκ. παρασκευῇ καὶ εὐταξίᾳ καὶ τῷ . . . — εὐταξίᾳ = πειθαρχία. — τὸ ἐτοίμως κινδυνεύειν πρός τινα = ἢ προθυμία πρὸς πόλεμον κατά τινος=τὸ θάρρος ἐν τῇ μάχῃ. — εἰ νομίσειαν = εὐθὺς ὡς

ἡθελον νομίσει (πεισθῆ). — πειρῶ, προστακτ. τοῦ πειρῶμαι. — ὀφελήσει, μέσος μέλλ. μετὰ παθητκ. σημασίας = ὀφεληθήσει. — ἀλλὰ = βεβαίως.

Δέγεις . . . ἐπιμελ. δεῖν . . . , ταῦτα λέγει ἀναφορικῶς πρὸς τὸν ἀνωτέρῳ λόγον τοῦ Σωκρ., καθ' ὃν ὁ ἵππαρχος πρέπει νὰ πείσῃ τοὺς ἱππεῖς. — ζῆν, ἐνταῦθα ἐννοεῖται κατ' ἔξοχὴν ὁ ἔξηγυενισμένος βίος καὶ ἀντιθίθεται πρὸς τὸν ἀγροῖκον βίον. — εἰ τι ἀλλο καλὸν μανθάνει τις μ., ἐννοεῖ τὴν μάθησιν, πρὸς ἣν ἐξ ιδίας κλίσεως τρέπεται τις, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν νόμῳ γιγνομένην παῖδευσιν. — χορδὸς εἰς, οὗτος ἀντιθίθεται πρὸς τοὺς ἄλλους χοροὺς τοὺς ὑπὸ τῶν λοιπῶν πόλεων πεμπομένους εἰς Δῆλον, ὡς δεικνύουσιν αἱ λ. οὐδεὶς (χορδὸς) ἄλλοθεν οὐδαμόθεν. — ὁ εἰς Δῆλον πεμπόμενος, αἱ Ἀθῆναι ἀνὰ πᾶσαν τετρακτίαν ἔστελλον εἰς Δῆλον πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος ἵεραν πρεσβείαν (θεωρίαν) καὶ μετὰ ταύτης καὶ χορὸν νέων, δστις διηγωνίζετο πρὸς τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἐλλάδος πεμπομένους χορούς· διάφορος τῆς θεωρίας αὐτῆς ἦτο γά κατ' ἔτος πεμπομένη εἰς Δῆλον (πρβλ. κατωτέρῳ ἐν βιβλ. IV, κεφ. 8, § 2 «Δῆλια»). — τούτῳ (ἐφάμ.), δηλ. τῷ ἐνὶ χορῷ, τῷ ἐξ Ἀθηνῶν πεμπομένῳ. — εὐανδρίᾳ . . . συνάγεται, συγήθεια ἦτο παρὰ τοῖς Ἀθην. νὰ ἔκλεγωνται κατὰ τὴν ἐν Δήλῳ τελουμένην ἕορτήν, ὡς κατὰ τὴν ἕορτήν τῶν Παναθηναίων, οἱ ὥραιότατοι νέοι καὶ γέροντες, ἵνα ἥγωνται τῶν πομπῶν. — εὐφωνίᾳ . . . σωμ. μεγέθει καὶ δώμῃ, τὸ μὲν εὐφωνίᾳ ἀναφέρεται εἰς τοὺς συγκροτοῦντας τὸν χορόν, τὸ δὲ σ. μεγέθει καὶ δ. εἰς τὸ εὐανδρία. — τῶν ἄλλων, δηλ. Ἐλλήνων. — ταῦτα (ποιοῦντες), ποια; — λέγεις σύ . . . τεύξεσθαι (§ 11—14), ἡ ἔννοια: δ ἵππαρχος πλὴν τῶν ἄλλων προσόντων διφείλει νὰ ἔχῃ καὶ δύναμιν λόγου, ἵνα πείθῃ τοὺς ἱππεῖς οὐδὲν δὲ σπουδαῖον κατορθοῦται ἀγεύ τοῦ λόγου. Οἱ Ἀθῆν. εἰναι φιλότιμοι ὡς ἀποδεικνύει ἡ προθυμία αὐτῶν εἰς τὸ νὰ παρουσιάζωσιν εἰς Δῆλον ἄνδρας εὐφώνους καὶ ὥραιους. Ἐὰν λοιπὸν δ ἵππαρχος κεντήσῃ τὴν φιλοτιμίαν καὶ τῶν ἱππέων, θὰ προθυμοποιηθῶσι νὰ ὑπερέχωσι τῶν ἱππέων τῶν ἄλλων πόλεων, ἵνα τύχωσιν ἐπαίνου καὶ τιμῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

§ 1.

Ο πάνυ=δ ὀνομαστός, ὁ μέγας. — διαλεγόμενος, ὑποκμ.: ὁ Σωκρ.—τοι=βεβαίως.—σοῦ στρατηγήσαντος=σοῦ στρατηγοῦ γενομένου=ἐὰν σύ (ποτε) γείνης στρατηγός.—εἰς τὰ=ώς πρὸς τά.—βουλοιμην ἀν... ἀ λέγεις=βουλοίμην ἀν... γενέσθαι ταῦτα, ἀ λέγεις.—δπως ταῦτα γένοιτ⁷ ἀν=πῶς ταῦτα είναι δυνατὸν νὰ γείνωσιν.—βούλει...διαλογιζόμενοι... ἐπισκοπῶμεν=βούλει διαλογιζόμενα περὶ αὐτῶν καὶ ἐπισκοπῶμεν.—βούλει, μεθ⁸ ὑποτακτ. ἀποργματκ. = θέλεις νά... — διαλογίζομαι περὶ τινος = συνδιαλέγομαι, συζητῶ περὶ τινος. — ἐπισκοπῶ = ἐξετάζω=δπου ηδη τὸ δυνατόν ἔστι = ποῦ τώρα ἔγκειται τὸ μέσον, δι' οὗ είναι δυνατὸν νὰ γείνωσι ταῦτα.

§ 2—3.

Πλήθει=ώς πρὸς τὸ πλῆθος. — οὐδέν, ἐπίρρ.=οὐδόλως.—μείων=ἔλασσων.—οἶδα γάρ, ὁ γάρ=βεβαίως.—σώματα ἀγαθὰ καὶ ιαλὰ=ἀνδρες γενναῖτοι καὶ ώραιοι.—πότε ον ἐκ B...=οἵει ἐκλεχθῆναι ἀν πλείω ἐκ B. ή ἐξ Ἀθηναίων. — ταύτη=ώς πρὸς τοῦτο (δηλ. ὡς πρὸς τὴν γενναιότητα καὶ ώραιότητα τῶν ἀνδρῶν). — δοκοῦσι, ὑποκμ.: οἱ Ἀθηναῖοι. — λειπομαι=ὑπολείπομαι, είμαι κατώτερος. — εὐμενέστεροι εἰσιν ἕαυτοῖς (=ἄλληλοις)=εὐμενέστερον διάκεινται πρὸς ἀλλήλους, είναι πλέον ἡγαπημένοι πρὸς ἀλλήλους. — πλεονεκτούμενοι. μετχ. αἰτλγκ. — πλεονεκτοῦμαι ὑπό τινος = ἀδικοῦμαι ὑπό τινος. — ἄλλα μήν=; (I, 1, 6). — φιλοτ... εἰσι, ὑποκμ.: οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐχ ἥκιστα = μάλιστα. — παροξύνει, ἀντικ.: αὐτοὺς (τοὺς Ἀθηναίους). — εὐδοξία=καλὴ φήμη, δόξα. — καὶ μήν... γε=καὶ πρὸς τούτοις μάλιστα. — καλὰ ἔργα προγόνων = ἀνδραγαθήματα (κατορθώματα) προγόνων.—οὐκ ἔστιν οἷς (=οὐκ εἰσιν ἄλλοις, οἷς) ὑπάρχει ή Ἀθηναῖοι, κατ' ἔννοιαν=οὐδεὶς ἄλλος λαὸς δύναται νὰ ἐπιδείξῃ... η οἱ Ἀθηναῖοι. — ϖ=τούτῳ δέ. — ἐπαιροματ τιν=ὑπερηφανεύομαι διά τι.

Ἄθηναῖοι Βοιωτῶν, παραβάλλει τοὺς Ἀθην. πρὸς τοὺς Βοιωτούς, διότι πρὸς τούτους εἶχον τότε πόλεμον οἱ Ἀθην.—λειπεσθαι, δηλ. τῶν Βοιωτῶν.—Βοιωτῶν... πολλοί, ως π. χ. οἱ Πλαταιεῖς καὶ οἱ Θεσπιεῖς.—οὐδέν... τοιοῦτον, δηλ.; — μεγαλ. πάντων, δηλ. τῶν Ἑλλήνων.—ἄπερ, δηλ. ἡ φιλοτιμία καὶ ἡ μεγαλοφροσύνη.—ἐν τούτοις, τίσι; — φ, δηλ. τῷ ὑπάρχειν καλὰ ἔργα προγόνων.

§ 4.

*Ταῦτα ἀληθῆ λέγεις πάντα = ταῦτα πάντα, ἢ λέγεις, ἀληθῆ
εστι = εἰς δλα αὐτὰ ἔχεις δίκαιον. — ἀφ' οὗ = ἀφ' ὅτου. — ἢ τε σὸν
Τολμ... συμφορὰ = ἢ ἐν Λεβαδείᾳ συμφορὰ τῶν σὸν Τολ-
μίδη χιλίων (= τῶν ὑπὸ τὸν Τολμίδην χιλίων). — ἢ μεθ' Ἰππ.
(συμφορὰ) = ἢ συμφορὰ τῶν ὑπὸ τὸν Ἰπποκράτη. — ἐπὶ Δηλίῳ
= παρὰ τὸ Δήλιον. — ἐκ τούτων = ἀπὸ τούτων τῶν μαθημάτων =
ἀπὸ τότε. — τεταπείνωται μὲν... ἐπῆρεται (τοῦ δ. ἐπαίρομαι) δὲ
τὸ... φρόνημα = ἔχει ταπεινωθῆ... ἐν φ τὸ φρόνημα... ἔχει ἐξυψώθη.
— πρὸς τοὺς = ἀπέναντι τῶν. — αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς = αὐτοὶ μόνοι
τῶν (ἄνευ δηλ. τῆς βιηθείας ἀλλού).*

*Ἡ τε σὸν Τολ... συμφορά, νοεῖται ἡ τῆτα, ἣν ὑπέστησαν
παρὰ τῶν Βοιωτῶν χιλίοι Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν στρατηγὸν Τολμίδην
παρὰ τὴν Κορώνειαν (πόλιν κειμένην πλησίον τῆς Λεβαδείας) τῷ
447 π. Χ. — ἢ μεθ' Ἰππ. ἐπὶ Δηλίῳ, τῷ 424 π. Χ. συνήφθη
μάχη παρὰ τὸ Δήλιον τῆς Βοιωτίας μεταξὺ τῶν Ἀθηναίων στρα-
τηγουμένων ὑπὸ τοῦ Ἰπποκράτους καὶ τῶν Βοιωτῶν στρατηγουμέ-
νων ὑπὸ τοῦ Παγώνδου, καθ' ἣν δεινὴν τῆταν ὑπέστησαν οἱ Ἀθη-
ναῖοι ἀπολέσαντες πολλὰς χιλιάδας ἀνδρῶν καὶ τὸν στρατηγὸν
αὐτῶν. Τῆς μάχης ταύτης μετέσχε καὶ ὁ Σωκρ. (βλ. εἰσ. ἐν σελ. 64).*

§ 5 — 6.

*Ἄλλα = βεβαίως. — δοκεῖ δέ μοι... = δοκεῖ δέ μοι νῦν
ἡ πόλις διακεῖσθαι εὐαρεστοτέρως ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἀρχοντι. —
— εὐαρέστως διάκειμαι τινι = προθύμως ὑπακούω εἰς τινα. —
ἀνδρὶ ἀγαθῷ ἀρχοντι = ἀγαθῷ ἀρχοντι. — θάρσος = αὐτοπε-
ποίησις. — ἀμέλειάν τε καὶ... ἐμβάλλει (τοῖς ἀνθρώποις) =
καθιστᾶ τοὺς ἀνθρώπους ἀμελεῖς καὶ... — ποιεῖ, ως ἀντικει.*

νοητέον: τοὺς ἀνθρώπους. — τεκμήραιο, εὔκτικ. ἀφ. τοῦ τεκμαίρομαι. — οἱ ἐν ταῖς ναυσὶν (ὅντες) = τὰ πληρώματα τῶν πλοίων, οἱ ναῦται. — φοβῶνται, ὑποκρ.: οἱ ἐν ταῖς ναυσὶ. — ἀταξία = ἀπειθαρχία. — ἔστ' ἀν = διαν. — χειμῶν = κακοκαιρία, τριχυμία. — καραδοκῶ τι = ἔχω ἐστραμμένην τὴν προσοχήν μου εἰς τι.

Δοκεῖ μοι... νῦν εὐαρεστ. διακεῖσθαι..., ἡ ἔννοια: νομίζω δτι ἡ πόλις θὰ ὑπακούῃ προθυμότερον τώρα (δηλ. μετὰ τὴν ἡτταν) εἰς καλὸν ἀρχοντα ἢ πρότερον (ὅτε δηλ. ἐνίκα). — ὁσπερ χορευταί, οἱ χορευταί (δράματος) διαρκῶς ἔχουσι τὰ βλέμματά των ἐστραμμένα πρὸς τὸν χορυφαῖον τοῦ χοροῦ, διτις σημαίνει αὐτοῖς τὸν ρυθμόν.

§ 7—8.

* Άλλα μήν, ἐνταῦθα = ἀλλὰ τῷ ὅντι, ἀλλ' ἀλγθῶς. — εἴ γε νῦν μάλιστα πειθούντο (ὑποκρ.: οἱ Ἀθηναῖοι) = ἐὰν βεβαίως τώρα πρὸ πάντων ἥθελον ἔχει πειθαρχίαν. — ὁρα ἀν εἴη λέγειν = θὰ ἥτι κατάλληλος περίστασις νὰ συζητῶμεν. — ἀνερασθῆται, ἀφ. τοῦ δ. ἀνερῶμαι = ἐκ νέου ἀγαπῶ, ἐκ νέου ἐπιθυμῶ. — ἀρετὴ = ἀνδρεία. — εἰ ἐβούλη. χρ. αὐτοὺς δν... ἀντιποιεῖσθαι = εἰ ἐβούλημεθα ἀντιποιεῖσθαι αὐτοὺς (ὑποκρ.) χρημάτων ἀ... — ἀντιποιοῦμαι τινος = ἐγείρω ἀξιώσεις ἐπὶ τινος. — χρήματα = κτήματα. — εἶχον, καθ' ἔξιν πρὸς τὸ ἐβούλομεθα ἀντί: ἔχουσι. — ταῦτα πατρῷα τε ὅντα καὶ προσήκοντα = δτι ταῦτα εἶναι πατρικά των καὶ ἀνήκουσιν εἰς αὐτούς. — ἀν... ἐξωρῶμεν = θὰ παρωρμῶμεν, θὰ παρεκινοῦμεν. — ἀντέχομαι τινος = δὲν παραιτοῦμαι τὴν κατοχήν τινος. — ἐπεὶ δὲ τοῦ... = ἐπεὶ (αἰτλγκ.) δὲ βουλόμεθα ἐπιμελεῖσθαι αὐτοὺς (ὑποκρ.) τοῦ μετ' ἀρετῆς πρωτεύειν. — δεικτέον (ἔστι), ἐκ τούτου ἐξαρτ. 1) κατγρμκ. μετκ. (προσῆκον), 2) εἰδικὴ πρότασις (ώς... ἀν εἰλεν). — τοῦτ' αὖ δεικτέον... = δεῖ ἡμᾶς αὖ δεικνύναι (αὐτοῖς) δτι τοῦτο (δηλ. τὸ μετ' ἀρετῆς πρωτεύειν) ἐκ παλαιοῦ (= ἀπὸ παλαιοῦ χρόνου) μάλιστα προσήκει αὐτοῖς. — καὶ ὡς... = καὶ (δεικτέον ἔστι) ὡς δὲν εἰλεν (οἱ Ἀθην.) κράτιστοι πάντων ἐπιμελόμενοι (μετκ. ὑποθτκ.) τούτου. — κράτιστος = ἴσχυρότατος.

Πῶς δὲν αὐτούς..., δηλ. τοὺς Ἀθηναίους. — οὐκοῦν, ἀναφρικῶς πρὸς τὴν προηγγείσαν παρότρυνσιν, τὴν κειμένην ἐν τῷ:

ώρα ἀν εῖη λέγειν. — οὕτως, δηλ. ἀποδεικνύντες ταῦτα πατρῷα
ὅντα καὶ . . .

§ 9 — 12.

Οἶμαι μὲν = κατὰ τὴν γνῶμην μου βέβαια. — εἰ τους γε παλ...,
ἡ σύνταξις: εἰ ἀναμιμήσκοιμεν (αὐτούς), αὐτοὺς ἀκηκοότας,
τούς γε παλαιτάτους δῶν (= τούτων, οὓς) ἀκούομεν προγό-
νους αὐτῶν γεγονέναι (ἐκ τοῦ ἀναμιμήσκοιμεν) ἀριστους=—
ἀν γῆλομεν ἀνακαλεῖ εἰς τὴν μνήμην αὐτῶν, ἐπειδὴ οἱ ἔδιοι τὸ
ἔχουσιν ἀκούσει, διὶ οἱ παλαιότατοι τούλαχιστον ἔξ ἐκείνων, τοὺς
δποίους (καθ' ἡμέραν) ἀκούομεν, πρόγονοι αὐτῶν (τῶν Ἀθην.)
ἔχουσι γείνει ἀριστοι.—ἄρα λέγεις=ἴσως ἐννοεῖς. — η τῶν θεῶν
(γενν. ἀντικμ.) κρίσις=η περὶ τῶν θεῶν δίκη. — οἱ περὶ Κένδροπα
= ὁ Κένδρων καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ δικασταί. — δι' ἀρετὴν=ἔνεκα τῆς
ἀρετῆς του. — λέγω γάρ, καὶ τὴν . . . γε=βεβαίως ταύτην ἐννοῶ,
καὶ πρὸς τούτοις τὴν . . . — τροφὴ = ἀνατροφή. — ἐπ' ἐκείνουν
= κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνου. — πρὸς τοὺς ἐκ τῆς . . . = πρὸς
τοὺς (ἐπελθόντας ἐπὶ τὴν Ἀιτικὴν) ἐκ πάσης τῆς ἔχομένης
ἡπείρου. — η ἔχομένη ἡπείρος = η γειτονικὴ ἔηρα (χώρα). —
καὶ τὸν ἐφ' Ἡρακ...=καὶ τὸν ἐφ' Ἡρακλειδῶν (γενόμενον
πόλεμον) πρὸς τοὺς ἐν Πελοπ. οἰκοῦντας. — ἐφ' Ἡρακλειδῶν
= ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἡρακλ. — οἱ ἐπὶ Θησέως πολεμηθέντες
(πόλεμοι)=οἱ πόλεμοι, οἱ δποῖοι διεξήγθησαν ἐπὶ τῶν χρόνων
τοῦ Θησέως. — ἐκεῖνοι δῆλοι γεγόνασι . . . ἀριστεύσαντες =
δῆλον γέγονεν διὶ ἐκεῖνοι ἥρόστευσαν . . . — οἱ καθ' ἔαυτοὺς
ἀνθρώποι = οἱ σύγχρονοί των. — εἰ δὲ βούλει, κατ' ἔννοιαν =
ἔτι δέ. — ἀ . . . ἔπραξαν, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ ἐννοουμένου λέγω (=
ἐννοῶ). — γεγονότες = ἀκμάσαντες. — τὰ μέν . . . τὰ δὲ = ἄλλοτε
μέν . . . ἄλλοτε δέ. — αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς = αὐτοὶ μόνοι των. —
κυριεύω τινὸς = εἰμαι κύριός τινος. — καὶ πλειστην . . . κεκτ. =
καὶ πρὸς τοὺς κεκτημένους δύναμιν καὶ ἀφορμὴν πλειστην
(πασῶν τῶν δυνάμεων καὶ ἀφορμῶν) τῶν προγεγονότων
(βασιλέων τῆς Ἀσίας). — ἀφορμὴ = μέσα, πόροι. — οἱ δὴ καὶ
λέγονται = περὶ τούτων δὲ ὡς γνωστὸν καὶ ἀναφέρεται διτ... — διε-
νεγκεῖν, ἀόρ. τοῦ διαφέρω τινὸς = ὑπερτερῶ τινα. — λέγονται
γάρ = βεβαίως ἀναφέρεται τοῦτο περὶ αὐτῶν. — τοιγαροῦν =

διὰ τοῦτο λοιπόν. — πολλῶν μεταναστάσεων . . . γεγονούιῶν = ἐνῷ ἔχουσι γείνει πολλαὶ μεταναστεύσεις. — ὑπὲρ δικαίων ἀντιλέγοντες = οἵτινες ἐφιλονίκουν πρὸς ἄλλήλους ὑπὲρ τῶν δικαίων των. — ἐπέτρεπον ἐκείνους, ὡς β' ἀντικρ. νοητέον τὸ: τὰ δικαια. — ἐπιτρέπω τινὶ τὰ δικαια = ἀναθέτω (ἐμπιστεύομαι) εἰς τινα τὴν περὶ τῶν δικαίων κρίσιν. — ὑπὸ κρειττοῦ = οἱ ὑβρίζοντο ὑπὸ κρειττόνων. — ὑβρίζομαι = καταπιέζομαι, καταδυναστεύομαι.

(Πᾶς ἀν) τοῦτο, ποῖον; — ὡν ἀκούομεν, δηλ. ἐν τοῖς σχολείοις καὶ ἀλλ. — τὴν τῶν θεῶν κρίσιν, ἐννοεῖ τὴν κρίσιν κατὰ τὴν μεταξὺ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ τῆς Ἀθηνᾶς ἔριδα περὶ τῆς κυριαρχίας τῆς Ἀττικῆς. — τὸν ἐπ' ἐκείνου (δηλ. τοῦ Ἐρεχθέως) γενόμενον . . . , ἐννοεῖ τὸν πόλεμον, ὃν διεξήγαγεν δὲ Ἐρεχθεὺς κατὰ τῶν ἐπελθόντων ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν Θράκων καὶ Ἐλευσινίων. — ἐκ τῆς ἔχομένης ἥπερον, δηλ. τῆς Θράκης καλεῖ δὲ τὴν Θράκην ἔχομένην τῇ Ἀττικῇ, διότι κατὰ τοὺς μυθικοὺς ἔκείνους χρόνους οἱ Θράκες κατεῖχον ὅλην τὴν βορείαν χώραν τῆς Ἑλλάδος μέχρι τῶν δρίων τῆς Ἀττικῆς. — τὸν ἐφ' Ἡρακλειδῶν, ἐννοεῖ τὸν πόλεμον, ὃν οἱ υἱοὶ τοῦ Ἡρακλέους ὑποστηρίζομενοι ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων διεξήγαγον κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν Εὐρυσθέως καὶ τῶν Πελοποννησίων. — τοὺς ἐπὶ τῷ Θησέως πολ., ἐννοεῖ τοὺς πολέμους 1) κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Θηδῶν Κρέοντος πρὸς ταφὴν τοῦ Πολυνείκους καὶ τῶν λοιπῶν ἐπὶ τὰς Θήρας στρατευσαμένων 2) κατὰ τῶν Σκυθῶν καὶ Ἀμαζόνων, οἵτινες εἶχον ἐμοῦ εἰσθάλει εἰς τὴν Ἀττικὴν 3) κατὰ τῶν Παλλαντιδῶν, οἵτινες ἀντεποιοῦντο τῆς βασιλείας, καὶ 4) κατὰ τῶν Κενταύρων. — οἱ ἐκείνων (δηλ. τοῦ Θησέως, Κέκροπος κλπ.) ἀπόγονοι . . . , ἐννοοῦνται οἱ Ἀθην. οἱ ἀκμάσαντες κατὰ τοὺς Περσικοὺς πολέμους. — τὰ μέν . . . ἀγωνιζόμενοι, ἐννοεῖ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην (490), καθ' ἣν οἱ Ἀθηναῖοι μόνοι (ἐντελῶς μόνοι;) ἀνευ τῶν Πελοπονν. ἀντετάχθησαν κατὰ τῶν Περσῶν. — μέγιστα ἔργα, ἐννοεῖ τὴν διόρυξιν τοῦ Ἀθω καὶ τὴν διὰ γεφύρας σύζευξιν τοῦ Ἐλλησπόντου. — τὰ δὲ καὶ μετὰ Πελ . . . , ἐννοοῦνται αἱ ἐν Σαλαμῖνι, ἐν Πλαταιαῖς καὶ ἐν Μυκάλῃ μάχαι. — οἱ δή, δηλ. οἱ Ἀθην. οἱ κατὰ Περσῶν πολεμήσαντες. — πολλῶν μεταναστάσεων . . . γεγ., ἐν Ἑλλάδι ἐγένοντο πολλαὶ μεταναστάσεις ιδίᾳ μετὰ τὴν κάθοδον

τῶν Ἡρακλείδῶν.—διέμειναν ἐν τῇ ἑσυῶν (χώρᾳ), οἱ Ἀθην. ἔκαυχῶντο ὅτι ἡσαν αὐτόχθονες, ὅτι δηλ. δὲν κατέλαβον τὴν Ἀττικὴν ἐπελθόντες ἄλλοθεν, ἀλλ' ἐκ ταύτης ἐγεννήθησαν.—(ἐπέτερον) ἐκείνοις, δηλ. τοῖς Ἀθηναίοις.

§ 13.

Kai θαυμάζω γ' = (γνωρίζω τοῦτο) καὶ (διὰ τοῦτο) μάλιστα ἀπορῶ. — η πόλις δπως ποτ' = δπως ποτ' η πόλις=πῶς (= διατὶ) ἀρά γε αὕτη η ἴδική μας πόλις. — ἐπὶ τὸ χεῖρον ἔκλινεν =χειρων ἐγένετο.—ἔγω μὲν, ἔφη... =ἔγω μὲν οἶμαι, ἔφη δ Σωκράτης δ μὲν =βεβαίως.—ἄσπερ καὶ... οὕτω καὶ=ἄσπερ... οὕτω καὶ.—διὰ τὸ πολὺ ὑπερενεγκεῖν καὶ κρατ. =ἐπειδὴ ἐγένοντο πολὺ ὑπέρτεροι καὶ ἥριστευσαν.—καταρρε. ὕστεριζουσι=γίνονται δύχυμοι καὶ (οὕτω) μένουσιν δπίσω (εἰναι κατώτεροι).—Ἀθην... ἀμελῆσαι... καὶ... γεγονέναι, τὰ ἀπριμφ. ἐκ τοῦ οἶμαι. — πολὺ διενεγκόντας = ἐπειδὴ ἐγένοντο πολὺ ὑπέρτεροι.

§ 14.

Ti ἀν ποιοῦντες ἀναλάβοιεν (οἱ Ἀθην.), κατ' ἔννοιαν=τὶ πρέπει νὰ κάμνωσιν, ἵνα ἀποκτήσωσι πάλιν. — οὐδέν, ἐπίρρ. — ἀπόκρυψος = ἀσαφῆς, σκοτεινός, δυσκατάληπτος. — δοκεῖ μοι =νομίζω.—ἄλλ' εἰ μέν..., ἂς ἀποδοθῇ ώσει ητο: ἄλλ' εἰ μὲν ἐξεύροιεν τὰ τῶν προγόνων ἐπιτηδεύματα καὶ μηδὲν (ἐπίρρ.) χεῖρον ἐκείνων ἐπιτηδεύοιεν, δοκεῖ μοι οὐδὲν ἀν χείρους ἐκείνων γενέσθαι (αὐτούς, δηλ. τοὺς Ἀθην.). — ἐξευρίσκω = ἀναζητῶ. — ἐπιτηδεύμα = τὸ εἰς ὅ, τι ἀσχολεῖται τις, ἐργασία, ἀσχολία.—ἐπιτηδεύω(τι)=καταγίνομαι εἰς τι, πράττω τι.—εἰ δὲ μή, δηλ. βιούλονται ἐπιτηδεύειν (τὰ τῶν πρ. ἐπιτηδεύματα). —καὶ τούτοις τὰ αὐτὰ ἐπ.=καὶ ἐπιτηδεύοντες τὰ αὐτὰ τούτοις (τοῖς νῦν πρωτεύουσι). — δμοίως μὲν τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι... εἰ δ' ἐπιμελέστερον=εἰ μὲν δμοίως (δηλ. τοῖς νῦν πρωτεύουσι) χρῆντο (οἱ Ἀθ.) τοῖς αὐτοῖς (ἐπιτηδεύμασι)... εἰ δ' ἐπιμελέστερον χρῆντο=ἔχων μὲν ἥθελον πράττει τὰς αὐτὰς πράξεις κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ οἱ νῦν πρωτεύοντες... ἔχων δὲ δραστηριώτερον ἥθελον πράττει.—οὐδὲν ἀν... εἰεν, παρα-

τηρητέα ἡ ἀπότομος μετάθασις εἰς δρθὸν λόγον· κανονικῶς ἔπρεπε νὰ τεθῇ ἀπρμφ. (οὐδὲν ἀν εἶναι) ἐκ τοῦ δοκεῖ μοι.—καὶ βελτίους, δηλ. ἐκείνων (τῶν νῦν πρωτευόντων) εἴεν ἄν.

Οὐδὲν ἀπόχρυφον δοκεῖ μοι εἶναι, ποῖον; — τούς γε νῦν πρωτεύοντας, ἐγγοῦνται οἱ Δακεδαιμόνιοι πρβλ. κατωτέρω § 15. — (οὐδὲν ἀν χείρους) ἐκείνων, δηλ. τῶν νῦν πρωτευόντων.

§ 15 — 17.

Πόρρω πον=μακράν, ἀν δὲν ἀπατῶμαι· ἐνταῦθα εἰρωνικῶς=πολὺ μακράν. — πόρρω πού ἔστι τῇ (=τῇ ἡμετέρᾳ) πόλει ἡ καλοναγαθία=πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τῆς ἰδικῆς μας πόλεως ἡ ἀρετὴ τοῦ καλοῦ κάγαθοῦ (ἡ χρηστότης). — πότε γάρ . . . =εἰκότως λέγεις τὴν καλοναγαθίαν πόρρω εἶναι τῇ (ἡμετέρᾳ) πόλει. πότε γάρ . . . — οἱ =αὐτοί, οἱ δόποιοι οὕτω πρέπει νὰ ἔρμηνευθῶσι καὶ τὰ ἐπόμενα οὗ. — ἀπὸ τῶν πατέρων = ἀπὸ τῶν ἁυτῶν πατέρων.—ἀρχομαι (μετ' ἀπρμφ.)=κάμνω τὴν ἀρχὴν νά . . . — ἡ σωμασκ. οὕτως=ἡ πότε Ἀθηναῖοι σωμασκήσουσιν οὕτως, δπως Δακεδαιμόνιοι.—σωμασκῶ=ἀσκῶ, γυμνάζω τὸ σώμά μου.—εὐεξία = καλὴ κατάστασις τοῦ σώματος, ἐντελῆς ὑγεία, εὔρωστία. — τῶν ἐπιμελομένων, ώς ἀντικμ. νοητέον: τῆς εὐεξίας.—πότε δὲ οὕτω π...=πότε δὲ Ἀθηναῖοι οὕτω πεισονται τοῖς ἀρχουσιν, ὕσπερ Δακεδαιμόνιοι. — ἀντὶ τοῦ συνεργεῖν ἁυτοῖς (= ἀλλήλοις) τὰ συμφ. (ἀντικμ. σύστοιχον) =ἀντὶ τοῦ νὰ ἐργάζωνται ἀπὸ κοινοῦ πρὸς ἀμοιβαίαν ώφέλειαν.—ἐπηρεάζουσιν ἀλλ.=βλάπτουσιν ἀλλήλους. — ἁυτοῖς = ἀλλήλοις.—ἐν ταῖς ἴδιαις συνδόσις καὶ ταῖς κοιναῖς=εἰς τὰς ἴδιωτικὰς συναθροίσεις καὶ εἰς τὰς κοινὰς (δηλ. εἰς τὰς ἐκκλησίας τοῦ δήμου).—διαφέρονται=ἐργίουσιν. — δίκας ἀλλήλοις δικάζονται=δίκας κάμνουν ἀναμεταξύ των.—αὐτοὺς=ἀλλήλους.—τοῖς κοινοῖς, δηλ. χρήμασι. — αὐτὸς = ὥσαύτως. — αὐτὸς τὰ τοιαῦτα δυνάμεις = ἡ εἰς τὰ τοιαῦτα ἱκανότης (των). — ἐξ ὅν = ἔνεκα τούτων δέ. — ἀτηρία = βλάβη, δυστυχία, κακορρίζικιά. — κακλα=δειλία.—μῆσος ἀλλήλων=ἀμοιβαίον μῆσος.—μή τι μεῖζον . . . =μή συμβῇ μεῖζόν τι κακὸν τῇ πόλει ἡ ὕστε δύνασθαι (ὑποκμ. τὴν πόλιν) φέρειν (αὐτό). — μεῖζον ἡ ὕστε

δύνασθαι φέρειν... = μεγαλύτερον... παρ' ὅσον νὰ δύναται
(ἢ πόλις) νὰ ὑποφέρῃ (αὐτό).

Δέγεις, ἔφη, πόρρω που..., ἢ ἔννοια: ἀφ' οὗ φρονεῖς ὅτι οἱ Ἀθην. δύνανται ν' ἀνεύρωσι τὴν ἀρχαίαν αὐτῶν ἀρετὴν μιμούμενοι τοὺς Λακεδ. (τοὺς νῦν πρωτεύοντας § 14), μοὶ φαίνεσαι ὅτι θέλεις νὰ εἴπης ὅτι οἱ Ἀθην. ἀπέγουσι πολὺ μακράν τῆς ἀρετῆς. — ὥσπερ Λακεδ. . . . αἰδέσονται, παροιμιώδης ἡτο ὁ σεβασμὸς τῶν Λακεδ. πρὸς τοὺς γέροντας. — οὖν, δηλ. οἱ Ἀθην — σωματικήσουσι, ἢ ἀσκησίς τοῦ σώματος ἡτο κύριον μέλημα τῶν Ἑλλ. καὶ ἵδιῃ τῶν Λακεδ. — πλείστας δ. δικάζονται, μεγάλη ἡτο ἢ πρὸς τὰς δίκας μανία τῶν Ἀθην. — οὕτω (κερδ.), δηλ. ἀπὸ τῆς ἀμοιβαίας βλάβης. — περὶ τούτων, δηλ. τῶν κοινῶν. — εἰς τὰ τοιαῦτα, δηλ. εἰς τὸ μάχεσθαι περὶ τῶν κοινῶν. — ἀτηρία καὶ κακία, ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆς παραμελήσεως τῶν σωματικῶν ἀσκήσεων καὶ ἐκ τῆς καταφρονήσεως τῶν διαταγῶν τῶν στρατηγῶν τὰ δὲ ἔχθρα καὶ μῆσος ἐκ τῶν ἐμψυλίων ἐρίσων.

§ 18—20.

Μηδαμῶς... ἡγοῦ... = μηδαμῶς ἡγοῦ Ἀθηναίους νοσεῖν οὕτως ἀνηκέστω πονηρίᾳ. — νοσῷ οὕτως ἀνηκέστω πονηρίᾳ = πάσχω ἀπὸ τόσον ἀθεράπευτον κακίαν (διαφθοράν). — εὔτακτοι ἐν τοῖς ναυτικοῖς (πράγμασι) = πρόθυμοι (εὐπειθεῖς) εἰς τὰ ναυτικά. — γυμνικὸς ἄγων = ; (1,2,24). — τοῖς ἐπιστάταις = τοῖς παιδοτρίβαις¹ παιδοτρίβης δὲ = διδάσκαλος τῆς γυμναστικῆς. — οὐδένων δὲ καταδεέστερον = οὐδὲ διλλων τινῶν καταδ. — καταδεέστερόν τινος ὑπηρετῶ τινι = ἀπροθυμότερον ἀπὸ τινα ὑπακούω εἰς τινα — τοῦτο γάρ τοι... καὶ θ. ἐστι = ἀλλὰ τοῦτο ἀκριβῶς εἶναι βεβαίως πολὺ παράδοξον — τὸ τοὺς μὲν τ. πειθ. . . . τοὺς δὲ δολ... εἶναι, ἐπεξήγησις τοῦ: τοῦτο = δηλ. οἱ μὲν τοιεύτου εἶδους ἀνθρώποι νὰ πειθαρχῶσι..., οἱ δὲ ὀπλῖται... νὰ εἶναι... — ἔφεσιτες = προστάμενοι — δοκῶ (μετ' ἀπρμφ.) = θεωροῦμαι ὅτι..., ὑπάρχει γνώμη περὶ ἐμοῦ, ὅτι... — προμένομαι τινός τινι = εἰμι τινέρτερός τινος κατά τι. — καθίσιαται = συγκροτεῖται. — καὶ μάλα = ; — τινας = δικαστάς. — κάλλιον = εὐπρέπεστερον. — τἄλλα πάντα πράττω = ἐκτελῶ ὅλα τὰ ἄλλα καθή-

κοντά μου. — οὐ δεῖ ἀθυμεῖν, ως οὐκ εὔτ. δύτων ^{Αθ.} = δὲν πρέπει ν' ἀποθαρρύνησαι, νομίζων ὅτι οἱ Ἀθην. δὲν εἶναι...

Τοῖς διδασκάλοις, ἐννοοῦνται οἱ διδάσκαλοι τοῦ χοροῦ. — τοὺς μὲν τοιούτους, ἐννοοῦνται οἱ γαῦται, οἱ ἀθληταὶ καὶ οἱ ἐν τοῖς χοροῖς παῖδες, ὧν οἱ μὲν γαῦται καὶ ἀθληταὶ γῆσαν ἐκ τῆς κατωτάτης τάξεως τῶν πολιτῶν, γῆτοι τῶν θητῶν, οἱ δὲ ἐν τοῖς χοροῖς παῖδες ἔνεκα τῆς γῆικίας των γῆδύναντο νὰ εἶναι ἀπειθεῖς. — τοὺς διπλίτας καὶ τοὺς ἱππέας, οὗτοι ἀγήκον εἰς τὰς τρεῖς ἀνωτέρας τάξεις (τῶν πεντακοσιομεδίμυνων, ζευγιτῶν, ἵππεων). — ή δὲ ἐν ^{Αρ.} πάγῳ βουλή..., ἐπειδὴ δὲ Περικλῆς μετ' ἐκπλήξεως παρετίρησεν ὅτι οἱ τῆς καλλίστης τάξεως πολίται (διπλίται — ἱππεῖς) εἶναι ἀπειθεῖς, δὲ Σωκρ. φέρει τὸν Ἀρειον πάγον ως παράδειγμα εὑταξίας καὶ εύχοσμίας, ἵνα δεῖξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἀπειθεῖς οἱ Ἀθην. καὶ ὅτι ἄλλα εἶναι τὰ αἰτια τῆς φαινομένης ἀπειθείας. — ἐκ τῶν δεδοκιμασμένων, ή ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή συνεκροτεῖτο ἐξ ἐκείνων τῶν πολιτῶν, οἵτινες ἀρχοντες ὅντες ἀνεπιλήπτως γῆραν τὴν αὐτῶν ἀρχὴν καὶ μετὰ τὴν ἀπόδοσιν τῶν εὐθυνῶν ὑπὸ πάντων ἐπεδοκιμάσθησαν. — τάλλα πάντα πράττοντας, ἐννοεῖ τὰ ἄλλα καθήκοντα, ἀτινα, πλὴν τοῦ δικάζειν τὰ ἐκ προνοίας διαπραττόμενα φονικὰ ἐγκλήματα, εἰχεν δὲ Ἀρειος πάγος· ἐπέβλεπε π.χ. τὴν τήρησιν τῶν νόμων καὶ τῆς τάξεως, ἐπηγγύπνει ἐπὶ τῆς διαγωγῆς τῶν παῖδων. — (οὐ μέμφ.) τούτοις, δηλ. τοῖς Ἀρεοπαγίταις.

§ 21.

Καὶ μὴν ἐν γε τοῖς στρ.=καὶ δημως (παραλείποντες τὰ λοιπὰ) εἰς τὰ στρατιωτικὰ βεβαίως. — σωφρονεῖν, εὔτακτεῖν, πειθ., ως ὑποκείμ. τῶν ἀπρμφ. νοητέον τὸ: τοὺς Ἀθηναίους. — προσέχονται, ὑποκμ.; — ἵσως γὰρ = οὐ προσέχουσι· ἵσως γάρ. — ἐν τούτοις, δηλ. τοῖς στρατιωτικοῖς. — οἱ... ἐπιστάμενοι, ως ἀντικμ. νοητέον: αὐτὰ (τὰ στρατιωτικά). — αὐτῶν, δηλ. τῶν Ἀθην. — ὅτι κιθαριστῶν κτλ.=δια οὐδὲ εἰς μὴ ἐπιστάμενος (κιθαρίζειν κτλ.) ἐπικειρεῖ ἀρχειν κιθαριστῶν καὶ χορευτῶν... — ἔχω, μετ' ἀπρμφ.=; — ἐφ' οἷς ἐφεστᾶσι= πρὸς προστασίαν (διεύθυνσιν) τῶν δροίων ἔχουσι διορισθῆ. — αὐτοσχεδιάζουσι = ἀναλαμβάνουσι τὴν στρατηγίαν ἀνευ γνώσεως τῶν στρατιωτικῶν.

(Οὐδενὶ) τούτων, δηλ. τῆς σωφροσύνης, εὐταξίας καὶ πειθαρ-
χίας.—παγκρατιαστὴς ἐλέγετο ὁ διαγωνιζόμενος τὸ παγκράτιον,
ὅπερ ἦτο ἀγών περιλαμβάνων τὴν τε πάλην καὶ πυγμήν.

§ 22—24.

Ἄλλ' οἷμαί σε κτλ. = ἄλλ' οἷμαί σε ἔχειν εἰπεῖν ὅπότε
(= πότε) ἥρξω μανθάνειν στρατηγεῖν οὐδὲν ἥττον ἢ ὅπότε
ἥρξω μανθάνειν παλαιεῖν. — οὐδὲν ἥττον ἢ = ἐπ' ἵσης ὡς. —
πολλά...σε τῶν π. στρατ. παρειληφότα (=παρειληφέναι καὶ)
διασφέειν = ὅτι πολλὰ ἐκ τῶν στρατηγημάτων τοῦ πατρός σου
ἔχεις διδαχθῇ παρ' αὐτοῦ καὶ διατηρεῖς ἐν τῇ μνήμῃ. — συνηχέ-
ται, πρκμ. τοῦ συνάγω = συλλέγω· τὸ ἀπριψ. ἐκ τοῦ οἷμαι. —
πολλὰ μεριμνῶ = καταβάλλω πολλάς φροντίδας. — δπως μὴ
λάθης σ. ἀγνοῶν τι τῶν... = δπως μὴ σοῦ διαφύγῃ ἀπαρατήρη-
τόν τι ἐκ τῶν... — μὴ εἰδότα, κτυγριτκ. μετχ. ἐκ τοῦ αἴσθη-
ἥ ἀρνησις μὴ (ἀντὶ οὐ) διὰ τὸ προηγηθὲν δάν. — ζητεῖν, ἐκ τοῦ
οἷμαι. — οὕτε...φειδόμενον=χωρὶς νὰ φείδεσαι οὕτε... — οὐ λαν-
θάνεις με διτ...ταῦτα λέγεις=γνωρίζω καλῶς ὅτι λέγεις ταῦτα.
— οὐκ οἱόμενος... ἄλλ' ἔγχειρῶν=δχι διότι νομίζεις... ἄλλα
διότι ἐπιχειρεῖς. — δμολογῶ τινί τι=συμφωνῶ μετά τινος ὡς πρός τι.

Τοιοῦτον, δηλ.; — ἄλλ' οἷμαί σε... μανθ., ἢ ἔννοια: ὡς δύ-
νασαι νὰ εἴπης πότε ἔκαμες ἀρχὴν νὰ μανθάνῃς τὴν παλαιστικὴν
τέχνην, οὗτω δύνασαι ἐπ' ἵσης νὰ εἴπης πότε γρχισας νὰ μανθά-
νῃς τὴν στρατηγικήν. — πανταχόθεν, δηλ. ἐκ πάντων τῶν στρα-
τιωτικῶν συγγραμμάτων. — τούτων (ἐπιμελ.), δηλ.. τίνων; —
(δμολογῶ... σοι) ταῦτα, δηλ. δι τὸν μέλλοντα στρατηγεῖν
ἐπιμελεῖσθαι ἀπάντων τούτων.

§ 25—28.

Κατανοῶ=παρατηρῶ. — πρόκειται τι τινος=κείται τι ἔμπρο-
σθέν τινος. — καθήκοντα ἐπὶ τήν... . = ἔκτεινόμενα μέχρι τῆς...
— προσάντης = ἀπόκρημνος. — μέση (ἢ χώρα ἡμῶν) διέξωσται
= ἐν τῷ μέσῳ ἢ χώρᾳ ἡμῶν εἶναι διεζωσμένη. — ὀρεσιν ἐρυμνοῖς,
ποιητκ. αἰτιον. — ἐρυμνὸς = ὀχυρός. — κατέχοντες, μετχ. αἰτλγκ.
— ἐρυμνὰ πάνυ = πάνυ ἐρυμνά. — καὶ ὠπλισμένοι = καίπερ
ὠπλισμένοι. — κούφως = ἐλαφρῶς. — πολλὰ κακοποιῶ τὴν
χώραν = πολλάς βλάβας (καταστροφὰς) προξενῶ εἰς τὴν χώραν.

— *καταθέοντες* = κάμνοντες ἐπιδρομάς. — *άκουω* = *ἀκήκοα*. — *Άθ' δ' οὐκ ἀν οἴει . . . εἶναι . . . μεγ.* δὲ προβ. τῆς χώρας *κατεσκευάσθαι*, τὸ ἀν συναπτέον τῷ εἶναι καὶ *κατασκευάσθαι* = δὲ φρονεῖς δὲ δι τοῦ οἵ *Άθην* . . . θὰ γίσαν . . . μέγα δὲ προπύργιον τῆς χώρας θὰ γίτο *κατεσκευασμένον*. — μέχρι τῆς ἐλαφρᾶς ἥλι-*ντας* = *κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωηρᾶς* καὶ εὔχινήτου νεανικῆς των ἥλικιας. — *ώπλισμένους* . . . *καλ...* *κατέχοντας* = *εἰς ὠπλισμένοι* εἶεν . . . *καλ...* *κατέχοιεν* = *ἐὰν γίσαν ὠπλισμένοι...* *καλ...* *κατέλ-χον*. — *τοῖς πολίταις* = γάριν (πρὸς ἀσφάλειαν) τῶν πολιτῶν. — *ἐπιχειρῶ τινι* = *ἐκτελῶ τι*. — *ἄδριστε* = *καλέ μου φίλε*. — *κατα-πράτιω* = *κατορθώνω*. — *καλὸν* = *ἔνδοξον*. — *ἀγαθὸν* = *ώφελομον*. — *ἀδυνατῶ τι* = δὲν *κατορθώνω τι*.

”Ορη μεγάλα, δηλ. ὁ Κιθαιρών καὶ ἡ Πάρνητα.—εἰς τὴν χώραν, δηλ. τὴν *Αττικήν*.—ὅρεσιν ἔρυμνοῖς, ἐννοοῦνται τὰ ὄρη Πάρνητας, Πεντελικόν, Δυκαβηττός, Τυμηττός κτλ. — ἐν τῇ βασιλέως κ., βασιλεὺς (συνήθως ἀνευ ἀρθρου) καὶ μέγας βασιλεὺς ἐλέγετο ὑπὸ τῶν παλαιῶν ὁ βασιλεὺς τίνων; — μέχρι τῆς ἐλαφρᾶς ἥλ., ἐννοεῖ τὴν ἀπὸ τοῦ 18-20 ἔτους ἥλικιαν, καθ' ἣν ἐν *Άθηναῖς* οἱ τοιαύτην ἥλικιαν ἔχοντες γίσκοῦντο περὶ τὰ στρατιωτικὰ καὶ ὑπηρέτουν ὡς *περίπολοι* ἐν τε τοῖς φρουρίοις καὶ ἐν τοῖς ὅριοις τῆς *Αττικῆς*.—πάντα . . . ταῦτα, δηλ. ποτα:

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9.

§ 10—11.

Βασιλέας καὶ ἀρχοντας, κατηγρμ. τοῦ εἶναι, σύ *ὑποκρ. ποτῶν*; — *ἔφη*, *ὑποκρ.*: δ *Σωκρ.*—οἱ *τυχόντες* = τὸ πλῆθος, δ *ὄχλος*. — οἱ *κλήρῳ λαχόντες* = οἱ διὰ κληρώσεως ἐπιτυχόντες.—οἱ *βιασά-μενοι καὶ οἱ ἔξαπατήσαντες* = οἱ διὰ βίας καὶ ἀπάτης λαβόντες τὴν ἀρχήν.—*δύστε...* *δμολογήσειε* = δσάκις συνεφώνει (μετὰ τοῦ Σωκρ.).—τοῦ *ἀρχοντος* εἶναι = *ἔργον τοῦ ἀρχοντος εἶναι*. — *ἐπιδεικνυμι* = (*ἀπο*)δεικνύω. — τὸν *ἐπιστάμενον* *ἀρχοντα* = ὅτι δ γνωρίζων (νὰ κυθερνᾶ) εἶναι ἀρχων. — *ναύκληρος* = διοικήτης τοῦ πλοίου, ἐφοπλιστής. — *πειθομένους*, καὶ ἡ μετχ. αὕτη—ώς καὶ ἡ προηγουμένη *ἀρχοντα*—κατηγριτκ. ἐκ τοῦ *ἐπεδείκνυ*. — *καὶ ἐν*

γεωργίᾳ = ὥσαύτως καὶ ἐν τῇ... — τοὺς κεκτημένους ἀγρούς,
νοητέον: ἐπεδείκνυ πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ γεωργεῖν. —
τοὺς νοσοῦντας, νοητέον: ἐπεδείκνυ πειθομένους τῷ ἐπιστα-
μένῳ λασθαι τὰς νόσους. — τοὺς σωμασκοῦντας, νοητέον: ἐπε-
δείκνυ πειθομένους τῷ ἐπισταμένῳ ἀσκεῖν τὰ σώματα. — οἵς
ὑπάρχει τι ἐπιμ. δ. = οἵς δεῖ τοῦ ἐπιμελεῖσθαι τινος. — ἐπι-
μελομένους = ἐπεδείκνυ ἐπιμελομένους (τούτου). — εἰ δὲ
μὴ = εἰ δὲ μὴ ἡγοῦνται ἐπιστασθαι ἐπιμελεῖσθαι. — παροῦσι
= ὅταν εἶναι παρόντες. — πειθομένους... μεταπεμπομένους,
αἱ μετχ. ἐκ τοῦ ἐπεδείκνυ. — ἀπόντας = ὅταν ἀπουσιάζωσι.
— ταλαστα = ἐρισυργία, τὸ κλώθειν ἔρια. — ταλασιουργῶ =
κατεργάζομαι (κλώθω) ἔρια.

Τοὺς βιασαμένους — τοὺς ἐξαπατήσαντας, διὰ τοῦ α' νοοῦνται
οἱ τύραννοι, οἱ διὰ τῆς βίας λαθόντες τὴν ἀρχήν, διὰ δὲ τοῦ β' οἱ
δημαρχοί, οἵτινες ἐξηπάτησαν τὸν λαὸν νὰ ἐμπιστευθῇ εἰς αὐτοὺς
τὴν ἀρχήν.

§ 12—13.

Εἰ... λέγοι = διάκοι... ἀντέλεγε. — ἔφη = ἀπεκρίνετο. —
ἐπικειμένης γε ζημιας = ἡ φόβος μάλιστα ἐπικρέμαται τιμωρίᾳ. —
τῷ εὗ λέγοντι = τῷ δρόῳ λέγοντι. — ἐν φόβῳ τις πράγματι
μὴ πειθηται = ἐν οἰδήποτε ὑποθέσει δὲν πείθεται τις. — ἀμαρτή-
σεται = θὰ κάμῃ σφάλμα· κατ' ἔνοιαν = δὲν θὰ διαχειρισθῇ
καλῶς ταύτην τὴν ὑπόθεσιν. — ἀμαρτάνων, μετχ. ὑποθέτω. — ζημιώ-
σεται = ζημιωθήσεται. ζημιοῦμαι = τιμωροῦμαι. — εἰ... φαίη
= εἰ... λέγοι. — καὶ ἀποκτεῖναι = οὐ μόνον μὴ πείθεσθαι τῷ
εὗ λέγοντι, ἀλλὰ καὶ ἀποκτεῖναι. — τὸν εὗ φρονοῦντα = τὸν εὗ
λέγοντα. — τὸν ἀποκτ... οἴει ἀζήμιον γίγνεσθαι η ὡς ἔτυχε ζ.
= νομίζεις δτι δ φονεύων... μένει ἀτιμώρητος η δτι τιμωρεῖται μὲ τὴν
τυχοῦσαν (= μὲ μικρὸν μόνον) τιμωρίαν. — τῷ ν συμμάχων = τῷ ν
ἔαυτοῦ συμμάχων. — πότερα γὰρ ἀν... = πότερον γὰρ οἴει τὸν
τοῦτο ποιοῦντα (δηλ. τὸν ἀποκτείνοντα τοὺς ιδ. τῶν συμμάχων)
σφέζεσθαι ἀν μᾶλλον; = νομίζεις δτι δ πράττων τοῦτο δύναται εὔκο-
λωτερον νὰ σφέζηται; — η οὕτω (= τοῦτο ποιοῦντα) καὶ (ἐπιτκ.)
τάχιστ ἀν ἀπ.; = η δτι (οὕτως), ἐὰν πράττῃ τοῦτο, δύναται πολὺ^{...}
ταχύτατα νὰ καταστραφῇ;

ΒΙΒΛΙΟΝ ΤΕΤΑΡΤΟΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 8.

§ 1.

Εἰ δέ τις, δτι κτλ. = εἰ δέ τις οἶεται αὐτὸν (τὸν Σωκρ.) ἔλεγχεσθαι ψευδόμενον περὶ τοῦ δαιμονίου, δτι φάσκοντος . . . , ὥπο τῶν δικαστῶν κατεγγώσθη (αὐτὸν) θάνατος, ἐννοησάτω. — αὐτὸν ἔλεγχεσθαι ψευδόμενον = δτι αὐτὸς (δ Σωκρ.) ἀποδεικνύεται ψευδόμενος. — δτι = διότι. — φάσκοντος αὐτοῦ = ἐν φαύτος διισχυρίζετο. — καταγιγγώσκεται τυρος θάνατος = καταδικάζεται τις εἰς θάνατον. — οὕτως . . . πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν = τόσον προκεχωρημένος ἵτο εἰς τὴν ἡλικίαν. — ὅστις . . . ἀν τελευτῆσαι τὸν β. = ὅστε . . . ηθελεν ἀποθάνει. — οὐ πολλῷ ψτερον = μετ' δλίγον. — εἰ καὶ μὴ τότε (τελευτῆσειν) = καὶ ἀν τότε δὲν ἀπέθηγσκεν. — τὸ ἀχθεινόν τοῦ βίου = τὸ ἐπίπονον μέρος τοῦ βίου. — τὴν διάνοιαν, αἰτιατικήν τοῦ κατά τι. — διάνοια = πνευματικᾶς δυνάμεις. — μειοῦμαι = γίνομαι ἀσθενέστερος. — ἐπιδεικνυμαι = ἀποδεικνύω. — τὴν δικην . . . εἰπὼν καὶ . . . ἐνεγκῶν = διότι ἀπελογήθη . . . καὶ ὑπέμεινε . . . — ή κατάγνωσις τοῦ θανάτου = ή εἰς θάνατον καταδίκη. — ἀνδρῳδης = ἀνδρικός.

Τὸ δαιμόνιον, περὶ τούτου βλ. ἐν σελ. 66. — ὥπο τῶν δικαστῶν, ἢ δίκη τοῦ Σωκρ. ἔγένετο ἐνώπιον τίνος δικαστηρίου; βλ. ἐν σελ. 65. — περὶ τοῦ δαιμονίου ψευδόμενον, ἔλεγόν τινες δτι δ Σωκρ. ἐψεύδετο περὶ τοῦ δαιμονίου λέγων δτι τοῦτο συνεδούλευεν εἰς αὐτὸν τὰ δέοντα διότι ἀν τὸ δαιμόνιον πράγματι συνεδούλευεν αὐτὸν νὰ πράττῃ τὰ δέοντα, ἔπρεπε νὰ ὑποδείξῃ εἰς αὐτὸν καὶ τὰ μέσα, δι' ὧν ἡδύνατο νὰ διαφύγῃ τὸν θάνατον. — οὕτως . . . πόρρω τῆς ἡλικίας ἦν, δ Σωκρ. τότε ἡγε τὸ 70 ἔτος τῆς ἡλικίας του. — τὸ ἀχθεινότατον τοῦ βίου, δηλ. τὸ γῆρας. — ἀπέλιπε, διὰ τοῦ θανάτου του. — τὴν τε δικην . . . εἰπὼν, δύο ἀπολογίαι τοῦ Σωκρ. σήκουνται, ή τοῦ Πλάτωνος καὶ ή τοῦ Ξενοφῶντος.

§ 2—3.

Πω = μέχρι τοῦδε. — κάλλιον = ὡραιότερον (τοῦ Σωκρ.). — κρέσις = δίκη. — τρ. ἡμέρας = ἀκόμη τριάκοντα ἡμέρας. — διὰ τὸ Δ. μέν . . . εἶναι, τὸν δὲ νόμον μ . . . = διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν ἐωρτάζοντο τὰ Δήλια, ἀφ' ἐτέρου δὲ δ νόμος δὲν ἐπέτρεπε νὰ φονεύηται κανεὶς ὑπὸ τῆς πολιτείας. — ἔκείνουν τοῦ μηνός, γενν. χρονικ. — θεωρεῖα = ἵερὰ πρεσβεία. — τοῖς συνήθεσι = τοῖς ἁνιεσι συνήθεσι. συνήθης = φίλος. — οὐδὲν ἀλλ. διαβιοὺς = δτι οὐδόλως διαφορετικῶτερον ἔχεισεν. — κατει = καὶ δμως. — τὸν ἔμπρο-

σθέν γε, δηλ. χρόνον. — πάντων ἀνθρ. μάλιστα = ὑπὲρ πάντα ἄνθρωπον. — ἐπὶ τῷ . . . ζῆν=διότι ἔζη . . . — εὐκόλως=φαιδρῶς. — καλλιστα = προστάτα καὶ ἀνδρωδέστατα (§ 1). — τοῦ καλλιστού, γεν. συγκριτική, ώς καὶ ἡ κατωτέρω: τοῦ εὐδαιμονεστάτου. — θεοφιλῆς=ἀγαπητὸς τοῖς θεοῖς.

* Εκείνου τοῦ μηνός, δηλ. τοῦ Θαργηλιώνος (ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸ δεύτερον ἥμισυ τοῦ Μαΐου καὶ τὸ πρώτον τοῦ Ἰουνίου). — οὐδὲν ἀλλ. διαβιούς, καὶ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ Σωκρ. ἐτύρησε τὸν εὕθυμον καὶ πρᾶον χαρακτῆρά του. — ἢ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον, δηλ. τὸν πρὸ τῆς εἰς θάνατον καταδίκης του. — ἢ οὔτως, ώς δηλ. ἀπέθανεν ὁ Σωκρ. (ἥτοι προστάτα καὶ ἀνδρωδέστατα § 1). — ποῖος θεοφ. τοῦ εὐδαιμ., ἢ ἔννοια: ὁ τυχῶν ὅρασου καὶ συνεπῶς εὐδαιμονος θανάτου ἔξαιρέτως ἀγαπᾶται ὑπὸ τῶν θεῶν. * Ο Σωκρ. ἀπέθανε τοιοῦτον θάνατον· ἐκ τούτου ἔπειται διὶς οἱ θεοὶ ἡγάπων τοῦτον. Λοιπὸν οὔτε τὸ δαιμόνιον ἡπάτησε τὸν Σωκρ. οὔτε ὁ Σωκρ. ἐψεύδετο περὶ τοῦ δαιμονίου.

§ 4—5.

* Ακούω τι τινος; — ἔφη, ὑποκρ.: Ἐρμογένης. — γάρ, διασυγητικός. — ἥδη Μ. γεγραμ. αὐτὸν τὴν γρ. = ὅτε πλέον ὁ Μέλητος εἶγε κάμει κατ' αὐτοῦ (τοῦ Σωκρ.) τὴν γνωστὴν (ἔγγραφον) κατηγορίαν. — πάντα μᾶλλον ἢ περὶ τῆς δ. = περὶ παντὸς ὅλου μᾶλλον ἢ περὶ τῆς δίκης του. — λέγειν, ἐκ τοῦ ἔφη· ὑποκρ.: αὐτὸς (ὁ Ἐρμ.). — σκοπῶ ὅτι . . . = σκέπτομαι, τί . . . — τὸν δέ . . . εἰπεῖν, ἐκ τοῦ ἔφη· ἂς ἀποδοθῇ ώσει ἥτο: ὁ δέ (δηλ. ὁ Σωκρ.) . . . εἰπεν. — τὸ πρῶτον=κατὰ πρῶτον. — οὐ γάρ . . . ; = λοιπὸν δέν . . . ; — διαβιῶ μελετῶν τι = διέρχομαι δληγ τὴν ζωὴν μου φροντίζων περὶ τινος. — δπως=πᾶς (δηλ. διαβεβίωσε μελετῶν τοῦτο). — εἰπεῖν αὐτόν, τὸ ἀπριμφ. ἐκ τοῦ ἔφη· ἂς ἀποδοθῇ ώσει ἥτο: εἰπεν αὐτὸς (ὁ Σωκρ.). — διαγίγνομαι ποιῶν τι = καθ' δληγ τὴν ζωὴν μου πράττω τι. — διασκοπῶ = ἔξετάζω. — ἥνπερ (ἀντί: δπερ) νομίζοι=τὸ δποῖον τῷ ὄντι ἐνόμιζε. — αὐτὸς δέ (ὁ Ἐρμ.). . . εἰπεῖν, ἐκ τοῦ ἔφη· ἂς ἀποδοθῇ ώσει ἥτο: αὐτὸς δέ . . . εἰπεν. — παράγομαι λόγω=παρασύρομαι ὑπὸ λόγου τινός. — ἀπολύω=ἀθιφώνω. — φάναι αὐτὸν (ἐκ τοῦ ἔφη)=ἔφη αὐτός.

* Ήκουσα, λέγει ὁ Ξεν. ἥκουσα παρὰ τοῦ Ἐρμογ., διότι κατὰ τὴν δίκην τοῦ Σωκρ. δὲν εὑρίσκετο ἐν Ἀθήναις, ἀλλ' ἐν Ἀσίᾳ ἐν τῷ στρατῷ τοῦ Κύρου. — Μελ. γεγραμμένου... τὴν γρ., περὶ τοῦ πράγμ. βλ. ἐν σελ. 65. — (ἀκούσων) αὐτοῦ, δηλ. τοῦ Σωκράτους. — τοῦτο (μελετῶν), δηλ. τὸ ἀπολογεῖσθαι. — λόγω, δηλ. τοῦ κατηγόρου.

§ 6—7.

Τὸν δέ... φάναι (ἐκ τοῦ ἔφη) = δό δὲ (δηλ. δ. Σωκρ.) ἔφη. — *θαυμάζεις, εἰ=θαυμάζεις, δτι· βλ. ἐν σελ. 72.* — μέχρι τοῦδε τοῦ χρόνου = μέχρι τῆς σημερινῆς γήμερας. — οὐδενὶ ἀνθ. ὑφελ-μην ἀν (τοῦ δ. ὑφίεμαι) οὔτε β. κτλ. = εἰς οὐδένα ἐκ τῶν ἀνθρώ-πων γῆθελα κάμει τὴν παραχώρησιν, δτι ἔχει ζῆσει ἢ καλύτερον ἢ εὐαρεστότερον ἐμοῦ. — *τοὺς... ἐπιμελομένους, οὐκοῦ τοῦ: ζῆν—τοῦ ὡς β. γίγνεσθαι=τοῦ γίγνεσθαι ὡς* (ἐπιτκ.) βελτιστους. — ηδιστα δέ, δηλ. οἷμαι ζῆν οὐκοῦ. δὲ τοῦ ἀπρμφ. τό: τοὺς... αἰσθανομένους. — ἄ = καὶ ταῦτα. — *έμαντῷ συμβαίνοντα=* δτι συνέδαινον εἰς ἐμέ. — *παραθεωρῶ = παραβάλλω.* — *οὕτω διατετέλεκα περὶ ἔμ. γ. = πάντοτε ἔχω σχηματίσει ταύτην τὴν γνώμην περὶ τοῦ ἑαυτοῦ μου* (δτι δηλ. ἔχω ζῆσει καλύτερον καὶ εὐαρεστότερον τῶν ἀλλων). — *οὕτως ἔχοντες διατελοῦσι=πάντοτε ἔχουσι ταύτην τὴν γνώμην.* — οὐ διὰ τὸ φιλεῖν ἐμὲ = ὅχι διότι ἀγαπῶσιν ἐμέ. — *καὶ γάρ οἱ... = διότι καὶ οἱ... — οὕτως ἀν εἰχον πρὸς τοὺς... =* θὰ εἰχον ταύτην τὴν γνώμην περὶ τῶν... — *διόπερ=διότι.—ἀν οἶονται, τὸ ἀν συναπτέον τῷ γίγνεσθαι.*

"Α, δηλ. τὸ ἐπιμελεῖσθαι ὡς βελτιστον γίγνεσθαι καὶ τὸ αἰσθάνεσθαι βελτίονα γιγνόμενον. — ησθανόμην, κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ βίου μου. — *οὕτως ἔχοντες..., δτι δηλ. ἔχω ζῆσει καλύτερον καὶ εὐαρεστότερον τῶν ἀλλων.* — οὐ διὰ τὸ φιλεῖν, καὶ γάρ..., ἥ ἔννοια: αἰτιον τοῦ νὰ ἔχωσιν οἱ φίλοι περὶ ἐμοῦ τὴν μνημονευθεῖσαν γνώμην δὲν εἰναι τὸ δτι μὲ ἀγαπῶσιν διότι καὶ οἱ ἀγαπῶντες ἀλλους ἀνθρώπους θὰ εἰχον περὶ αὐτῶν τοιαύτην γνώμην (δτι δηλ. έχουσι ζῆσει ἀριστα καὶ ηδιστα), ἀλλ' θιμως δὲν έχουσι καίπερ ἀγαπῶντες αὐτούς.

§ 8.

**Ἐπιτελοῦμαι τὰ τοῦ γῆρως=πληρώνω τὰ χρέη* (οὕτως εἰπεῖν) *τοῦ γήρατος=* ὑψίσταμαι τὰ βάρη τοῦ γήρατος. — *καὶ δρᾶν καὶ ἀκ., τὰ ἀπρμφ. αὐτά, ὡς καὶ τὰ ἐπόμενα, εἰναι ἐπεξήγησις τοῦ:* τὰ τοῦ γῆρως = δηλ. καὶ νὰ βλέπω καὶ νὰ... — *δυσμαθῆς καὶ ἐπιλήσμων ἀποβαίνω = δυσκόλως μαγθάνω καὶ εὐκόλως λησμονῶ.* — *ῶν.. τούτων, γέν. ἀρσεν.* — *ἥν, α' ἐνκ. πρόσ.* — *ταῦτα μὴ αἰσθανομένῳ (μοι)=* ἐὰν δὲν ἐνόσουν ταῦτα (δτι δηλ. δλιγότερον βλέπω καὶ ἀκούω καὶ δτι σκέπτομαι χειρότερον κτλ.). — *ἀβίωτος βίος, ἐνταῦθα =* βίος ἀνάξιος νὰ λέγηται βίος, βίος νεκρός. — *αἰσθανόμενον=* ἐὰν ἐνόσουν (ταῦτα). — *οὐκ ἀνάγηη, δηλ.* ἀν εἴη.

§ 9—10.

Tl αισχρόν (έστι) = πῶς εἶναι αἰσχρὸν (ἐντροπή). — τὸ ἐτέρους μὴ δύνασθαι, ὑποκρ. τοῦ: αἰσχρόν (έστι) = τὸ νὰ μὴ δύνανται ἄλλοι. — γιγνώσκω περὶ τίνος = κρίνω περὶ τίνος. — καὶ τὴν δόξαν τῶν προσογ. κτλ. = καὶ τὴν δόξαν τῶν προσογεγ. ἀνθρώπων, τόσον περὶ τῶν ἀδικησάντων, οὐχ δμοῖαν καταλειπομένην ἐν τοῖς ἔπιγιγν. = δτι καὶ ἡ δοξασία (ἢ γνώμη) περὶ τῶν προγεγεστέρων ἀνθρώπων, δὲν ἀφίνεται δμοία εἰς τὰς μετέπειτα γενεάς. — ἐπιμελεῖας τεύξομαι . . . οὐχ δμοίως τοῖς ἐμὲ ἀποκτείνασιν = θὰ μνημονεύωμαι . . . σύχι καθ' ὅν τρόπον οἱ φονεύσαντες ἐμέ. — μαρτυρήσεσθαι μοι = δτι θὰ μαρτυρῇται περὶ ἐμοῦ. τὸ ἀπρμφ. ἐκ τοῦ οἰδα· μετὰ τοῦτο κανονικῶς τί ἔπρεπε νὰ τεθῇ; — ἀεὶ τοὺς ἐμοὶ συνόντας = τοὺς ἀεὶ (= ἐκάστοτε) ἐμοὶ συνόντας.

(*Αἰσχρὸν ἀν εἴη τοῦτο, δηλ. ποιὸν; — ἐτέρους, ἐννοεῖ τοὺς δικαστάς. — ἐπιμ. τεύξομαι . . . οὐχ δμοίως τοῖς . . . οἱ μεταγενέστεροι δηλ. περὶ ἐμοῦ θὰ ποιῶνται εὑρημὸν μνείαν, ἐν ᾧ περὶ τῶν ἀποκτεινάντων ἐμὲ κακήν. — καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους, δηλ. τίνας;*

§ 11.

Τῶν δὲ Σωκρ. γιγν. . . = τῶν δὲ γιγνώσκόντων (γενκ. διαιρτκ.) οἵος ἢν Σωκράτης, πάντες οἱ ἐφιέμενοι ἀρετῆς . . . — (πάντων ἀνθρώπων) μάλιστα = ὑπὲρ πάντας τοὺς ἀνθρώπους. — ἐμοὶ μὲν δὴ τοιοῦτος ὁν, ἡ ἀπόδεσσις κατιωτέρω εἰς τὸ τέλος τῆς περιόδου: ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι . . . — ἐμοὶ μὲν δὴ = λοιπὸν εἰς ἐμέ. — δικαίως δέ, δηλ. οὕτως· τὸ αὐτὸν ἐπίρρ. νοητέον καὶ μετὰ τὰ ἐπίθ.: ἐγκρατῆς δὲ — φρόνιμος δέ. — μικρὸν (σύστοιχ. ἀντικρ.) βλάπτω τινὰ = προξενῶ εἰς τινὰ μικρὰν βλάστην. — τοὺς χρωμένους αὐτῷ = τοὺς συνόντας αὐτῷ. — τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ βελτίονος = τὸ ἥδιον ἀντὶ τοῦ ἀγαθοῦ. — διαμαρτάω καὶ κρίνων τι = ἀποτυγχάνω ὡς πρὸς τὴν κρίσιν περὶ τίνος. — τὰ βελιτὰ καὶ τὰ χειρῶ = τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά. — πρὸς τι = μόνος μου ἀρκῶ πρός τι. — λόγῳ εἰπεῖν = διὰ λόγου γὰ διασαρήσῃ (ἐξηγήσῃ). — διορίζομαι τι = διέω (τὸν ἀρμόζοντα) ἔρισμόν τίνος. — δοκιμάζω = ἔξετάζω.

"Αἰεν τῆς τῶν θ. γνώμης, πῶς οἱ θεοὶ ὑπεδήλουν τῷ Σωκρ. τὴν Ηέλησίν των; — (πρὸς τὴν) τούτων, δηλ. τῶν ἀγαθῶν καὶ τῶν κακῶν. — τὰ τοιαῦτα, δηλ. τὰ ἀγαθὰ καὶ τὰ κακά.

ΠΙΝΑΞ ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

A

Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν, ἀρχιστράτηγος τῶν κατὰ τῆς Τροίας ἐκστρατευσάντων Ἐλλήνων.

Ἀλκιβιάδης (450 - 404), υἱὸς τοῦ Κλεινίου καὶ στενὸς συγγενὴς τοῦ περιφήμου πολιτικοῦ Περικλέους· κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν ὑπῆρξε μαθητὴς τοῦ Σωκράτους. Ἀγωνισθεὶς ἐν Ποτειδαίᾳ (432) ἐτραυματίσθη καὶ ἐσώθη ὑπὸ τοῦ Σωκράτους, ὃν ἔσωσεν ἔπειτα κατὰ τὴν ἐν Δηλίῳ τῆς Βοιωτίας μάχην (424). Ἐξαπατήσας τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων ἥγειρε τὸν κατὰ τῆς Σικελίας πόλεμον (415). Κατηγορηθεὶς ὡς παρφθίσας τὰ Ἐλευσίνια μυστήρια καὶ ὡς μέτοχος τοῦ διαιραχθέντος περὶ τοὺς Ἐρμᾶς ἀσεβήματος κατέφυγεν εἰς Σπάρτην, ἐνθα διὰ τῶν προδοτικῶν κατὰ τῆς πατρίδος του σχεδίων ἔβλαπτε μεγάλως τὰς Ἀθήνας, ἔως ὅτου ἦναγκάσθη καὶ ἐκ Σπάρτης νὰ φύγῃ καὶ νὰ ἔλθῃ τῷ 412 εἰς τὸν σατράπην Τισσαφέροντην. Μετὰ τὴν κατάλυσιν τῆς δημοκρατίας ἐν Ἀθήναις ἔξελέγη μετὰ τοῦ Θρασύβουλου καὶ Θρασύλλου στρατηγὸς τοῦ ἐν Σάμῳ δρμοῦντος ἀθηναϊκοῦ στόλου, ἐπεδίωξε τὴν συνδιαλλαγὴν τῶν ἐν Ἀθήναις πολιτικῶν μερίδων, ἐνίκησε τοὺς Πελοποννησίους τῷ 411 παρὰ τὴν Ἀβυδον καὶ τῷ 410 παρὰ τὴν Κύζικον τῷ 407 ἐπέστρεψεν εἰς τὴν πατρίδα του, ἐνθα ἐγένετο δεκτὸς μετὰ πολλῶν τιμῶν ἀλλὰ μετὰ τὴν ἡτταν τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου παρὰ τὸ Νότιον τῆς Κολοφῶνος (407) ἐπαύθη τῆς στρατηγίας καὶ κατέφυγεν εἰς τὰ ἐν Θρακικῇ χερσονήσῳ κτήματά του· μετὰ τὴν ἡτταν δὲ τῶν Ἀθηναίων ἐν Αἰγαῖς ποταμοῖς ἦναγκάσθη νὰ ἐπιζησήσῃ ἄσυλον παρὰ τῷ Φαρναβάζῳ εἰς τὴν Φρυγίαν, ἐνθα ἐφονεύθη τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Λυσάνδρου (404).

Ἄρειος πάγος, λόφος ἐν Ἀθήναις, ἀπέναντι τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Ἀκροπόλεως· ἐπὶ τούτου συνήρχετο τὸ ἀνώτατον δικαστήριον (ἢ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλή), ὅπερ ἐδύκαζε τὰ φονικὰ ἐγκλήματα, τὰ ἐκ προνοίας γινόμενα.

Ἄριστιππος, φιλόσοφος ἐκ Κυρήνης, πόλεως τῆς Ἀφρικῆς, μαθητὴς τοῦ Σωκράτους, γενόμενος βραδύτερον ἰδρυτὴς τῆς Κυρηναϊκῆς σχολῆς, ἥτις τὴν ἡδονὴν ἔξελάμβανεν ὡς μέγιστον ἀγαθόν.

Ἄριστόδημος, ὁ ἐπικαλούμενος μικρός· κατήγετο ἐκ Κυδαθηναίων, μικροῦ χωρίου καὶ δήμου τῆς Ἀττικῆς· κατ' ἀρχὰς μὲν ἦτο ἀθεος, ἔπειτα δ' ἐγένετο ἐνθεος θιασώτης τοῦ Σωκράτους.

Δ

Δήλια, ἔορτὴ τελουμένη ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων κατ' ἔτος πρὸς ἀνάμυησιν τῆς ὑπὸ τοῦ Θησέως ἀπαλλαγῆς τῆς πόλεως ἀπὸ τοῦ αἰσχροῦ φόρου τῶν ἐπτὰ νέων καὶ ἐπτὰ παρθένων, ὃν εἰς τὴν Κρήτην οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέτινον. Ἄφ' ἡς ἡμέρας ἐστεφανοῦτο τὸ ιερὸν πλοῖον, τὸ μέλλον νὰ ἀγάγῃ εἰς Δῆλον τοὺς θεωρούς, η πόλις διφειλε νὰ καθαρεύῃ, η δὲ ἐκτέλεσις θανατικῶν ποιῶν ἀπηγορεύετο αὐστηρῶς μέχρι τῆς ἐκ Δήλου ἐπανόδου τοῦ πλοίου.

Δήλιον, ιερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος ἐν Βοιωτίᾳ πλησίον αὐτοῦ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἰπποκράτην ἡττήθησαν κατὰ κράτος ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν (τῷ 424).

Δῆλος, μία τῶν Κυκλαδῶν νήσων, τόπος τῆς γεννήσεως τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ιερὰ αὐτῶν αἱ Ἀθῆναι ἐστελλον εἰς αὐτὴν ἀνὰ πᾶσαν τετραετίαν πρὸς τιμὴν ἀμφοτέρων τῶν θεῶν ιερὰν πρεσβείαν (*Θεωρίαν*) καὶ μετὰ ταύτης χορὸν νέων, ὅστις διηγωνίζετο πρὸς τοὺς ἐκ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς Ἑλλάδος πεμπομένους χορούς. Διάφορος τῆς θεωρίας ταύτης ἦτο η κατ' ἔτος πεμπομένη εἰς Δῆλον (βλ. *Δήλια*).

Διονυσόδωρος, σοφιστὴς ἐκ Χίου ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἐδίδασκε τὴν στρατηγικὴν τέχνην.

Ε

Ἐπίχαρμος, κωμικὸς ποιητὴς τοῦ Ε΄ π. Χ. αἰῶνος ἐγεννήθη ἐν Κῷ, παῖς δὲ ἦτι ὃν ἤλθεν εἰς Μέγαρα τῆς Σικελίας, διόπθεν μεταβὰς εἴτα εἰς Συρακούσας ἔτυχεν ἀρίστης ὑποδοχῆς παρὰ τῶν τυράννων Γέλωνος καὶ Ιέρωνος ἐκ τῶν κωμῳδιῶν αὐτοῦ, ὃν δὲ ἀριθμὸς ὑπολογίζεται εἰς 52, διεσώθησαν μόνον τὰ δινόματα καὶ διλύγα ἀποσπάσματα παρὰ τοῖς παλαιοῖς συγγραφεῦσιν.

Ἐρασινίδης, εἰς τῶν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχησάντων στρατηγῶν (406), οἵτινες κατεδιάσθησαν εἰς θάνατον διότι δὲν ἤδυνήθησαν ἔνεκα τρικυμίας νὰ θάψωσι τοὺς νεκροὺς καὶ νὰ σώσωσι τοὺς ναναγούς.

Ἐρεχθεύς, βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς, υἱὸς τῆς Γῆς ἀνατραφεὶς ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς, μεθ' ἣς οὗτος ἐλατρεύετο ἐν τῷ ἀρχαίῳ ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως ναῷ, τῷ Ἐρεχθείῳ ὅτε οἱ Ἐλευσίνοι μετὰ τῶν Θρακῶν ἐπῆλθον ἐπὶ τὴν Ἀττικήν, ἀπεκρούσθησαν ὑπὸ αὐτοῦ φονεύσαντος καὶ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν Εὔμολπον, υἱὸν τοῦ Ποσειδῶνος.

Ἐρμογένης, υἱὸς τοῦ πλουσιωτάτου Ἀθηναίου Ἰππονίκου καὶ ἀδελφὸς τοῦ Καλλίου σφετερισθέντος ἀπασαν τὴν πατρῷαν οὖσίαν φίλος καὶ μαθητὴς τοῦ Σωκράτους.

Ζ

Ζεῦξις, εἰς τῶν περιφημοτάτων ζωγράφων τῆς ἀρχαιότητος ἔγεννήθη ἐν Ἡοακλείᾳ, πιθανῶς τῇ ἐν Βιθυνίᾳ, ἥλθε δὲ νέος εἰς Ἀθήνας πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Σωκράτους (399). ἐξ Ἀθηνῶν ἀπῆλθεν εἰς Μ. Ἀσίαν καὶ ἔμεινεν ἐδρεύων ἐν Ἐφέσῳ, ἐταξίδευσεν ὅμως πολλαχοῦ πρὸς ἐκτέλεσιν διαφόρων εἰκόνων οὗτως ἐν Κρότωνι ἔγραψεν ἄλλας τε εἰκόνας καὶ τὸ ἀριστούργημα αὐτοῦ, τὴν Ἐλένην, πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὁποίας οἱ Κροτωνιάται προσήγαγον αὐτῷ εἰς μίμησιν τὰς ὠραιοτάτας τῆς πόλεως κόρας.

Η

Ἡρακλεῖδαι, υἱοὶ τοῦ Ἡρακλέους καταδιωκόμενοι ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Μυκηνῶν Εὑρυσθέως κατέφυγον εἰς Ἀττικὴν ἵκεται ἐπειδὴ δὲ ὁ Εὑρυσθεὺς μετὰ τῶν Πελοποννησίων ἐκῆρυξε πόλεμον κατὰ τῶν Ἀθηναίων, ἀρνούμενον νὰ παραδώσωσιν εἰς αὐτὸν τοὺς ἱκέτας, οἱ Ἀθηναῖοι στρατεύσαντες ἐνίκησαν τοὺς Πελοποννησίους, φρονευθέντος καὶ τοῦ Εὑρυσθέως.

Ἡσίοδος, περίφημος καὶ ἀρχαιότατος ἐπικὸς ποιητὴς ἐξ Ἀσκρηίους Βοιωτίας (750 - 700). Τὰ ἐπισημότατα τῶν ἔργων αὐτοῦ είναι ή «Θεογονία» καὶ τὰ «Ἐργα καὶ ἡμέραι».

Θ

Θησεύς, ἥρως καὶ βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς, πολεμήσας κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, Θρακῶν κ. ἄ.

Θράσυλλος, στρατηγός, καθὼς ὁ Ἐρασινίδης (βλ. ἀνωτέρω), ἐν τῇ ναυμαχίᾳ παρὰ τὰς Ἀργινούσας καταδικασθεὶς καὶ οὗτος εἰς θάνατον.

Ι

Ιππονοράτης, στρατηγὸς Ἀθηναῖος βλ. Δήλιον.

Τππόνικος, πλουσιώτατος Ἀθηναῖος, πατὴρ τοῦ Ἐρμογένους καὶ Καλλίου.

Κ

Καρχηδόνιοι, κάτοικοι τῆς **Καρχηδόνος**, τῆς μεγάλης ἐμπορικῆς πόλεως ἐπὶ τῆς Β. παραλίας τῆς Ἀφρικῆς κατὰ τὸν δον αἰῶνα π. Χ. καθυπέταξαν τοὺς Λίβνας.

Κέβης, Θηβαῖος, μαθητὴς τοῦ Πυθαγορείου Φιλολάου καὶ φίλος τοῦ Σωκράτους.

Κένδρωψ, υἱὸς τῆς Γῆς, πρῶτος βασιλεὺς τῆς Ἀττικῆς, ἴδρυσας ἐν τῇ θέσει τῶν κατόπιν Ἀθηνῶν τὴν ἀρχαιοτέραν πόλιν Κεκροπίαν ἐπὶ τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐφιλονίκησαν περὶ τῆς

κυριαρχίας τῆς Ἀττικῆς ὁ Ποσειδῶν καὶ ἡ Ἀθηνᾶ· χριτής δὲ τεθείς, ἐκ τῶν δώρων ἔκαπέδου τῶν θεῶν, πηγῆς μὲν ὕδατος ἐκ μέρους τοῦ Ποσειδῶνος, ἐλαίας δὲ ἐκ μέρους τῆς Ἀθηνᾶς, ἐπροστίμησε τὸ τελευταῖον τοῦτο, ὃς σύμβολον εἰρηνικῆς ἀναπτύξεως, καὶ ἀφιέρωσε τὴν πόλιν εἰς τὴν θεάν.

Κριτίας, γόνος ἐπισήμου οἰκογενείας τῶν Ἀθηνῶν, διακριθεὶς ὡς ποιητής, φιλόσοφος καὶ δήμωρ κατὰ τὴν νεανικήν του ἡλικίαν ἐσχετίσθη πολὺ μετὰ τοῦ Σωκράτους. Ὡς διλγαρχικὸς ἔξορισθείς ἐξ Ἀθηνῶν ἀπῆλθε (τῷ 407) εἰς Θεσσαλίαν, ὅποθεν ἐπέστρεψεν εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἐν Αἴγας ποταμοῖς πανωλεθρίαν τῶν Ἀθηναίων (τῷ 405). τῷ 404 ἐγένετο εἰς τῶν τριάκοντα τυράννων, ταχέως δὲ κατέστη ὁ ἴσχυρότερος καὶ ἐπιφοβώτερος μεταξὺ τούτων. Ἐννοῶν νὰ ἐφαρμόσῃ τὰ σκληρότατα μέτρα κατὰ τῶν συμπολιτῶν του ἐγένετο αἵτιος τοῦ μεγίστου μέρους τῶν τότε τελεσθέντων ἀνοσιονργημάτων, ἐθανάτωσε δὲ καὶ αὐτὸν τὸν συνάδελφόν του Θηοαμένην. Ἐφονεύθη ἐν τῇ κατὰ τοῦ Θρασυβούλου μάχῃ τῆς Μουνιχίας τῷ 403.

Κρείτων, συνηλικώτης καὶ συνδημότης τοῦ Σωκράτους, τοῦ ὅποιου ὑπῆρξε φύλος πιστός καὶ ἀγώριστος μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ θανάτου αὐτοῦ ὥρας, συγκλείσας τοὺς δρθαλμοὺς καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ ἐκπνεύσαντος.

Λ

Δεβάδεια, πόλις τῆς Βοιωτίας ἐν αὐτῇ ἡ ιτήθη ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν καὶ ἐφονεύθη ὁ στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων Τολμίδης (τῷ 447).

Διβύη, τὸ ἀρκτικὸν μέρος τῆς Ἀφρικῆς τὸ πρὸς δυσμὰς τῆς Αἴγυπτου οἱ κάτοικοι **Διβυες**.

Δίχας, πλούσιος Σπαρτιάτης καὶ σύγχρονος τοῦ Σωκράτους, γνωστὸς διὰ τὴν ἐλευθεριότητα, δι' ἣς ἐφιλοξένει τοὺς ἔνοντας, τοὺς ἐργομένους εἰς Σπάρτην διὰ τὴν ἑορτὴν τῶν γυμνοπαιδιῶν.

Δυδοί, λαὸς κυριεύσας ὑπὸ τοὺς Μερμνάδας (Γύγην, Ἀλυάττην, Κροῖσον) πᾶσαν τὴν Μ. Ἀσίαν μέχρι τοῦ Ἀλυος ἀπὸ τοῦ 546 ὑπήκοος τῶν Περσῶν.

Μ

Μαιῶται, ἔθνος Σκυθικὸν οἰκοῦν περὶ τὴν Μαιώτιδα λίμνην (τὴν σημερινὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν) ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Σαμαραίας.

Μελανιππίδης, περίφημος διθυραμβοποιὸς ἐκ Μήλου, σύγχρονος τοῦ Σωκράτους.

Μέλητος, εἰς τῶν κατηγόρων τοῦ Σωκράτους βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 64.

Μυσοὶ, κάτοικοι τῆς Μυσίας, χώρας βορειοδυτικῶς τῆς Μ. Ἀσίας, διαρκῶς ἔξεγειρόμενοι κατὰ τῆς Περσικῆς κυριαρχίας, ὡς καὶ οἱ Πισίδαι.

Ο

Οδυσσεύς, ὁ γνωστὸς βασιλεὺς τῆς Ἰθάκης εἰς ἐκ τῶν διασημοτάτων ἥρωών τῶν Ἑλλήνων, τῶν εἰς Τροίαν ἐκστρατευσάντων.

Ομηρος, ὁ ἀρχαιότατος τῶν Ἑλλήνων ἐπικῶν ποιητῶν τούτου ποίηματα ἦσαν ἡ Ἰλιάς καὶ ἡ Ὁδύσσεια.

Π

Περικλῆς ὁ πάνυ, ὁ μέγας πολιτικός, κυβερνήσας τὰς Ἀθήνας ἀπὸ τοῦ 460-429 π. Χ.

Περικλῆς ὁ νεώτερος, νιός τοῦ μεγάλου Περικλέους καὶ τῆς Ἀσπασίας. Οὗτος στρατηγῶν τῷ 406 π. Χ. καὶ ἐπανελθὼν εἰς Ἀθήνας μετὰ τὴν ἐν Ἀργινούσαις ναυμαχίᾳν κατηγορήθη μετὰ τῶν λοιπῶν συστρατήγων ὅτι δὲν συνέλεξε τοὺς νεκροὺς πρὸς ταφὴν καὶ κατεδικάσθη εἰς θάνατον.

Πισίδαι, κάτοικοι τῆς χώρας Πισίδίας ἐν τῇ νοτίῳ Μ. Ἀσίᾳ: οὗτοι, ὡς καὶ οἱ Μυσοί, οὐδέποτε ὑπετάχθησαν τελείως εἰς τοὺς Πέρσας.

Πολύκλειτος, περίφημος ἀγαλματοποιός, γεννηθεὶς ἐν Σικυῶνι περὶ τῷ 480 π. Χ., διαγαγὼν δὲ τὸν βίον ἐν Ἀργείῳ. Τὰ περιφημότερα τῶν ἔργων αὐτοῦ ἦσαν ὁ δορυφόρος (ἥτοι νεανίας ἐν ἡρέμῳ στάσει κρατῶν δόρυ) καὶ ὁ διαδούμενος (ἥτοι νέος περιβάλλων τὴν κεφαλὴν διὰ ταινίας, συμβόλου τῆς νίκης) ὁ σαύτως ἀξιοθαύμαστον ἥτο καὶ τὸ χρυσελεφάντινον ἄγαλμα τῆς Ἡρας ἐν τῷ ἐν Ἀργείῳ ναῷ τῆς θεᾶς.

Προδότιος, σοφιστὴς σύγχρονος τοῦ Σωκράτους καὶ Ξενοφῶντος ἐκ τῆς Κέων σταλεῖς εἰς Ἀθήνας ὡς πρεσβευτὴς ὑπὸ τῶν συμπολιτῶν τοῦ ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ τὴν ὅητορικὴν τέχνην, ἐθαυμάζετο δὲ διὰ τὴν εὐφράδειάν του καὶ τὸ χαρίεν τῶν ἀλληγοριῶν του, φέρων παρὰ τοῖς συγγραφεῦσι τὰ ἐπίθετα «δεινός», «σοφός». τὸ ἐν βιβλ. Η, κεφ. 1, § 21 κ. ἔξ. μνημονευόμενον σύγγραμμα περὶ τοῦ Ἡρακλέους ἀπετέλει μέρος μεγαλυτέρου ἔργου, ὅπερ ἐπεγράφετο Θρασί.

Προκρούστης, ληστὴς διαμένων παρὰ τὴν Ἐλευσῖνα: οὗτος δύο ἔχων κλίνας, τὴν μὲν βραχυτάτην, τὴν δὲ μακροτάτην, ἐξήπλου ἐπὶ τῆς ἑτέρας τὸν εἰς τὰς γεῖδας του περιπεσόντα ἔνον καὶ ἡ ἀπέκοπτε τὰ μέλη του, ἐὰν ἔξειχον, ἡ ἔξετεινε μέχρι διαμελισμοῦ τὸ σῶμά του, ἵνα ἔξισθη πρὸς τὸ μῆκος τῆς κλίνης.

‘Υπεβλήθη ὑπὸ τοῦ Θησέως εἰς τὸν διὰ τῆς βραχείας του κλίνης θάνατον.

Πυθία, ἡ ιέρεια τοῦ ἐν Δελφοῖς μαντείου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Σ

Σιμμίας, Θηβαῖος, μαθητὴς τοῦ Πυθαγορείου Φιλολάου καὶ φίλος ἐπιστήθιος τοῦ Σωκράτους.

Σίνις, διαβόητος ληστής, ὅστις διαμένων ἐν τῷ Ἰσθμῷ τῆς Κορίνθου ἐφόνευε τοὺς διαβάτας ὡς ἔξης: προσέδενεν ἐκάτερον τῶν ποδῶν αὐτῶν εἰς τὴν κορυφὴν δύο καμπτομένων πίτυων, εἴτα ἀφινε τὰ δένδρα ἐλεύθερα νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν φυσικήν των στάσιν καὶ οὕτω διεμελίζοντο τὰ θύματά του δι’ ὃ καὶ Πιτυοκάμπης ἐκαλεῖτο· τοῦτον ἐφόνευσεν ὁ Θησεὺς διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου.

Σκειρώων, ληστὴς ἐμφωλεύων εἰς τὰς Σκειρωνίδας πέτρας (νῦν Κακήν σκάλαν) μεταξὺ Κορινθίας καὶ Μεγαρίδος· οὗτος ἦνάγκαζε τοὺς διαβάτας νὰ πλύνωσι τοὺς πόδας αὐτοῦ καὶ αἴφνης διὰ λακτίσματος κατεκύλιεν αὐτοὺς κατὰ τῶν πετρῶν εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Θησέως διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου.

Σκύνθαι, πολεμικὸς λαὸς κατοικῶν πέραν τοῦ Ἰστρου καὶ τοῦ Εὔξείνου πόντου παρὰ τὴν σημερινὴν Ἀζοφικὴν θάλασσαν.

Σοφοκλῆς, περίφημος τραγικὸς ποιητὴς ἐξ Ἀθηνῶν (495 - 406).

Σύροι, λαὸς ἐν τῇ Α. παραθαλασσιώ χώρᾳ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὑποταχθεὶς ὑπὸ τῶν Αλγυπτίων, Ασσυρίων, Περσῶν.

Σωκράτης, εἰς τῶν μεγίστων φιλοσόφων τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος βλ. εἰσαγ. ἐν σελ. 63.

Τ

Τολμίδης, στρατηγὸς Ἀθηναῖος· βλ. *Λεβάδεια*.

Φ

Φαιδώνδας, Θηβαῖος, μαθητὴς καὶ φίλος τοῦ Σωκράτους.

Φεύγες, λαὸς ἐν Μ. Ἀσίᾳ, ὑποταχθεὶς τὸ πρῶτον εἰς τοὺς Λυδούς, ἔπειτα δὲ εἰς τοὺς Πέρσας.

Χ

Χαιρεκράτης | ἀδελφοί, φίλοι καὶ μαθηταὶ τοῦ Σωκράτους, οὓς

Χαιρεφῶν | ἐρίζοντας πρὸς ἄλλήλους προσπαθεῖ νὰ συμφιλιώσῃ ὁ Σωκράτης· ἐκ τούτων ὁ Χαιρεφῶν ἦτο ἐκεῖνος, ὅστις ἥρωτησε τὸ ἐν Δελφοῖς μαντείον, ἀν ὑπάρχει τις σοφώτερος τοῦ Σωκράτους.

Χαρικλῆς, εἰς τῶν τριάκοντα ἐν Ἀθήναις μετὰ τοῦ Κριτίου ἀπαγορεύει διὰ νόμου εἰς τὸν Σωκράτην νὰ διαλέγηται μετὰ τῶν νέων.

...

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Σελ.

A. Ἡ κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορία καὶ ἡ ἀνασκευὴ αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ξενοφῶντος (I, 1 καὶ 2)	7
1. Ἡ κατὰ τοῦ Σωκράτους κατηγορία (I, 1, 1)	7
2. Ἡ ἀνασκευὴ τοῦ πρώτου μέρους τῆς κατηγορίας (I, 1, 2-20)	7
3. Ἡ ἀνασκευὴ τοῦ δευτέρου μέρους τῆς κατηγορίας (I, 2, 1-64)	10
B. Δρᾶσις καὶ διδασκαλία τοῦ Σωκράτους (I, 3-III, 9)	20
1. Θορηκεία (I, 3, 4)	20
α. Ἡ πόδς τοὺς θεοὺς λατρεία τοῦ Σωκράτους (I, 3, 1-4)	20
β. Ἀποδείξεις τῆς ὑπάρχεως τοῦ θεοῦ καὶ τῆς προ- νοίας αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀνθρώπου (I, 4, 2-19)	21
2. Ηερὶ ἐγκρατείας (I, 5, 1-5)	25
3. Ηερὶ ἀλαζορείας (I, 7, 1-5)	26
4. Αιάλογος τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ Ἀριστίππου περὶ ἐγκρατείας. Ὁ περὶ Ἱρακλέους μῆθος τοῦ Προδίκου (II, 1, 1-34)	28
5. Οἰκογένεια. Ηερὶ ἀδελφικῆς ἀγάπης (II, 3, 1-19)	36
6. Ηερὶ φιλίας (II, 4, 1-7)	40
7. Ηολιτεία .	42
α. Ηροσύνη καὶ γύρσεις τοῦ στρατηγοῦ (III, 1, 1-II)	42
β. Τὸ πρώτιστον καθῆκον τοῦ στρατηγοῦ (III, 2, 1-4)	44
γ. Τὰ καθήκοντα τοῦ ἵππαρχον (III, 3, 1-15)	45
δ. Αιάλογος τοῦ Σωκράτους μετὰ τοῦ νεωτέρου Ηερι- κλέους περὶ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν οἱ Ἀθηναῖοι δύνα- ται νῦν ἀνακτῆσαι τὴν προτέραν ἀγδρείαν, δόξαν καὶ εὐδαιμονίαν (III, 5, 1-28)	48
ε. Ὁ ἀληθὴς ἄρχων (III, 9, 10-13)	53
Γ. Θάνατος τοῦ Σωκράτους καὶ χαρακτηρισμὸς αὐτοῦ (IV, 8, 1-11)	55
Εἰσαγωγή .	61
Σημειώσεις .	65
Πίναξ κυρίων διοικάτων .	162

